

GINA CZARNA DĄBRÓWKA

PROJEKT ZMIANY STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

PRACOWNIA PROJEKTOWA „IRA” IRENA ROMASIUK
80-336 GDAŃSK, UL. KARPACKA 2B/62 TELEFON +48 607 428 070

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	1
1. Podstawy prawne	1
2. Przedmiot opracowania	3
II. UWARUNKOWANIA	1
1. Uwarunkowania ponadlokalne i zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	1
2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu	15
3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony	24
4. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	25
5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	40
6. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	43
7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	51
8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	52
8.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	52
8.2. Prognozy demograficzne	53
8.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, w także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	53
8.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	55
9. Stan prawny gruntów	58
10. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych	59
11. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych	60
12. Udokumentowane złoża kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	61
13. Tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych	62
14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	63
14.1. Komunikacja	63
14.2. Sieć wodociągowa i zasoby wody pitnej	67
14.3. Kanalizacja sanitarna i oczyszczanie ścieków	68
14.4. Zaopatrzenie w ciepło	68
14.5. Elektroenergetyka	69
14.6. Gazownictwo	69
14.7. Unieszkodliwianie odpadów	69
14.8. Odprowadzenie wód opadowych i zagrożenia powodziowe	69
14.9. Telekomunikacja i teleinformatyka	69
15. Wymagania ochrony przeciwpowodziowej	70

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	1
1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	1
2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy	5
3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk	10
4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	16
5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	19
5.1. Komunikacja	19
5.2. Zaopatrzenie w wodę pitną	21
5.3. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków	21
5.4. Zaopatrzenie w ciepło	22
5.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną	23
5.6. Zaopatrzenie w gaz	23
5.7. Unieszkodliwianie odpadów	23
5.8. Odprowadzenie wód opadowych	23
5.9. Telekomunikacja i teleinformatyka	24
5.10. Obszary rozmieszczenia odnawialnych źródeł energii (OZE)	25
6. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym	26
7. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	27
8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	28
9. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	28
10. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych	30
11. Obiekty i obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	31
12. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia	31
13. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	31
14. Obszary zdegradowane	32
15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	32
16. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie	32
17. Obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW oraz ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu	32
IV. ANEKSY	
V. ZAŁĄCZNIKI	

I. WSTĘP

1. Podstawy prawne

Regulacje prawne dotyczące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późniejszymi zmianami).

W art. 9 tej ustawy ust. 1 brzmi następująco: „*W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej "studium".*”. Ponadto przepisy prawa stwierdzają, że: „*Studium nie jest aktem prawa miejscowego*”, ale: „*Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych*”.

Analogiczne ustalenia prawa odnoszą się do zmiany Studium.

Studium, jako wyraz polityki przestrzennej, sporządza się dla obszaru całej gminy. Projekt studium sporządza wójt gminy a uchwała rada gminy. Procedura sporządzania tego dokumentu jest szczegółowo opisana w przepisach ww. ustawy.

Rada Gminy Czarna Dąbrówka przystąpiła do sporządzenia Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarna Dąbrówka uchwałą Nr VII/67/2015 dnia 22 czerwca 2015 roku określając na załączniku graficznym granice zmiany obejmujące obszar całej gminy. Tym samym została rozpoczęta procedura sporządzenia zmiany Studium.

Przygotowanie projektu zmiany Studium powierzono Pracowni Projektowej IRA Irena Romasiuk z Gdańska.

W projekcie zmiany Studium:

- „*uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:*

- 1) *dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;*
- 2) *stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;*
- 3) ^[20] *stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;*
- 4) *stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
- 4a) ^[21] *rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;*
- 5) *warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;*
- 6) *zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;*
- 7) ^[22] *potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:*
  - a) *analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,*
  - b) *prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,*
  - c) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
  - d) *bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;*

- 8) *stanu prawnego gruntów;*
  - 9) *występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;*
  - 10) *występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;*
  - 11) *występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;*
  - 12) *występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;*
  - 13) *stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;*
  - 14) *zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;*
  - 15) *wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.*
2. *W studium określa się w szczególności:*
- 1) ^[23] *uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. d:*
    - a) *kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,*
    - b) *kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;*
  - 2) ^[24] *(uchylony)*
  - 3) ^[25] *obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;*
  - 4) *obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
  - 5) *kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;*
  - 6) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;*
  - 7) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;*
  - 8) ^[26] *obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;*
  - 9) *obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;*
  - 10) *kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;*
  - 11) *obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;*
  - 12) *obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;*
  - 13) *obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. Nr 41, poz. 412, z późn. zm.^[27]);*
  - 14) ^[28] *obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;*
  - 14a) ^[29] *obszary zdegradowane;*
  - 15) *granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;*

16) obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.”

Ponadto: „Jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w studium ustala się ich rozmieszczenie. (...) Jeżeli na terenie gminy przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², w studium określa się obszary, na których mogą być one sytuowane.”.

Projekt zmiany Studium jest przygotowywany także na podstawie sporządzonej doń ekofizjografii czyli uwarunkowań środowiskowych i przyrodniczych. Do projektu zmiany Studium sporządza się także prognozę oddziaływania tej zmiany na środowisko. Zarówno projekt zmiany Studium jak i prognoza są przedmiotem opiniowania i uzgodnień, a po uzyskaniu pozytywnych wyników na tym etapie, podlegają wyłożeniu do publicznego wglądu. Na etapie wyłożenia do publicznego wglądu każdy może zgłosić uwagi zarówno do projektu zmiany Studium jak i do prognozy.

Po ich rozpatrzeniu w przypadku wprowadzenia zmian do projektu zmiany Studium ponawia się procedurę w niezbędnym zakresie, w przypadku braku uwag zasadnych Wójt Gminy przedstawia projekt zmiany Studium Radzie Gminy do uchwalenia z listą nieuwzględnionych uwag.

Zmiana Studium wchodzi w życie z dniem podjęcia uchwały, chociaż cała dokumentacja jest przekazywana Wojewodzie Pomorskiemu w celu sprawdzenia zgodności z prawem, a Wojewoda dysponuje terminem 30 dni na ewentualne zakwestionowanie tej zgodności.

2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarna Dąbrówka. Obowiązujące Studium, uchwalone uchwałą Nr IV/26/2002 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 30 grudnia 2002 roku, było wielokrotnie zmieniane. Przyczyną tych zmian była postępująca dezaktualizacja jego ustaleń nie tylko wobec zmieniającej się rzeczywistości gminy, ale także ze względu na zmieniające się przepisy prawa. Studium to zostało uchwalone pod rządami „starej” ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym. Zmiany uchwalono uchwałami:

- Nr XXIV/195/05 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 30 marca 2005 roku,
- Nr XVI/140/04 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 40 kwietnia 2004 roku,
- Nr IV/28/2015 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 19 lutego 2015 roku.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy sporządzana dla obszaru całej gminy zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późniejszymi zmianami) nie różni się od sporządzenia Studium, przedmiot ustaleń i procedura są identyczne. Istotne zmiany w przepisach prawa, wprowadzone m.in.:

- z dniem 11 września 2015 r. ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu – tzw. ustawą krajobrazową (Dz. U. z 2015 r., poz. 774 z późniejszymi zmianami),
- z dniem 10 listopada 2015 r. ustawą z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1713),

-
- a przede wszystkim z dniem 18 listopada 2016 r. ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777 z późniejszymi zmianami) stanowią przesłanki do objęcia zmianą studium całego obszaru gminy.

UWARUNKOWANIA

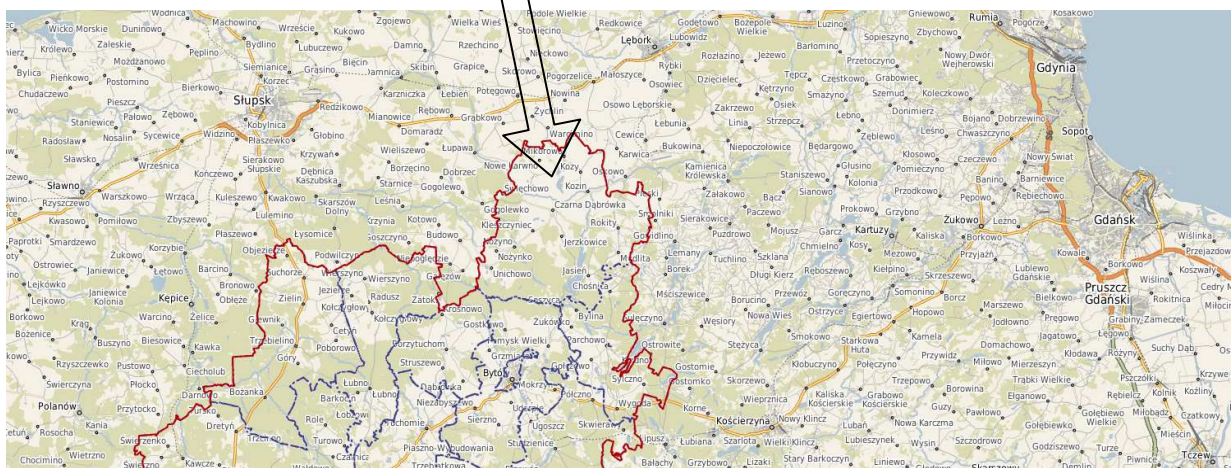
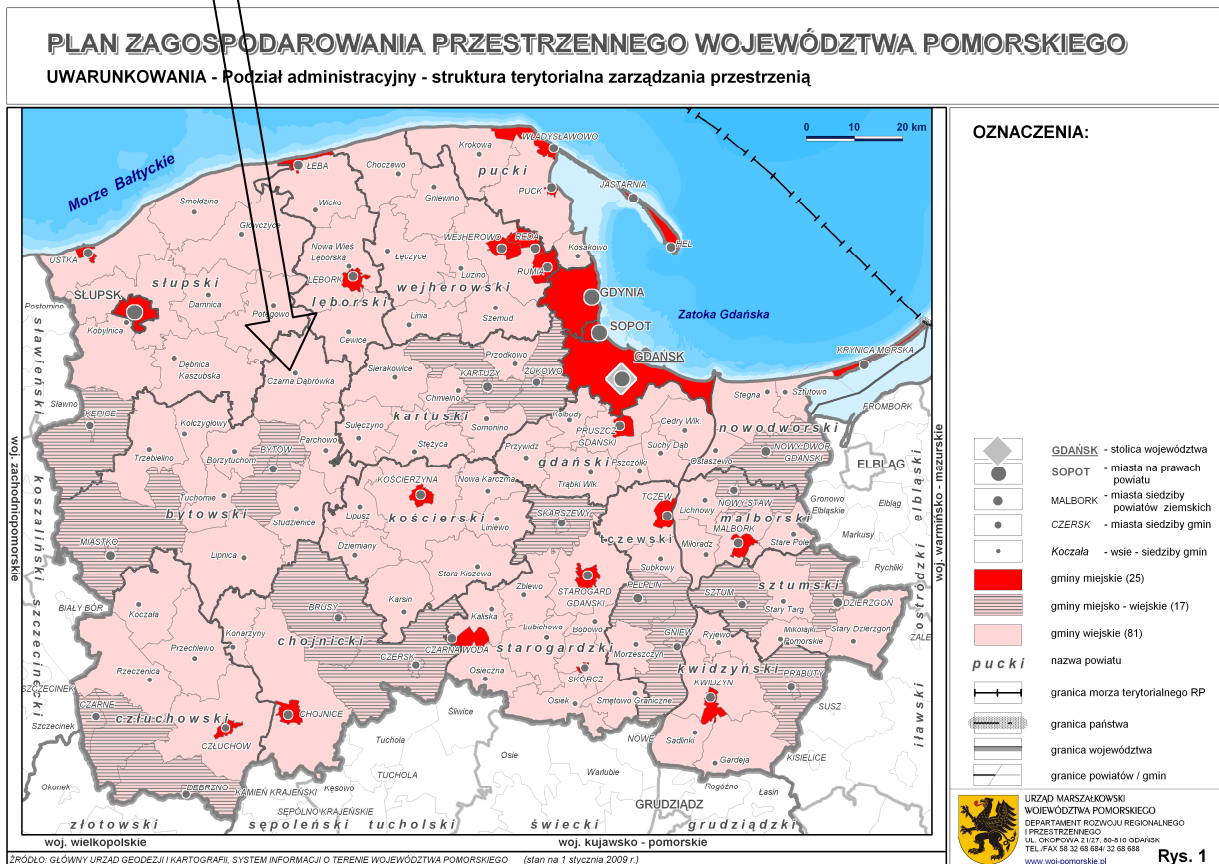

II. UWARUNKOWANIA

1. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE I ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Gmina Czarna Dąbrówka jest położona w północno-zachodniej części województwa pomorskiego w powiecie bytowskim, pomiędzy miastami Słupsk, Łębork i Bytów. Graniczy z gminami: Parchowo, Bytów, Borzytuchom, Potęgowo, Dębница Kaszubska, Cewice, Sierakowice. Zajmuje powierzchnię 29 783 ha podzieloną na 27 obrębów.

Rys. 1

Rys. 2. <http://bytowski.e-mapa.net/>

Gmina Czarna Dąbrówka położona jest w obrębie dwóch mezoregionów: Wysoczyzny Polanowskiej (314.46), będącej częścią makroregionu Pojezierze Zachodniopomorskie (zachodnia część gminy) i Pojezierza Kaszubskiego (314.51), będącego częścią makroregionu Pojezierza Wschodniopomorskiego (wschodnia część gminy). Na terenie gminy występują trzy jednostki morfologiczne, mające istotny wpływ na ukształtowanie terenu i jej krajobraz:

- wysoczyzna morenowa – północno-zachodnia i środkowo-wschodnia część,
- równiny sandrowe w ramach Pradoliny Pomorskiej,
- doliny w rynnach polodowcowych – z jeziorem Jasień, jeziorem Skotawsko, rynna Nożyńska, dolina marginalna Skotawy, z jeziorami Kozie i Mikorowo.

Rys. 3. Hipsometria

Obszar gminy jest położony w zlewniach trzech rzek: Łupawy, Słupi i Łeby, wszystkie w zlewisku Morza Bałtyckiego.

Granice gminy przekraczają rzeki: Łupawa i jej górny odcinek – rzeka Obrowa, Słupia, Skotawa (dopływ Słupi), Bukowina (dopływ Łupawy), Pogorzelica (dopływ Łeby).

Większość – 24. z 26. – jezior znajdujących się na terenie gminy jest przepływowych – są położone na szlaku ww. rzek. Są to przede wszystkim jeziora: Jasień, Obrowo Duże (na szlaku Łupawy i jej górnego biegu - Obrowy), Skotawsko Duże i Skotawsko Małe (na szlaku Skotawy) i Kozie (na szlaku Pogorzelicy).

Północno-zachodnia część obszaru gminy jest objęta granicami Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 115 wraz ze strefą ochronną. Południowe fragmenty zaś – granicami Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 117 ze strefą ochronną. Część terenów gminy należy do przyrodniczego systemu obszarów chronionych:

- parku krajobrazowego,
- użytków ekologicznych,

- rezerwatów przyrody,
- obszarów Natura 2000.

Przez teren gminy przebiegają trzy drogi wojewódzkie Nr: 211, 212 i 210, z których dwie krzyżują się we wsi gminnej i biegnąc w kierunku północnym łączą się z drogą krajową S6.

Rys. 4

Obszar gminy przecinają regionalne i lokalne trasy rowerowe:

- „Pętla Kaszubska”,
- „Na kolejowym szlaku”,
- „Nad Łupawą”, Nasypem kolejowym”.

W odległości ok. 4 km na południe od granic gminy biegnie międzyregionalna rowerowa „Trasa Tysiąca Jezior” relacji : Miastko – Bytów – Sulęcyno – Kościerzyna – Skórcz – Gniew – Kwidzyn – Prabuty – w kierunku Ławy. Zaś ok. 3 km na zachód od granic gminy przebiega międzyregionalna trasa rowerowa relacji: Ustka – Slupsk – Bytów Brusy – Czersk – Grudziądz.

Część dawnych terenów kolejowych została wykorzystana na ww. trasy rowerowe, gmina nie ma sieci kolejowej. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Bytowie i Leborku.

Północno-wschodnia część obszaru gminy leży w strefie ograniczeń wysokości obiektów budowlanych i naturalnych od lotniska w Siemirowicach (rys. 4).

Do podstawowych uwarunkowań ponadlokalnych rozwoju gminy należy jej przynależność do województwa pomorskiego. Z tego faktu wynika potrzeba uwzględnienia w polityce przestrzennej gminy dokumentów o charakterze strategicznym dla całego województwa pomorskiego i powiatu bytowskiego. Są to opracowania przyjęte stosownymi uchwałami Rady Ministrów, Sejmiku Województwa, Rady Powiatu i Rady Gminy, zawierające treści dotyczące zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju. Dokument niniejszego Studium jest także spójny z dokumentami europejskimi dotyczącymi gospodarki przestrzennej i najważniejszych kierunków rozwoju samorządów lokalnych państw członkowskich UE.

1) Uwarunkowania międzynarodowe

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020 (ATUE)

Istotnym uwarunkowaniem rozwoju przestrzennego całego regionu pomorskiego, w tym pośrednio gminy Czarna Dąbrówka, jest *Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020 (ATUE)*. Celem ATUE jest określenie strategicznych rekomendacji rozwoju terytorialnego zgodnie z zasadami spójności terytorialnej. Agenda ta odnosi się przede wszystkim do obszaru metropolitalnego Trójmiasta¹, do miejskich obszarów funkcjonalnych, ale podnosi też problemy samorządów lokalnych, w tym wiejskich.

Najważniejszymi aspektami tego rozwoju z punktu widzenia gminy wiejskiej Czarna Dąbrówka są m.in.

- *wspieranie zintegrowanego rozwoju w regionach wiejskich i na obszarach o szczególnych uwarunkowaniach,*
- *zapewnienie globalnej konkurencyjności regionów w oparciu o silne gospodarki lokalne,*
- *usprawnienie powiązań terytorialnych na rzecz obywateli, społeczności i przedsiębiorstw,*
- *kształtowanie powiązań między ekologicznymi, krajobrazowymi i kulturowymi walorami regionów.*

ATUE określa zasady zastosowania indywidualnego podejścia do ścieżek rozwoju obszarów wiejskich, tak, aby w oparciu o ich położenie, zróżnicowanie terytorialne i zidentyfikowane potencjały rozwojowe, właściwie ukierunkować wsparcie, m.in. środków unijnych dla gmin, w tym Czarnej Dąbrówki.

Wytoczne sieci TEN-T

Gmina Czarna Dąbrówka leży poza obszarem planowanych i wzmacnianych korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim i regionalnym.

Europejskie uwarunkowania środowiskowe

Do uwarunkowań środowiskowych o znaczeniu europejskim w gminie Czarna Dąbrówka należy zaliczyć:

- 1) zachowanie i ochronę obszarów chronionych:
  - korytarzy ekologicznych, łączących większe naturalne struktury przyrodnicze i stanowiących korytarze migracyjne o randze europejskiej, w tym lasy i doliny rzeczne strefy Pojezierzy Południowobałtyckich,
  - obszarów Natura 2000 (ostoje ptasie i siedliskowe), a także tworzenie nowych, zabezpieczających cenne dla przyrody europejskiej zasoby biotyczne,
- 2) ramy polityki energetyczno-klimatycznej UE do 2030 r., z których wynikają trzy cele do realizacji:
  - ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, o co najmniej 40% do 2030 r. względem 1990 r.,
  - osiągnięcie do 2030 r. 27% udziału energii odnawialnej w konsumpcji energii dla wszystkich państw UE (obecnie udział ten wynosi około 14%). Źródłami energii w gminie mogą być przede wszystkim słońce (fotowoltaika), wiatr (farmy wiatrowe) lub woda (elektrownie na rzekach).
  - zwiększenie efektywności energetycznej, o co najmniej 27%;
- 3) *Ramową Dyrektywę Wodną*, ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej; zobowiązującą państwa członkowskie do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych. Dyrektywa dotyczy:

¹ Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot

- zaspokojenia zapotrzebowania na wodę ludności, rolnictwa i przemysłu,
  - promowania zrównoważonego korzystania z wód,
  - ochrony wód i ekosystemów znajdujących się w dobrym stanie ekologicznym,
  - poprawy jakości wód i ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka,
  - zmniejszenia zanieczyszczenia wód podziemnych,
  - zmniejszenia skutków powodzi i suszy;
- 4) *Dyrektywę w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (CAFE)*. Jej celem jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń i dostosowanie stężeń do odpowiednich standardów poprzez realizację programów naprawczych;
- 5) *Europejską Konwencję Krajobrazową*, której celem jest promowanie działań na rzecz krajobrazu, jego ochrony, zarządzania i planowania oraz organizowania europejskiej współpracy w tym zakresie. W gminie Czarna Dąbrówka mamy do czynienia z cennym krajobrazem naturalnym oraz wyjątkowym krajobrazem kulturowym, wartym zachowania i nawiązywania nowa zabudową.

2) Krajowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Dokumentem strategicznym wyrażającym politykę zagospodarowania przestrzennego kraju jest *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030²* (KPZK). Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju sformułowana w KPZK realizuje cele rozwoju kraju w odniesieniu do całości polskiej przestrzeni. Cel strategiczny KPZK to: *Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.*

Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach.

Cel strategiczny sformułowany w KPZK został uszczegółowiony przez sześć, celów polityki przestrzennego zagospodarowania, ściśle powiązanych i dopełniających się wzajemnie. Pierwszy cel odnosi się do najważniejszych ośrodków miejskich, zaś najważniejsze z perspektywy gminy Czarna Dąbrówka są punkty mówiące o:

- *poprawie spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego jednostek;*
- *poprawie dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;*
- *kształtowaniu struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;*
- *zwiększeniu odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowaniu struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;*
- *przywróceniu ładu przestrzennego.*

² Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 z dnia 13 grudnia 2011 r.

KPZK nakłada obowiązek (w stosunku do PZPW) wdrożenia ustaleń i zaleceń odnoszących się do obszarów funkcjonalnych i podjęcia wobec nich działań o charakterze planistycznym - opracowania strategii, planów i studiów zagospodarowania przestrzennego. KPZK wprowadza dwie kategorie obszarów funkcjonalnych: obligatoryjne i fakultatywne. KPZK nie przesądza o szczegółowej delimitacji poszczególnych obszarów funkcjonalnych, pozostawiając to zadanie m.in. samorządom województw, z możliwością aktywności gmin w tym zakresie.

Ponadto KPZK zwraca uwagę na czynniki, które wpływać będą zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej polskich gmin w perspektywie roku 2030. Uniwersalne w skali kraju czynniki są adekwatne także dla Czarnej Dąbrówki, należą do nich m.in.:

- chaos przestrzenny powodowany przeszacowaniem potrzeb mieszkaniowych poprzez wyznaczanie zbyt rozległych terenów przeznaczanych pod budownictwo mieszkaniowe, realizowane w konsekwencji w sposób rozproszony,
- publiczne inwestycje infrastrukturalne współfinansowane przez UE w perspektywie 2014-2020, określone w Kontrakcie Terytorialnym dla województwa, oraz spadek poziomu zaangażowania UE w rozwój infrastruktury publicznej po roku 2020,
- wydłużanie okresu aktywności zawodowej, jako pochodna wzrostu długości życia i starzenia się społeczeństwa.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego

Drugim również istotnym dokumentem rangi ogólnokrajowej jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020³ (KSRR), która wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do polityki publicznej o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

KSRR wprowadza instrumenty służące poprawie efektywności działań związanych z zarządzaniem rozwojem na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W KSRR sformułowano wizję rozwoju regionalnego: „W 2020 roku polskie regiony mają stanowić lepsze miejsce do życia dzięki zwiększeniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych, które zwiększają szanse rozwojowe we wszystkich regionach, oraz realizacji aspiracji i możliwości zamieszkujących je jednostek i wspólnot lokalnych”.

3) Regionalne uwarunkowania rozwoju przestrzennego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030

Dokumentem strategicznym wyrażającym politykę zagospodarowania przestrzennego regionu jest *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego*⁴ (PZPWP). Dokument ten określa wizję zagospodarowania przestrzennego województwa, tzn. pożądaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa, z punktu widzenia strategicznych, długofalowych celów rozwoju kraju, określonych m.in. w KPZK 2030 oraz celów rozwoju województwa określonych w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020⁵ (SRWP).

Z punktu widzenia polityki lokalnej PZPWP charakteryzuje się partnerstwem podejmując współpracę z gminami.

³ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie z dnia 13 lipca 2010 r.

⁴ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przyjęty uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.

⁵ Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, uchwała nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 r.

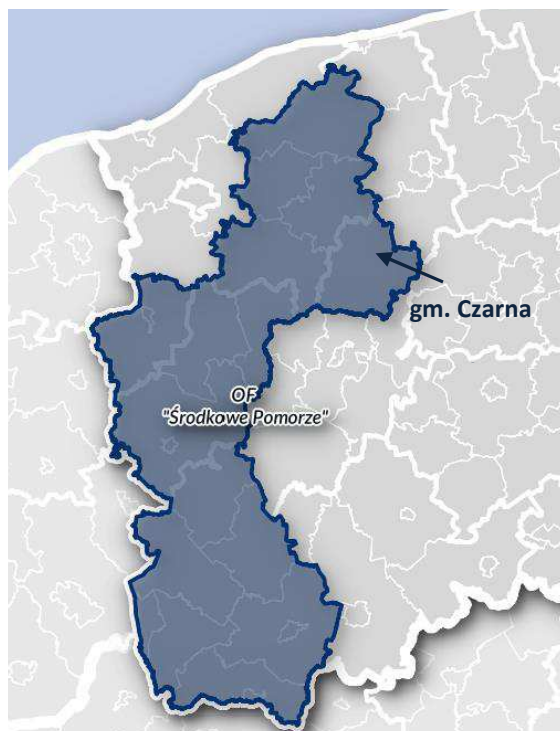

Podstawową charakterystyką województwa pomorskiego jest dwudzielność jego przestrzeni, związana przede wszystkim z dobrą dostępnością i rosnącą skalą powiązań funkcjonalno-przestrzennych w obszarze metropolitalnym i jednocześnie niedostatkiem powiązań oraz słabą dostępnością w obszarach peryferyjnych, zwłaszcza w zachodniej części województwa, w tym w gminie Czarna Dąbrówka⁶.

W związku z dużym zróżnicowaniem obszarów województwa, w oparciu o zapisy ustawy⁷ oraz KPZK, PZPWP wyznaczył obszary funkcjonalne (OF) o znaczeniu regionalnym. OF wyznacza się z inicjatywy samorządu województwa lub na wniosek samorządów gminnych lub powiatowych⁸. PZPWP określa kierunki rozwoju i zasady zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych.

Podstawowymi obszarami funkcjonalnymi są Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF). Najbliższymi ww. obszarami, w odniesieniu do gminy Czarna Dąbrówka, jest MOF ośrodka subregionalnego Bytowa oraz MOF regionalny Słupsk-Ustka⁹.

Prócz obszarów funkcjonalnych miast w PZPWP wyznaczono także obszary funkcjonalne szczególnie zjawiska w skali makroregionalnej, a także obszary funkcjonalne o szczególnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych oraz obszary funkcjonalne o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej. Do ostatniej wymienionej grupy należy *OF Środkowe Pomorze*, położone w zachodniej części województwa pomorskiego. Obszar nie jest w pełni homogeniczny. Poszczególne jego części charakteryzują się nieco odmiennymi uwarunkowaniami perspektywicznymi, stąd celem prawidłowego adresowania interwencji konieczne są jego dalsze uszczegółowienia.

Rys. 5 OF Środkowe Pomorze
Źródło: PZPWP

OF Środkowe Pomorze obejmuje 16 gmin, w tym: gminę miejską Człuchów, gminy miejsko-wiejskie: Czarne, Debrzno, Kępice i Miastko oraz gminy wiejskie Czarna Dąbrówka, Człuchów, Damnica, Dębica Kaszubska, Główczyce, Koczała, Kołczygłowy, Potęgowo, Przechlewo, Rzeczenica, Trzebielino. Powierzchnia obszaru wynosi 4.05 tys. km², zamieszkuje go niemal 133 tys. mieszkańców. Obszar ten ma swą kontynuację na terenie województwa lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. Zasięg obszaru pokrywa się częściowo z *MOF Chojnice-Człuchów* (miasto Człuchów, gmina Człuchów), *MOF Słupsk-Ustka* (gminy Damnica i Dębica Kaszubska) i *OF Strefa Przybrzeżna* (gmina Główczyce)¹⁰.

Celem powstania ww. OF jest przeciwdziałanie zagrożeniom peryferyzacji i odpływu mieszkańców przez przełamywanie barier dostępności transportowej, podniesienie atrakcyjności osiedleńczej

⁶ PZPWP, s. 26.

⁷ Ustawa o planowaniu..., art.49d, ust.2.

⁸ PZPWP, s. 77.

⁹ PZPWP, s. 77.

¹⁰ PZPWP, s. 212

obszaru oraz wykorzystanie lokalnych potencjałów dla rozwoju przemysłu nieuciążliwego oraz walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju turystyki. Wykorzystanie zasobów ma następować głównie przez rozwój infrastruktury turystycznej.

Jednym z przykładów walorów i potencjałów kulturowych i turystycznych w gminie Czarna Dąbrówka jest wskazane w PZPWP przebiegający przez gminę *Szlak drewnianych obiektów sakralnych Kaszub* w miejscowości Mikorowo, czy trasy rowerowe oraz potencjał środowiska przyrodniczego i inne¹¹.

Wizja rozwoju województwa pomorskiego w perspektywie roku 2030 zobrazowana została za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej. Zasadnicze problemy rozwoju i województwa wskazują, że jego obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna nie sprzyja w wystarczającym stopniu uczestnictwu całego regionu w procesach rozwojowych oraz cechuje się niskim poziomem spójności, wynikającym ze zróżnicowania dostępności do usług publicznych, w tym niedopasowania oferty publicznego transportu zbiorowego do rzeczywistych potrzeb lokalnych, subregionalnych i regionalnych. Ponadto dostrzegalna jest niedostateczna stymulacja endogenicznych czynników rozwojowych, przyczyniających się do budowania lokalnych i subregionalnych przewag konkurencyjnych.

Do podstawowych wyzwań determinujących kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa w perspektywie roku 2030 odnoszące się do Czarnej Dąbrówki należą:

- stworzenie przestrzennych warunków, które pozwolą wykorzystać kreatywność mieszkańców, wzmocnić współpracę na rzecz innowacyjnego wykorzystania potencjału gospodarczego, naukowego, kulturalnego oraz zasobów i walorów przyrodniczo-kulturowych,
- przygotowanie województwa, w tym jego gmin na postępujące zmiany demograficzne, zwłaszcza związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz postępującą depopulacją wschodniej i zachodniej części województwa (w tym Czarnej Dąbrówki),
- sprawne i bezpieczne powiązania transportowe obszarów słabszych z ośrodkami dynamicznego wzrostu (w tym Czarnej Dąbrówki z ośrodkami do których obserwowane są największe „ciążenia”),
- poprawa stanu środowiska,
- zachowanie unikatowego krajobrazu oraz kształtowanie łączności przestrzennej ekosystemów (ochrona bioróżnorodności).

PZPWP obrał za ścieżkę rozwoju model otwartej policentrycznej koncentracji odpowiadający podejściu aktywnemu (obok pasywnego i reaktywnego). Podejście to szuka dostępnych oraz kreować ma nowe instrumenty oddziaływania na strukturę funkcjonalno-przestrzenną, jako pełnoprawnych, długofalowych i ważnych narzędzi regulowania rzeczywistości społeczno-gospodarczej i ekologicznej województwa¹².

Spośród zbioru scenariuszy najbardziej odpowiednim i najkorzystniejszym, z punktu widzenia dynamiki rozwoju oraz poprawy dostępności transportowej, jest scenariusz tzw. *Wiatr w żagle* (uwarunkowany dobrą dostępnością transportową oraz znaczącymi środkami rozwojowymi).

W wybranym modelu gmina Czarna Dąbrówka nie jest wskazywana, jako istotne ogniwo struktury, ale wskazuje się ciążenie tego obszaru województwa do ośrodków subregionalnego Bytowa i regionalnego Słupska. Ośrodki subregionalne, jakim jest powiatowy Bytów (sąsiadujący z Czarną Dąbrówką) wzmacniające strukturę policentryczną, koncentrują się w układach powiatowych i w miejskich obszarach funkcjonalnych

¹¹ PZPWP, s. 138

¹² PZPWP, s. 81-82

Regionalne pasma rozwojowe związane z przebiegiem korytarzy infrastrukturalnych omijają gminę, choć środkowo-pojezierny korytarz transportowy obejmujący elementy układu drogowo-kolejowego w relacjach Gdynia - Żukowo - Kościerzyna - Bytów - Miastko - Biały Bór – Szczecinek, przebiega w pobliżu gminy.

Plan określa trzy **cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa**: nowoczesna gospodarka, aktywni mieszkańcy, atrakcyjna przestrzeń.

Wyznaczono zasady polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, które odnieść można do poszczególnych gmin, w tym do Czarnej Dąbrówki:

- zasada racjonalności ekonomicznej – ocena korzyści i strat społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych w długim okresie czasu;
- zasada oszczędnego i efektywnego gospodarowania przestrzenią
- zasada minimalizowania energochłonności struktur
- zasada przezorności ekologicznej
- zasada kompensacji ekologicznej
- zasada zintegrowanej ochrony
- zasada spójności terytorialnej.

Dla gminy wiejskiej Czarna Dąbrówka najważniejsze znaczenie może mieć choćby zasada budowania spójności terytorialnej, wskazująca m.in. słupski obszar obsługi obejmujący powiaty słupski i bytowski.

Ponadto istotna jest zasada kształtowania zwartych przestrzennie jednostek osadniczych, minimalizująca terenochłonność, uwzględniania w planowaniu przestrzennym modelowych wzorców rozwojowych jednostek osadniczych, przeciwdziałających amorficznemu, niekontrolowanemu przyrostowi zagospodarowania, domykania granic zainwestowania tzn. wyznaczania obszarów rozwojowych tak, aby ekspansja zainwestowania na każdym etapie kształtowała czytelną krawędź pomiędzy terenami zainwestowanymi i terenami otwartymi. Zapewni to budowę całościowych, kompaktowych struktur, a pozwoli unikać np. struktur pasmowych wzdłuż głównych, tranzytowych ciągów komunikacyjnych.

W obliczu „wykluczenia” komunikacyjnego ważną zasadą rozwoju dla Czarnej Dąbrówki może być nakreślone w PZPWP dążenie do zapewnienia dostępności terenów mieszkaniowych do podstawowych usług i przestrzeni publicznych oraz do transportu zbiorowego, czy infrastruktury technicznej. Istotne jest określenie minimalnego programu usług publicznych właściwego dla rangi gminy oraz racjonalizacja rozmieszczenia infrastruktury usług publicznych w odniesieniu m.in. do: specyfiki sieci osadniczej.

PZPWP wskazuje także zasadę ograniczania przeznaczenia w dokumentach planistycznych na cele nierolnicze gleb klas I, II, III, IIIa, IIIb oraz gleb pochodzenia organicznego klas IV, IVa, IVb, V i VI. Zasada zachowania w dobrym stanie wysokich walorów produkcyjnych i zapobiegania fragmentacji zwartych, większych kompleksów gleb o najlepszej przydatności rolniczej, jako obszarów żywicielskich – w tym np. Równiny Słupskiej. Zasada uwzględniania kosztów środowiskowych, w tym utraczonych usług ekosystemów, przy lokalizacji działalności gospodarczej na nowych obszarach oraz oszczędnego i racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska, w szczególności w zakresie wód, gleb, kopalni i zasobów biologicznych, w tym lasów¹³.

Gmina Czarna Dąbrówka to rejon turystyczny. PZPWP wskazuje też Zasadę harmonijnego kształtowania zagospodarowania rekreacyjnego i wypoczynkowego, realizowaną między innymi przez

---

¹³ PZPWP, s. 123-124)

uzależnienie rozwoju nowych terenów budownictwa letniskowego od ich wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska oraz uwzględnianie naturalnych właściwości terenu i ograniczanie negatywnego oddziaływania zagospodarowania rekreacyjnego i jego następstw na zasoby przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe¹⁴.

Dla wzmocnienia roli turystycznej gmin, w tym Czarnej Dąbrówki, Plan wskazuje zasadę kształtowania ponadregionalnych i regionalnych tras rowerowych, na które składają się m.in. trasy biegnące przez gminę Czarna Dąbrówka¹⁵:

- nr 125: Kartuzy (m.) - Kartuzy - Chmielno - Sierakowice - Czarna Dąbrówka - Potęgowo - Dąmnica – Główny - Smołdzino¹⁶,
- nr 130: (*Na Kolejowym Szlaku*): Miastko (m.) - Miastko - Tuchomie - Bytów - Bytów (m.) – Pomysk (gm. Bytów) - Czarna Dąbrówka - Cewice - Nowa Wieś Lęborska - Lębork (m.) – Wicko - Łeba (m.),
- nr 137: (*Kaszubska Trasa Rowerowa*): Żukowo (m.) - Przdokowo - Chmielno (odnoga) Kartuzy - Sierakowice - Ceromin (gm. Czarna Dąbrówka) - Pomysk (gm. Bytów) - Parchowo - Sulęcyno - Stężyca - Somonino - Żukowo - Żukowo (m.)¹⁷

4) Uwarunkowania lokalne

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Bytowskiego na lata 2015-2022

Dokumentem strategicznym wyrażającym politykę rozwoju powiatu jest *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Bytowskiego na lata 2015-2022*¹⁸. Według Strategii rozwoju powiatu bytowskiego najważniejsze zasoby, o które należy oprzeć rozwój gmin wiejskich powiatu, w tym Czarnej Dąbrówki są środowisko naturalne, wielokulturowość, aktywność, pomysłowość i kreatywność mieszkańców, świetnie funkcjonujące organizacje pozarządowe, silne branże przemysłowe i perspektywy rozwoju turystyki, e-technologii i odnawialnych źródeł energii. Strategia zwraca jednak uwagę na wiele barier, które mogą utrudniać wykorzystanie w pełni tych zalet. Należy do nich przede wszystkim słaba dostępność transportowa.

Aby zaistniały szanse dla rozwoju gmin Powiatu, w tym Czarnej Dąbrówki i wykorzystaniem potencjału należy do około 2022 r. podjąć działania mające na celu pokonanie słabych stron.

Z przeprowadzonej diagnozy kapitału ludzkiego i społecznego gmin Powiatu Bytowskiego najważniejszym problemem wydaje się być starzenie się lokalnego społeczeństwa tj. spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, ujemne saldo migracji¹⁹.

Z zakresu kapitału gospodarczego zauważalny jest słabnący sektor małych i średnich oraz dużych przedsiębiorstw, niskie uprzemysłowienie. Szansą rozwoju są obecne oraz potencjalne przedsiębiorstwa z sektora usługowego.

Proponowanym w strategii kierunkiem rozwoju gospodarki są m.in. podmioty zajmujące się opieką zdrowotną, kreowanie oferty turystyki zdrowotnej i rekreacyjnej, w tym agroturystyka²⁰. Mocnymi stronami całego powiatu są także dobrze rozwinięte branże przemysłu (np. metalowa,

¹⁴ PZPWP, s. 131

¹⁵ PZPWP, s. 134

¹⁶ na odcinku: *Czarna Dąbrówka - Rokity* przebieg tożsamy z trasą nr 15

¹⁷ na odcinku: *Ceromin - Pomysk* przebieg tożsamy z trasą nr 15

¹⁸ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu bytowskiego na lata 2015-2022*, Uchwała Rady Powiatu Bytowskiego nr IX/65/2015 z dnia 25.06.2015 r.

¹⁹ *Strategia rozwoju powiatu...*, s. 147

²⁰ *Strategia rozwoju powiatu...*, s. 148.

drzewna, budowlana) oraz dogodne warunki do rozwoju technologii w zakresie odnawialnych źródeł energii. Szansa dla rozwoju tych kierunków jest możliwość wykorzystania środków unijnych i ministerialnych w okresie 2014-2020.

Słabe strony powiatu, w tym gminy Czarna Dąbrówka, to słaba dostępność komunikacyjna, brak ciągów pieszo-rowerowych, służących transportowi lokalnemu i rozwojowi turystyki, która miałaby stać się „motorem napędowym” takich gmin jak Czarna Dąbrówka. Zauważalny jest też niedostateczny rozwój usług społecznych, np. mała liczba przedszkoli²¹.

Związek Gmin Pomorskich²²

Gmina Czarna Dąbrówka jest członkiem Związku Gmin Pomorskich (ZGP) powstałego w 1992 r. Jest to najstarsza i największa korporacja zrzeszająca jednostki samorządu terytorialnego (JST) oraz jedna z największych w kraju. ZGP reprezentuje i broni wspólnych interesów oraz wspiera idee zrzeszonych JST. W praktyce oznacza to m.in. wspieranie działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania współpracy międzynarodowej na poziomie lokalnym, a także wspieranie działań na rzecz rozwoju społecznego, ekonomicznego, czy kulturalnego oraz prowadzenie mediacji. Z zakresu gospodarki przestrzennej stowarzyszenie skupia się przede wszystkim na rozwoju przedsiębiorczości oraz na działaniach na rzecz rozwoju i ochrony gospodarki środowiskowej.

Ważnym działaniem ZGP jest współpraca z gminami i stowarzyszeniami z kraju i zagranicy, mające na celu wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, w tym z zakresu gospodarki przestrzennej.

W celu stworzenia warunków do uzyskiwania korzyści wynikających z członkostwa, związek nawiązuje współpracę z instytucjami krajowymi i regionalnymi, jak np. z Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, Pomorskim Urzędem Wojewódzkim, z Ministerstwami, Pomorską Izbą Rolniczą, Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska, i innymi, a także z uczelniami wyższymi.

Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest opracowane w zgodzie ze *Strategią Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022*²³, która stanowi dla niego najbliższy, bezpośredni, dokument strategiczny.

Strategia Rozwoju Gminy podejmuje trzy obszary tematyczne: Kapitał ludzki i społeczny, Infrastruktura, Gospodarka. Dla planowania przestrzennego najistotniejsze znaczenie ma obszar *Infrastruktura* oraz *Kapitał ludzki* w części dotyczącej demografii.

Strategia w zakresie gospodarki przestrzennej wskazuje przewagę słabych stron gminy nad mocnymi. Słabościami są m.in. zła dostępność gminy, niedostateczny stan dróg gminnych i powiatowych, obecne, ale słabo rozwinięte drogi rowerowe czy niewydolny system wodociągowy. Słabo rozwinięta jest także sieć komunikacji publicznej, sieć przedszkoli, czy ośrodków zdrowia. Jako pozytywne można wskazać rozwiniętą sieć szlaków turystycznych. Ważne dla rozwoju gminy są zatem szanse rozwojowe, które wg *Strategii* skupiają się w rozwoju ruchu turystycznego, rozwoju infrastruktury w oparciu o współpracę międzygminną, czy w nowych tendencjach wykorzystania zasobów naturalnych. W obszarze *Gospodarka*, szansą może być m.in. rozwój energii odnawialnej, wymienianej także w dokumentach wyższego rzędu na poziomie powiatu, województwa, kraju i UE. Szansą rozwoju dla wszystkich trzech obszarów staje się turystyka, która może stanowić w gminie wiodącą gałąź gospodarki. Rozwój turystyki musi iść w parze z rozwojem infrastruktury technicznej, w tym drogowej i spo-

²¹ *Strategia rozwoju powiatu*, s. 149.

²² www.zgp.com.pl

²³ *Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022*

łecznej. To także kierunek mający na celu aktywizację zawodowa i podnoszenie poziomu i jakości życia stałych mieszkańców²⁴. Jednym z celów rozwoju gminy jest także wspieranie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii i gospodarki niskoemisyjnej.

Wizja rozwoju gminy wskazuje właśnie na turystykę, jako podstawowy atut gminy. Strategia przedstawia wizję gminy w 2022 r. jako „... znane i atrakcyjne miejsce z rozwiniętą turystyką, opartą o zasoby naturalne i kulturowe, przyjazne dla mieszkańców”²⁵.

Strategiczne kierunki działań w zakresie przestrzennym obejmują m.in.²⁶:

- rozwój bazy lokali socjalnych,
- przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
- rozbudowę infrastruktury rekreacyjno-sportowej,
- rozwój usług turystycznych, w tym. agroturystyki,
- poprawę dostępności i rozbudowę usług społecznych w tym opieki zdrowotnej, edukacji i wychowania oraz opieki społecznej,
- rozbudowę placów zabaw,
- rozbudowę i modernizację dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich,
- rozwój sieci komunikacji zbiorowej,
- rozbudowę systemu kanalizacji i wodociągów,
- rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w Podkomorzycach,
- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- budowę stacji uzdatniania wody Nożyno,
- modernizację linii elektroenergetycznych,
- rozwój odnawialnych źródeł energii wiatrowej, słonecznej i wodnej,
- budowę instalacji elektrycznej ogniw fotowoltaicznych (m. in. w oczyszczalni ścieków w Podkomorzycach, Jasieniu i w stacji uzdatniania wody w czarnej Dąbrówce),
- rozbudowę i modernizację stacji bazowych telefonii komórkowej, i inne.

Strategia rozwoju gminy jest zgodna z dokumentami strategicznymi wyższych rządów, w tym z krajową i regionalną polityką rozwoju.

Jednym z dokumentów i działań wdrażającym strategię jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* oraz polityka planistyczna gminy, będąca zgodna z zapisami strategii. Studium wyraża podstawowe kierunki rozwoju przestrzennego stając się podstawą dla stanowienia prawa miejscowego, jakim jest plan miejscowy, umożliwiającą realizację strategicznych kierunków działań.

Polityka przestrzenna gminy Czarna Dąbrówka w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego powinna uwzględniać następujące dokumenty:

- 1) **Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami**, przyjęty uchwałą NR 125/2014 Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2014 r., gdzie za cel główny uznano: *wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków*. Cele szczegółowe zaś, odnoszące się szczególnie do obszaru i problematyki zmiany Studium, są następujące: (...)

I. 4. Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego. (...)

²⁴ *Strategia rozwoju gminy...*, s.44-47.

²⁵ *Strategia rozwoju gminy...*, s. 49

²⁶ *Strategia rozwoju gminy...*, s. 51-57.

- I.7. Realizacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego. (...)
- II.4. Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków. (...)
- III.2. Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych.
- 2) **Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2016-2019**, przyjęty przez Sejmik Województwa Pomorskiego uchwałą Nr 274/XXVI/16 z dnia 26 września 2016 r., określający cel strategiczny: „Wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego, służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu”.
- W Programie wskazano kierunki działań w ramach 3 priorytetów:
- Priorytet 1: Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi:**
- Kierunek 1.1. **Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi regionu służące budowaniu tożsamości mieszkańców.**
  - Kierunek 1.2. **Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi regionu służące budowaniu atrakcyjnej oferty kulturalnej i turystycznej.**
  - Kierunek 1.3. **Ochrona i ekspozycja charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego, w tym zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.**
- Priorytet 2: Zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzeczno:**
- Kierunek 2.1. **Zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzeczno służące budowaniu tożsamości regionalnej**
  - Kierunek 2.2. **Zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzeczno służące budowaniu atrakcyjnej oferty kulturalnej i turystycznej**
  - Kierunek 2.3. **Ochrona i ekspozycja charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego**
- Priorytet 3: Badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego**
- Kierunek 3.1. *Poszerzanie wiedzy dotyczącej dziedzictwa kulturowego regionu*
  - Kierunek 3.2. *Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym*
  - Kierunek 3.3. *Szeroki dostęp do informacji o dorobku kultury regionalnej*
- Priorytet 4: Opieka nad zabytkami stanowiącymi mienie i własność samorządu województwa pomorskiego**
- Kierunek 4.1. *Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym*
  - Kierunek 4.2. *Poprawa stanu obiektów i zespołów zabytkowych*
  - Kierunek 4.3. *Koordinacja działań dotyczących zachowania, eksponowania i promocji wartości dziedzictwa kulturowego między różnymi jednostkami organizacyjnymi województwa pomorskiego*
  - Kierunek 4.4. *Ekspozowanie wartości kulturowych obiektów – niezależnie od ich przeznaczenia*
  - Kierunek 4.5. *Podnoszenie kwalifikacji administratorów obiektów*
- 3) **Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego Powiatu Bytowskiego w latach 2007 – 2015**, która wskazuje zasoby kulturowe powiatu:
- a) *zabytki czasów prehistorycznych i wczesnośredniowiecznych:*
- Rokity – grodzisko wczesnośredniowieczne,*

Mikorowo - wczesnośredniowieczne, rządowe cmentarzysko szkieletowe, unikalne na terenie Pomorza, odkryte w 1997 r.,

b) *Kaszuby - polskie dziedzictwo kulturowe i kultura współczesna,*

c) *dziedzictwo kultury niemieckiej: państwo Zakonu Krzyżackiego, Państwo Pruskie i Rzesza Niemiecka.*

- *zespoły pałacowe i dworsko-parkowe*

Jasień (gm. Czarna Dąbrówka) – zespół pałacowy (XVIII w.), podpalony w 1994 r., obecnie ruiny,

Kartkowo (gm. Czarna Dąbrówka) – zespół pałacowy (XIX w.);

Kozin (gm. Czarna Dąbrówka) –zespół dworski (XVIII w.),

- *„szczególnym dziedzictwem kultury pruskiej jest organizacja krajobrazu kulturowego: umiejętność i harmonijne zespolenie funkcji gospodarczych, mieszkalnych i rekreacyjnych, z ochroną wartości przyrodniczych i estetycznych; m.in.: sieć dróg, organizacja pól uprawnych, organizacja gospodarki leśnej, gospodarcze wykorzystanie rzek (młyny, elektrownie, tartaki). Administracja pruska i właściciele folwarków zbudowali jeden z najlepszych w XIX wiekowej Europie system planowania przestrzennego,”*

- *cmentarze ewangeliczne,*

d) *kultura ukraińska,*

e) *kultura techniczna - elektrownie wodne, młyny, sieć drogową, itd.*

- *„System Energetyczny na rzece Słupi. Na terenie Parku Krajobrazowego, na rzece Słupi zbudowano unikalny w skali europejskiej (jeden z najstarszych działających w Europie) system elektrowni wodnych. Słupia przez wieki pełniła rolę gospodarczą, jako droga transportu drewna i produktów rolnych oraz „wodny motor” młynów, hamerni i foluszy, stawianych przy niej od średniowiecza. Na terenie Powiatu Bytowskiego do „systemu energetycznego Słupi” należą dwie elektrownie: Struga w Soszycy (1898 r.) i Gąskowo w Gałąźni Małej - druga w kolejności biegu rzeki elektrownia, wybudowana w roku 1912,*

- *Szlaki kolejowe, (...) Budynki stacji kolejowych z pocz. XX w. (...) Inne zabytki techniki – przykłady Otnoga (gm. Czarna Dąbrówka) – szachulcowy młyn wodny (I poł. XIX w.),*

f) *kultura współczesna - instytucje i organizacje działające na polu kultury:*

„Dziedzictwo kultury podsumowano następująco: „Historyczne ziemie w granicach Powiatu Bytowskiego są archeologiczną skarbnicą kulturowych śladów różnych nacji, zamieszkujących i wędrujących tu przez stulecia.

Wielokulturowe dziedzictwo okresu starożytnego powinno być eksponowane w krajobrazie kulturowym, wykorzystane w budowaniu tożsamości kulturowej i oferty turystycznej. Można skonstatować, że Powiat Bytowski jest miniaturą Europy małych ojczyzn, których siłą jest tożsamość kulturowa, a nie polityczny, administracyjny nakaz, a przejawem współistnienia i współpracy wspólne projekty kulturalne. Wielokulturowe dziedzictwo Powiatu Bytowskiego jest kręgosłupem tożsamości kulturowej i jest równocześnie wartością ekonomiczną, którą można wykorzystywać w promocji i w budowaniu oferty gospodarczej, np. turystycznej. A zatem powinno być chronione i właściwie wykorzystane, nie tylko jako wartość sama w sobie, ale, jako jeden z filarów rozwoju społeczno - gospodarczego.”

4) **Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2006-2009**, przyjęty uchwałą XXIII/237/2006 Rady Powiatu Bytowskiego.

„Celem programu jest budzenie w społeczeństwie świadomości istnienia zabytków i potrzeby ich rewitalizacji oraz zwrócenie uwagi na istniejącą wspólnotę kulturową.” W uzasadnieniu ko-

nieczności uchwalenia programu Rada Powiatu sformułowała podstawowe zasady postrzegania dziedzictwa kulturowego i jego wartości dla współczesnych i przyszłych mieszkańców Powiatu Bytowskiego: „Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Mieszkańcy powiatu są spadkobiercami dorobku kulturowego poprzednich pokoleń. Bogactwo to, szczególnie w wymiarze materialnym, było niszczone w trakcie licznych wojen, z powodu zaniedbań mieszkańców, czy też braku działań konserwatorskich. Wszystko to spowodowało, że niewiele przejawów kultury naszych przodków dotrwało do współczesności. Kultura ta jest częścią polskiego, europejskiego i światowego dziedzictwa. Stanowi nasze korzenie. Warto ją chronić. Kultura stanowi też „kapitał”, który można wykorzystać do rozwoju gospodarczego wsi lub gminy. W Polsce „kapitał” ten jest często nadal niezauważany lub niszczone. Spójrzmy więc wokół siebie oczami dobrego gospodarza i spróbujmy dostrzec to, co możemy jeszcze ocalić i co może stanowić atrakcję - promocję naszej wsi, gminy i powiatu.”

Główne cele Programu:

- A. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.
- B. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.
- C. Zahamowanie degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
- D. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
- E. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.
- F. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W programie określono działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, przy czym sformułowano postulat rozwoju zrównoważonego obejmującego również zabytki, w tym: „Sytuowanie i rozwój usług, handlu, rzemiosła w zespołach staromiejskich, zespołach dworsko-parkowych i folwarcznych, zagrodach oraz innych obiektach można określić rozwojem zrównoważonym w ujęciu konserwatorskim”.

2. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

Dotychczasowe przeznaczenie terenów gminy jest określone prawem miejscowym – cały teren gminy jest objęty ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Powierzchniowe wielkości poszczególnych funkcji przedstawiono w podziale na obręb w ANEK-SIE NR 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wg stanu na dzień 1 grudnia 2016 r. zawiera ANEKS NR 2.

Zagospodarowanie gminy Czarna Dąbrówka jest zróżnicowane. Poniżej podano strukturę użytkowania wynikającą z ewidencji gruntów.

Dominują tereny leśne, których powierzchnia wynosi ok. 16 818 ha co stanowi 56,5 % obszaru gminy. Użytki rolne zajmują powierzchnię 10 303 ha, czyli 34,6 %, wody zaś – 1 271 ha, czyli 4,3 % jej obszaru.

Dla porównania grunty zabudowane i zurbanizowane z powierzchnią 561 ha, czyli powierzchnią niecałych 2% obszaru gminy, stanowią niewielki udział w zagospodarowaniu. Jednakże dla funkcjonowania gminy i jej mieszkańców mają niebagatelne znaczenie. Udział powierzchni terenów komunikacji drogowej w ww. terenach zurbanizowanych wynosi ok. 440 ha, czyli aż 78%.

Jednakże zagospodarowanie terenów gminy nie zawsze jest dobrze udokumentowane w ewidencji geodezyjnej. Zdarza się, że zinwentaryzowane geodezyjnie budynki już nie istnieją, natomiast wybudowane i funkcjonujące nie widnieją na mapach geodezyjnych. Ponadto wg danych ewidencyjnych tereny zabudowane i zurbanizowane nie obejmują działek przynależnych w postaci ogródków przydomowych, terenów niezabudowanego zaplecza i innych, dla których nie zmieniono klasy użytków, pomimo ogrodzenia i funkcjonalnego włączenia do funkcji nierolniczych. W związku z tym dla odwzorowania dotychczasowego zagospodarowania obszaru gminy przeprowadzono oględziny terenowe w całej gminie. Orientacyjny udział powierzchniowy poszczególnych funkcji jest następujący (wg stanu na 1 marca 2016 r.):

- 113 ha terenów zabudowy zagrodowej, w tym agroturystyka i stadniny koni (ok. 4 ha),
- 84 ha terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- 14 ha terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- 2 ha terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej, gdzie można przyjąć, że udział funkcji mieszkaniowej jak i usługowej wynosi po 50%,
- 13,4 ha terenów usług publicznych, w tym kultury, oświaty, opieki społecznej, zdrowia itp.,
- 14,2 ha terenów zabudowy letniskowej,
- 27,8 ha terenów zabudowy usługowej komercyjnej,
- 57,2 ha terenów zieleni urządzonej, w tym terenów sportu i rekreacji oraz cmentarzy,
- 0,5 ha terenów straży pożarnej,
- 4,6 ha terenów produkcyjno-składowych,
- 4,2 ha terenów zabudowy produkcji rolnej,
- 3,3 ha terenów obsługi rolnictwa,
- 12,4 ha terenów działalności wydobywczej (związanej z terenem górniczym),
- 9,0 ha terenów stawów rybnych,
- 0,4 ha elektrownia wodna.

Ww. tereny przedstawiono na rysunku Uwarunkowań.

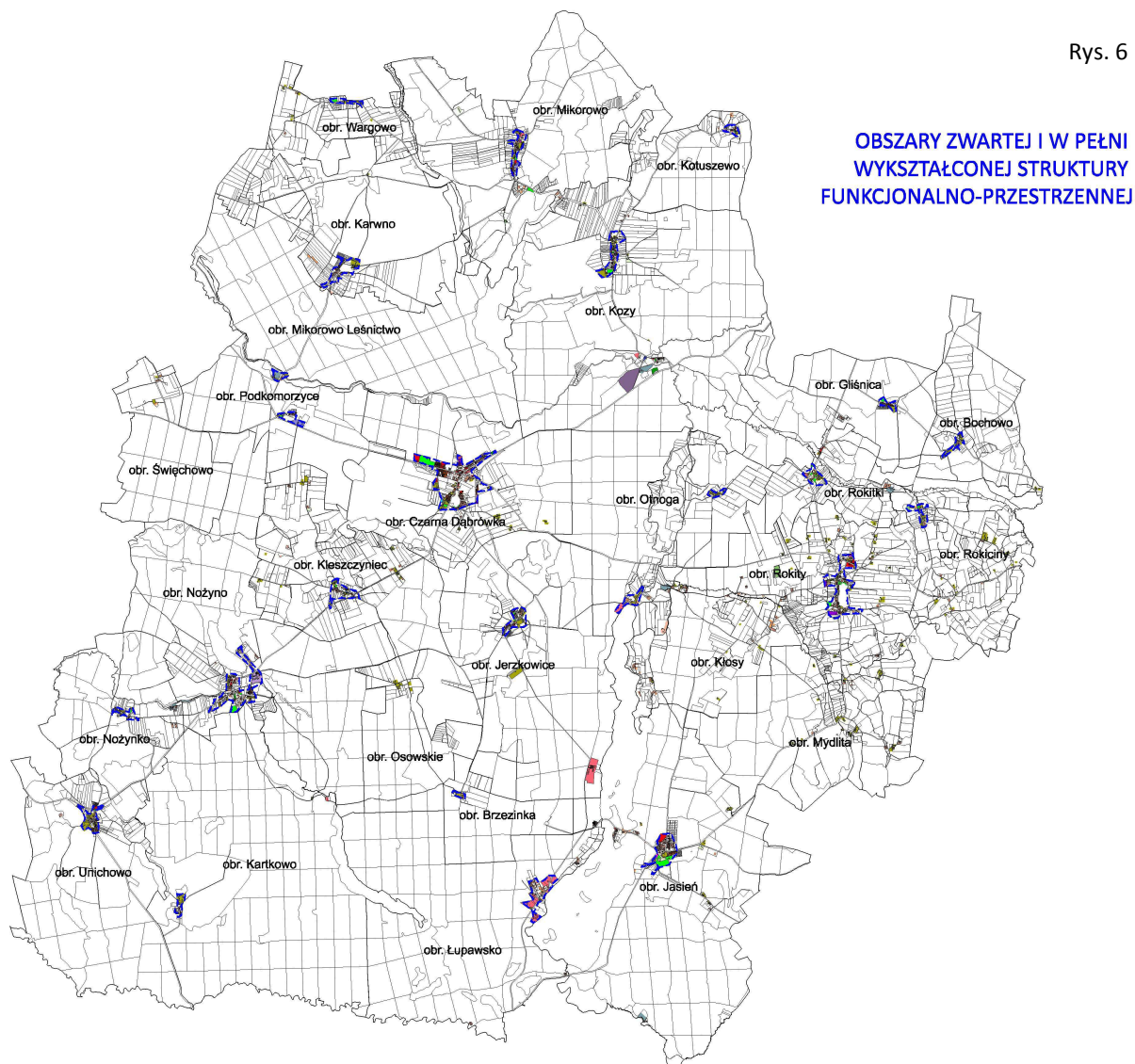
Po przeanalizowaniu zebranego materiału wyznaczono 24 obszary zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej w ramach jednostek osadniczych, co wykorzystano w obliczeniach bilansu (pkt 8.4). Nie wszystkie miejscowości i ich części, wymienione w załączniku do Rozporządzenia²⁷ i położone w obszarze gminy Czarna Dąbrówka (ANEKS NR 3) mają ww. struktury zwarte i w pełni wykształcone. Nie wszystkie z nich nawet funkcjonują do dziś, np. miejscowość Owsianka, pomimo tego, że widnieje na mapach topograficznych, de facto już nie istnieje.

²⁷ Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części (Dz. U. z 2013 r. poz. 200).

Do wyznaczenia ww. obszarów przyjęto kryteria uwzględniające m.in. wnioski z definicji dotyczących zwartej zabudowy w ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych²⁸, stan rozwoju sieci infrastruktury technicznej, w tym dróg i przestrzeni publicznych oraz zróżnicowanie funkcjonalne.

Obszary zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej pokazano na rysunku 6 poniżej.

Informacje dotyczące uzbrojenia terenu zawarte są w punkcie 14., dotyczącym „Stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami”.

Zagospodarowanie gminy wynika z uwarunkowań naturalnych, powiązań zewnętrznych i dziedzictwa kulturowego: sieci wodnej, w tym licznych jezior, ukształtowania terenu, obszarów leśnych i podmokłych łąk, historycznie utrwalonych powiązań komunikacyjnych i skupisk zabudowy poszczególnych wsi. W części wschodniej gminy zabudowa jest rozproszona, zlokalizowana wśród pól, zadrzewień i na pofałdowanym terenie, niejednokrotnie bardzo malowniczo. Na pozostałym terenie koncentracja zabudowy jest większa, czemu sprzyja przede wszystkim fizjografia terenu. Naj-

²⁸ ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1161 z późniejszymi zmianami)

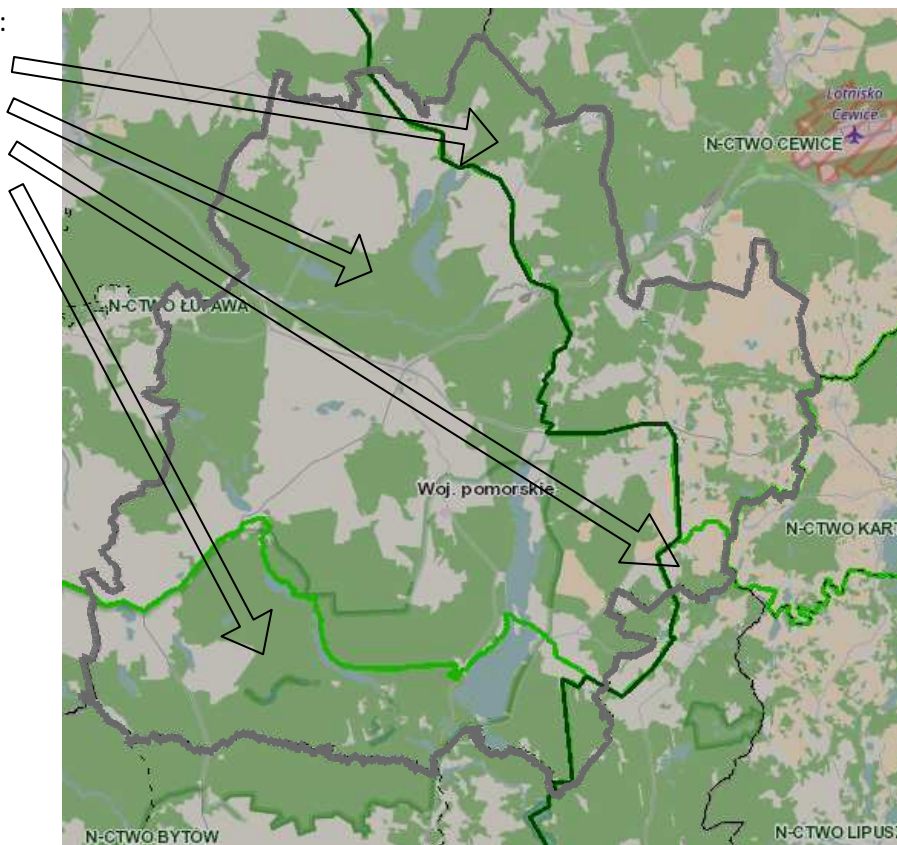
większe koncentracje zabudowy znajdują się na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych, ze stolicą gminy – wsią Czarna Dąbrówka położoną na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich nr 211 i 212 na czele.

Dominującymi funkcjami występującymi w gminie są leśnictwo, rolnictwo, turystyka i rekreacja. Wieś gminna Czarna Dąbrówka jest centralnie położonym ośrodkiem usługowym i administracyjnym gminy. Ośrodki wspomagające znajdują się w Jasieniu, Nożynie, Mikorowie i Rokitach.

Leśnictwo

Ponad połowa powierzchni gminy pokryta jest lasami. Gospodarka leśna jest prowadzona przez cztery nadleśnictwa:

- Nadleśnictwo Cewice,
- Nadleśnictwo Łupawa,
- Nadleśnictwo Lipusz,
- Nadleśnictwo Bytów.

Rys. 7. <http://www.cewice.gdansk.lasy.gov.pl/lasy-nadlesnictwa>

Część północna lasów gminy położonych w Nadleśnictwie Cewice charakteryzuje się dużą różnorodnością drzewostanów w zakresie struktury gatunkowej i wiekowej z dominującymi siedliskami: LMśw, BMśw i Lśw. Spotyka się tu wielopiętrowe, wielogatunkowe, różnowiekowe drzewostany z dużą ilością różnogatunkowych podrostów i podszytów oraz bogatą gamą roślinności zielnej. Natomiast w pozostałej części dominują drzewostany sosnowe na gruntach porolnych I–wszego i II-go pokolenia, porażone korzeniowcem wieloletnim, często osłabione żerem szkodników owadów. Przeważającymi typami siedliskowymi są tu: BMśw, Bśw i LMśw, z dużym udziałem siedlisk zniekształconych i zdegradowanych. W tym nadleśnictwie najliczniejszym gatunkiem jest sosna zwyczajna, następnie dość licznie występuje buk, dąb i brzoza.

Ponad 85 % udziału gatunkowego w lasach Nadleśnictwa Łupawa ma sosna. Poza tym występują dość licznie drzewostany świerkowe, bukowe, dębowe, brzozowe. Przeważają BMśw, licznie występują Bśw i LMśw. Nadleśnictwo to zarządza największym zasobem gruntów leśnych w gminie.

Drzewostany Nadleśnictwa Bytów są dość jednorodne, gdyż około 65 proc. powierzchni zajmują jednolite sośniny. Obok wielopostaciowego boru sosnowego (ponad 80% powierzchni lasów Nadleśnictwa), najważniejszym zbiorowiskiem leśnym jest buczyna pomorska. Zachowały się też na-

turalne fragmenty takich zespołów roślinnych jak grąd, ols, łąg olszowo-jesionowy czy torfowisko wysokie.

Najmniejszy udział obszarów leśnych należy do Nadleśnictwa Lipusz. Także w tych lasach przeważa sosna.

Na obszarze leśnych prowadzona jest działalność łowiecka. Wśród zwierzyny łownej najliczniej reprezentowane są jelenie, dziki i sarny. Duża część atrakcyjnych terenów łowieckich jest użytkowana przez koło łowieckie „Hubertus” z Warszawy.

Lasy są przedmiotem gospodarki leśnej, ale i przedmiotem ochrony. W wyniku realizacji planów urzędzenia lasu, przyjmowanych raz na 10 lat, określa się zadania gospodarcze stojące przed służbami leśnymi oraz zadania ochronne, mające na celu utrzymanie drzewostanów w dobrej kondycji zdrowotnej i zachowanie wysokiej jakości zasobów leśnych. Dotyczy to zarówno podaży drewna do celów gospodarczych, bioróżnorodności, bogactwa darów lasu w postaci zwierzyny łownej, fauny i flory chronionej, grzybów, ziół itp.. W lasach zbieramy bowiem różnorodne płody i owoce leśne: borówki czernicy (zwanej czarną jagodą), borówki brusznicy, jeżyny, maliny, róży, głogów, jarzębu pospolitego (popularnej jarzębiny czerwonej), żurawiny, bzu czarnego, orzechów laskowych i wiele innych.

Warto pamiętać, że te wszystkie płody leśne każdy może swobodnie zbierać na własne potrzeby, oczywiście w sposób nie powodujący niszczenia grzybni, roślin i innych elementów środowiska przyrodniczego, w którym one występują. Darami lasu są także bardzo chętnie zbierane grzyby, których w polskich lasach rośnie ponad 1000 jadalnych gatunków. Lasy stanowią także ostoję zwierzyny chronionej i łownej, w tym siedliska cennych gatunków ptactwa.

Do zadań gospodarczych w lasach należą: pozyskanie drewna dla przemysłu drzewnego i drewna opałowego, zbiór płodów runa leśnego, zbiór roślin lub ich części na potrzeby przemysłu farmaceutycznego, pozyskanie choinek do sprzedaży, gospodarka łowiecka. Ponadto w lasach prowadzona jest działalność edukacyjna, rekreacyjna i sportowa.

Przez tereny leśne urządzone są biegi, także na orientację, geocoaching (gra terenowa polegająca na poszukiwaniu, przede wszystkim z użyciem GPS, „skarbów” ukrytych przez jej innych uczestników; „skarbami” są skrzynki - wodoszczelne pojemniki, zawierające drobne przedmioty oraz dziennik; „skarby” ukrywają także sami leśnicy uznając tę grę za jeszcze jeden sposób na przyciągnięcie turystów do lasów i pokazanie ich piękna), nordic walking, jazdy konne, narciarstwo biegowe, psie zaprzęgi, kuligi zimowe. Prowadzą ścieżki dydaktyczne, szlaki piesze i rowerowe.

W Nadleśnictwie Cewice założono arboretum leśne w Kozinie, gdzie zgromadzono ponad 100 gatunków i odmian drzew i krzewów rodzimych i introdukowanych. Wytyczona ścieżka wędrowki, tablice informacyjne i edukacyjne pozwalają zgłębić tajniki wiedzy przyrodniczej.

Las jest także źródłem zatrudnienia, chociaż w lesie pracuje coraz więcej maszyn, takich jak harwestery i forwardery. Podnoszą one ergonomię i wydajność prac pozyskaniowych.

Rolnictwo

Rolnictwo jest, obok gospodarki leśnej i turystyki, jedną z wiodących funkcji w gminie Czarna Dąbrówka, stanowiąc źródło dochodów dla ok. 475²⁹ gospodarstw rolnych. Liczba gospodarstw rolnych przedstawia się następująco wg przedziałów powierzchniowych (w ha):

- 2÷5 - 167 sztuk,
- 5÷7 - 81 sztuk,

²⁹ wg informacji Urzędu Gminy Czarna Dąbrówka

- 7÷10 - 72 sztuk,
- 10÷15 - 109 sztuk,
- powyżej 15 - 146 sztuk.

Gospodarstwa rolne mające istotne znaczenie egzogeniczne, to:

- Mydlita – ok. 200 ha gospodarstwo ekologiczne (uprawy, bydło mleczne i opasowe – ok. 200 krów mięsnych),
- Jerzkowice – ok. 40 ha (ogrodnicze, trzoda chlewna, bydło mleczne),
- Karwno – ok. 500 ha (rzepak, ziemniaki, kwalifikowane sadzeniaki, strączkowe),
- Nożyno – ok. 30 ha (trzoda chlewna), do 200 ha (kukurydza),
- Kozy – (trzoda chlewna),
- Czarna Dąbrówka - do 50 tys. szt. (brojlery), ok. 380 ha (ziemniak),
- Mikorowo – do 200 ha (kukurydza),
- Rokity – gospodarstwo ekologiczne (kury nioski),
- Unichowo – ponad 100 ha (bydło mleczne), dwa gospodarstwa - w sumie 200 ha (zboża ekologiczne z certyfikatem).

Struktura roślinnej produkcji rolnej w gminie przedstawia się następująco:

- uprawy zbożowe, w tym kukurydza na ziarno, gryka, proso - 5150 ha,
- strączkowe i mieszanki zbożowo-strączkowe na ziarno - 480 ha,
- ziemniaki - 300 ha,
- rzepak - 130 ha,
- pastewne strączkowe, motylkowe, kukurydza - 940 ha,
- trawy (w tym nieeksploatowane 380÷480 ha) - 1000 ha,
- pastwiska - 900 ha,
- sady (jabłonie, czereśnie, grusze, śliwy, wiśnie) - 1,5 ha,
- krzewy owocowe (porzeczki kolorowe, porzeczka czarna, maliny) - 1,3 ha,
- jagodowe (borówka wysoka, jagoda kamczacka, truskawki itp.) - 14,0 ha.

Produkcja zwierzęca koncentruje się głównie we wsiach:

- mleczna – Unichowo, Jerzkowice, Czarna Dąbrówka, Wargowo, Mydlita i Bochowo,
- bydło opasowe – Mydlita, Czarna Dąbrówka,
- trzoda chlewna – Kozy, Nożyno, Czarna Dąbrówka,
- kury, brojlery, jaja– Czarna Dąbrówka, Rokity.

Producenci rolni na terenie gminy zrzeszeni są w trzech Grupach Producentów Rolnych (GPR) z siedzibą w Nożynie:

- Grupa Producentów Rolnych Satina Sp. z o.o. (ziemniak jadalny),
- "Wiecha" Sp. z o.o. Grupa Producentów Rolnych (zboża i rośliny oleiste),
- Trzoda Chlewna Sp. z o.o. Grupa Producentów Rolnych (tuczenie trzody chlewnej).

Ponadto producenci o innych specjalizacjach produkcji rolnej należą do organizacji producenckich z siedzibami poza granicami gminy.

Obserwuje się przekształcanie się indywidualnych gospodarstw w kierunku sprzedaży bądź wydzierżawienia większości gruntów i pozostawienia do swojego użytku wielkości gospodarstwa o powierzchni od 0,5 ha do maksymalnie 2 ha. W wyniku zbycia gruntów rolnych, w tym większości gruntów po Państwowych Gospodarstwach Rolnych (PGR) właścicielami części arealu gruntów rolnych w gminie stały się podmioty spoza gminy. Dotyczy to także dzierżaw gruntów.

Generalnie grunty rolne na terenie gminy Czarna Dąbrowka są uprawiane i dobrze zagospodarowane, ugorów jest niewiele i na nieznaczącej powierzchni. Na obszarze gminy występują grunty klas chronionych (od I do III), głównie w obrębach Karwno, Kozy i Kartkowo (na rysunku 8 poniżej).

Cechą charakterystyczną dla gminy Czarna Dąbrowka są użytki zielone. Występują one przede wszystkim w dolinach rzek: Łupawy i Słupi. Są to zazwyczaj zwarte kompleksy o powierzchniach ponad 100 ha. Nie wszystkie są objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Jednak w całej gminie prowadzi się programy rolno-środowiskowe mające na celu ochronę tych kompleksów ze względu na ich walory przyrodnicze (występowanie chronionych roślin i ptasich lęgówisk). Na łąkach tych można spotkać wszystkie wskaźnikowe dla łąk wilgotnych gatunki roślin (storczykowe, bobrek trójlistkowy, pełnik europejski, wielosił błękitny).

Również charakterystyczną cechą gminy Czarna Dąbrowka jest zagospodarowanie naturalnych cieków wodnych z wykorzystaniem do produkcji ryb, głównie pstrąga. Na terenie gminy znajdują się gospodarstwa rybackie, które prowadzą produkcję w stawach rybnych w miejscowościach: Kozin, Nożynko, Otnoga, Rokitki, Podkomorzyce i Obrowo w obrębie Jasień.

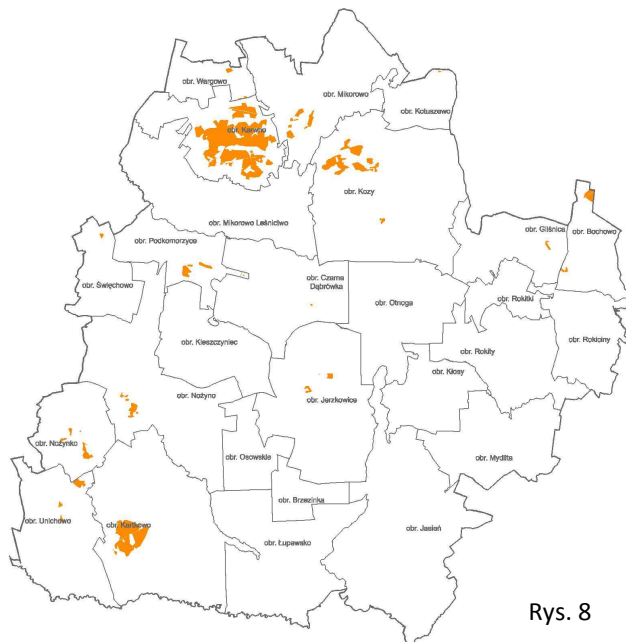
W Karwnie hodowane są strusie. W Rokicach, i Mikorowie znajdują się stadniny koni, ich niewielka hodowla – w Rokicinach. W miejscowości Otnoga (na terenie ośrodka rekreacyjno-agroturystycznego) utrzymywane jest stado danieli, podobnie jak w Podkomorzycach.

Turystyka i rekreacja

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe gmina Czarna Dąbrowka jest atrakcyjnym miejscem turystycznym i rekreacyjnym. Wyżej wymienione aktywności turystyczne w lasach i gospodarstwach rolnych (jazdy konne, łowiectwo, biegi, narciarstwo biegowe, geo-coaching, wycieczki rowerowe i piesze, psie zaprzęgi, kuligi zimowe), związane ze sportem i rekreacją, wzbogacone są o atrakcje jakie oferują tereny nadwodne nad jeziorami i rzekami (wędkarstwo, kajakarstwo, kąpiele wodne).

Do największych atrakcji turystycznych gminy należą:

- Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” (dużą atrakcją przyrodniczą jest nieuregulowany fragment Słupi, zachowujący swój naturalny bieg; często spotyka się tu powalone drzewa, podmyte skarpy i zakola),
- jezioro Jasień z 7 wyspami (wyspy na jeziorze są miejscem lęgowym różnych ptaków, m.in.: trzczy, nurogęsi, gągołów czy czernic, więc stanowią przede wszystkim atrakcją krajobrazową i ornitologiczną – do obserwacji z daleka),
- jeziora lobeliowe (Pomysko, Obrowo),
- zabytkowe kościoły: w Jasieniu z 1699r., w Mikorowie z 1815r.,

Rys. 8

- unikalne w skali Pomorza wczesnośredniowieczne rzędowe cmentarzysko, odkryte w 1997 r. w Mikorowie,
- ruiny mostu kolejowego oraz arboretum w leśnictwie Kozin ze ścieżką edukacyjną,
- 500-letni dąb szypułkowy Wojśław - pomnik przyrody w Mikorowie,
- atrakcyjne szlaki turystyczne (opisane poniżej).

Na terenie gminy funkcjonują następujące ośrodki wypoczynkowe:

- Ośrodek Wypoczynkowy „Gościniec Skotawsko”, świetnie wyposażony, specjalizujący się w obsłudze myśliwych, wędkarzy i zbieraczy płodów leśnych,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Wrzos” Łupawsko, z drewnianymi domkami letniskowymi w otoczeniu lasu nad jeziorem Jasień,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Zawiaty”, oferuje ogrzewane drewniane domki, bliskość bezpiecznej plaży nad jeziorem Jasień i atrakcje dla rodzin,
- Ośrodek Wypoczynkowy 7 Wysp w Łupawsku (na miejscu dawnego Ośrodka Stoczni Marynarki Wojennej) oferujący spokój, regionalną kuchnię, wypoczynek nad wodą nad jeziorem Jasień.

Oprócz ośrodków wypoczynkowych powstały zespoły zabudowy letniskowej (obecnie na powierzchni ponad 14 ha). W 2011 roku w Czarnej Dąbrówce wybudowano Centrum Informacji Turystycznej „Brama Kaszubskiego Pierścienia” (ocenione wysoko trzema gwiazdkami przez Regionalną Komisję Certyfikacji Punktów Informacji Turystycznej w Województwie Pomorskim), oferujące nie tylko wiedzę na temat gminy i jej walorów turystycznych, kulturowych i przyrodniczych. Dla turystów i mieszkańców Centrum organizuje rozmaite wydarzenia sportowe, edukacyjne, integracyjne w formie gier, zabaw, warsztatów, spotkań, zawodów, wycieczek, sprzątań. Dysponuje wypożyczalnią sprzętu sportowego, rowerów, kijków nornic walking.

Stolicą terenów rekreacyjnych gminy jest wieś Jasień, położona nad jeziorem o tej samej nazwie. Oferuje szereg usług obsługujących turystyczny ruch pobytowy lub weekendowy, charakterystyczny dla terenów położonych nad jeziorem Jasień.

Z uwagi na charakter rolniczy gminy i jej walory turystyczne następuje rozwój gospodarstw agroturystycznych, zaspokajających potrzebę kontaktu człowieka z naturą. Na terenie gminy Czarna Dąbrówka istnieją 33 takie gospodarstwa, zlokalizowane głównie na terenie obrębów: Mikorowo, Karwno, Jasień, Rokity, Kartkowo, w Czarnej Dąbrówce, Nożynku i Unichowie. Liczba miejsc agroturystycznych wynosi ok. 380. Możliwość reklamy internetowej pozwala na wynajem indywidualnych domków rekreacyjnych. Ponadto rozlokowały się pola namiotowe i campingowe we wsiach Łupawsko, Jasień - nad jeziorem Jasień, oraz w Kozinie.

Na terenie gminy nad jeziorami przeważa rekreacja pobytowa i weekendowa, natomiast w Parku Krajobrazowym „Dolina Słupi” oraz na pozostałym terenie gminy – turystyka krajoznawcza i aktywny wypoczynek, realizowany na licznych szlakach turystycznych.

Szlaki turystyczne, należące do turystyki kwalifikowanej, występujące na terenie gminy to:

1) szlaki turystyki pieszej:

- ścieżki edukacyjne:
  - „Karwieńskie Uroczyska” przebiegająca lasem od jeziora Karwieńskiego do Kozińskiego,
  - „Arboretum” w leśnictwie Kozin,
- ścieżki przyrodniczo-edukacyjne i przyrodnicze:
  - „Słonecznikowy Trakt”, rozpoczynająca się przy szkole podstawowej w Nożynie, a kończąca swój bieg w „Słonecznikowej wsi” Gogolewo w gminie Dębница Kaszubska, ekspozuje niektóre elementy pracy leśnika, zasady prowadzenia gospodarki leśnej i odkrywa walory i historię wsi,

- „Szlakiem 5. jezior” nad jeziorami lobeliowymi i rzeką Słupią,
  - „Wokół jeziora Jasień”,
- szlaki piesze:
- zielony - „Krajobrazy Młodołlacialne” (38 km) z Barnowca przez Kołczygłowy, Łupawsko do Czarnej Dąbrówki,
  - niebieski - „Krainy lasów i jezior” (42 km) od Rekowa przez Bytów, Pomysk, Parchowo do Jasienia,
- 2) trasy kajakowe rzekami Słupią (szlak "Słupia - rzeka z prądem" – wiodący produkt turystyki kajakowej w województwie pomorskim) i Łupawą z jeziorem Jasień; przewidziane są ponadto do realizacji inwestycje w ramach przedsięwzięcia strategicznego, wynikającego z Regionalnego Programu Strategicznego „Pomorska Podróż” pn. „Kajakiem przez Pomorze”; w części Kierunki na rysunku 19 przedstawiono lokalizację ww. inwestycji,
- 3) trasy rowerowe, przedstawione na rysunku 16 w rozdziale 14.1 Komunikacja:
- „Nasypem kolejowym”,
  - „Pętla kaszubska”,
  - „Na kolejowym szlaku”,
  - „Nad Łupawą”,
  - „Słonecznym traktem”,
  - „Krajobrazy Młodołlacialne”,
  - „Karwieńskie Uroczyska”,
  - „Pętla po Gminie Czarna Dąbrówka”,
  - „Pięć Jezior”.

Ponadto w ramach turystyki kwalifikowanej uprawiane jest myślistwo, wędkarstwo, zbieractwo, jazdy konne.

Gmina Czarna Dąbrówka jest gminą rolniczo-turystyczną. Turystyka ma ogromne znaczenie dla jej rozwoju³⁰. W związku z tym istotne znaczenie ma właściwe oszacowanie zapotrzebowania na tereny turystyczno-wypoczynkowe z uwzględnieniem wypoczynku zbiorowego (ośrodki wypoczynkowe, pensjonaty) i indywidualnego (rekreacji indywidualnej – tzw. letniskowej).

Turystyka i wypoczynek staną się motorem rozwoju gminy. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa oraz dynamicznym rozwojem kultury czasu wolnego, wzrasta zapotrzebowanie na tereny umożliwiające realizację potrzeb.

Gmina położona centralnie pomiędzy trzema miastami: Słupskiem, Lęborkiem i Bytowem, dobrze z nimi powiązana układem dróg wojewódzkich, o dużych walorach kulturowo-przyrodniczych - kraina lasów i jezior, jest bardzo atrakcyjnym miejscem dla uprawiania turystyki i wypoczynku, zarówno weekendowego jak i pobyтового.

Wyzwaniem dla rozwoju funkcji turystyki i wypoczynku jest konieczność rozbudowy infrastruktury technicznej oraz ochrona środowiska i walorów przyrodniczych, które stanowią cel eskapad turystyczno-wypoczynkowych. Jednakże warto postawić na rozwój tej branży, gdyż napędza ona rozwój innych działów gospodarki, przyczyniając się do rozwoju gospodarczego gminy i jej mieszkańców. Daje zatrudnienie, dochody, różnorodność społeczną i kulturową, wzbogaca i podnosi jakość życia. Celem powinno być wydłużenie sezonu turystycznego, co pozytywnie zoptymalizuje wykorzystanie bazy turystycznej.

³⁰ *Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka*

Zakłada się, że do 2045 roku liczba miejsc noclegowych na obszarze gminy wyniesie w ramach rekreacji grupowej 1400 miejsc (obecnie na obszarze gminy zaledwie 276; np. w gminie Krokowa obecnie 2382 przy liczbie mieszkańców 10 760), z czego ok. 930 w ośrodkach, hotelach, pensjonatach i 470 na polach namiotowych, biwakowych, campingowych i w obiektach z dużym udziałem zieleni towarzyszącej. Natomiast w ramach rekreacji indywidualnej³¹ liczba miejsc noclegowych wyniesie ok. 930. W sumie przewiduje się ok. 2330 rekreacyjnych miejsc noclegowych w 2045 roku.

Zabudowa mieszkaniowa

Zabudowa mieszkaniowa występuje na terenie prawie wszystkich obrębów (jedynie w obrębie Mikorowo Leśnictwo w ramach zabudowy towarzyszącej administracji leśnej) i dominuje w formie zabudowy zagrodowej (ok. 113 ha) i jednorodzinnej (ok. 84 ha). Powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi (stan na 2017 r.) 126 261 m².

Nieliczne skupiska zabudowy wielorodzinnej występują we wsiach, gdzie funkcjonowały dawne Państwowe Gospodarstwa Rolne tzw. PGR-y. Są to miejscowości: Czarna Dąbrówka (19 budynków 12-rodzinnych, 1 budynek 24-rodzinny), Karwno, Nożyno, Jerzkowice, Kartkowo, Glistnica, Bochówko i Unichowo (wszędzie 4- i/lub 8-rodzinne). Powierzchnia tego rodzaju zabudowy wynosi ok. 14 ha.

Charakter zabudowy wielorodzinnej, realizowanej w postaci bloków mieszkalnych, krytych dachami płaskimi, nie wpisuje się harmonijnie w krajobraz wsi.

Zabudowa produkcyjno-składowa

Zabudowa produkcyjno-składowa zajmuje powierzchnię ok. 5 ha, natomiast związana z przetwórstwem rolno-spożywczym i obsługą rolnictwa – ok. 7,5 ha. Specyfika tego rodzaju zabudowy polega na jej dużym zróżnicowaniu, odzwierciedlającym różnorodny profil działalności. W gminie dominuje działalność budowlana, przetwórstwo rolno-spożywcze i produkcja w ramach przemysłu drzewnego, co odzwierciedla treść ANEKSU 4. Na uwagę zasługują: zakład produkcji styropianu w Czarnej Dąbrówce, zakłady przetwórstwa drzewnego w Rokitach, Czarnej Dąbrówce, Katuszewie, produkcja energii elektrycznej w Kozinie.

Ponieważ większość zabudowy produkcyjnej na terenach wiejskich bazuje na zabudowie po PGR-ach, stan techniczny tej zabudowy często jest zły a zdeterminowane istniejącym stanem tereny trudne do adaptacji na nowe profile działalności.

3. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

Ład przestrzenny w rozumieniu ustawy³² to takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Gmina Czarna Dąbrówka jest gminą zróżnicowaną pod względem zachowania ładu przestrzennego. Jednak większość obszarów gminy, ze względu na bardzo duży udział terenów otwartych, wodnych, leśnych i rolniczych, zachowuje ład przestrzenny charakterystyczny dla tych terenów. Obszary zainwestowane zlokalizowane są głównie w powiązaniu ze szlakami komunikacyjnymi, wpisującymi się historycznie w ukształtowanie terenu i sieć wodno-leśną obszaru gminy.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy w oparciu o przesłanki historyczne jest dobrze zdefiniowana, co odzwierciedlają obszary zwartych i w pełni wykształconych jej obszarów (rys. 5).

³¹ z zachowaniem występujących obecnie proporcji w stosunku do rekreacji grupowej

³² z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Ponieważ teren gminy jest zainwestowany w stosunkowo niewielkim stopniu, znaczenie styku terenów zainwestowanych z krajobrazem otwartym ma tym większe znaczenie. Tereny otwarte są chronione przed działaniami destrukcyjnymi planami ochrony dla terenów leśnych, objęte ochroną przyrodniczo-krajobrazową zaś na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

Dla zachowania ładu przestrzennego władze gminy uchwaliły plany miejscowe na całym swoim obszarze, w ten sposób sterując generalnymi zasadami lokalizacji zabudowy i kształtowania ładu przestrzennego. Jednakże na ład przestrzenny duży wpływ mają także pojedyncze realizacje w skali architektonicznej, reklamy, ogrodzenia, zagospodarowanie przestrzeni publicznych. Nawet kolorystyka zabudowy może znacząco poprawić lub zepsuć ład przestrzenny, działając w kategoriach estetycznych, które przepisami prawa miejscowego są praktycznie niedefiniowalne. Dlatego też dla kształtowania ładu przestrzennego gminy, oprócz narzędzi planistycznych, ogromne znaczenia ma edukacja i wsparcie projektantów architektury na etapie procesów realizacyjnych a także promocja dobrych przykładów i praktyk.

Takim bardzo dobrym przykładem realizacji przestrzeni publicznej, nie jedynym na terenie gminy, jest – nagrodzony wyróżnieniem drugiego stopnia w konkursie na „Najlepszą przestrzeń publiczną województwa pomorskiego” – zespół przestrzeni publicznych w powiązaniu z jeziorem w miejscowości Jasień. Dobrze wpisane w kontekst przestrzenny realizacje obiektów infrastruktury społecznej (np. świetlice) i przestrzeni publicznych stanowią doskonały przykład możliwości, jakie są dzisiaj dostępne, aby realizować wymogi zachowania ładu przestrzennego.

Zmiany przepisów prawa, wprowadzone tzw. ustawą krajobrazową od 11 września 2015 roku, pozwalają na przyjęcie uchwały krajobrazowej, regulującej sposoby lokalizacji obiektów małej architektury, ogrodzeń i reklam, która w większym stopniu umożliwi egzekucję ustaleń dotyczących ochrony ładu przestrzennego niż dotychczasowe ustalenia planistyczne. Jednakże przyjęcie tej uchwały przez władze gminy unieważni z mocy prawa przepisy dotyczące ww. elementów w ustaleniach obowiązujących planów miejscowych. Dlatego też niewiele gmin, szczególnie wiejskich, decyduje się dzisiaj na wybór takiego rozwiązania.

4. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Udział rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej w powierzchni gminy wynosi odpowiednio:

- użytki rolne – 10 635 ha (35,5 %) w tym:
  - grunty orne – 8 650 ha (81,30 %),
  - sady – 20 ha (0,20 %),
  - łąki trwałe – 992 ha (9,30 %),
  - pastwiska trwałe – 573 ha (5,40 %),
  - grunty rolne zabudowane – 271 ha (2,50 %),
  - grunty pod stawami – 48 ha (0,50 %),
  - rowy – 81 ha (0,80 %),
- grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzaczenia – 16 661 ha (55,8 %), w tym:
  - lasy – 16 606 ha (99,7 %),
  - grunty zadrzewione i zakrzaczone – 55 ha (0,30%),
- grunty pod wodami – 1 244 ha (4,3 %),
- nieużytki i tereny różne – 782 ha (2,7 %).

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka przeważają gleby bielicowe, pseudobielicowe i rdzawe na piaskach i glinach. Wzdłuż dolin rzek i w okolicy jezior występują gleby torfowe i murszowe na torfach i muło-torfach. Gleby klasy III położone są głównie na wysoczyźnie morenowej, utworzone są z utworów gliniastych, stanowią je gleby brunatne właściwe i wylugowane, bielice właściwe i pseudobielice. Niewielkie kompleksy tych gleb występują w pobliżu wsi: Kartkowo, Kozy i na północ od Karwna.

Użytki zielone IV klasy bonitacyjnej występują powszechnie. Natomiast użytki zielone słabe V i VI klasy są najczęściej podmokłe. Wsie o największej powierzchni użytków zielonych to: Kozy, Jerzkowice, Rokity. Gleby klasy IV występują na terenie wysoczyzny. Występują m.in. w okolicach: Nożynka, na południe od Unichowa, w okolicach Podkomorzyc, Czarnej Dąbrówki, Mikorowa, miejscowości Kozy oraz w północno-wschodniej części gminy – okolice Dębów, Bochowa i Rokicin. Stanowią je gleby brunatne kwaśne i wylugowane wytworzone z utworów piaszczysto-gliniastych.

Największy udział w pozycji gruntów ornych na terenie gminy przypada na gleby klasy V-tej. Większość gleb tego kompleksu to gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne oraz niekiedy pseudobielicowe. Występują one we wszystkich wsiach na terenie gminy, największe tereny zajmują w okolicach wsi: Kozy, Jerzkowice, Kleszczyniec, Rokity.

Gleby VI kompleksu żytńio-łubinowego utworzone są z gleb brunatnych wylugowanych i kwaśnych, pseudobielic. Największe powierzchnie tych gleb występują w okolicach wsi: Kleszczyniec, Mydlita, Rokity.

Leśna przestrzeń produkcyjna

Leśna przestrzeń produkcyjna w gminie Czarna Dąbrówka obejmuje powierzchnię około 55% powierzchni gminy. Lasy gminy są potencjalnie zagrożone zarówno ze strony czynników biotycznych jak i abiotycznych. Do głównych czynników mających wpływ na powstawanie zagrożeń dla lasu należą:

- huby i opieńki zagrażające drzewostanom rosnącym na gruntach porolnych,
- szkodniki korzeni zagrażające najmłodszym drzewostanom, szczególnie uciążliwe na zalesionych gruntach porolnych,
- szkodniki upraw leśnych,
- szkodniki liściożerne drzew iglastych stanowiące w przypadku masowego występowania bardzo duże zagrożenie dla lasu, szczególnie w lasach Nadleśnictwa Łupawa i południowej części Nadleśnictwa Cewice, gdzie obserwuje się bardzo duży udział monokultur sosnowych,
- szkodniki wtórne, które żerują na drzewach już wcześniej osłabionych przez inne czynniki,
- warunki atmosferyczne powodujące szkody od huraganowych wiatrów, a także szkody związane z zakłóceniami stosunków wodnych,
- szkody wyrządzone przez zwierzęną dotyczą szczególnie zgryzania i ogryzania pączków oraz pędów małych drzewek w uprawach leśnych, powodujących osłabienie, deformację pędu głównego, a nawet zamierania sadzonek,
- antropogeniczne – wywołane przez człowieka (np. pożary, zanieczyszczenia przemysłowe, zaśmiecanie lasu).

Leśna przestrzeń produkcyjna ma ogromne znaczenie gospodarcze – Polska jest ważnym producentem wyrobów z drewna, głównie mebli. W związku z tym służby leśne w planach urzędzenia lasu uwzględniają różnorodne narzędzia ochrony lasów przez zniszczeniem i degradacją, a także przewidują plan zalesień w celu wzmocnienia kondycji kompleksów leśnych. Dbają także o odpo-

wiedni materiał genetyczny i zróżnicowanie gatunkowe nasadzeń w celu zwiększenia odporności lasu na zagrożenia. Przy zalesieniach istotna jest ocena warunków siedliskowych pod kątem przydatności do ukształtowania odpowiedniego zbiorowiska leśnego poprzez odpowiedni dobór gatunków drzew.

Leśna przestrzeń produkcyjna to przede wszystkim grunty Skarbu Państwa – pow. 16 420 ha. Prywatne lasy zajmują zaledwie 383 ha, czyli ok. 2,3 % wszystkich lasów gminy. Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych prowadzą starostowie, którzy z reguły powierzają te obowiązki nadleśnictwom.

Lasy ochronne

Na terenie gminy część lasów uznano za ochronne:

- lasy wodochronne: mające na celu ochronę zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni i na obszarach wododziałów występują na obszarze gminy:
  - w południowej części gminy (teren Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”) wzdłuż doliny rzeki Słupi, wzdłuż brzegów Jeziora Jasień, Skotawsko Duże i Skotawsko Małe). Lasy te należą do Nadleśnictwa Bytów, obręb leśny - Gołębia Góra. Powierzchnia terenów leśnych Nadleśnictwa Bytów na terenie gminy Czarna Dąbrówka wynosi: 8 256 ha (w tym 7783 ha lasów). - Zarządzenie Nr 74 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 10 marca 1995r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Bytów).
  - wzdłuż brzegów rzeki Łupawy, nad jeziorem Kozińskim i Karweńskim, na północ od Jeziora Jasień. Obszar ten należy do Nadleśnictwa Łupawa, Obręb Łupawa. Powierzchnia terenów leśnych na obszarze gminy w obrębie Nadleśnictwa wynosi 5327,27 ha, w tym lasów – 5145,98 ha. Lasy wodochronne na terenie Nadleśnictwa uznano za ochronne Decyzją Nr 65 Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 30 sierpnia 1999r.
  - we wschodniej i północno-wschodniej części gminy: wzdłuż brzegów rzeki Bukowiny i na południe od rzeki, okolice Mikorowa; na południowy-wschód od miejscowości Rokity. Lasy te należą do Nadleśnictwa Cewice, obręb leśny Mikorowo. Część z nich została uznana za ochronne (wodochronne) – Zarządzeniem Nr 21, Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20.04.1993r. Powierzchnia lasów należących do nadleśnictwa na terenie gminy wynosi: 2870,15 ha, Powierzchnia lasów ochronnych: 200 ha. Powierzchnia wnioskowanych lasów ochronnych wynosi 243 ha.
- lasy glebochronne – chroniące przed procesami erozyjnymi występują na terenie gminy m. in.:
  - w północno-zachodniej części gminy: wzdłuż brzegów rzeki Łupawy, nad Jeziorem Kozińskim i Mikorowo i Karweńskim – teren Nadleśnictwa Łupawa (Decyzja Nr 65 MOŚZNiL z 30.08.1999r.);
  - w północno-wschodniej i wschodniej części gminy : wzdłuż brzegów rzeki Bukowiny, Doliny Jadwigi, na południowy-wschód od Rokicin – teren Nadleśnictwa Cewice (Zarządzenie Nr 21 – MOŚZNiL z 20.04.1993r.);
  - w południowo-wschodniej części gminy - teren Nadleśnictwa Lipusz, obręb leśny Sulęczyno (Decyzja Nr 1/99 MOŚZNiL z dnia 4.01.1999r. w sprawie uznania za lasy ochronne).

Dnia 03.09.2002 r. Ministerstwo Środowiska Decyzją nr BOA-Iplo-2212/2010/2002 uznało za ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, o powierzchni łącznej 1625 ha, wchodzące w skład Nadleśnictwa Cewice w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku.

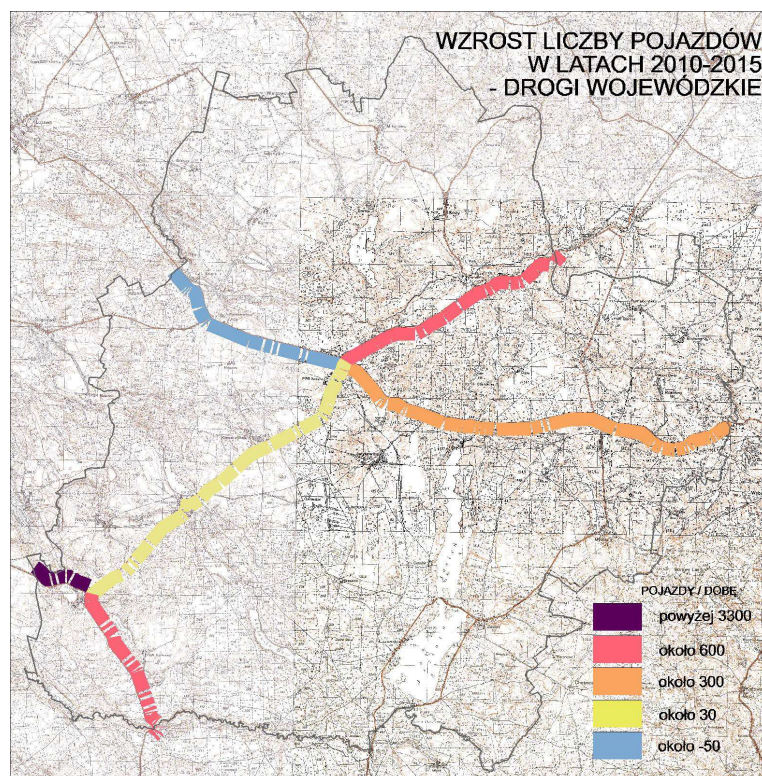
Artykuł 9 ust. 2 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych³³, przewiduje co do zasady możliwość wznoszenia w lasach ochronnych jedynie budynków i budowli służących gospodarce leśnej, obronności lub bezpieczeństwu państwa, oznakowaniu nawigacyjnemu, geodezyjnemu, ochronie zdrowia, oraz urządzeń służących turystyce (tj. parkingów, pól biwakowych, wieży widokowych, kładek, szlaków turystycznych, ścieżek dydaktycznych i miejsc widokowych).

Za zgodą Ministra Środowiska (w odniesieniu do lasów państwowych) lub marszałka województwa (w odniesieniu do pozostałych lasów), możliwe jest przeznaczenie lasów ochronnych także na inne cele, niewskazane w art. 9 ust. 2 ww. ustawy, przy czym taka możliwość uzależniona jest od spełnienia dwóch dodatkowych przesłanek:

- stwierdzenia ważnych względów społecznych,
- braku innych gruntów.

Stan środowiska

Stan środowiska na obszarze gminy jest relatywnie bardzo dobry ze względu na przeważający udział obszarów objętych ochroną i niezainwestowanych oraz brak dużych zakładów przemysłowych, a co za tym idzie – brak dużych źródeł zanieczyszczeń. Zagrożeniem dla stanu środowiska mogą być przede wszystkim indywidualne gospodarstwa rolnicze, których gospodarka ściekowa i kultura korzystania ze środowiska może pozostawiać wiele do życzenia, a możliwości egzekucyjne w tym zakresie są ograniczone. Do zagrożeń można także zaliczyć trasy komunikacyjne w postaci przede wszystkim dróg wojewódzkich, na których ruch przeważnie wzrasta (na rysunku 9 poniżej).

Rys. 9 Źródło: oprac. własne na podstawie danych Zarządu Dróg Wojewódzkich

³³ ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.2015.909)

Aktualny stan zanieczyszczenia atmosfery na obszarze gminy Czarna Dąbrówka (pismo z lutego 2016 r. Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku) przedstawia się następująco (podane stężenia są stężeniami średniorocznymi; dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu określone zostały na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu):

- SO₂: 5 µg/m³ – dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ze względu na ochronę roślin wynosi 20 µg/m³;
- NO₂: 5 µg/m³ – dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi wynosi 40 µg/m³;
- Pył zawieszony PM10: 20 µg/m³ dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi wynosi 40 µg/m³;
- Pył zawieszony PM2,5: 11 µg/m³ dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi wynosi 25 µg/m³, a od 2020 roku 20 µg/m³;
- C₆H₆: 2 µg/m³ – dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi wynosi 5 µg/m³.

Stan powietrza atmosferycznego należy ocenić jako dobry – średnioroczne stężenia substancji w powietrzu nie zostały przekroczone, ani nawet nie zbliżyły się do granicy przekroczeń.

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie stwierdzono także uciążliwości związanych z hałasem drogowym, występować mogą one okresowo i w natężeniu nie powodującym potrzeby budowy obwodnic lub ograniczania ruchu pojazdów specjalnie uciążliwych poza miejscami zwyczajowo uznanymi za wymagające takiej ochrony.

Brak jest informacji o oddziaływaniu hałasu przemysłowego. Obecnie na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie obowiązuje żadne pozwolenie na emitowanie hałasu do środowiska wydane przez Starostę Bytowskiego na podstawie obowiązującego prawa.

Wielkość i jakość zasobów wodnych

Wody powierzchniowe zajmują 4,29% powierzchni gminy Czarna Dąbrówka (1 279 ha). Występują liczne jeziora, przedstawione w tabeli poniżej.

Tab. 1

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia	Max głębokość	Przełykowe
1	Jasień Południowy	336,7	22,6	tak
2	Jasień Północny	240,5	32,2	tak
3	Karwno Duże	33,6	18,2	nie
4	Obrowo Duże	38,16	10,2	tak
5	Kozie	106,14	16,9	tak
6	Skotawsko Wielkie	80,0	8,77	tak
7	Skotawsko Małe	32,82	b.d.	tak
8	Mikorowo	42,6	5,3	tak
9	Kopieniec Średni	10,04	b.d.	tak
10	Kopieniec Duży	11,16	b.d.	tak
11	Unichowo	19	b.d.	tak
12	Piaszno	6,4	b.d.	tak
13	Sitno Duże	40,7	b.d.	tak
14	Karwieńskie Małe	7,5	b.d.	tak
15	Stawisz (Nożynko)	6,4	b.d.	tak
16	Trzebiesz	33,2	b.d.	tak
17	Otnoga	14,81	b.d.	tak
18	Małe (Rokity)	9,5	b.d.	tak

19	Długie	15,1	b.d.	tak
20	Lipieniec	10,2	b.d.	tak
21	Pomyskie	9,8	b.d.	tak
22	Obrowo Małe	10,10	b.d.	tak
23	Czarne	18,9	b.d.	tak
24	Rokitno	6,8	b.d.	tak
25	Wiejskie w Czarnej Dąbrówce	5,76	b.d.	tak
26	Modre	4,58	b.d.	nie

Źródło: Aktualizacja gminnego programu ochrony środowiska

Wody powierzchniowe mają zróżnicowany stopień czystości, uwarunkowany zróżnicowanym zagospodarowaniem ich brzegów. Zanieczyszczenia powodowane są prawdopodobnie przez doły odcieków z siedlisk rolniczych, obiektów przemysłu hodowlanego oraz z terenów zabudowy o charakterze rekreacyjnym. Poniżej przedstawiono aktualny stan czystości największych jezior.

Tab. 2

Lp.	Nazwa jeziora	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan ekologiczny	Stan chemiczny	Rok badania	Stan JCWP
1.	Jasień Południowy	II	II	Dobry	Dobry	2014	Dobry
2.	Jasień Północny	II	II	Dobry	Dobry	2014	Dobry
3.	Skotawsko Wielkie	III	PSD	Umiarkowany	Dobry	2014	Zły

Źródło: Raporty o stanie środowiska, WIOŚ

Przez teren gminy Czarna Dąbrówka przepływa sieć rzek i cieków wodnych, będących w zlewni Morza Bałtyckiego. Do największych rzek gminy zaliczamy: Słupię (łącna długość 1620 km), Łupawę (łącna długość 98,7 km), Skotawę (łącna długość 48,93 km), Bukowinę, Pogorzelicę. Stan czystości największych rzek przepływających przez gminę pokazano w tabeli poniżej.

Tab. 3

Lp.	Nazwa rzeki	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Rok badania
1.	Skotawa	II	II	II	II	-	2014
2.	Łupawa	II	II	II	II	Dobry	2014
3.	Słupia	I	II	II	II	Dobry	2014

Źródło: Raporty o stanie środowiska, WIOŚ

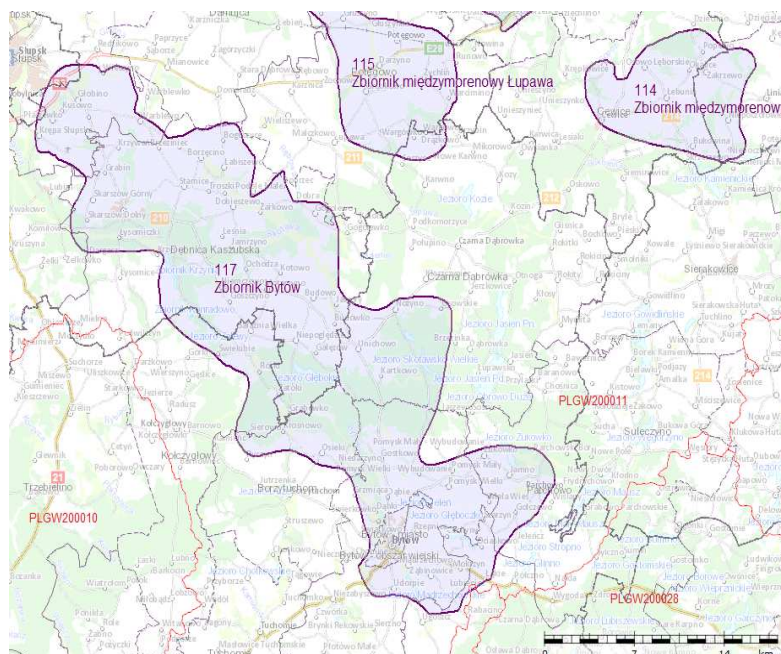
Niestety stan jakości wód powierzchniowych ulega stopniowemu pogorszeniu, co wynika z oceny zawartej w Planie Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Gmina Czarna Dąbrówka położona jest w rejonie bardzo zasobnym w wody podziemne.

W jej granicach występują dwa główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP). Obejmują one najcenniejsze fragmenty użytkowych poziomów wodonośnych, o najwyższych zasobach i dobrej jakości wód podziemnych. W części północnej występuje zbiornik nr 115 Łupawa, w części południowej nr 117 Bytów (na rysunku 10 poniżej).

Jak dotąd brak jest przepisów określających postępowanie w obszarach ochronnych GZWP w województwie pomorskim, jednak można się spodziewać takich regulacji w przyszłości. Jeżeli do tego dojdzie ukażą się jako rozporządzenie dyrektora RZGW Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Gdańsku (prawo powszechnie obowiązujące). Jakość wód według „Dokumentacji hydrogeologicznej” na terenie zbiornika GZWP 115 stwierdzono występowanie wód bardzo czystych klasy I a. Wody klasy I b – b. czyste dominują na terenie całego zbiornika.

Rys. 10
Źródło: www.psh.gov.pl

Poza tym występują też wody klasy średniej Ic, punktowo Id oraz wody klasy II (złej jakości). W Kozinie stwierdzono przekroczenia stężeń azotynów. Powodem tego jest zanieczyszczenie antropogeniczne.

Ujęcia wody

Gminny system zaopatrzenia w wodę składa się z 13 ujęć głębinowych i związanych z nimi wodociągów o łącznej długości około 118 km, zaopatrujących w wodę pitną ponad 5500 odbiorców, co stanowi ok. 90 % mieszkańców. Ujęcia posiadają ogrodzone strefy ochrony bezpośredniej, strefy ochrony pośredniej nie wyznaczano.

Ochrona środowiska

W zakresie ochrony środowiska należy stosować przepisy powszechnie obowiązujące, które we właściwym stopniu pozwalają na poprawę stanu środowiska. Ponieważ ten stan generalnie jest dobry z wyjątkiem niektórych wód powierzchniowych i podziemnych, należy zwrócić szczególną uwagę na gospodarkę wodno-ściekową, szczególnie na obszarach pozbawionych zorganizowanego odprowadzenia ścieków i sieci wodociagowych. Bardzo groźne dla jakości wód są odcieki z terenów siedlisk rolniczych, zwłaszcza prowadzących hodowlę zwierząt. Niedopuszczalne jest odprowadzanie wód opadowych z tego typu siedlisk i obiektów przemysłu hodowlanego w sąsiedztwie rzek i cieków wodnych wprost do gruntu, gdyż wody te są zanieczyszczone.

Także funkcjonowanie terenów zabudowy lotniskowej nad jeziorami może wpływać na wzrost zanieczyszczeń wód przybrzeżnych. Brak świadomości mieszkańców i turystów w tym zakresie wymaga zdecydowanych działań edukacyjnych, dotyczących np. mycia pojazdów spalinowych, odprowadzania ścieków itp..

OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

Na terenie gminy znajdują się:

- 3 rezerваты przyrody;
- park krajobrazowy wraz z otuliną;
- 4 obszary Natura 2000;
- 12 pomników przyrody;
- 16 użytków ekologicznych.

Szczegółowy wykaz obszarów i obiektów objętych ochroną, wraz z poddaniem aktów prawnych je ustanawiających, zawiera Aneks 5.

Rezerваты przyrody

W granicach wszystkich rezerwatów przyrody obowiązują zakazy określone w art. 15 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2018.1614 t.j. ze zm.).

Rezerwat przyrody „Jeziora Sitno”

Rezerwat przyrody, o powierzchni 40,45 ha, obejmuje obszar jezior Małe Sitno, Duże Sitno oraz otaczających je torfowisk i lasów.

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ekosystemów śródleśnych jezior – lobeliowego i dystroficznego, torfowisk i otaczających je borów bagiennych wraz z charakterystyczną roślinnością oraz populacjami cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

W celu zabezpieczenia rezerwatu przed zagrożeniami zewnętrznymi wyznaczono otulinę rezerwatu o powierzchni 106,9 ha.

Rezerwat przyrody „Gniazda Orła Bielika”

Rezerwat przyrody, obejmuje obszar lasu o powierzchni 10,57 ha.

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie fragmentu starodrzewu sosnowego stanowiącego ostoję bielika (*Haliaeetus albicilla*).

W celu zabezpieczenia rezerwatu przed zagrożeniami zewnętrznymi wyznaczono otulinę rezerwatu o powierzchni 59,15 ha.

Rezerwat przyrody Skotawskie Łąki

Rezerwat obejmuje powierzchnię 54,78 ha.

Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie zespołu torfowisk soligenicznych i topogenicznych w obszarze źródłiskowym rzeki Skotawy oraz cennych ekosystemów wodnych, łąkowych i leśnych.

W celu zabezpieczenia rezerwatu przed zagrożeniami zewnętrznymi wyznaczono otulinę rezerwatu o powierzchni 60,30 ha.

Park Krajobrazowy

Południowy fragment gminy Czarna Dąbrówka położony jest w granicach Parku Krajobrazowego Dolina Słupi.

Park Krajobrazowy "Dolina Słupi" – został utworzony w 1981 roku i jest jednym z najstarszych parków krajobrazowych w Polsce. Jego powierzchnia wynosi 37 040 ha i wraz ze swoją otuliną – 83 170 ha, obejmuje obszar środkowego biegu rzeki Słupi i jej zlewni od miejscowości Soszyca do drogi Krępa – Łosino.

Park Krajobrazowy "Dolina Słupi" jest parkiem typu dolinnego, a jego teren został ukształtowany w okresie topnienia północnoatlantyckiego lądolodu, co przyczyniło się do bogactwa form kra-

jobrazu i znacznego zróżnicowania wysokościowego terenu. Charakterystyczną cechą Parku jest jego lesistość, aż 72% powierzchni zajmują lasy. Najczęściej spotykanymi tu zbiorowiskami leśnymi są bory sosnowe świeże i mieszane, znacznie rzadziej bory bagienne. Lasy liściaste Parku reprezentowane są przez kilka typów zbiorowisk, z których największe powierzchnie zajmują buczyny niżowe: kwaśna i żyzna, dolinom rzecznych towarzyszą grądy gwiazdnicowe, łęgi wierzbowo topolowe i zarośla łożowe. Do bardzo interesujących formacji roślinnych należą torfowiska, a wśród nich szczególnie cenne fragmenty nawiązujące do torfowisk wysokich. Ważnym elementem krajobrazu są jeziora o różnej wielkości, kształcie i pochodzeniu, na czele z największym jeziorem Parku – Jeziorem Jasień (590 ha). Do najcenniejszych przyrodniczo należą jeziora lobeliowe z ich reliktową roślinnością. Flora roślin naczyniowych Parku liczy 748 gatunków, z czego wiele z nich to gatunki chronione, zagrożone i ginące. Obszar Parku z jeziorami, licznymi strumieniami i rzekami stanowi dogodnie środowisko życia dla wielu gatunków ryb, w tym cennych ryb wędrownych: łososia i troci. Wśród podmokłych terenów znakomite warunki rozwoju znalazło 10 gatunków płazów. Na terenie Parku spotkać można również 4 gatunki gadów. Bogato przedstawia się ornitofauna. Na szczególną uwagę zasługuje gniazdowanie gągoła, błotniaka zbożowego, kani rudej, bielika, orlika krzykliwego i puchacza – ptaków zagrożonych i wpisanych do "Polskiej czerwonej księgi zwierząt". Ze względu na różnorodność i bogactwo awifauny cały obszar Parku został uznany za jedną z 118 ostoi ptaków w Polsce. W 2004 cały obszar Parku włączony został do sieci Natura 2000 jako obszar specjalnej ochrony ptaków "Dolina Słupi" – PLB 220002.

Aktualnie na terenie parku obowiązują zasady gospodarowania wprowadzone uchwałą Nr 146/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”, zmienioną uchwałą nr 262/XXIV/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lipca 2016 r. o zmianie uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”. Istotnym ograniczeniem dla zabudowy w Parku Krajobrazowym jest pas 100 m od brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, oznaczona na rysunkach zmiany Studium. Obowiązuje w niej zakaz lokalizacji obiektów budowlanych z dopuszczeniem określonych wyjątków od tej zasady.

Zasady gospodarowania (w tym zakazy oraz zalecenia) w granicach parku zostały określone również w planie ochrony – Rozporządzenie Nr 15/2003 Wojewody Pomorskiego z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie ustanowienia Planu ochrony Parku Krajobrazowego "Dolina Słupi".

Wokół parku utworzono otulinę. Otulina parku nie jest prawną formą ochrony przyrody – stanowi jedynie strefę ochronną. Wyznacza się ją indywidualnie w celu zabezpieczenia właściwej formy ochrony przyrody przed zagrożeniami zewnętrznymi, wynikającymi z działalności człowieka. Na terenie otuliny nie ma konkretnie sprecyzowanych zakazów dotyczących działalności, a ocenie jedynie podlega wpływ podejmowanych działań na przedmiot ochrony. Zasady zagospodarowania w otulinie zostały określone w przywołanym wyżej planie ochrony.

Obszary Natura 2000

W przypadku obszarów Natura 2000 nie ma ściśle określonej listy zakazów obowiązujących w granicach obszaru. Zgodnie z art. 33 ust 1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub

- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi;
- zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Przywołane zakazy nie dotyczą tylko terenów w granicach obszarów Natura 2000, ale odnoszą się również do działań podejmowanych poza granicami obszarów Natura 2000.

Obszar Natura 2000 Dolina Słupi (OSO)

Obszar wytypowany na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków (obecnie obowiązuje Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa), ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133 z późn. zm.) w celu ochrony populacji ptaków z załącznika I Dyrektywy, wraz z ich siedliskami, jak również regularnie występujących gatunków migrujących.

Obszar praktycznie pokrywa się terytorialnie z Parkiem Krajobrazowym „Dolina Słupi”.

Obszar, o powierzchni 37471.84 ha (z czego w gminie Czarna Dąbrówka znajduje się około 7256 ha) obejmuje dorzecze środkowego odcinka rzeki Słupi oraz jej dopływów: Bytowej, Jutrzenki i Skotawy. Charakteryzuje się on urozmaiconym krajobrazem polodowcowym z typowymi formami: jeziorami rynnowymi i wytopiskowymi, równinami sandrowymi oraz wzgórzami moren czołowych. Wśród licznych jezior część stanowi oligotroficzne jeziora lobeliowe. Największymi jeziorami są: Jasioń, Skotowskie i Głębokie. Lasy, w wieku 40-100 lat, to głównie lasy iglaste z sosną oraz mieszane i liściaste lasy z bukiem i dębem. W dolinach strumieni występują łąki olszowo-jesionowe. Krajobraz ostoi jest zróżnicowany, z licznie występującymi wąwozami i wzgórzami, osiagającymi wysokość do 160 m n.p.m.

Na terenie obszaru Natura 2000 występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Dla obszaru został ustanowiony plan zadań ochronnych – przyjęty Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gdańsku z dnia 21 stycznia 2020 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Słupi PLB220002

Obszar Natura 2000 Dolina Słupi (SOO)

Obszar wytypowany na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywy Siedliskowej), proponowany do ustanowie-

nia w celu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) z załącznika I, oraz populacji i siedlisk roślin i zwierząt (poza ptakami) z załącznika II Dyrektywy. Obszar został zatwierdzony i jest traktowany tak jak ustanowiony obszar Natura 2000.

Obszar, o powierzchni 6991.48 ha (z czego w gminie Czarna Dąbrówka znajduje się około 625 ha), obejmuje dolinę rzeki Słupi od Sulęczyna do ujścia, wraz z jej dopływami. Teren tego regionu został ukształtowany w okresie topnienia północnoatlantyckiego lądolodu, co przyczyniło się do urozmaicenia form krajobrazu i zróżnicowania wysokościowego terenu. Znaczną część obszaru pokrywają lasy (około 54 % terenu obszaru to leśne typy siedlisk przyrodniczych). Najczęściej spotykanymi tu zbiorowiskami leśnymi są bory sosnowe świeże i mieszane, znacznie rzadziej bory bagienne. Lasy liściaste reprezentowane są przez kilka typów zbiorowisk, z których największe powierzchnie zajmują buczyny niżowe: kwaśna i żyzna, dolinom rzecznych towarzyszą grądy gwiazdnicowe, łągi wierzbowo topolowe i zarośla łozowe. Do bardzo interesujących formacji roślinnych należą torfowiska, a wśród nich szczególnie cenne fragmenty nawiązujące do torfowisk wysokich. Ważnym elementem krajobrazu są jeziora o różnej wielkości, kształcie i pochodzeniu. Do najcenniejszych przyrodniczo należą jeziora lobeliowe z ich reliktową roślinnością. Obszar dzięki obecności jezior, licznych strumieni i rzek stanowi dogodne środowisko życia dla wielu gatunków ryb, w tym cennych ryb wędrownych: łososia i troci. Wśród podmokłych terenów znakomite warunki rozwoju znalazło 10 gatunków płazów oraz 4 gatunki gadów. Bogata jest też ornitofauna.

łącznie zidentyfikowano tu 20 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z czego 4 to siedliska o znaczeniu priorytetowym.

Na terenie obszaru występuje 18 gatunków roślin i zwierząt z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Obszar Natura 2000 Dolina Łupawy (SOO)

Obszar wytypowany na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywy Siedliskowej), proponowany do ustanowienia w celu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) z załącznika I, oraz populacji i siedlisk roślin i zwierząt (poza ptakami) z załącznika II Dyrektywy. Obszar został zatwierdzony i jest traktowany tak jak ustanowiony obszar Natura 2000.

Obszar, o powierzchni 5508.63 ha (z czego w gminie Czarna Dąbrówka znajduje się około 2100 ha), obejmuje doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wyłotu z jez. Jasień. W granicach obszaru występują:

- naturalne, głębokie koryta rzeczne Łupawy i Bukowiny;
- źródlika i niewielkie potoki (dopływy);
- rozległe obszary łągu o podgórskim charakterze *Carici remotae-Fraxinetum* na zboczach doliny, jak również grądy dębowo-grabowe *Stellario-Carpinetum* w wielu wąwozach oraz buczyny *Luzulo-Fagetum* i *Asperulo-Fagetum*;
- podmokłe łąki, torfowiska przejściowe i wysokie, oraz dystroficzne jeziora w bezodpływowych obszarach.

łącznie zidentyfikowano tu 18 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z czego 3 siedliska o znaczeniu priorytetowym.

Na terenie obszaru występuje 8 gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Dla obszaru został ustanowiony plan zadań ochronnych – przyjęty Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gdańsku z dnia 4 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036.

Obszar Natura 2000 Jeziora Lobeliowe koło Soszyca

Obszar wytypowany na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywy Siedliskowej), proponowany do ustanowienia w celu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) z załącznika I, oraz populacji i siedlisk roślin i zwierząt (poza ptakami) z załącznika II Dyrektywy. Obszar został zatwierdzony i jest traktowany tak jak ustanowiony obszar Natura 2000.

Obszar, o powierzchni 132.4 ha (w całości położony w gminie Czarna Dąbrówka) obejmuje grupę czterech jezior położonych na północ od miejscowości Soszyca, w krajobrazie borów sosnowych. Są to trzy jeziora lobeliowe - Modre, Obrowo Małe i Pomysko (zwane również Pomyskie) oraz jedno dystroficzne - jezioro Żabie. Do jezior przylegają niewielkie torfowiska przejściowe oraz małe płyty brzeziny bagiennej. Ostoja położona jest na głównym szlaku sandrowym Pradoliny Pomorskiej. Wśród utworów powierzchniowych obszaru dominują piaski różnoziarniste z wkładkami i przewarstwieniami żwirów. Pod względem hipsometrycznym obszar ostoi jest słabo urozmaicony, z wysokościami nieznacznie przekraczającymi 130 m n.p.m. Dominującym typem gleb są gleby bielico-we. Jeziora lobeliowe obszaru są niewielkie i bezprzepływowe. Są to miękowodne, oligo-/mezotroficzne i dobrze zachowane zbiorniki. W każdym z jezior znaczną powierzchnię fitolitoralu m zajmują płyty zespołu *Isoeto-lobelietum*. Na obrzeżach jezior Modre i Pomysko wykształciły się fitocenozy przejściowo-torfowiskowe. W fitoplanktonie zbiorników dominują zielenice, natomiast w zooplanktonie - wrotki. Ichtyofauna jezior jest uboga, zanotowano w nich występowanie 6 gatunków ryb.

Jezioro Żabie jest dobrze zachowanym zbiornikiem dystroficznym w stosunkowo wczesnym stadium rozwoju. Pod względem hydrochemicznym jest to jezioro miękowodne i skrajnie ubogie w sole mineralne, o podwyższonej zawartości substancji humusowych w wodzie. Brzegi jeziora zajmują zbiorowiska przejściowo-torfowiskowe, wykształcone w postaci pasa o zróżnicowanej szerokości, a w północnej części jeziora tworzące typowe pływające pło narastające na lustro w wody. Roślinność podwodną tworzy zbiorowisko podwodnych mszaków. W jeziorze licznie występuje także krasnorost trzęśl *Batrachospermum* sp. W fitoplanktonie dominują kryptofity.

Torfowiska przejściowe w obszarze występują na obrzeżach jezior lobeliowych Modre i Pomysko oraz jeziora dystroficznego Żabie stanowią wraz z nimi oraz niewielkimi płacami brzeziny bagiennej typowo wykształcone, niewielkie kompleksy jeziorno-torfowiskowe. Siedlisko wykształcone jest w postaci wąskiego pasa zbiorowisk przejściowo-torfowiskowych na cienkiej warstwie torfu wzdłuż brzegów jezior, szerszego pasa o charakterze pływającego pła lub też w postaci większych płatów roślinności torfowiskowej. Powierzchniowo dominuje zbiorowisko torfowca kończystego i wełnianki wąskolistnej, wąski pas zatorfień wokół jezior zajmują fitocenozy torfowca kończystego i turzycy nitkowatej oraz situ rozpięzchłego.

Na torfowiskach w zatoce jeziora Pomysko oraz jeziora Modrego występują także niewielkie płyty mszaru przygiętkowego. Niewielkie obniżenia terenu będące przedłużeniem niecek jeziornych (nad jeziorami Pomysko oraz Obrowo Małe) zajmują dwa przyjeziorne płyty brzeziny bagiennej. Ponadto w obniżeniu terenu na wschód od jeziora Pomysko występuje płat sosnowego boru bagienne-go.

Łącznie zidentyfikowano tu 4 rodzaje siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z czego 1 to siedlisko o znaczeniu priorytetowym.

Dla obszaru został ustanowiony plan zadań ochronnych – przyjęty Zarządzeniem Nr 44 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gdańsku z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Lobeliowe koło Soszycy PLH220039

Pomniki przyrody

Zestawienie pomników przyrody występujących na terenie gminy zawiera aneks 5.

Zakazy wynikające ustanowienia pomnika przyrody wprowadzane są w poszczególnych aktach prawnych ustanawiających pomnik przyrody.

Użytki ekologiczne

Zestawienie użytków ekologicznych występujących na terenie gminy zawiera aneks 5.

Zakazy wynikające z ustanowienia użytku ekologicznego wprowadzane są w poszczególnych aktach prawnych ustanawiających użytek ekologiczny.

OCHRONA KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Krajobraz otwarty

Fizjonomię krajobrazu gminy określają przede wszystkim zasadnicze elementy morfologii terenu i sposób użytkowania gruntów. Obszar gminy jest zróżnicowany pod względem ukształtowania - deniwelacje sięgają 30 m i więcej. Wyodrębnić można tu trzy podstawowe jednostki morfologiczne:

- wysoczyznę morenową – wysoczyzna jest przeważnie płaska lub lekko pofałdowana, urozmaicenie rzeźby wysoczyzny występuje w północno-zachodniej części (wyniesienie morenowe w strefie doliny Skotawy) i części środkowo-wschodniej,
- równiny sandrowe – stanowią szlak sandrowy Pradoliny Pomorskiej. W obrębie gminy wyróżnia się kilka poziomów sandru: pierwszy poziom (w sąsiedztwie górnego biegu rzeki Łupawy) zalega na wysokości 140 m n.p.m., drugi poziom położony około 130 m n.p.m. – położony jest na zachód i wschód od rynny jeziora Jasień. W okolicy doliny Łupawy na północ od Czarnej Dąbrówki występuje na wysokości powyżej 130 m n.p.m. Na zachód od rynny jeziora Skotawsko poziom sandrów leży poniżej 100 m n.p.m. Niewielkie sandry występują w okolicy wsi Gogolewo na poziomie 80 ÷ 90 m n.p.m.
- doliny odpływu wód fluwioglacjalnych – stanowią je rynny polodowcowe oraz doliny, które są formami powstałymi w efekcie erozyjnej działalności wód roztopowych. Na terenie gminy występują rynny polodowcowe: największa - rynna jeziora Jasień, następnie rynna jeziora Skotawsko przechodząca ku północy w tzw. rynnę Nożyńską a następnie ku północnemu-zachodowi w dolinę marginalną Skotawy. Na północ od miejscowości Czarna Dąbrówka występuje duża forma rynnowa, wypełniona częściowo przez jezioro Kozie i jezioro Mikorowo.

Rozpatrując drugi aspekt wskazać należy, że przeważa krajobraz leśny. Lasy oraz tereny zadrzewione zajmują ponad 55% powierzchni gminy. Grunty rolne zajmują około 35%, grunty pod wodami około 4%, a grunty zabudowane i zurbanizowane zaledwie około 2 %.

Zasady ochrony krajobrazu otwartego zawarte są w dokumentach z zakresu ochrony przyrody, np. dla obszaru Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”.

Na rysunkach zmiany Studium wyznaczono otwarcia widokowe widoczne z przestrzeni publicznych, które posiadają walory krajobrazowe warte zachowania. Należy zauważyć, że nie wyklucza to lokalizacji pojedynczych obiektów budowlanych (np. elektrowni wiatrowych), jeżeli analizy krajobrazowe nie potwierdzą negatywnego wpływu na te walory.

Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy gminy posiada następujące cechy charakterystyczne:

- 1) zróżnicowane ukształtowanie terenu, charakteryzujące się wykorzystaniem jego warunków naturalnych do stworzenia wartości kulturowych,
- 2) niematerialna wartość krajobrazu – wiedza i pamięć o społeczeństwie, które go wytworzyło,
- 3) historyczna sieć osadnicza – kształtująca się począwszy od epok prehistorycznych do początków XX w.:
  - bogactwo stanowisk archeologicznych, osad i cmentarzysk prehistorycznych, średniowiecznych i nowożytnych,
  - historycznie ukształtowana sieć wsi,
  - duża grupa majątków ziemskich powstających najliczniej w XVIII i XIX w.,
- 4) historyczna sieć układów komunikacyjnych:
  - czytelna w krajobrazie sieć dróg, najczęściej z towarzyszącymi im historycznymi alejami i szpalerami, w tym także połączenia pomiędzy zespołami dworsko-parkowymi, wsiami, folwarkami, areałem uprawnym i lasami, cmentarzami,
  - sieć kolei żelaznej (czytelne w krajobrazie trasy, nasypy linii kolejowych, zespoły zabudowy stacji obiekty inżynieryjne),
- 5) dziedzictwo historycznych sposobów gospodarowania i budownictwa z nimi związanego - uwidocznione w krajobrazie:
  - układ pól uprawnych, lasów,
  - grupy zabudowy związanej z historycznymi sposobami gospodarowania (zespoły rezydencjonalne, wsie, folwarki, osady folwarczne),
  - układy siedlisk wiejskich i jednodworczych, z zabudową gospodarczą i zielenią,
  - zespoły leśniczówek,
- 6) krajobraz zharmonizowany, posiadający komponowane elementy - antropogeniczne, takie jak dominanty, punkty i otwarcia widokowe:
  - eksponowane w krajobrazie dominanty - zespoły zabudowy (założeń rezydencjonalnych, wsi, folwarków), a także poszczególne obiekty (kościół),
  - eksponowane w krajobrazie zespoły zieleni: drogi obsadzone drzewami, czytelne z zewnątrz (z głównych dróg, spoza tych zespołów i z sąsiednich miejscowości) granice założeń parkowych oraz układów i grup zieleni towarzyszących zespołom zabudowy i pojedynczym obiektom,
  - otwarcia widokowe oferujące widoki na zespoły zabudowy i punkty widokowe z obiektów architektury (np. otwarcia widokowe z obiektów rezydencjonalnych i wzgórz będących elementami kompozycji parkowych),
- 7) krajobraz naturalny, zharmonizowany z krajobrazem antropogenicznym:
  - układ naturalnych cieków wodnych rzek – głównie Łupawy i Słupi, wykorzystywanych przez człowieka dla potrzeb gospodarczych (zabudowa przemysłowa, zabytki techniki usytuowane na tych rzekach),
  - zróżnicowane ukształtowanie terenu, wykorzystywane przy kształtowaniu założeń ruralistycznych, zespołów zabudowy i lokalizowaniu dominant i otwarć widokowych,
- 8) krajobraz o charakterystycznym harmonijnym kolorycie - tworzonym przez historycznie stosowane materiały budowlane, kolorystykę elewacji i dachów zabudowy, a także wynikające z wprowadzenia zieleni do układów ruralistycznych i zespołów zabudowy, sposobu zagospodarowania pól i łąk, rosnących na terenie gminy gatunków roślin.

Podstawowymi **zagrożeniami** dla wartości krajobrazu kulturowego są wszelkie przekształcenia zmieniające jego fizjonomię poprzez likwidowanie lub zniekształcenie cech stanowiących o jego wartościach, w tym stosowanie agresywnych rozwiązań funkcjonalnych, komunikacyjnych oraz przestrzennych.

Środowisko kulturowe w gminie Czarna Dąbrówka tworzą:

- zabytkowe układy przestrzenne wsi, które były lokowane w średniowieczu, najcenniejszymi są wsie owalnicowe, które mają rodowód słowiański. W tych wsiach zachowały się przykłady najstarszego budownictwa mieszkalnego o konstrukcji szkieletowej wypełnionej cegłą, jak również w cegle licowej murowane bardzo często zdobione frazami. Takie obiekty zachowały się w Mikorowie, Kozach, Rokitach, Łupawsku, Unichowie.
- obiekty sakralne znajdujące się w Mikorowie, Czarnej Dąbrówce, Rokitach, Nożynie, Jasieniu, Kozinie. Najstarsze obiekty to kościoły w Jasieniu i Mikorowie.
- założenia dworsko-parkowe znajdujące się w Kozach, Rokitkach, Czarnej Dąbrówce, Unichowie, Kartkowie, Jasieniu, Jerzkowicach.
- parki, które znajdują się w następujących wsiach: Wargowo, Mikorowo, Karwno, Podkomorzyce, Nożyno, Unichowo, Kartkovo, Jasień, Mydlita,
- układy starych zadrzewień alejowych, stanowiące wyraźne podkreślenia tras komunikacyjnych, nawet już mniej aktywnych (Kartkovo).

W „Studium ochrony krajobrazu województwa pomorskiego” (dr hab. Mariusz Kistowski, dr inż. Bogna Lipińska, mgr Barbara Korwel – Lejkowska), wykonanym w 2005 roku na zlecenie Samorządu Województwa Pomorskiego, krajobraz gminy (plansza graficzna „Zintegrowana ocena wartości zasobów krajobrazowych województwa pomorskiego traktująca równoważnie wartości makro i mikroprzestrzenne na tle granic powiatów i gmin”) został oceniony w 10 stopniowej skali (gdzie 1 oznacza niską wartość zasobów krajobrazowych, a 10 wybitną wartość zasobów krajobrazowych) na:

- 2 – 3 (umiarkowana wartość zasobów krajobrazowych) – zdecydowanie przeważająca część obszaru gminy,
- 4 – 5 (wysoka wartość zasobów krajobrazowych) – wschodni fragment gminy,
- 6 (bardzo wysoka wartość zasobów krajobrazowych) – bardzo niewielki, zachodni fragment gminy w rejonie Unichowa.

Wymogi ochrony krajobrazu otwartego i kulturowego mają na celu tworzenie atrakcyjnych wizualnie otwarc widokowych i panoram (wizualność zewnętrzna), wewnątrz krajobrazowych (wizualność wewnętrzna), ciągów, punktów i osi widokowych, kształtowanie krajobrazu przy pomocy zachowania proporcji, harmonii, stosowania rytmów, kontrastów, dominant i ekspozycji. Dobrze ukształtowany krajobraz, w wymiarze zewnętrznym i wewnętrznym) powoduje, że przebywanie w danym miejscu i poruszanie się po nim jest przyjemne, łatwe, interesujące lub kojące. Inaczej spacerujemy w kierunku ładnej wieży kościoła w otoczeniu harmonijnej zabudowy niż w kierunku krzykliwej reklamy powieszanej na betonowym, wysokim ogrodzeniu. Ciekawsze jest obserwowanie zielonego ogrodu przez ażurowe ogrodzenie podczas spaceru przez wieś, niż wędrowka wzdłuż pełnego i oblepionego reklamami płotu. Przyjemniej jest być zaskoczonym niespodziewanym otwarciem widoku na daleki, malowniczy krajobraz, niż nie doznawać żadnych bodźców estetycznych w przestrzeni, która jest nudna. Aby taka nie była trzeba świadomie kształtować zabudowę i zagospodarowanie terenu.

Najtrwalszą wartością, wpływającą na kształt krajobrazu kulturowego gminy, jest podział terenu na działki ewidencyjne, determinujący podziały na fronty zabudowy. Fronty zabudowy zaś

kształtują „ściany” wewnątrz krajobrazowych ukształtowanych historycznie wsi. Odpowiednie rozdrobnienie zabudowy ma istotne znaczenie dla zachowania charakteru krajobrazów wiejskich. Należy więc w działaniach inwestycyjnych zwracać uwagę na historyczne podziały na działki budowlane.

Należy także dążyć do koncentracji nowej zabudowy wokół istniejących siedlisk i wsi z poszanowaniem ich specyfiki i historii rozwoju. Zbytne rozproszenie zabudowy stanowić może bowiem liczne utrudnienia, poczynając od infrastrukturalnych a kończąc na ekologiczno-przyrodniczych. Krajobrazy otwarte, pozbawione antropogenicznej ingerencji, są wartością samą w sobie, coraz rzadziej spotykaną i przez to tym bardziej cenną. Dlatego też należy unikać lokalizacji zabudowy na zupełnie nowych, niezainwestowanych, „dziewiczych” terenach. Duża rola przypada przepisom prawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, a także – w przypadku gminy Czarna Dąbrówka – planom miejscowym. Jednakże w wyniku stosowania przepisów umożliwiających realizację siedlisk rolniczych na glebach wszystkich klas i konsekwencji tego faktu w prawie miejscowym gminy, nie ma istotnych ograniczeń, poza przyrodniczymi, dla lokalizacji tego typu zabudowy. Ustalenia planów ograniczają jednak we właściwy sposób gabaryty tej zabudowy.

Wartością krajobrazu kulturowego jest specyfika ukształtowania struktury wsi a także uwarunkowane historycznie formy zabudowy, detalu architektonicznego i urbanistycznego. Nawet materiały budowlane stosowane na elewacjach, ogrodzeniach czy ich kolorystyka mają duże znaczenie dla kształtowania krajobrazu. Dlatego też należy kontynuować rozwój struktur wsi w oparciu o przesłanki historyczne i nawiązywać do stosowanych w przeszłości form zabudowy, detali, materiałów i kolorystyki.

5. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Gmina Czarna Dąbrówka nie posiada wymaganych ustawowo dokumentów programowych podejmujących tematykę dziedzictwa kulturowego (programu opieki nad zabytkami gminy), ani nie prowadzi gminnej ewidencji zabytków.

Wszelkich uzgodnień dotyczących dziedzictwa kulturowego z obszaru gminy Czarna Dąbrówka dokonuje się w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Gdańsku –Delegaturze w Słupsku. Urząd ten wskazał zasób obiektów objętych ochroną poprzez wpis do wojewódzkiego rejestru zabytków oraz do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Ww. obszary i obiekty pokazano na załączniku graficznym Nr 1 „Uwarunkowania”.

Do elementów dziedzictwa kulturowego gminy należą:

- krajobraz kulturowy (opisany w rozdziale 4 powyżej),
- stanowiska archeologiczne – zabytki archeologiczne,
- historyczne układy ruralistyczne, historyczne obiekty architektury i budownictwa, zespoły budowlane oraz zabytki techniki na terenie gminy,
- zabytkowa zieleń.

Stanowiska archeologiczne - zabytki archeologiczne

Teren gminy jest bardzo zasobny w materialne pozostałości prehistorycznych dziejów. Stanowisko archeologiczne podlega ochronie jako zabytek od momentu wpisu do rejestru zabytków lub ujawnieniu w ewidencji stanowisk archeologicznych - Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP). Trzy stanowiska z terenu gminy Czarna Dąbrówka znajdują się w rejestrze zabytków, pozostałe ujęte są w ewidencji wojewódzkiej:

- 1) stanowiska archeologiczne najcenniejsze, wpisane do rejestru zabytków, o czytelnych własnych formach krajobrazowych, wraz z otoczeniem (obejmowane strefą W),
- 2) stanowiska archeologiczne (cmentarzyska, osady, cmentarzyska płaskie, cmentarzyska kurhanowe) o własnej formie krajobrazowej, które posiadają znaczenie kluczowe dla historii i rozwoju gminy, o znaczących regionalnych i ponadregionalnych wartościach kulturowych (obejmowane strefą W.I.),
- 3) liczne stanowiska archeologiczne (osady, cmentarzyska płaskie) posiadające istotne znaczenie w zasobie dziedzictwa kulturowego gminy, budujące lokalną tożsamość (obejmowane strefą W.II.). Ciekawą grupę stanowisk stanowią reliktury dawnych nowożytnych hut szkła,
- 4) liczne stanowiska archeologiczne (osady) posiadające istotne znaczenie w zasobie dziedzictwa kulturowego gminy, budujące lokalną tożsamość (obejmowane strefą W.III.),
- 5) oraz bardzo liczne inne zewidencjonowane stanowiska archeologiczne, które również mogą przyczynić się do poszerzania wiedzy na temat przeszłości regionu.

Wykaz stanowisk archeologicznych przedstawiono w ANEKSIE 7.

Podstawowymi **zagrożeniami** dla stanowisk archeologicznych są m.in.:

- inwestycje liniowe o charakterze ponadlokalnym,
- prymitywne i rabunkowe metody gospodarowania przestrzenią osadniczą,
- tak zwani „poszukiwacze skarbów”, wykorzystujący do poszukiwań urządzenia techniczne, np. wykrywacze metali, działający bez wymaganych pozwoleń.

Park kulturowy

Zasadne wydaje się utworzenie parku kulturowego w Mikorowie w związku z występującymi tam cennymi stanowiskami archeologicznymi. Są to: przede wszystkim jedno stanowisko wpisane do rejestru zabytków (nr R-6, strefa pełnej ochrony archeologicznej) oraz liczna grupa innych stanowisk objętych ochroną konserwatorską (w pierwszym rzędzie nr 2, 3, 4 i 5 - strefami W.I. pełnej ochrony archeologicznej oraz inne zlokalizowane tam stanowiska ze strefami W.II i W.III - częściowej i ograniczonej ochrony).

Należałoby się zastanowić:

- 1) jaki obszar należałoby objąć ochroną poprzez park kulturowy, by jak najefektywniej chronić stanowiska archeologiczne,
  - 2) które stanowiska mogłyby podlegać ekspozycji,
  - 3) które z nich można wykorzystać dla utworzenia ścieżki edukacyjnej i szlaku turystycznego,
- Zespół tych stanowisk archeologicznych mógłby posłużyć do stworzenia produktu turystycznego, a ścieżka edukacyjna/szlak turystyczny mogłaby obejmować zagadnienia nie tylko dotyczące prehistorii tego obszaru, ale również krajobrazowe, przyrodnicze (m. in. wykorzystując walory Jeziora Mikorowskiego oraz dolin rzek wpływających do Jez. Kozińskiego), a także kulturowe (w oparciu o zabytkową wieś Mikorowo, zabytkowe aleje i cmentarze).

Historyczne układy ruralistyczne, historyczne obiekty architektury i budownictwa, zespoły budowlane oraz zabytki techniki

W ramach ww. obszarów i obiektów historycznych na obszarze gminy Czarna Dąbrówka występują:

- 1) średniowieczne i późniejsze układy ruralistyczne, harmonijnie ukształtowane w różnych epokach historycznych, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym sieci ulic i dróg,

- 2) kościoły, szczególną grupę stanowią obiekty ryglowe z okresu baroku oraz kościoły z przełomu XIX i XX w.: Mikorowo, Czarna Dąbrówka, Rokity, Nożyno, Jasień, Kozin,
- 3) zespoły rezydencjonalne z parkami (pałacowo-parkowe, dworsko-parkowe): założenia dworsko – parkowe w Kozach, Rokitkach, Czarnej Dąbrówce, Unichowie, Kartkowie, Jasieniu, Jerzkowicach, z parkami w Wargowie, Mikorowie, Karwnie, Podkomorzycach, Nożynie, Unichowie, Kartkowie, Jasieniu, Mydlitach,
- 4) zespoły folwarczne, w tym także towarzyszące zespołom rezydencjonalnym,
- 5) wiejska zabudowa mieszkalna – w tym obiekty ryglowe, układy siedlisk,
- 6) zespoły zabytków techniki (będące również źródłem wiedzy o dawnej cywilizacji, technice lub technologii):
  - zabytkowa infrastruktura kolejowa (stacje kolejowe i związane z nimi zespoły zabudowy, budowle inżynierskie – mosty, nasypy kolejowe, wiadukty, przepusty),
  - relikty nowożytnego przemysłu (jak dawne huty szkła),
  - zabudowa przemysłowa związana z wykorzystaniem siły rzek (przede wszystkim założenia młyńskie, pozostałości innych budynków i urządzeń – np. melioracje).

Obiekty wpisane do rejestru zabytków, objęte ochroną poprzez wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz inne posiadające walory kulturowe i znaczące dla krajobrazu kulturowego gminy Czarna Dąbrówka przedstawiono w ANEKSIE 7.

Podstawowymi **zagrożeniami dla zachowania układów ruralistycznych** są:

- opuszczenie wsi, poszczególnych zagród lub części wsi,
- urbanizacja,
- wymiana substancji budowlanej,
- wprowadzanie zabudowy wielorodzinnej i wielkogabarytowej (np. magazyny wysokiego składowania, bloki mieszkalne),
- zmiana charakteru użytkowania,
- likwidacja nie użytkowanych elementów zagospodarowania,
- likwidacja historycznych folwarków,
- zmiana funkcji rolniczej i leśnej na nierolniczą i nieleśną,
- nowe trasowanie układów komunikacyjnych i linii przesyłowych.

Podstawowymi **zagrożeniami dla zabytków architektury i budownictwa i zespołów budowlanych** są:

- długotrwały brak użytkowania,
- przebudowa i rozbudowa bez uwzględnienia wartości zastanych,
- rozbiórka wyeksploatowanej substancji,
- presja inwestycyjna,
- likwidacja historycznych zespołów przestrzennych w celu pozyskania wolnych terenów (spekulacja),
- nowe trasowanie układów komunikacyjnych,
- radykalna zmiana funkcji,
- likwidacja detalu i kompozycji w wyniku np. ocieplania elewacji, wymiany okien lub drzwi,
- zmiana otoczenia, w tym zmiana historycznej formy ogrodzenia,
- likwidacja ruin,
- zmiana materiału.

Podstawowymi **zagrożeniami dla zachowania i ochrony zabytków techniki** są:

- restrukturyzacja obszarów przemysłowych polegająca na likwidacji nierentownych folwarków, zbędnych obiektów i urządzeń,

- burzenie obiektów budowlanych historycznych zespołów przemysłowych w celu pozyskania wolnych terenów
- zaprzestanie użytkowania, opuszczenie,
- brak bieżącej konserwacji,
- przekształcenia polegające na nieprzemyślanej modernizacji i zmianie technologii, przebudowie na inne funkcje bez uwzględnienia wartości zastanych,
- wtórne podziały terenu.

Zieleń zabytkowa

Zieleń zabytkowa na obszarze gminy Czarna Dąbrówka to:

- 1) liczne parki przydworskie i przypałacowe, stanowiące istotne elementy składowe zespołów rezydencjonalnych,
- 2) liczne nasadzenia alejowe i szpalery przydrożne, zarówno w otwartym krajobrazie, w układach ruralistycznych, jak również na terenach zadrzewień leśnych,
- 3) liczne inne komponowane układy zieleni i zadrzewień towarzyszących zespołom zabudowy i pojedynczym obiektom (np. przy kościołach, towarzyszące folwarkom, w obrębie siedlisk),
- 4) duża grupa cmentarzy z zachowanym starodrzewem, w przeważającej części ewangelickich, część z nich – to cmentarze leśne,
- 5) zieleń towarzysząca zabudowie jednorodzinnej, zadrzewienia, żywopłotu, przedogródki.

W ramach zespołów zabytkowej zieleni występują cmentarze, w większości należące do wojewódzkiej ewidencji zabytków, które zostały wymienione w ANEKSIE 7.

Podstawowymi **zagrożeniami** dla zachowania zespołów zieleni zabytkowej są:

- brak bieżącej konserwacji,
- nieuzasadnione usuwanie zieleni,
- zaprzestanie użytkowania, opuszczenie zabudowy, której zieleń towarzyszy,
- słabe rozpoznanie zasobów,
- przekształcenia kompozycji wynikające z adaptacji i modernizacji obiektów budowlanych, którym towarzyszy zieleń komponowana,
- restrukturyzacja obszarów poprzemysłowych polegająca m.in. na likwidacji folwarków w zespołach dworsko-parkowych (dekompozycja historycznych układów przestrzennych),
- wtórne podziały terenu – np. parków, prowadzące do zatarcia pierwotnej ich kompozycji,
- zmiana charakteru użytkowania,
- presja inwestycyjna i związana z tym wycinka,
- likwidacja historycznych zespołów przestrzennych w celu pozyskania wolnych terenów,
- brak specjalistów ogrodników kultywujących tradycje sztuki ogrodniczej,
- błędne oznaczenie w ewidencji gruntów obszarów zieleni zabytkowej jako terenów lasów lub nieużytków.

6. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

Gmina Czarna Dąbrówka jest podzielona na 27 obrębów (rys. 11 poniżej).

Struktura ludności i jej prognoza demograficzna zawarta jest w ANEKSIE 6 do niniejszego opracowania. Gęstość zaludnienia jest niewielka i wynosi ok. 21 mieszk./km², a na terenach o funkcjach mieszkaniowych (zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa i mieszana) ten wskaźnik wynosi ok. 29 mieszk./ha. Nieco wzrosła ona w ciągu ostatnich 10 lat (o 2 mieszkańców/km²). Gęstość zaludnienia w powiecie bytowskim wynosi 36 osób/km².

Rys. 11

Liczbę mieszkańców wg miejscowości w gminie przedstawiono poniżej:

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA OSÓB	LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA OSÓB
1	Bochowo	161	24	Nożynko	167
2	Bochówko	107	25	Nożyno	363
3	Brzezinka	8	26	Obrowo	14
4	Czarna Dąbrówka	1098	27	Osowskie	41
5	Dęby	64	28	Otnoga	32
6	Drażkowo	10	29	Podkomorki	19
7	Flisów	4	30	Podkomorzyce	123
8	Glińnica	39	31	Połupino	19
9	Jasień	420	32	Przyłaski	44
10	Jaszewo	7	33	Rokiciny	306
11	Jerzkowice	263	34	Rokitki	136
12	Kartkowo	56	35	Rokity	594
13	Karwno	255	36	Rudka	14
14	Kleszczyniec	253	37	Skotawsko	3
15	Kłosy	86	38	Soszyce	20
16	Katuszewo	22	39	Sieromino	3
17	Kozin	64	40	Święchowo	21
18	Kozy	343	41	Unichowo	289
19	Lipieniec	6	42	Wargówko	15
20	Łupawsko	37	43	Wargowo	78
21	Mikorowo	225	44	Zawiaty	39
22	Mydlita	148			
23	Nowe Karwno	2		RAZEM	6018

Stan na dzień 5.04.2016 r.

Przeważają miejscowości o niewielkiej liczbie mieszkańców – 33 o zaludnieniu do 200 osób. Największą liczbą mieszkańców posiada Czarna Dąbrówka – gminny ośrodek usługowy, wsie stanowiące ośrodki wspomagające mają ponad 350 za wyjątkiem Mikorowa – 225. Ni obserwuje się procesów urbanizacyjnych, chociaż gęstość zaludnienia gminy nieco wzrosła.

Poniżej przedstawiono dynamikę rozwoju jednostek osadniczych w zakresie liczby mieszkańców, która pokazuje obszary największej dynamiki wzrostu.

Tab. 4

Lp.	Nazwa obrębu wiejskiego z miejscowościami wchodzącymi w skład obrębu	Liczba ludności w latach					Wskaźnik dynamiki 2002 = 100
		1999	2000	2001	2002	2016	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Bochowo	127	127	130	129	161	124,8
2.	Glińnica Bochówko, Glińnica	158	158	155	157	146	93,0
3.	Czarna Dąbrówka	1133	1133	1133	1122	1098	99,0
4.	Podkomorzyce Podkomorzyce, Podkomorki	153	153	163	162	142	97,9
5.	Świąchowo	20	20	21	20	21	105,0
6.	Jasień Jasień, Przyłaski, Obrowo	444	444	445	446	478	107,2
7.	Łupawsko Łupawsko, dnoga, Lipieniec	57	57	58	57	50	87,7
8.	Jerzkowice Jerzkowice, dnoga	255	255	252	257	263	102,3
9.	Kartkowo Kartkowo, Skotawsko	54	54	51	51	59	115,7
10.	Karwno Karwno, Nowe Karwno, Soszyce	308	308	310	307	277	90,2
11.	Mikorowo leśnictwo Flisów	4	4	4	4	4	100,0
12.	Kleszczyniec Kleszczyniec, Połupino	280	280	282	288	272	94,4
13.	Brzezinka	10	10	7	7	8	114,3
14.	Osowskie	37	37	41	38	41	107,9
15.	Kłosy	90	90	87	88	86	97,7
16.	Kotuszewo Kotuszewo, Owsianka	27	27	19	18	22	122,2
17.	Kozy Kozy, Kozin, dnoga	402	402	423	417	407	97,6
18.	Mikorowo Mikorowo, Przybin	268	268	258	258	225	87,2
19.	Mydlita Mydlita, Rudka	182	182	176	174	162	93,1
20.	Nożynko	157	157	155	159	167	105,0
21.	Nożyno	331	331	330	327	363	111,0
22.	Odnoga Odnoga, Dęby, Zawiat	113	113	120	118	135	114,4
23.	Rokiciny	292	292	301	299	306	102,3
24.	Rokitki	115	115	121	122	136	111,5
25.	Rokity	505	505	534	543	594	109,4

26. Unichowo	308	308	315	309	289	93,5
27. Wargowo Drażkowo, Wargowo, Wargówko	103	103	102	98	103	105,1
RAZEM:	5 933	5 933	5 973	5 975	6 018	100,7

Ponieważ do porównania dynamiki wzrostu przyjęto lata przed i po wejściu Polski do Unii Europejskiej (w roku 2004), wskaźniki obrazują pewnym stopniu wpływ tego faktu na kondycję rolnictwa i gospodarstw rolnych. Największą dynamikę wzrostu obserwuje się bowiem w tym okresie na terenach dominacji funkcji rolniczych. Ta dominacja nie oznacza eliminacji innych funkcji, także związanych z turystyką i rekreacją. Dobrym przykładem związków funkcjonalnych jest agroturystyka.

Warunki życia mieszkańców gminy są definiowane poprzez warunki mieszkaniowe, dostęp do usług, w tym infrastruktury społecznej, dostęp do terenów sportu i rekreacji, przestrzeni publicznych. Wpływa to na jakość życia mieszkańców, podobnie jak zagrożenia naturalne i antropogeniczne, na jakie są narażeni. Do tych ostatnich należy zagrożenie poczucia bezpieczeństwa w zakresie pozyskiwania środków do życia, bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych z uwzględnieniem eliminacji różnorodnych wykluczeń np. z tytułu niepełnosprawności, wieku, stopnia zamożności. Dla bezpieczeństwa mieszkańców niezwykle ważne jest także poczucie wspólnoty, tożsamości, aktywność społeczna.

Średnia powierzchnia mieszkania w przeliczeniu na osobę w gminie wynosi 21,3 m² pow. użytkowej. Biorąc pod uwagę zdecydowaną dominację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w tym w ramach siedlisk rolniczych, wynik ten jest niski i świadczy o niedostatecznych warunkach mieszkaniowych. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 98,61% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 94,68% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp splukiwany, 90,18% mieszkań posiada łazienkę, 69,09% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,06% z gazu sieciowego.

Zmiany warunków mieszkaniowych w gminie Czarna Dąbrówka pokazuje zestawienie poniżej.

		2012 r.	2015 r.
Budynki mieszkalne w gminie:			
ogółem	-	1 015	1 033
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań:			
na wsi; wodociąg	%	98,6	98,6
na wsi; łazienka	%	90,0	90,2
na wsi; centralne ogrzewanie	%	68,6	69,0
Zasoby mieszkaniowe:			
ogółem; mieszkania	-	1 556	1 574
ogółem; izby	-	6 348	6 456
ogółem; powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	122 036	124 397
na wsi; mieszkania	-	1 556	1 574
na wsi; izby	-	6 348	6 456
na wsi; powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	122 036	124 397
Zasoby mieszkaniowe gmin (komunalne)			
mieszkania ogółem; mieszkania	-	-	12
mieszkania ogółem; powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	-	623
mieszkania socjalne; mieszkania	-	0	3
mieszkania socjalne; powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	0	105

Powyższe zestawienie pokazuje sukcesywny wzrost zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.

Liczba osób w gospodarstwach domowych z roku na rok maleje i obecnie wynosi 3,4.

Zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe obliczono w ramach analiz dla potrzeb bilansu terenów pod zabudowę, który został przedstawiony w ANEKSIE 9.

Usługi

Ośrodkami usługowymi gminy są:

- ośrodek gminny – miejscowość Czarna Dąbrówka,
- ośrodki wspomagające: Jasień, Nożyno, Rokity i Mikorowo.

Usługi komercyjne zajmują na obszarze gminy powierzchnię ok. 27,8 ha oraz mają udział w powierzchniach innych funkcji w postaci albo funkcji mieszanej – np. mieszkaniowo-usługowej (jej powierzchnia wynosi ok. 2 ha) albo jako funkcja towarzysząca np. lokale użytkowe lub zarejestrowana działalność gospodarcza w mieszkaniach (realizowana na terenie całego kraju). Tereny usług komercyjnych przedstawiono na planszy Uwarunkowań.

Profil działalności usług komercyjnych pokazuje ANEKS Nr 4, gdzie zdecydowanie dominuje budownictwo, handel i naprawa pojazdów. Ale na terenie gminy występują także firmy usług obsługi leśnictwa, rolnictwa, rybactwa i łowiectwa, usług medycznych, finansowych i ubezpieczeniowych, hotelarskich i gastronomicznych, administracji, doradczych i konsultingowych, z zakresu informacji i komunikacji, kultury, rozrywki i rekreacji, obsługi infrastruktury technicznej oraz edukacji. Ze względu na strategiczne znaczenie turystyki i rekreacji dla rozwoju gminy szczególną uwagę należy zwrócić na rozwój usług obsługi ruchu turystycznego, a więc handlu, gastronomii, wypożyczalni sprzętu turystycznego, informacji turystycznej itp..

Infrastruktura usług publicznych gminy to obiekty:

- oświaty i wychowania przedszkolnego,
- administracji publicznej,
- łączności,
- bezpieczeństwa publicznego,
- ochrony zdrowia i opieki społecznej,
- kultury,
- sportu i rekreacji.

Oświata i wychowanie przedszkolne

Na terenie Gminy Czarna Dąbrówka funkcjonują cztery placówki oświatowe, są to: Szkoły Podstawowe w Czarnej Dąbrówce, Rokitach i Nożynie³⁴ oraz Szkoła Podstawowa w Jasieniu. W roku szkolnym 2015/2016 do wyżej wymienionych placówek ogółem uczęszczało 733 dzieci i uczniów, w tym:

- do szkół podstawowych - 395 uczniów,
- do gimnazjów - 177 uczniów,
- do oddziałów „0” - 90 dzieci,
- do oddziałów dla 3-4 latków - 71 dzieci.

Najwięcej dzieci uczęszczało do **Zespołu Szkół w Czarnej Dąbrówce** tj. **319** dzieci w tym:

- do gimnazjum - 82 uczniów,
- do szkoły podstawowej - 171 uczniów,
- do oddziału „0” - 43 dzieci oraz
- do oddziałów dzieci 3- 4 letnich uczęszcza 23 dzieci.

³⁴ przed reformą systemu oświaty w 2017 r. – Zespoły Szkół

Do **Zespołu Szkół w Rokitach** uczęszczało **243** dzieci w tym:

- do gimnazjum - 70 uczniów,
- do szkoły podstawowej - 123 uczniów,
- do oddziału „0” - 25 dzieci,
- do oddziałów dla dzieci 3-4 letnich - 25 dzieci.

Do **Zespołu Szkół w Nożynie** uczęszczało **118** dzieci w tym:

- do gimnazjum -25 uczniów,
- do szkoły podstawowej - 64 uczniów,
- do oddziału „0” - 13 dzieci,
- do oddziałów dla dzieci 3-4 letnich-16 dzieci.

Do **Szkoły Podstawowej w Jasieniu** uczęszczało **53** dzieci w tym:

- do szkoły podstawowej - 37 uczniów,
- do oddziału „0”- 9 dzieci,
- do oddziału 3-4 latków - 7 dzieci.

W roku szkolnym **2015/2016** łącznie w szkołach i gimnazjach utworzonych zostało **49 oddziałów** w tym:

- w szkołach podstawowych 28 oddziałów ,
- oddziałów przedszkolnych „0” - 5 oddziałów,
- oddziały przedszkolne dla dzieci 3-4 letnich - 4 oddziałów,
- w gimnazjach utworzonych zostało 12 oddziałów.

Na podstawie prognoz Zespołu Ekonomiczno Administracyjnego w Urzędzie Gminy w Czarnej Dąbrówce liczba uczniów w latach 2015 - 2021 będzie sukcesywnie rosnąć. Wysoki wskaźnik wzrostu liczby uczniów prognozuje się w Szkole Podstawowej w Nożynie - o 33,0% (z 88 uczniów w roku szkolnym 2015/2016 do 117 w roku szkolnym 2020/2021) oraz w Szkole Podstawowej w Czarnej Dąbrówce - o 28,6% (z 266 uczniów w roku szkolnym 2015/2016 do 342 w roku szkolnym 2020/2021). Wpływie to na wzrost zapotrzebowania na przewozy szkolne do tych miejscowości. W Rokitach oraz Jasieniu przewidywane wahania łącznej liczby uczniów uczęszczających do szkół na przestrzeni najbliższych lat nie przekroczą 15%.

Nie przewiduje się natomiast istotnego wzrostu liczby dzieci w wieku szkolnym w okresie kierunkowym tzn. w 2045 r., gdyż przyrost ludności nastąpi w najstarszej w grupie wiekowej.

W gminie Czarna Dąbrówka liczba uczniów, którym Gmina zobowiązana jest zorganizować dowóz do szkół w roku szkolnym 2015/2016 na terenie gminy wynosi 397 uczniów. Najwięcej uczniów dowozi się do szkoły w Czarnej Dąbrówce (171) oraz Rokitach (156). Do szkoły w Nożynie planowany jest dowóz 61 uczniów a do szkoły w Jasieniu 9 uczniów, w tym jednego ucznia z miejscowości Nowa Wieś z sąsiedniej gminy Parchowo.

Administracja publiczna

Obiektem administracji publicznej na terenie gminy jest Urząd Gminy Czarna Dąbrówka zlokalizowany we wsi gminnej. W Urzędzie mieści się także Urząd Stanu Cywilnego.

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka funkcjonują jednostki pomocnicze gminy w postaci 25 sołectw w miejscowościach: Czarna Dąbrówka, Dęby, Rokity, Jasień, Kłosy, Mydlita, Podkomorzyce, Przylaski, Rokiciny, Rokitki, Bochowo, Bochówko, Otnoga, Jerzkowice, Karwno, Unichowo, Kartkowo, Nożyno, Nożynko, Kleszczyniec, Wargowo, Kozy, Mikorowo, Kotuszewo, Osowskie.

Usługi łączności

Usługi łączności są obecnie realizowane zazwyczaj przez podmioty prywatne, jednak usługi tego rodzaju są traktowane jako publiczne, gdyż mają istotne, strategiczne znaczenie dla ludności. Obiekty łączności to przede wszystkim urzędy pocztowe. Taki urząd znajduje się w Czarnej Dąbrówce. Filia urzędu pocztowego funkcjonuje w Mikorowie, punkt kurierski w Nożynie.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest zapewniane przez funkcjonowanie jednostek policji i straży pożarnej. Na terenie gminy istnieje posterunek policji w Czarnej Dąbrówce podlegający Komendzie Powiatowej Policji w Bytowie.

W Czarnej Dąbrówce mieści się Jednostka Operacyjno-Techniczna kat. II Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego Ochotniczej Straży Pożarnej w Czarnej Dąbrówce. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej znajdują się w miejscowościach: Rokity, Mikorowo, Jasień, Rokiciny, Kozy, Nożyno.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

We wsi gminnej zlokalizowany jest ośrodek zdrowia. W ośrodku mieszczą się następujące poradnie w ramach centrum wielospecjalistycznej opieki ambulatoryjnej:

- dział fizjoterapii: rehabilitacja medyczna - rehabilitacja ambulatoryjna,
- gabinet medycyny szkolnej: medycyna szkolna,
- gabinet pielęgniarstwa i położnej śród.-rodz.: medycyna rodzinna - leczenie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej,
- poradnia chirurgii ogólnej: chirurgia ogólna - leczenie ambulatoryjne specjalistyczne,
- poradnia ginekologiczno-położnicza: położnictwo i ginekologia - leczenie ambulatoryjne specjalistyczne,
- poradnia lekarza POZ: medycyna rodzinna - leczenie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej,
- poradnia medycyny pracy: medycyna pracy,
- poradnia pediatria: pediatria - leczenie ambulatoryjne specjalistyczne,
- poradnia promocji zdrowia: zdrowie publiczne - oświata i promocja zdrowia,
- poradnia rehabilitacyjna: rehabilitacja medyczna - rehabilitacja ambulatoryjna, rehabilitacja w domu pacjenta,
- poradnia zdrowia psychicznego: psychiatria - leczenie ambulatoryjne specjalistyczne.

W latach 2012 – 2015 nastąpił wzrost liczby udzielonych porad lekarskich - z 13765 do 17867.

W ośrodku mieści się także apteka.

Opieka społeczna w gminie jest realizowana przez aktywnie działający Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Czarnej Dąbrówce. Może on udzielać pomocy z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony wielodzietności lub macierzyństwa,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,

- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W 2018 r. GOPS zatrudniał 9 osób, w tym 7 pracowników socjalnych i opieki środowiskowej.

Kultura

Głównym ośrodkiem kulturalnym gminy jest wieś gminna, w której prężnie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, organizując spotkania kulturalne, koncerty, wystawy itp.. We wsi Jasień znajduje się Wiejski Dom Kultury a świetlice wiejskie w następujących miejscowościach:

- Czarna Dąbrówka,
- Unichowo,
- Jerzkowice,
- Kozy,
- Karwno,
- Nożyno,
- Kleszczyniec,
- Rokity,
- Mikorowo,
- Bochówko,
- Bochowo.

W ramach działalności kulturalnej prowadzone są m.in. sekcje: teatralna, zimby, fitness, rytmiki, klub seniora, nauki gry na instrumencie (np. akordeonie), warsztaty taneczne i zajęć świetlicowych. Na terenie gminy działa Regionalny Zespół Kaszubski Jasień (pieśni i tańca) a młodzież gminy uczestniczy w spektaklach Teatru Gotów.

Ponadto w Czarnej Dąbrówce mieści się Centrum Informacji Turystycznej, które – oprócz działalności turystyczno-sportowej – promuje i organizuje wydarzenia kulturalne na terenie gminy np. turniej świetlic wiejskich, przegląd amatorskiej działalności muzycznej, warsztaty kulinarne, warsztaty rękodzieła, wystawy i spotkania lokalnych twórców i artystów.

Sport i rekreacja

Centrum Informacji Turystycznej w Czarnej Dąbrówce prowadzi także działalność turystyczno-sportową m.in. wypożyczalnię rowerów i grę terenową o walorach krajoznawczych oraz promuje gminę upowszechniając wiedzę o jej zasobach kulturowych i przyrodniczych.

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka funkcjonuje klub sportowy Skotawia Dębica Kaszubska a swoją siedzibę ma Gminne Towarzystwo Sportowe Czarna Dąbrówka. Na terenie gminy rozgrywane są mecze piłki nożnej, w tym halowe. Ponadto prężnie działa Gminne Centrum Kultury i Biblioteka organizując różnorodne biegi (corocznie Bieg Orłów, biegi przełajowe), zawody jeździeckie w skokach przez przeszkody, turnieje piłki siatkowej. Mieszkańcy gminy biorą udział w wydarzeniach sportowych nie tylko na obszarze gminy ale także poza jej granicami. Należą do nich wydarzenia kolarskie - maratony.

Przestrzeń publiczna

Przestrzeń publiczna to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego

położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Przestrzeń publiczna powinna być powszechnie dostępna, stanowić istotny element struktury wsi, sprzyjać kontaktom społecznym i społecznej różnorodności, tworzyć warunki do realizacji potrzeb i aspiracji stanowiąc dobro wspólne. Przestrzeń publiczna kształtuje się w strukturze sieci z liniowymi powiązaniem i węzłowymi miejscami koncentracji aktywności i atrakcji. Dlatego dla rozwoju przestrzeni publicznej ważne jest nie tylko zagospodarowanie obszaru tej przestrzeni ale także bezpośredniego sąsiedztwa tzw. krawędzi przestrzeni publicznej. W tych krawędziach w miejscach węzłowych należy lokalizować zabudowę usługową oferującą atrakcyjne dla każdego przechodnia usługi z zakresu handlu, gastronomii, rzemiosła i kultury. Im większa różnorodność oferty tym większa siła przyciągania użytkowników.

Przestrzeń publiczna pełni także rolę rekreacyjną i wypoczynkową, szczególnie w terenach zielonych – parkach, skwerach, ogrodach. Ze względu na liczne pozostałości parków podworskich na obszarze gminy w tym zakresie istnieją duże możliwości adaptacji na zielone przestrzenie publiczne. Przeszkodą mogą być problemy własnościowo-finansowe chociaż, aby być publiczną przestrzeń nie musi należeć do publicznego podmiotu.

Przestrzeń publiczna na obszarze gminy Czarna Dąbrówka to trasy rowerowe i spacerowe, place zabaw (Nożyno, Kleszczyniec, Czarna Dąbrówka – przy szkole i na osiedlu, Mikorowo), place sportowo-rekreacyjne (Unichowo, Bochówko, Rokitki, Wargowo, Kotuszewo, Kozy, podkomorzyc, Kozin, Czarna Dąbrówka, Rokiciny, Rokity, Jerzkowice, Nożyno, Nożynko, Kleszczyniec, Jasień), zagospodarowanie brzegów jezior – plaże, pomosty (Jasień Południowy, Mikorowo, Czarna Dąbrówka, Bochowo).

7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Do zagrożeń bezpieczeństwa ludności i jej mienia należy zaliczyć:

- 1) zagrożenia związane z zagrożeniami naturalnymi w postaci: trzęsień ziemi, osuwania się mas ziemnych, powodzi, burz, mgieł, mrozów, deszczów i śnieżyc, pożarów i klęsk żywiołowych,
- 2) zagrożenia wynikające z działalności człowieka: zanieczyszczenia środowiska, działalność transportowa, produkcyjna, naruszenia prawa, awarii lub wybuchu.

W granicach gminy, zgodnie z opracowaniem pt.: „Wyznaczenie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych” z 2004 r., występują obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią. Pokazano je na rysunku Kierunków. Dla tych obszarów obowiązują przepisy ustawy Prawo wodne, które przewidują dodatkowe procedury związane z ograniczeniami w zabudowie i zagospodarowaniu. Dla terenu gminy nie opracowano aktualnych map zagrożenia powodziowego (wg <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>).

Poza tym na terenie gminy nie występują ważne zagrożenia naturalne – nie jest to obszar ruchami masowymi ziemi, nie ma trzęsień ziemi ani innych klęsk żywiołowych. Jednakże ze względu na zmiany klimatu należy się spodziewać wzrostu liczby zdarzeń związanych ze zjawiskami klimatycznymi takimi jak: burze, gradobicia, trąby powietrzne, huragany, susze. Dlatego też należy szczególną wagę przywiązywać do prawidłowej realizacji inwestycji, stosowania zabezpieczeń przed skutkami tych zjawisk.

Natomiast zagrożenia antropopresyjne, powodowane działalnością człowieka, należy eliminować stosując przepisy prawa i edukację oraz promocję dobrych praktyk.

Ponadto mogą występować zagrożenia eksplozjami:

- w sąsiedztwie zakładów produkujących substancje łatwopalne i wybuchowe,
- w sąsiedztwie zbiorników paliw płynnych,

- w sąsiedztwie dróg w związku z transportowanymi ładunkami. Równie niebezpieczne mogą być skażenia chemiczne:
- w sąsiedztwie zakładów produkujących substancje trujące i niebezpieczne,
- w sąsiedztwie dróg w związku z transportowanymi ładunkami.

8. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

8.1. Analizy środowiskowe, ekonomiczne i społeczne

Gmina Czarna Dąbrówka jest gminą wiejską z dużym udziałem gruntów leśnych (ponad 54%, w tym przeważają własności Skarbu Państwa) i rolnych. Gmina charakteryzuje się doskonałymi zasobami wody pitnej (na terenie gminy znajdują się dwa zbiorniki wód podziemnych), które z powodzeniem zaspokoją nawet wygórowane potrzeby rozwojowe (nawet dla 10 tys. mieszkańców). Ujęcia wody są w dobrym stanie i funkcjonują w oparciu o ważne pozwolenia wodno-prawne. Sieć wodociągowa jest sukcesywnie modernizowana i jej stan jest także bardzo dobry. Korzysta z niej ponad 90% mieszkańców gminy.

Na terenie gminy znajdują się dwie oczyszczalnie ścieków, które działają sprawnie zgodnie z ważnymi pozwoleniami wodno-prawnymi. Jedna z nich wymagać będzie rozbudowy.

Główne dochody Gminy pochodzą z subwencji ogólnej i dotacji, a tylko 27 % z dochodów własnych. Dochody od osób prawnych i fizycznych stanowią ponad 22 % dochodów gminy.

Wydatki Gminy dotyczą przede wszystkim oświaty i wychowania (ok. 30%). Wzrastają wydatki przeznaczone na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska a maleją na pomoc społeczną. Dochód własny Gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi ponad 100 a wydatki 20.

Na terenie gminy przeważają mikro i małe przedsiębiorstwa. Działalność gospodarcza przebiega głównie w sektorze budowlanym oraz w handlu i naprawie pojazdów (ANEKS NR 4). Odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą jest niewiele niższy niż w powiecie bytowskim, liczba podmiotów wynosi 245.

Na 1000 osób 65 pracuje. Szacunkowa stopa bezrobocia wynosi 23,8% i z roku na rok maleje. Aż ponad 400 osób wyjeżdża do pracy i jednocześnie zaledwie ok. 60 przyjeżdża do gminy. Przeważa zatrudnienie w budownictwie i przemyśle (prawie 40%) i leśnictwie i rolnictwie (28%).

Przeciętne wynagrodzenie brutto wynosi 3310 zł/mieszkańca i wykazuje tendencję rosnącą (w województwie pomorskim 4012 zł/mieszkańca).

Gmina Czarna Dąbrówka jest gminą stosunkowo młodą, średnia wieku wynosi 36 lat, podczas gdy w województwie 39,5 lat. W wieku nieprodukcyjnym jest 57,6 osób/1000 osób w wieku produkcyjnym (w województwie ta proporcja wynosi 59,2/1000).

Jednak wykształcenie mieszkańców gminy jest niższe niż mieszkańców województwa (np. wyższe posiada 10,5% mieszkańców w stosunku do 18,7% w województwie).

Z kolei przestępczość w gminie jest mniejsza w stosunku do regionu (15,5/1000 mieszkańców, w województwie 23,6/1000 mieszkańców). Większe poczucie bezpieczeństwa jeszcze wzmacnia większa wykrywalność przestępstw w gminie niż w województwie (79% w stosunku do 62% w województwie)³⁵.

Władze gminy dbają o rozwój komunikacji zbiorowej. Ponad 83% miejscowości (36 na 43) na terenie gminy ma dostęp do komunikacji autobusowej (średnia dla powiatu to 64%). Główne postulaty w tym zakresie dotyczą zwiększenia częstotliwości kursowania.

³⁵ www.polskawliczbach.pl

W 2015 roku w gminie oddano do użytku 18 mieszkań, w 2017 roku zaś 12. Wielkość oddanych do użytku nieruchomości jest większa niż w województwie i wynosiła w 2015 r. średnio 126,9 m² pow. użytkowej, podczas gdy w województwie średnio 86,3 m², w 2017 r. zaś 133, 2 m². Średnia powierzchnia mieszkania w przeliczeniu na osobę w gminie wynosi 21,3 m²pow. użytkowej i stopniowo rośnie. Natomiast liczba osób w gospodarstwie domowym z roku na rok maleje i obecnie nie przekracza średnio 3,4. Własność prywatna mieszkań, w tym nieobciążonych kredytami, dominuje wśród rolników.

Wg informacji podatkowych (podatek od nieruchomości) powierzchnia użytkowa w budynkach mieszkalnych osób fizycznych wynosiła na koniec 2015 roku 142 308,7 m². Natomiast pow. użytkowa w budynkach związanych z działalnością gospodarczą zaledwie 8 821,42 m².

Te same dane w odniesieniu do osób prawnych wyniosły na koniec 2015 roku odpowiednio: 1 211,40 m² i 5 638,83 m². Wyraźnie przeważa własność prywatna w sektorze mieszkaniowym a także w działalności gospodarczej.

8.2. Prognozy demograficzne

Na potrzeby projektu zmiany Studium opracowano Prognozę demograficzną dla Gminy Czarna Dąbrówka, która stanowi ANEKS NR 6 do niniejszego opracowania. Z tej prognozy wynika, że ludność gminy Czarna Dąbrówka osiągnie maksymalną liczbę w roku 2035 i wyniesie ona **6255 osób**. Zakłada się stabilizację tej wielkości przez co najmniej kolejnych 10 lat.

Horyzont czasowy ustaleń i obliczeń dla niniejszej zmiany Studium ustala się zgodnie z możliwościami wynikającymi z ustawy do roku 2045.

8.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, w także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Możliwości finansowania przez gminę Czarna Dąbrówka sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej można ocenić po przeanalizowaniu dotychczasowych realizacji budżetu gminy oraz zapotrzebowania na inwestycje w tym zakresie. Ponadto należy pamiętać, że kolejne realizacje nowej zabudowy i budowli (np. siłowni wiatrowych) spowodują wzrost podatków od nieruchomości, co wpłynie na wartość dochodów gminy.

Dochody gminy z roku na rok wzrastają i wynoszą 23,8 mln zł (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 8,2%), wydatki zaś stanowią kwotę 26,8 mln zł (2014 r.).

Wydatki majątkowe władze gminy przeznaczają konsekwentnie na inwestycje, będąc jednocześnie od 2011 roku liderem powiatu, jeżeli chodzi o wykorzystanie środków unijnych w tym zakresie.

Prognozowane na horyzont 29 lat wydatki inwestycyjne gminy dotyczące wykonania sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej, obejmować będą:

- rozbudowę oczyszczalni ścieków w Podkomorzycach,
- sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowo-kanalizacyjnej związaną z rozwojem gminy,
- sukcesywną rozbudowę sieci infrastruktury społecznej, w tym uzupełnianie braków w zakresie obiektów kultury (świetlice, punkty biblioteczne) oraz sportu i rekreacji (boiska),
- sukcesywną rozbudowę sieci dróg gminnych i wewnętrznych związaną z rozwojem gminy.

Należy założyć, że w zakresie gospodarki wodno-ściekowej gmina uzyska pomoc w postaci dofinansowania z funduszy wsparcia np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska lub funduszy

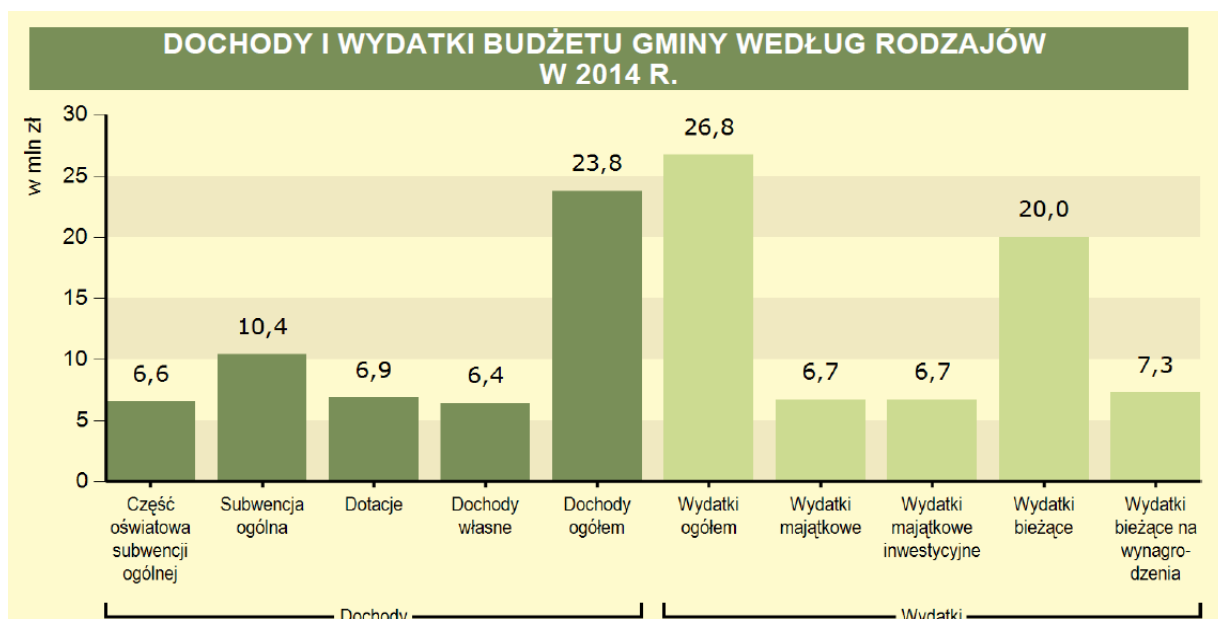

unijnych (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko). Dofinansowanie tego typu inwestycji odbywa się na poziomie nawet 80% wartości inwestycji. W zakresie rozbudowy sieci wodociągowej na nowych terenach rozwojowych znaczny udział w finansowaniu tego typu przedsięwzięć mogą mieć inwestorzy, organizując się w społeczne komitety budowy infrastruktury. Współfinansowanie inwestycji wynosić może wówczas nawet 50%.

Rozbudowa sieci obiektów infrastruktury społecznej w postaci świetlic czy punktów bibliotecznych z salami komputerowymi z dostępem do Internetu także może uzyskać wsparcie w postaci dofinansowania z funduszy unijnych np. z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa lub Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Oczywiście warunkiem skorzystania z tego typu możliwości jest udział własny gminy.

Budżet Gminy Czarna Dąbrowka na przestrzeni ostatnich ośmiu lat przedstawiono w ANEKSIE 8, a posumowanie budżetu z 2014 roku poniżej³⁶.

Wydatki budżetu gminy na inwestycje wynoszą obecnie średnio ok. 6,7 mln rocznie. Na podstawie analizy budżetów gminy na przestrzeni ostatnich lat można założyć stały wzrost dochodów gminy na poziomie min. 5%, i to po uwzględnieniu obsługi długu publicznego, w tym kosztów spłaty zaciągniętych kredytów. Obsługa tego długu nie przekraczała w ostatnich latach średnio 0,9% wydatków ogółem, czyli kwoty ok. 240 tys. zł. Stały wzrost dochodów gminy pozwala na oszacowanie możliwości inwestycyjnych w 2045 roku w wysokości nawet ponad 27,5 mln zł (wzrost 5% rocznie).

Suma rocznych możliwości inwestycyjnych gminy przez kolejne 28 lat od 2017 roku do 2045 roku daje wówczas imponującą kwotę 484,6 mln zł.

Do tego należy doliczyć finansowe wsparcie z funduszy unijnych i celowych oraz współpracę z inwestorami, co może zwiększyć możliwości finansowe przy ostrożnych szacunkach w przybliżeniu o połowę ww. kwoty (np. fundusze unijne dofinansowują inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną na poziomie 85% kosztów inwestycji, ale poziom dofinansowania po 2020 roku ulegnie zmniejszeniu).

³⁶ wg Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Po zsumowaniu możliwości finansowania inwestycji własnych związanych z rozwojem gminy do 2045 roku przy uwzględnieniu różnorodnych możliwości dofinansowania inwestycji otrzymujemy maksymalną kwotę do dyspozycji:

484,6 mln zł x 1,5 ≈ **727 mln zł** a minimalną w wysokości 28 lat x 6,7 mln ≈ **188 mln zł**

Dla potrzeb bilansu terenów pod zabudowę, uwzględniając minimalny poziom dofinansowania w wysokości jedynie 25%³⁷ ww. minimalnej kwoty³⁸, przyjmuje się prognozowaną kwotę realizacyjnych możliwości finansowych gminy w perspektywie do 2045 r. w wysokości ok. **235 mln zł**. Ponieważ wydatki na inwestycje publiczne mogą wzrosnąć (w zależności od koniunktury) istnieje rezerwa możliwości sfinansowania tego wzrostu.

8.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zgodnie z przepisami art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w celu oszacowania zapotrzebowania na nowe tereny inwestycyjne należy: „

- 1) sformułować, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a-c, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 2) oszacować chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 3) oszacować chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 4) porównać maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
  - a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - nie przewidywać lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
  - b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - bilans terenów pod zabudowę uzupełnić o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewidzieć lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;
- 5) określić:
  - a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
  - b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku,

³⁷ z dużym prawdopodobieństwem będzie większy (fundusze ochrony środowiska, unijne, tzw. norweskie itp.)

³⁸ zakładającej – faktycznie nieprawdopodobną – stagnację wydatków z budżetu gminy

- o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;
- 6) w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonać zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.”

Zapotrzebowanie na nową zabudowę

Z analiz środowiskowych, ekonomicznych i społecznych można wysnuć następujące wnioski:

- występująca tendencja zmniejszania się średniej liczby osób w gospodarstwach domowych skłania do przyjęcia wskaźnika 3 osoby/gospodarstwo domowe jako adekwatnego na rok 2045, który przyjmuje się jako termin realizacji ustaleń Studium,
  - przyjmuje się wskaźnik **60 m²** pow. użytkowej mieszkań/osobę w gminie, jako odpowiedni dla charakteru zabudowy występującego w gminie wiejskiej oraz wyrażający aspiracje i dążenie do podniesienia jakości życia mieszkańców.
- średnia powierzchnia mieszkania w 2045 r. wyniesie 120 m² powierzchni użytkowej, przy czym zabudowę mieszkaniową i zagrodową traktuje się jako zabudowy z funkcją mieszkaniową; trudno bowiem rozróżnić, czy w zagrodzie nadal prowadzi się produkcję rolną, czy też – w przeciwnym przypadku - mieszkańcy domu jednorodzinnego dzierżawią grunt rolny; pod tym względem nastąpiły istotne zmiany, uzasadniające powyższe założenie, które zostały zweryfikowane podczas prac terenowych, rozmów z mieszkańcami oraz analiz ustaleń planów miejscowych,
- do obliczeń przyjmuje się do obliczenia terenów mieszkaniowych netto jako średnią powierzchnię działki mieszkaniowej i zagrodowej 1200 m², co uzasadniają ustalenia planów miejscowych (działki mieszkaniowe i zagrodowe minimum 1000 m² i – bardzo rzadko - 2000 m²),
- dla obliczeń odnoszących się do funkcji mieszkaniowej (zarówno mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej jak i zagrodowej) przyjmuje się, że tereny wyznaczone w planach miejscowych obejmują tereny mieszkaniowe brutto, co przelicza się na zabudowę mieszkaniową netto stosując wskaźnik 0,8,
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przyjmuje się intensywność zabudowy 0,5 na podstawie analizy zrealizowanych obiektów (średnio ok. 1000 m² pow. całkowitej na 2000 m² powierzchni działki),
- wskaźnik pow. użytkowej w stosunku do pow. całkowitej wynosi 0,65,
- przewidywana średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wyniesie ok. 20 ha.

Zapotrzebowanie na powierzchnie użytkowe zabudowy prezentuje ANEKS NR 9 „Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę”.

W ramach bilansu dokonano obliczeń zapotrzebowania na powierzchnie użytkowe w nowej zabudowie uwzględniając stan istniejący, strukturę funkcjonalno-przestrzenną i sytuację planistyczną gminy.

Wnioski z bilansu są następujące:

- 1) na obszarze gminy powierzchnia terenów możliwych do zabudowy w granicach obszarów zwartej i w pełni wykształconej struktury przestrzennej nie pozwala na realizację prognozowanych potrzeb w tym zakresie,
- 2) realizacja zabudowy wynikająca w prognozowanego rozwoju do 2045 r. nie jest także możliwa w oparciu o obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,

- 3) w związku z powyższym niezbędne jest wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę nie tylko dla funkcji mieszkaniowej, ale dla każdego rodzaju wiodących funkcji³⁹,
- 4) ze względu na to, że na terenie całej gminy obowiązują plany miejscowe z zapisami, które:
  - uniemożliwiają dokładne obliczenie chłonności w zakresie zabudowy funkcji rolniczej,
  - utrudniają zmniejszanie możliwości inwestycyjnych ze względu na skutki finansowe dla budżetu gminy,należy dopuścić ewentualne korekty wyników bilansu jako uprawomocnione sytuacją planistyczną.

Predyspozycje funkcjonalno-przestrzenne – możliwości rozwoju gminy Czarna Dąbrówka są wynikiem analiz środowiskowych, demograficznych, społecznych i ekonomicznych. Dla pokazania generalnych dyspozycji rozwojowych w zakresie spektrum funkcjonalnego na obszarze gminy przyjęto kryterium środowiskowe, które jest kluczowe dla oceny możliwości rozwoju. Ponadto analizie poddano sieć osadniczą i wskaźniki wzrostu z ostatnich kilkunastu lat dla wszystkich zwartych i w pełni wykształconych struktur funkcjonalno-przestrzennych. Przeanalizowano sieć komunikacyjną i infrastruktury technicznej. Ze względu na długi okres, na jaki przyjmowane będą kierunki rozwoju – 28 lat - przyjęto zasadę planowania rozwoju w sposób elastyczny i umożliwiający realizację potrzeb w zmiennych warunkach brzegowych.

Obszar gminy można podzielić funkcjonalnie na dwie strefy:

- T** – strefę z dominacją funkcji turystyki, rekreacji i leśnictwa zajmującą ponad 60% pow. gminy,
- R** – strefę z dominacją funkcji rolniczych i obszarów zainwestowanych – poniżej 40 % pow. gminy.

Podział na ww. strefy porządkuje przestrzeń gminy w makroskali, pokazując proporcje największych zasobów i walorów środowiskowych oraz możliwości rozwoju funkcji na obszarze gminy. Strefa rolnicza i obszarów zainwestowanych nie oznacza tego, że w strefie z dominacją funkcji turystyki, rekreacji i leśnictwa nie wystąpią także tereny zainwestowane. I na odwrót – w strefie z dominacją turystyki znajdą się także funkcje rolnicze. Dominacja funkcji oznacza wyraźną przewagę możliwości rozwoju wymienionych funkcji w strefie.

Ww. podział na strefy pokazuje także atrakcyjność funkcjonalną na styku obu stref, gdzie szanse rozwoju wzrastają z uwagi na szersze spektrum możliwości. Dodatkowo krawędź lasu na styku z przestrzenią rolniczą jest bardzo atrakcyjna ze względów krajobrazowych.

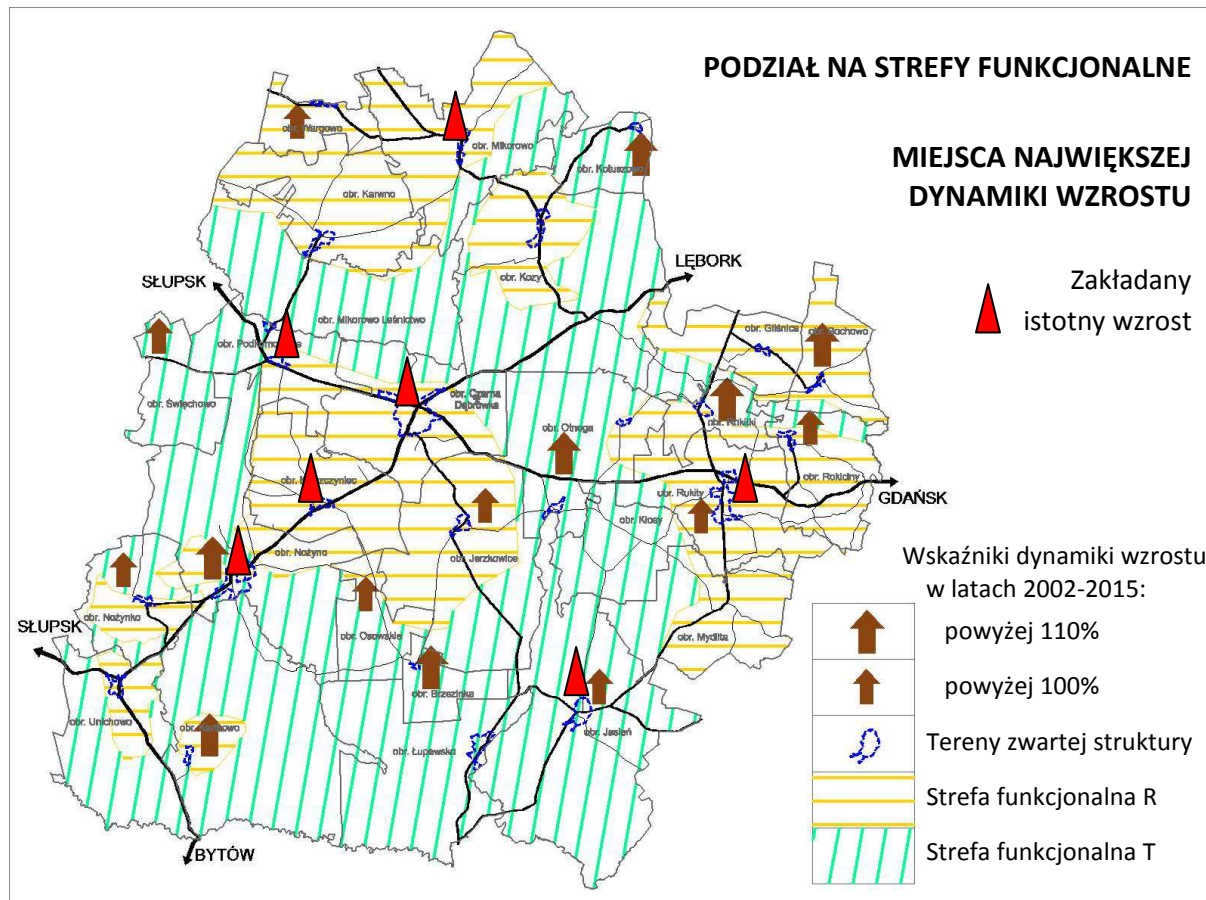
Rozwój zrównoważony gminy planuje się poprzez wyrównywanie dysproporcji podaży terenów pod zabudowę, dostosowanie tej podaży do uwarunkowań środowiskowych i infrastrukturalnych oraz realizacji potrzeb mieszkańców w celu podnoszenia jakości życia i zaspokajania ich aspiracji. Największą podaż nowych terenów budowlanych zaplanowano we wsi gminnej, której wskaźniki wzrostu w ostatnich latach spadły pomimo atrakcyjnego położenia na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich. To spowoduje optymalizację wykorzystania dostępu do usług i komunikacji zbiorowej. Ponadto stosunkowo duży wzrost planuje się w obrębach: Podkomorzyce, Kleszczyniec, Rokity, Mikorowo, Jasień, Nożyno oraz dla funkcji produkcji i obsługi rolnictwa – Jerzkowice.

Planowane bodźce inwestycyjne w postaci podaży terenów budowlanych ulokowano w miejscach, wymagających tego typu interwencji, o potencjale rozwojowym opartym na istniejącym zainwestowaniu, położeniu i walorach środowiska.

³⁹ nie bilansowano terenów zabudowy infrastruktury technicznej jako zabudowy o charakterze obsługującym, niezbędnej dla każdego rozwoju i o stosunkowo niewielkich powierzchniach

Poniżej na rys. 12 przedstawiono wyniki analizy wskaźników wzrostu w powiązaniu z predyspozycjami funkcjonalnymi i strukturą osadniczą.

Rys. 12

Produkcja energii z odnawialnych źródeł

Gmina Czarna Dąbrówka należy do gmin posiadających dobre warunki wietrzności dla lokalizacji urządzeń produkujących energię elektryczną z odnawialnych źródeł (OZE). Jednak ze względu na przewagę obszarów leśnych i chronionych, nie ma zbyt wielu możliwości wykorzystania tego bogactwa. Przy wyborze lokalizacji należy uwzględnić uwarunkowania opłacalności inwestycji (np. odpowiednia wysokość elektrowni wiatrowej) w kontekście ochrony: zdrowia ludzi, przyrody, dziedzictwa kultury oraz krajobrazu. Odnawialne źródła energii mogą stać się jednym z czynników rozwoju gminy, umożliwiając pozyskiwanie dochodów do budżetu z tytułu podatków od budowy wytwarzających energię.

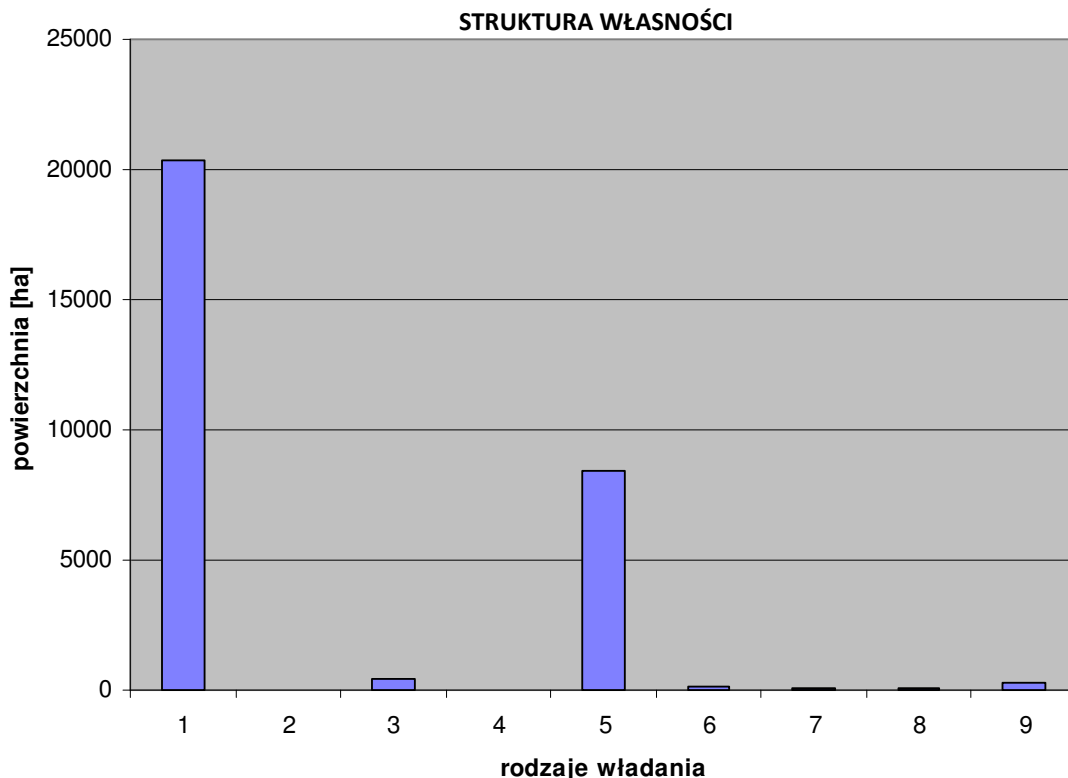
9. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Cały obszar gminy pokryty jest ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wykaz tych planów zawiera ANEKS Nr 2. Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945) tylko w przypadku braku planu miejscowego ustala się lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunki zabudowy w decyzji administracyjnej. W związku z powyższym na terenie gminy nie obowiązują żadne decyzje administracyjne o warunkach zabudowy czy ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Stan prawny gruntów określa także struktura władania oraz sposób użytkowania. Wiąże się to z możliwościami inwestycyjnymi, określającymi np. walory ekonomiczne przestrzeni czy konieczność uzyskiwania dodatkowych zgód na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne.

Poniżej na wykresie przedstawiono strukturę władania na terenie gminy Czarna Dąbrówka.

- 1 – grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste
- 2 – grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste
- 3 – grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste
- 4 – grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste
- 5 – grunty osób fizycznych
- 6 – grunty kościołów i związków wyznaniowych
- 7 – grunty powiatów z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste
- 8 – grunty województw z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste
- 9 – grunty innych własności i władania

Analiza struktury własności pokazuje dużą dominację własności państwowej na terenie gminy Czarna Dąbrówka, co wiąże się z wielkością powierzchni lasów państwowych. Kolejną grupą właścicieli są osoby fizyczne, przy czym rolniczy charakter gminy uwidacznia się w udziale gruntów wchodzących w skład gospodarstw rolnych – ponad 93 % gruntów osób fizycznych. Trzecim właścicielem jest Gmina, która posiada większość powierzchni komunikacji lokalnej, oświaty, administracji publicznej. Grunty innych własności i form władania, w tym spółek prawa handlowego, zajmują znaczną powierzchnię ponad 250 ha, zaś grunty kościołów i związków wyznaniowych - 150 ha.

10. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Obiektami i terenami chronionymi na podstawie przepisów odrębnych są objekty i tereny chronione przepisami:

- 1) ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. z 2018 r., poz. 142 z późn. zm.),

- 2) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zabytkach i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2187 z późn. zm.),
- 3) ustawy z dnia 03 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1161 z późn. zm.),
- 4) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1566 z późn. zm.),
- 5) ustawy z dnia 04 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2126 z późn. zm.),
- 6) ustawy z dnia 21 września 1991 r. o lasach (t.j. z 2018 r. poz. 2129 z późn. zm.),
- 7) uchwały Nr 146/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”

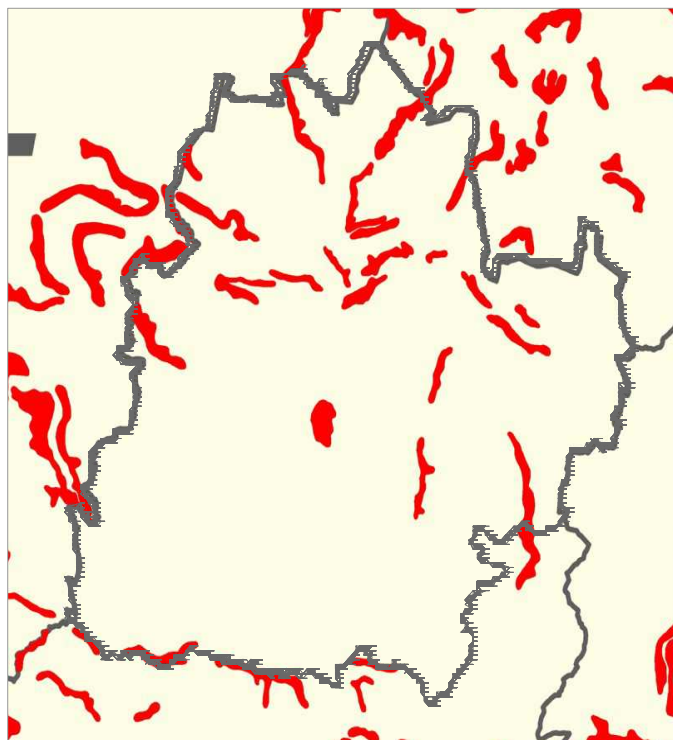
i innych aktów prawa miejscowego.

Opisy obiektów i terenów chronionych są zawarte w rozdziałach poświęconych ww. problematykom, szczególnie w rozdziale 4. „Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego” i rozdziale 5. „Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej”.

11. OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy nie występują obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Jednakże na mapach obszarów predysponowanych do takich ruchów występują niewielkie fragmenty takich obszarów. Przedstawiono je na rys. 13 poniżej.

W celu eliminacji ewentualnego zagrożenia należy maksymalnie ograniczać inwestycje ingerujące w powierzchnię ziemi lub podejmować środki dla ochrony tej powierzchni w postaci zabezpieczeń konstrukcyjnych, odpowiedniego ukształtowania powierzchni, uporządkowania odprowadzenia wód opadowych lub wprowadzenia określonych form zieleni umacniającej skarpy.

**PRZEGLĄDOWA MAPA
OSUWISK I OBSZARÓW PREDYSPONOWANYCH
DO WYSTĘPOWANIA RUCHÓW MASOWYCH
W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM**

OBJAŚNIENIA

- Osuwiska istniejące
- Obszary predysponowane do występowania ruchów masowych

Rys. 13 http://geoportal.pgi.gov.pl/css/sopo/mapy/woj_pomorskie.jpg

12. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Udokumentowane zasoby geologiczne

Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka występują następujące udokumentowane złoża kopalin:

- Złoże DĘBY, udokumentowane „Dokumentacją geologiczną w kategorii C₂ kruszywa naturalnego Dęby” z 1988 r.
- Złoże JASIEŃ, udokumentowane „Kartą rejestracyjną złoża kruszywa naturalnego Jasień” z 1978 r.
- Złoże KOTUSZEWO, udokumentowane „Dokumentacją geologiczną złoża piasku Kotuszewo w kategorii C₁” z 2005 r.
- Złoże KOZIN, udokumentowane „Dokumentacją geologiczną w kategorii C₂ złoża kruszywa naturalnego Kozin” z 1988 r., zaktualizowane „Dodatkami nr 1 dokumentacji geologicznej w kategorii C₂ złoża naturalnego Kozin” z 1997 r.
- Złoże KOZIN II, udokumentowane „Uproszczoną dokumentacją geologiczną złoża kruszywa naturalnego Kozin II w kategorii C₁” z 1992 r., rozliczone „Dodatkami nr 1 do dokumentacji geologicznej złoża kruszywa naturalnego KOZIN II w kat. C₁” – złożo wybilansowane, eksploatacja zakończona,
- Złoże KOZIN III, udokumentowane „Dokumentacją geologiczną złoża piasku Kozin III w kategorii C₁” z 2012 r., zmienione „Dodatkami nr 1 do dokumentacji geologicznej złoża piasku Kozin III w kategorii C₁” z 2015 r.

Obecnie planowana jest eksploatacja złoża „Kozin III”.

Wody podziemne

Na terenie gminy czwartorzędowe piętro wodonośne występuje na całym terenie. Zasilane jest z południa z wysoczyzn oraz obiegu lokalnego. Strefę bezpośredniego zasilania tworzą sandry i obszar płaskiej wysoczyzny morenowej, gdzie najmłodsze gliny mają niewielką miąższość. Strefę alimentacji cechują średnie (200-500 m²/24 h) i wysokie (500-1000 m²/24h) w tym rejonie wartości wodoprzewodności, bardzo duża miąższość poziomu wodonośnego (20-40 m) oraz mała wartość gradientu hydraulicznego. Strefa silnego drenażu związana jest z doliną Unieszynki. Ogólnie w obrębie opisywanego obszaru zachodzi przepływ wód podziemnych ku północy do Pradoliny Łeby. Położenie, najczęściej napiętego zwierciadła wody, opisują rzędne od 150 m n.p.m. do 20 m n.p.m.

W obrębie czwartorzędowego piętra wodonośnego występują dwa poziomy wodonośne ujmowane do eksploatacji. Płytszy poziom występuje bez izolacji pod cienką warstwą glin prawie na całym opisywanym obszarze (brak go na małych fragmentach). Poziom związany jest z piaskami ze zlodowacenia Wisły i prawdopodobnie ze zlodowaceń środkowopolskich. Głębiej zalegający poziom wodonośny związany jest z podmorenowymi osadami ze zlodowaceń środkowopolskich. Trzeciorzędowe piętro wodonośne ma podrzędne znaczenie, jest słabo rozpoznane i jest umowne w kilku studniach. Piaski trzeciorzędowe niekiedy tworzą wspólny poziom wodonośny z osadami czwartorzędownymi, jednak niekiedy istnieją wątpliwości co do przyjętej w otworach granicy stratygraficznej.

Północno-zachodnia część terenu gminy obejmuje fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 115 i jego strefy ochronnej. Zbiornik morenowy Łupawa – 115 posiada dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego

czwartorzędowego zbiornika wód podziemnych (Zawiadomienie z dnia 03.04.2002 r. o przyjęciu „Dokumentacji hydrogeologicznej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 115 – zbiornik międzymorenowy Łupawa”, Ministerstwo Środowiska Departament Geologii i Koncesji Geologicznych, DG/kdh/ED/489-6355c/2002). W powyższej dokumentacji określono warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika.

Główny poziom użytkowy zbiornika oraz obszar jego zasilania znajdują się w systemie wodonośnym łupawy. Tworzą je czwartorzędowe międzymorenowe piaski wodonośne stadiału Warty, lokalnie połączone z piaskami stadiału kaszubskiego, stanowiącego górny poziom wodonośny. Zasilanie zbiornika odbywa się głównie drogą infiltracji opadów atmosferycznych. Zwierciadło wody ma charakter subartezyjski, a w miejscach połączenia się poziomów międzymorenowego z poziomem górnym przybiera charakter swobodny.

Powierzchnia piezometryczna zwierciadła wynosi od 100 m n.p.m. w obszarze zasilania (Kozy – Podkomorzyce) i 80 – 50 m n.p.m. w strefie tranzytu wód. Główny przepływ wód na obszarze zbiornika odbywa się z SE na NW w kierunku bazy drenażu jaką jest Morze Bałtyckie.

Zasoby odnawialne zbiornika wynoszą: 44 047 m³/24h, zasoby dyspozycyjne zbiornika - 28 631 m³/24h, zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęć w obszarze zbiornika - 1064,1 m³/h, pobór wody: 484 m³/24h.

Jakość wód według „Dokumentacji hydrogeologicznej” na terenie zbiornika stwierdzono występowanie wód bardzo czystych klasy I a. Wody klasy I b – b. czyste dominują na terenie całego zbiornika. Poza tym występują też wody klasy średniej Ic, punktowo Id oraz wody klasy II (złej jakości). W Kozinie stwierdzono przekroczenia stężeń azotynów – zanieczyszczenie antropogeniczne. Zbiornik posiada wyznaczony obszar ochronny, którego fragment występuje w północno-zachodniej części gminy.

W południowej części gminy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 117 – Zbiornik Bytów i jego strefa ochronna. Zbiornik posiada dokumentację hydrogeologiczną (Dokumentacja hydrogeologiczna GZWP NR 117 - Bytów, 2002, ARCADIS EKOKONREM Wrocław, przyjęta przez Ministra Środowiska nr pisma DG/kdh/ED/489-6417a/2003 z dn. 5.06.2003). Jest to zbiornik o całkowitej powierzchni 514 km² i strategicznych szacunkowych zasobach dyspozycyjnych aż 140000 m³ /dobę (3,15 l/s km). GZWP 117 to zbiornik międzymorenowy. Odporność jego zasobów na zanieczyszczenia z powierzchni terenu jest zróżnicowana.

Na obszarze gminy nie składowane jest dwutlenku węgla pod ziemią.

13. TERENY GÓRNICZE WYZNACZONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka występuje jeden obszar i jeden teren górniczy, których wykaz przedstawia poniższa tab. 5.

Lp.	Nazwa przestrzeni	Typ	Nr w rejestrze	Położenie	Złoże	Data wyznaczenia	Powierzchnia m ²
1	Kozin III	TG	10-11/5/473	Kozin - dz. 1/20; 1/21 obr. Kozy	Kozin III	2016-08-23	160 611
2	Kozin III	OG	10-11/5/473	Kozin - dz. 1/20; 1/21 obr. Kozy	Kozin III	2016-08-23	160 611
Razem OG							227 201

Tab. 5 Rejestr obszarów i terenów górniczych (<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>)

Są to obszary związane z wydobyciem kopalin, w szczególności kruszywa. Na tych obszarach obowiązują przepisy ustawy prawo geologiczne i górnictwo⁴⁰.

14. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

14.1. Komunikacja

Układ nadrzędny komunikacji kołowej w gminie Czarna Dąbrówka składa się z powiązań zewnętrznych w postaci dróg wojewódzkich:

- nr 210 – relacji Ustka – Słupsk – Unichowo,
- nr 211 – relacji Nowa Dąbrówka – Czarna Dąbrówka – Puzdrowo – Sierakowice – Kartuzy – Żukowo,
- nr 212 – relacji Osowo Lęborskie – Bytów – Chojnice – Zamarte.

Drogi wojewódzkie Nr 211 i Nr 212 stanowią powiązanie gminy z drogą krajową S6 relacji: granica państwa – Kołbaskowo – Szczecin – Goleniów – Ploty – Koszalin – Słupsk – Lębork – Reda – Gdynia – Gdańsk - -Straszyn – Łęgowo oraz z drogą krajową nr 20 relacji Starogard Szczeciński – Chociwel. Powiązanie z drogą krajową nr 6 ma także droga wojewódzka nr 210 w miejscowości Słupsk.

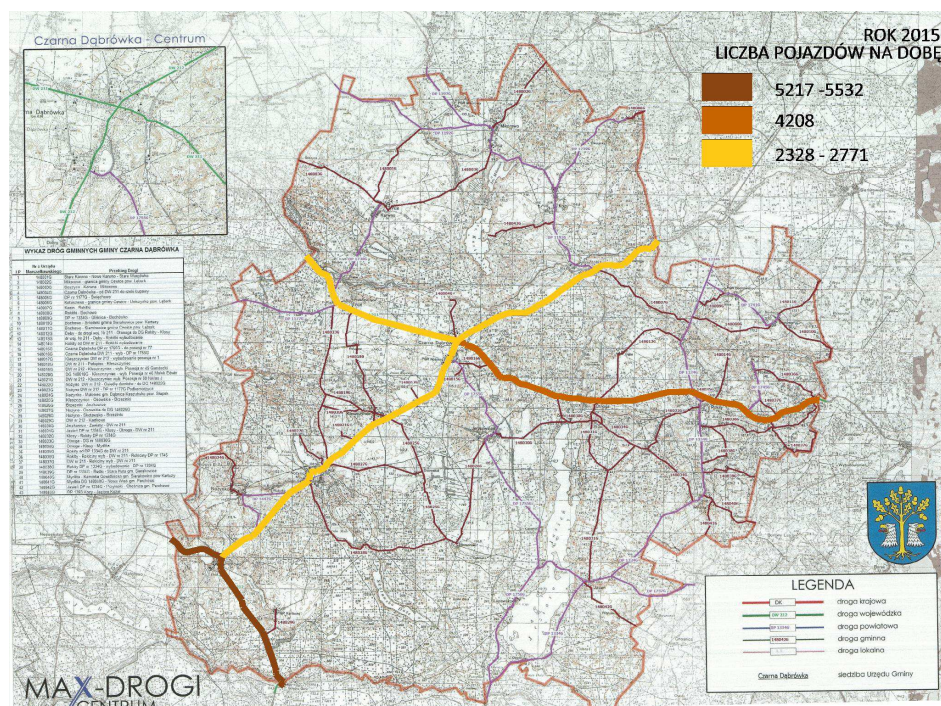
Rys. 14

Na rys. 14 powyżej przedstawiono układ komunikacyjny gminy.

⁴⁰ ustawa z dnia 04 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnictwo (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 196 z późn. zm.)

Badania ruchu na drogach wojewódzkich w 2015 r. pokazują dobowe obciążenie ruchem pojazdów w gminie Czarna Dąbrówka (rys. 15 poniżej).

Rys. 15

Ruch pojazdów na drogach wojewódzkich wzrósł w ostatnich latach za wyjątkiem odcinka drogi wojewódzkiej Nr 211 pomiędzy Czarną Dąbrówką a Słupskiem.

Do układu podstawowego komunikacji gminy należy sieć dróg powiatowych – tab. 6:

L.P.	Numer drogi	Nazwa drogi powiatowej
1	1177G	Głobino – Dobieszewo – Podkomorzyce
2	1192G	Grąbkowo Wargowo – DP nr 1193G
3	1193G	Chlewnica – Mikorowo – Kozin
4	1334G	Oskowo – Pomysk Wielki
5	1738G	Karwno – Podkomorzyce
6	1739G	Kozy – Katuszewo
7	1741G	Rokitki – Bochowo
8	1745G	Dwór Rokicki – DW nr 211
9	1747G	DW nr 212 – Nożynko – DW nr 212
10	1755G	Czarna Dąbrówka – Sieromino
11	1756G	DP nr 1334G – Łupawsko – Jasień
12	1757G	Jasień – Chońnica – Parchowo

Tab. 6. Wg danych Zarządu Dróg Powiatowych

Zgodnie ze stanowiskiem Zarządu Dróg Powiatowych i wg aktualnych przepisów rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie⁴¹ wszystkie drogi powiatowe powinny mieć klasę techniczną minimum Z.

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (tj. Dz. U. 2016 r. poz. 124)

Przepisy Rozporządzenia dopuszczają przy przebudowach tych dróg przyjęcie klasy o stopień niższej.

Gmina jest ponadto obsługiwana publicznymi drogami gminnymi wg poniższego zestawienia:

Tab. 7

L.P.	Numer drogi	Nazwa drogi gminnej
1	148001G	Stare Karwno - Nowe Karwno - Stare Wargówko
2	148002G	Mikorowo - granica gminy Cewice pow. Lębork
3	148003G	Soszyce - Karwno - Mikorowo
4	148004G	Czarna Dąbrówka - od DW211 do rzeki Łupawy
5	148005G	DP1177G – Świąchowo
6	148006G	Kotuszewo - gr. gminy Cewice
7	148007G	Kozin – Rokitki
8	148008G	Rokitki – Bochowo
9	~~148009G~~	~~DP1334G – Glińnica – Bochówko~~
10	148010G	Bochowo - granica gm. Sierakowice
11	148011G	Bochowo - granica gm. Cewice
12	148012G	Dęby - DW211 - Otnoga - DG Rokity - Kłosy
13	148013G	DW211 - Dęby - Rokitki wybudowanie
14	148014G	Rokity DW211 - Rokitki wybudowanie
15	148015G	Czarna Dąbrówka - DP1755G - do posesji 77
16	148016G	Czarna Dąbrówka - DW211 - wyb. - DP1755G
17	148017G	Kleszczyniec DW212 - wybudowanie pos. Nr 1
18	148018G	DW211 - Połupino - Kleszczyniec
19	148019G	DW212 - Kleszczyniec - wyb. Pos. 45
20	148020G	DG148018G - Kleszczyniec - wyb. Posesja 46
21	148021G	DW212 - Kleszczyniec - wyb. Pos. Nr 50
22	148022G	Nożyno DW212 - osiedle domków - DG148022G
23	~~148023G~~	~~Nożyno DW212 – DP1177G Podkomorzyce~~
24	148024G	Nożynko - gmina Dąbnica Kaszubska
25	148025G	Kleszczyniec - Osowskie - Brzezinki
26	148026G	Brzezinki – Jerzkowice
27	148027G	Nożyno - Osowskie do DG148025G
28	148028G	Nożyno - Skotawsko - Brzezinki
29	148029G	DW212 – Kartkowo
30	148030G	Jerzkowice - Zawiat - DW211
31	148031G	Jasień DP1334G - Kłosy - Otnoga -DW211
32	148032G	Kłosy - Rokity DP1334G

33	148033G	Otnoga - DG148030G
34	148034G	Otnoga - Kłosa – Mydlita
35	148035G	Rokity - DP1334G - do DW211
36	148036G	Rokity - Rokiciny wyb. - DW211 - Rokiciny DP1745
37	148037G	DW211 - Rokiciny wyb. - DW211
38	148038G	Rokity DP1334G - wybudowanie - DP1334G
39	148039G	DP1334G - Rudki - gm. Sierakowice
40	148040G	Mydlita - gm. Sierakowice
41	148041G	Mydlita DG148040G - Gm. Parchowo
42	148042G	Jasień DP1334G - Przylaski - Gm. Parchowo
43	~~148043G~~	~~DP1393 Kozy – Jezioro Kozin~~
44	148044G	Czarna Dąbrówka: ul. Jeziorna (dz. nr 210/3)
45	148045G	Czarna Dąbrówka: odcinek ul. Ogrodowa (cz. dz. nr 276 i 201/2)
46	148046G	Nożyno: od drogi wojewódzkiej nr 212 w kierunku rzeki Skotawy do działki nr 45/1 (cz. dz. 56)
47	148047G	Mikorowo: od drogi gminnej nr 148002G w kierunku miejscowości Nowina do działki nr 109/3 (cz. dz. nr 490)
48	148048G	Jasień: od drogi gminnej nr 148031G do drogi powiatowej nr 1334G (dz. nr 9 obr. Jasień)

Wg danych Urzędu Gminy XI 2019 r.

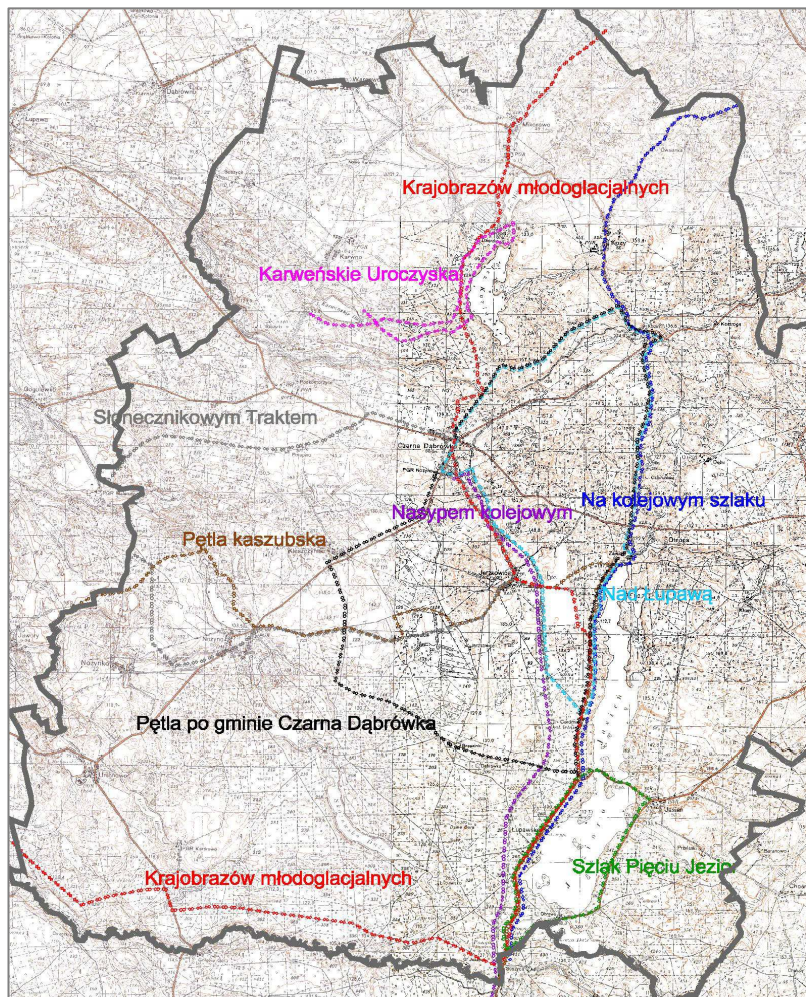
Rada Gminy Czarna Dąbrówka uchwałą Nr XII/101/2015 z dnia 30 listopada 2015 roku przyjęła „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Czarna Dąbrówka”, który zawiera planowane zmiany w organizacji i infrastrukturze transportu publicznego na terenie gminy.

Komunikacja rowerowa ma duże znaczenie zarówno dla mieszkańców gminy jak i turystów. Wykaz tras rowerowych funkcjonujących na obszarze gminy Czarna Dąbrówka:

- „Nasypem kolejowym”,
- „Pętla kaszubska”,
- „Na kolejowym szlaku”,
- „Nad Łupawą”,
- „Słonecznym traktem” (zwana też „Słonecznikowym Traktem”),
- „Krajobrazy Młodoglacjalne”,
- „Karweńskie Uroczyska”,
- „Pętla po gminie Czarna Dąbrówka”,
- „Pięć Jezior”.

Na rysunku 16 poniżej pokazano ww. trasy rowerowe przebiegające przez teren gminy Czarna Dąbrówka.

Rys. 16

Wskazana jest kontynuacja tras rowerowych przebiegających przy granicy w gminach sąsiednich. Ponadto, dla poprawy funkcjonowania mieszkańców i turystów, należy poszukiwać rowerowych tras użytkowych prowadzonych po istniejących już drogach np. gruntowych, unikając jednakże potencjalnych kolizji z ich funkcją obsługi produkcji rolniczej.

Rozwój systemu regionalnych i ponadregionalnych tras rowerowych, uwzględniony w planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego⁴², zakłada realizację tras rowerowych na terenie gminy Czarna Dąbrówka.

14.2. Sieć wodociągowa i zasoby wody pitnej

Gminny system zaopatrzenia w wodę składa się z 13 ujęć głębinowych i związanych z nimi wodociągów o łącznej długości ok. 118 km, zaopatrujących w wodę pitną ponad 5500 odbiorców, co stanowi ok. 90% mieszkańców. Średnie zużycie wody na odbiorcę wynosi 113 l/os..

Wszystkie oprócz jednego ujęcia kredowego pobierają wodę z poziomu czwartorzędowego. System jest dobrze utrzymany i zarządzany. Ujęcia mają ważne pozwolenia wodnoprawne, a jakość ujmowanych wód spełnia wymagania obowiązującego Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze. Ujęcia posiadają ogrodzone strefy ochrony bezpośredniej, strefy ochrony pośredniej nie wyznaczano. W poniższej tabeli pokazano podstawowe informacje na temat ujęć.

⁴² Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przyjęty uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.

Lp.	ujęcie	działka	studnie	zasoby	Data ważności pozwolenia	długość sieci	odbiorcy
			szt.	m3/d		km	os.
1	Czarna Dąbrówka	1/45	2	163	2033-01-20	29.763	1570
2	Rokity	429/10	2	445	2027-12-31	34.074	1291
3	Kozy	607/3, 601	2	35.13	2024-02-24	3.268	341
4	Mikorowo	15/8	2	26.49	2024-02-24	5.127	226
5	Wargowo	39	2	33	2027-12-31	13.074	389
6	Kleszczyniec	74 (hyd), 76/2	1	20.53	2024-02-24	4.12	218
7	Nożyno	192	2	74.5	2032-12-10	8.966	257
8	Unichowo	198/1	2	21.79	2024-02-24	1.5	282
9	Kartkowo	2/7	1	3.84	2024-02-24	0.605	50
10	Kotuszewo	38/6	1	32.23	2024-02-24	0.504	21
11	Jasień	639	2	131	2027-12-31	10.153	502
12	Bochowo	39, 103/1	2	110	2027-12-31	5.08	299
13	Dęby	34	2	32	2022-07-22	1.75	67
			23	1128.51		117.984	5513

Tab. 8. Zestawienie podstawowych danych na temat ujęć wody (źródło: ZGK listopad 2015).

Sieci oraz urządzenia sieciowe są przeważnie w dobrym stanie technicznym, a infrastruktura zdegradowana jest systematycznie remontowana i wymieniana.

14.3. Kanalizacja sanitarna i oczyszczanie ścieków

System kanalizacji sanitarnej w gminie składa się z dwóch oczyszczalni mechaniczno – biologicznych w Podkomorzycach i Jasieniu oraz związanych z nimi przewodów kanalizacji sanitarnej w układzie grawitacyjno – tłocznym. Oczyszczalnia w Podkomorzycach o przepustowości 290 m3/d obsługuje miejscowości: Czarna Dąbrówka, Kleszczyniec, Nożyno, Unichowo, Jerzkowice, Kozy, Mikorowo, Karwno, Podkomorzyce, Podkomorki, Flisów i Podkomorzyce za pomocą sieci o długości ok. 31 km. Zrzut oczyszczonych ścieków odbywa się do rzeki Łupawy.

Oczyszczalnia w Jasieniu została zmodernizowana w 2014 r. i obecnie wykazuje zdolność do unieszkodliwienia ścieków w ilości 160 m3/d w okresie czerwiec, lipiec, sierpień oraz 93,4 m3/d w pozostałych miesiącach. Długość sieci związanej z oczyszczalnią wynosi ok. 5 km. Zrzut oczyszczonych ścieków odbywa się do ziemi poprzez rów melioracyjny na działce 2/53. Zarówno jeden jak i drugi obiekt wykazują dobre parametry oczyszczania ścieków zgodne z aktualnym pozwoleniem wodnoprawnym. Ścieki z obszarów nieskanalizowanych są unieszkodliwiane w oczyszczalniach przydomowych lub zbierane są w zbiornikach bezodpływowych i odstawiane do punktów zlewnych na oczyszczalniach. Podobnie jak w innych częściach kraju problemem są wadliwe zbiorniki bezodpływowe, będące źródłem zanieczyszczenia wód gruntowych. Na terenie gminy nie ustanowiono aglomeracji ściekowej do krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

14.4. Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze gminy dominują lokalne źródła ciepła opalane węglem kamiennym, biomasą, gazem butlowym lub lekkim olejem opałowym. Większość kotłowni w gminie znajduje się w dobrym stanie technicznym, jednak znaczny udział węgla w bilansie nośników energii powoduje zanieczyszczenie atmosfery, szczególnie w sezonie grzewczym. Źródła indywidualne wykorzystywane na potrzeby ogrzewania dla największej liczby odbiorców indywidualnych, to najczęściej małe systemy

grzewcze o mocy do 25 kW i sprawności ok. 50-60% oraz trzony kuchenne lub piece kaflowe o sprawności 40-50%. Potrzeby tej grupy szacuje się na poziomie ok. 19 MW. Jest to największe źródło niskiej emisji w gminie lecz o bardzo niskiej gęstości cieplnej. Wskaźnik gęstości cieplnej dla 70% terenów zabudowanych wykazuje wartość poniżej 0.1 MW/ha, a dla 25% terenów utrzymuje się w przedziale 0.1 – 0.2 MW/ha.

14.5. Elektroenergetyka

Na terenie gminy nie występują napowietrzne linie wysokiego napięcia. Obszar opracowania zasilany jest w energię elektryczną z sieci średniego napięcia podłączonych do głównych punktów zasilania (GPZ 110/15 kV) Darżyno (gm. Potęgowo), Gałęźnia Mała (gm. Kołczygłowy) i Sierakowice. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV stanowią źródło zasilania dla sieci niskiego napięcia, która zaopatrza odbiorców w energię elektryczną.

Na terenie gminy istnieją trzy niewielkie elektrownie wodne na Łupawie (w Podkomorzycach i dwie w Kozinie) oraz jedna przy granicy gminy w Soszycach na Słupi.

14.6. Gazownictwo

Na terenie gminy sieć gazowa nie występuje. Brak też konkretnych planów budowy nowej sieci. Występują indywidualne instalacje na gaz ze zbiorników stałych i przenośnych.

14.7. Unieszkodliwianie odpadów

Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022” gmina Czarna Dąbrówka należy do Regionu Północnego, na terenie którego funkcjonują cztery regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych: RIPOK Szadółki, RIPOK Eko Dolina, RIPOK Czarnówko, RIPOK Chlewnica – najbliższe dwie ostatnie. Obiekty te zapewniają mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów komunalnych, zagospodarowanie odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz składowanie pozostałości po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu oraz sortowaniu odpadów komunalnych. Ponadto działają dwie instalacje regionalne, które zajmują się przetwarzaniem odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji: RIPOK Swarzewo, RIPOK Łeba.

Na terenie gminy istnieją dwa nieczynne składowiska odpadów w Unichowie i Kozach. W 2018 r. podjęto decyzję o budowie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie gminy.

14.8. Odprowadzenie wód opadowych i zagrożenia powodziowe

Stosunkowo niewielka gęstość zabudowy oraz przepuszczalne grunty podłoża sprawiają, że nie występuje potrzeba budowy rozbudowanych systemów kanalizacji deszczowej. Wody opadowe z dróg odprowadzane są do rowów przydrożnych, a z obszarów zabudowanych zagospodarowywane na terenie. Występują jedynie krótkie odcinki kanalizacji w centralnych rejonach niektórych miejscowości oraz układy drenarskie.

Dla gminy Czarna Dąbrówka nie opracowano aktualnych Map Zagrożenia Powodziowego (ISOK). Natomiast na podstawie opracowań Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej z 2004 r. takie obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią na obszarze gminy występują. Problematyka ta została opisana dalej w rozdziale 15.

14.9. Telekomunikacja i teleinformatyka

W ostatnich latach nastąpił gwałtowny rozwój technologii telekomunikacyjnych i teleinformatycznych. Właściwie zatarły się różnice znaczeniowe tych dwóch terminów i powstał szeroki kanał

transmisji cyfrowej przewodowej oraz bezprzewodowej zaspakajający potrzeby nie tylko w zakresie komunikacji ale i biznesu, informacji, telewizji i innych. Dzięki nowym możliwościom pojawiają się nowe zachowania użytkowników. Popularność zdobywają portale społecznościowe, urządzenia mobilne czy przechowywanie danych w tzw. „chmurze”. Telefony komórkowe przekształciły się w przenośne komputery, których użytkownicy oczekują możliwości połączenia z Internetem z każdego miejsca, w którym się znajdują.

Obsługa tak szerokich potrzeb wymaga infrastruktury zarówno kablowej jak i bezprzewodowej. Na terenie gminy znajdują się zarówno sieci kablowe jak i stacje bazowe, a Urząd Kontroli Elektronicznej wydał 11 pozwoleń radiowych na systemy obsługujące zarówno transfer głosowy, jak i dane.

Lp.	OPERATOR	NR DECYZJI	DATA WAŻNOŚCI	MIESCOWOŚĆ	LOKALIZACJA
1	NORDISK POLSKA Sp. z o.o.	CDMA420/8/0614/1/11	2021-06-30	Czarna Dąbrówka	dz. nr 7/9
2	Orange Polska S.A.	CDMA450/14/0284/2/13	2016-12-17	Czarna Dąbrówka	dz. nr 147/1
3	Orange Polska S.A.	CDMA450/14/0724/2/13	2016-12-17	Unichowo	dz. nr 65/3
4	Orange Polska S.A.	MNET/15/41737/2/14	2024-04-30	Czarna Dąbrówka	dz. nr 147/1
5	Orange Polska S.A.	MNET/15/41769/2/14	2024-04-30	Unichowo	Unichowo, dz. nr 65/3
6	POLKOMTEL Sp. z o.o.	GSM900/1/3931/1/08	2018-10-31	Mikorowo	dz. Nr 52
7	POLKOMTEL Sp. z o.o.	GSM900/1/7623/2/13	2023-07-31	Czarna Dąbrówka	dz. nr 7/9
8	T-Mobile Polska S.A.	MNET/11/41758/2/14	2024-04-30	Jasień	Jasień, dz. nr 2/53
9	T-Mobile Polska S.A.	MNET/11/41754/2/14	2024-04-30	Jerzkowice	Jerzkowice, dz. nr 151/64
10	AERO 2 Sp. z o.o.	UMTS900/5/4493/1/13	2023-10-31	Rokity	dz. nr 248
11	AERO 2 Sp. z o.o.	UMTS900/5/4634/2/14	2023-11-30	Czarna Dąbrówka	dz. nr 7/9

Tab. 9. Lokalizacja pozwoleń radiowych na stacje bazowe telefonii komórkowej

(źródło UKE październik 2015).

Elementem infrastruktury bezprzewodowej, który niejednokrotnie budzi kontrowersje jest stacja bazowa. Pomimo tak ogromnej popularności bezprzewodowej telefonii komórkowej mieszkańcy terenów, na których projektowane są stacje bazowe wciąż obawiają się o swoje zdrowie i wyrażają sprzeciw wobec takich inwestycji. Tymczasem badania wykonywane m.in. przez WHO nie potwierdzają szkodliwego oddziaływania stacji bazowych na zdrowie ludzi co związane jest zarówno z niewielką mocą anten jak i ich lokalizacją (w Polsce dopuszczalny poziom pól elektromagnetycznych wynosi $0,1W/m^2$).

15. WYMAGANIA OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Na terenie gminy występują zagrożenia powodziowe wzdłuż biegu rzek: Słupi, Skotawy i Łupawy. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, przedstawionych na rysunku Uwarunkowania, obowiązują wymogi w zakresie ochrony przeciwpowodziowej wynikające bezpośrednio z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁴³. Zgodnie z zapisami tej ustawy dla większości przedsięwzięć na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią należy uzyskać pozwolenie wodnoprawne, które określi warunki inwestowania.

⁴³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1566

Do działań ochrony przeciwpowodziowej należy zaliczyć ograniczanie spływu wód opadowych i retencję wody, co skutkuje zmniejszeniem zagrożenia powodziowego w ramach zlewni. W związku z tym wskazane jest w rozwoju zabudowy i zagospodarowania gminy stosowanie następujących praktyk:

- gromadzenie wody opadowej i wykorzystywanie jej do np. podlewania ogrodów,
- budowa oczek wodnych i tym podobnych obiektów rekreacyjno-ekologicznych, retencjonujących wodę na działce budowlanej,
- ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych w zagospodarowaniu terenu działek budowlanych i ciągów komunikacji, głównie pieszej i rowerowej,
- maksymalizowanie powierzchni biologicznie czynnych na działkach budowlanych szczególnie z zastosowaniem zieleni wysokiej,
- utrzymywanie rowów i drobnych cieków wodnych w należyłym stanie możliwości przepływowych,
- ograniczanie nawożenia użytków rolnych, ogrodów przydomowych i działkowych do niezbędnego minimum.

KIERUNKI

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Zgodnie z kierunkami działań zapisanymi w Strategii Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka 2015-2022, strategicznymi celami rozwoju gminy są:

1. *wzrost jakości kapitału społecznego i ludzkiego,*
2. *poprawa jakości infrastruktury publicznej i zwiększenie jej dostępności,*
3. *wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy.*

Zagospodarowanie przestrzenne gminy ma kluczowe znaczenie szczególnie w realizacji celu drugiego, chociaż odpowiednie planowanie i realizacja zabudowy i zagospodarowania jest istotna we wszystkich aspektach wdrażania strategii. W związku z tym polityka przestrzenna gminy musi realizować poniższe strategiczne cele operacyjne:

Cel operacyjny 1.1 Wzrost aktywności mieszkańców,

Cel operacyjny 1.2 Wzrost jakości usług społecznych profilaktycznych i zdrowotnych,

Cel operacyjny 1.3 Wzrost kwalifikacji mieszkańców,

Cel operacyjny 1.4 Wzrost tożsamości lokalnej,

Cel operacyjny 2.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej,

Cel operacyjny 2.2 Efektywne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i estetyzacja Gminy,

Cel operacyjny 2.3 Kształtowanie, ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych,

Cel operacyjny 3.1 Wzrost poziomu przedsiębiorczości gminy,

Cel operacyjny 3.2 Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy,

Cel operacyjny 3.3 Wsparcie rozwoju sektora rolnego.

Polityka przestrzenna gminy powinna realizować zasadę zrównoważonego rozwoju, czyli takiego rozwoju społeczno-gospodarczo-przestrzennego, który umożliwi zaspokojenie aktualnych i planowanych potrzeb społeczno-gospodarczych i aspiracji mieszkańców gminy przy jednoczesnym zachowaniu równowagi ekologiczno-przyrodniczej i zasobowej dla przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój pozwala na uzyskiwanie efektów z eliminacją negatywnych skutków, także klimatycznych w postaci globalnego ocieplenia klimatu. Polega na racjonalizacji działań i optymalnego wykorzystania dostępnych zasobów.

Główny cel polityki przestrzennej gminy Czarna Dąbrówka jest następujący:

„Gmina Czarna Dąbrówka jest dobrym miejscem do życia, miejscem realizacji aspiracji mieszkańców, miejscem rozwoju turystyki i rekreacji, edukacji ekologicznej w oparciu o bogactwa przyrody i rozwoju działalności gospodarczej w oparciu o zasoby środowiska.”

Kierunki polityki przestrzennej, sprzyjające realizacji powyższego celu, to:

- poprawa warunków zamieszkania o wskaźniku min 60 m² powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca,
- podniesienie standardu technicznego i wyposażenia mieszkań w kompletne urządzenia sanitarne,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznych z uwzględnieniem eliminacji różnorodnych wykluczeń oraz partycypacji społecznej,
- podwyższenie standardu nauczania poprzez modernizację i rozbudowę obiektów oświatowych oraz rozwój edukacji dla różnych grup wiekowych,

- zwiększenie dostępności do szeroko pojętej bazy usługowej,
- kontynuacja i rozwój działalności kulturalnej i społeczno-integracyjnej w oparciu o dostępną bazę kulturalno-oświatową,
- modernizacja i rozwój sieci dróg,
- realizowanie proekologicznej polityki transportowej,
- rozwój systemów zaopatrzenia w wodę oraz systemów unieszkodliwiania ścieków,
- dbałość o sprawny system gospodarki odpadami,
- proekologiczna modernizacja istniejących obiektów zaopatrzenia w ciepło, eliminacja zanieczyszczeń powietrza z indywidualnych źródeł ciepła,
- rozwój niekonwencjonalnych, ekologicznych źródeł energii, wykorzystujących naturalne zasoby, walory i możliwości środowiska,
- rozbudowa systemu zaopatrzenia w gaz,
- zachowanie i wspieranie odnowy i ożywienia zabytkowych obiektów i obszarów,
- ochrona prawem miejscowym najbardziej cennych elementów dziedzictwa kulturowego,
- pielęgnowanie walorów krajobrazów historycznych (Kaszuby),
- promocja i udostępnienie obszarów i obiektów cennych kulturowo dla ruchu turystycznego,
- marketing obiektów zabytkowych w celu ich turystycznego wykorzystania,
- popularyzacja szlaków turystycznych, nawiązujących do tematyki kulturowej,
- promocja i wdrażanie proekologicznych zasad zagospodarowania,
- dążenie do przywrócenia równowagi przyrodniczej na terenach zdewastowanych,
- odpowiednie przygotowanie zespołów i obiektów przyrodniczych w celu adaptacji na cele turystyczno-wypoczynkowe oraz inne funkcje,
- zagospodarowanie gminy z uwzględnieniem celu edukacji ekologicznej społeczeństwa,
- realizacja programu zalesień w dostosowaniu do potrzeb ochrony zasobów wodnych,
- dążenie do poprawy stanu wód powierzchniowych i podziemnych z wykorzystaniem badań monitoringowych tych wód,
- zagospodarowanie sprzyjające wzmocnieniu odporności biologicznej i przywracaniu równowagi ekologicznej ekosystemom leśnym na gruntach porolnych,
- dostosowanie lasów do potrzeb turystyki i rekreacji,
- wykorzystanie potencjału eksploatacyjnego zasobów kruszyw naturalnych,
- ochrona zasobów przyrodniczych i stosunków wodnych gminy jako ważnych elementów kształtujących warunki życia dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Gmina dysponuje ustaleniami prawa miejscowego na całym swoim terenie, generalne dyspozycje w zakresie planowanych zmian w strukturze przestrzennej są zdeterminowane tymi ustaleniami.

Na podstawie analizy wskaźników dynamiki wzrostu opracowanego dla wszystkich obrębów można wysnuć wnioski dotyczące tendencji rozwojowych. Ponieważ gmina Czarna Dąbrówka jest stosunkowo słabo zaludniona, każde wydarzenie związane z lokalizacją zakładów oferujących miejsca pracy bądź ich likwidacją znacząco oddziałuje na wskaźniki dynamiki wzrostu. Podobnie podaż gruntów dla potrzeb budownictwa mieszkaniowego może znacząco wpłynąć na te wskaźniki. Tym bardziej, że rynek pracy w coraz większym stopniu uniezależnia się od konkretnego miejsca przenosząc się do świata wirtualnego i zdalnego. Szczególnie w sferze usług tego typu praca może być prowadzona w dowolnym miejscu z dostępem do Internetu.

Zakłada się uzupełnianie terenów zabudowy w **24 wyznaczonych obszarach zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy** we wsiach: Mikorowo, Wargowo, Karw-

no, Katuszewo, Kozy, Podkomorzyce (2 obszary), Czarna Dąbrówka, Otnoga, Glińnica, Bochowo, Rokitki, Rokiciny, Rokity, Zawiaty, Jerzkowice, Kleszczyniec, Nożyno, Nożynko, Unichowo, Kartkowo, Brzezinka, Łupawsko, Jasień. W pozostałych miejscowościach lokalizacja zabudowy będzie w większym stopniu związana z budową nowych sieci infrastruktury technicznej, w tym komunikacji. Przewiduje się rozwój funkcjonalno-przestrzenny wybranych ww. terenów zwartych struktur w miejscowościach:

- **Czarna Dąbrówka – rozwój polifunkcyjny,**
- Wargowo – funkcje mieszkaniowe,
- **Mikorowo – rozwój polifunkcyjny,**
- Katuszewo – funkcje mieszkaniowe,
- Kozy – funkcje mieszkaniowe, sportu i rekreacji, zieleni i produkcyjne¹,
- Karwno – funkcje mieszkaniowe, usługowe,
- Podkomorzyce (2 tereny) – funkcje mieszkaniowe, usługowe, zieleni parkowej,
- Glińnica - funkcje mieszkaniowe, usługowe i produkcyjne,
- Bochowo - funkcje mieszkaniowe, usługowe, zieleni, w tym także z zabudową (np. ogrody działkowe),
- Rokiciny - funkcje mieszkaniowe i usługowe,
- **Rokity – rozwój polifunkcyjny,**
- Rokitki – funkcje mieszkaniowe,
- Zawiaty - funkcje mieszkaniowe i letniskowe,
- Otnoga – funkcje mieszkaniowe,
- Jerzkowice - funkcje mieszkaniowe, zieleni, w tym także z zabudową (np. ogrody działkowe) i produkcyjne,
- Brzezinka – funkcje mieszkaniowe,
- Kleszczyniec – funkcje mieszkaniowe, sportu i rekreacji,
- **Nożyno – rozwój polifunkcyjny,**
- Nożynko – funkcje mieszkaniowe, sportu i rekreacji, produkcyjne,
- Unichowo – funkcje mieszkaniowe, zieleni, w tym także z zabudową (np. ogrody działkowe),
- Kartkowo – funkcje mieszkaniowe, zieleni parkowej,
- Łupawsko – funkcje mieszkaniowe, sportu i rekreacji,
- **Jasień – rozwój polifunkcyjny.**

Ww. miejscowości tworzyć będą ogniwa sieci jednostek osadniczych, gdzie w centrum gminy znajduje się najwyższej rangi wieś gminna Czarna Dąbrówka z największą liczbą mieszkańców – ponad 1100, największą ofertą usługową i miejsc pracy a także siedzibą władz gminy i usług publicznych.

Ośrodkami wspomagającymi będą nadal Nożyno, Rokity, Jasień i Mikorowo. Położenie tych ośrodków pozwala na w miarę zrównoważoną obsługę mieszkańców gminy w zakresie usług publicznych i komercyjnych oraz obsługę ruchu turystycznego i produkcji rolniczej. Każda z tych miejscowości położona jest albo na styku obu stref funkcjonalnych (R – rolniczej i T – turystycznej) – Nożyno, Czarna Dąbrówka, Mikorowo, albo symetrycznie przynależą do różnych stref: Jasień do turystycznej T, Rokity do rolniczej R.

---

¹ w ramach produkcji: produkcja, obsługa rolnictwa i leśnictwa, produkcja rolnicza z zabudową (np. ферmy)

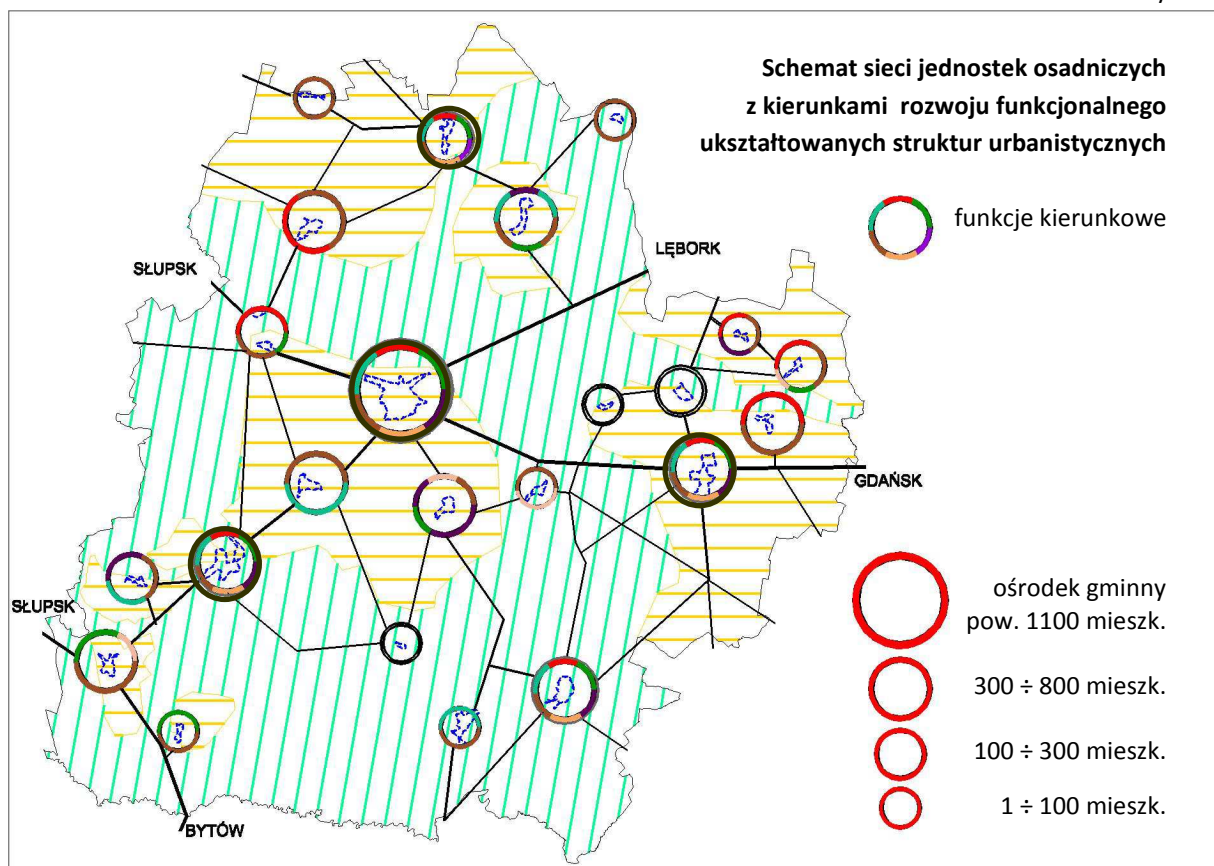

Pozostałe miejscowości będą się rozwijać przede wszystkim na zasadzie kontynuacji rozwoju terenów istniejącej zabudowy, ich uzupełniania i dążenia do koncentracji w ścisłym powiązaniu z rozwojem systemów infrastruktury technicznej, w tym komunikacji oraz przestrzeni publicznych.

Ponadto przewiduje się tereny rozwojowe poza skupiskami zainwestowania wiejskiego w dostosowaniu do warunków krajobrazowych, środowiskowych i infrastrukturalnych. Dotyczyć to będzie głównie funkcji związanych z turystyką, sportem i rekreacją, mieszkalnictwem oraz produkcją rolniczą. Lokalizacja siedlisk rolniczych będzie dopuszczona zgodnie z ustaleniami obowiązujących planów miejscowych, czyli na wszystkich obszarach rolniczych z uwzględnieniem przepisów odrębnych, w tym w szczególności dotyczących ochrony środowiska wynikających z ustanowionych obszarowych prawnych form ochrony przyrody. Terenów tej zabudowy nie pokazano na rysunku Kierunków zagospodarowania przestrzennego uznając, że ich lokalizacja zależeć będzie od szczegółowych uwarunkowań w skali lokalnej i potrzeb inwestorów prowadzących gospodarstwa rolne. Należy także podkreślić, że w bilansie terenów pod zabudowę uwzględniono realizację siedlisk rolniczych na terenach rolniczych ustalonych w planach miejscowych bez ich wskazania szczegółowego. Powierzchnia wyznaczonych tego typu terenów wynosi 86 ha w skali całej gminy.

Poniżej na rys. 17 przedstawiono schemat struktury osadniczej z uwzględnieniem rozwoju funkcjonalno-przestrzennego zwartych struktur na tle stref funkcjonalnych.

Rys. 17

Zgodnie z przepisami prawa² opracowano bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w podziale na funkcje z uwzględnieniem możliwości finansowania inwestycji publicznych z budżetu gminy.

² Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późniejszymi zmianami)

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Polityka przestrzenna gminy, dotycząca przede wszystkim zabudowy, operuje pojęciem **funkcji dominującej**. Funkcja dominująca to funkcja, której udział na określonym obszarze definiuje ograniczenia i sposób zabudowy i zagospodarowania. Na terenie o określonej funkcji dopuszcza się także rozwój innych funkcji, w tym towarzyszących, takich jak np. zieleń i sport i rekreacja lub przestrzenie publiczne, a także infrastruktury i komunikacji.

Funkcje usługowe mogą być realizowane wraz z każdą inną funkcją, o ile nie kolidują z jej wymogami. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców i turystów w zakresie usług jest podstawowym miernikiem jakości życia. Dlatego należy usługi rozwijać – w formie wiodącej albo towarzyszącej - na wszystkich terenach przeznaczonych pod zabudowę.

Natomiast **funkcje mieszkaniowe** są powszechne w zestawieniu z innymi jako mieszkania integralnie związane z prowadzoną działalnością. Zróżnicowanie funkcjonalne wzbogaca przestrzeń i przyciąga użytkowników. Jednakże zabudowa mieszkaniowa i usług związanych z opieką nad dziećmi i młodzieżą oraz ochroną zdrowia i opieką społeczną powinna zajmować tereny o wyższych standardach środowiskowych, w tym akustycznych. W związku z tym ewentualne czynniki zagrażające tym standardom należy eliminować lub ograniczać. Może to dotyczyć np. zmiany trasy uciążliwego zaopatrzenia zakładu produkcyjnego z ominięciem terenu mieszkaniowego lub posadzenia gęstego żywopłotu w sąsiedztwie przedszkola wzdłuż drogi, którą przejeżdża sprzęt rolniczy.

W zakresie rozwoju funkcji mieszkaniowych przewiduje się realizację zabudowy przede wszystkim mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. Kierunki zagospodarowania na cele mieszkaniowe pokazano na mapie w skali 1:25 000, stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego opracowania.

Zakłada się adaptację istniejącego zasobu mieszkaniowego, także wielorodzinnego, do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gminy. Dla podniesienia warunków zamieszkania należy ten zasób zmodernizować, uzupełnić wyposażenie w urządzenia sanitarne i instalacje. Dodatkowo należy zagospodarować przynależne tereny niezabudowane na cele przestrzeni wspólnych i urządzić na nich zieleń przydomową z miejscami do siedzenia, oświetleniem, obiektami małej architektury.

Parametry dotyczące zabudowy (maksymalne):

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną:
  - budynki o wysokości do 20 m i 5 kondygnacji nadziemnych,
  - powierzchnia zabudowy do 40% pow. działki,
  - intensywność zabudowy do 1,2,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa
  - budynki o wysokości do 12 m i 3 kondygnacje nadziemne,
  - powierzchnia zabudowy do 30% pow. działki,
  - intensywność zabudowy do 0,6,
- zabudowa letniskowa
  - budynki o wysokości do 12 m i 3 kondygnacje nadziemne,
  - powierzchnia zabudowy do 30% pow. działki,
  - intensywność zabudowy do 0,6,
- zabudowa usługowa

- budynki o wysokości do 13 m i 3 kondygnacje nadziemne, dla usług publicznych do 25 m, dla usług hotelarskich i obsługi turystyki do 20 m,
- powierzchnia zabudowy do 50% pow. działki, dla usług publicznych do 70%,
- intensywność zabudowy do 0,7, dla usług publicznych do 1,5,
- zabudowa produkcyjna
  - budynki o wysokości do 12 m, budowle i obiekty technologiczne do 25 m,
  - powierzchnia zabudowy do 70%,
  - intensywność zabudowy do 1,2,

Wielkość działek minimum 1000 m². W uzasadnionych przypadkach wynikających z kontekstu przestrzennego, dla funkcji usługowych oraz na terenach zwartych struktur wielkość działek może być mniejsza.

Dopuszcza się realizację **zabudowy zagrodowej** na terenach rolniczych poza skupiskami zabudowy wsi pod warunkiem odpowiedniego wkomponowania jej w krajobraz i zapewnienia odpowiedniej gospodarki wodno-ściekowej. Podkreślić należy, że lokalizacja takiej zabudowy musi uwzględniać ograniczenia wynikające z ustanowienia obszarowych prawnych form ochrony przyrody. Na terenach zwartej i w pełni wykształconej struktury przestrzennej przewiduje się uzupełnianie zabudowy w celu wykształcenia wnętrz urbanistycznych. W związku z tym na tych terenach dopuszcza się zwiększenie powierzchni i intensywności zabudowy o 20%, szczególnie na istniejących działkach w celu poprawy warunków mieszkaniowych.

W ramach kształtowania zabudowy wsi należy uwzględniać **przestrzenie publiczne i towarzyszące im usługi publiczne i tzw. dospołeczne**. Należą do nich: handel, kultura, gastronomia i rzemiosło a także funkcje i urządzenia sportowo-rekreacyjne. Coraz wyższy poziom życia sprzyjał będzie zaspokajaniu potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego, sportu i rekreacji. Dlatego też należy rozwijać sieć terenów sportowo-rekreacyjnych w powiązaniu z obiektami kultury i integracji społecznej, np. świetlicami.

W celu **rozwoju usług turystyki i rekreacji pobytowej** wskazana jest realizacja obiektów hotelowych połączonych z funkcjami towarzyszącymi w postaci SPA, usług ochrony zdrowia, obsługi ruchu turystycznego i sportu. Przewiduje się dynamiczny rozwój agroturystyki w oparciu o istniejące i planowane siedliska zabudowy zagrodowej, tym bardziej, że zabudowa ta, jako jedyna, nie ma ograniczeń terytorialnych na rolniczych terenach otwartych w ustaleniach obowiązujących planów miejscowych. Pamiętać jednak należy, że ograniczenia mogą wynikać z przepisów odrębnych, w szczególności wynikających z faktu objęcia części terenów gminy ochroną w ramach obszarowych prawnych form ochrony przyrody.

Rozwój turystyki, sportu i rekreacji powinien także dotyczyć poszerzenia oferty bazy sportowo-rekreacyjnej związanej z walorami przyrodniczymi i kulturowymi. Na szczególną uwagę zasługuje możliwość wykorzystania brzegów jezior i rzek dla lokalizacji przystani kajakowych i sprzętu pływającego (np. na Jeziorze Jasień, Kosińskim, Mikorowo). Ponadto wskazane jest udostępnianie dostępu do wody poprzez lokalizowanie kąpielisk, ze szczególnym uwzględnieniem kąpieliska w południowej części Jeziora Jasień w rejonie Łupawska. Zgodnie z Zarządzeniem Nr 44 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Lobeliowe koło Soszycy PLH220039 z lokalizacji kąpielisk i urządzeń rekreacji i wypoczynku oraz obiektów budowlanych należy wyłączyć strefę 100 m od jezior – przedmiotów ochrony w południowej części obrębu Łupawsko (części działek nr: 348, 349, 381/2, 381/3, 382/1, 382/2, 383, 432/3). Zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gdańsku z dnia 4 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla ob-

szaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 należy dostosować gospodarkę przestrzenną do wymogów ochrony siedliska poprzez nielokalizowanie obiektów budowlanych w strefie 100 m od brzegów Jeziora Karwieńskiego Dużego (siedlisko 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (*Charetea spp.*) za wyjątkiem obiektów związanych z funkcjonowaniem drogi powiatowej Karwno - Podkomorzyce

Ze względu na trend starzenia się społeczeństwa i prognozowany wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym, w ramach terenów usługowych, przewiduje się rozwój funkcji opiekuńczych dla osób starszych. Jednakże zarówno opieka nad dziećmi (żłobki, przedszkola) jak i osobami starszymi (domy opieki) prowadzona będzie przede wszystkim w ośrodkach komercyjnych. Natomiast polityka gminy polegać będzie na stosowaniu udogodnień i dopuszczalnym nadzorze związanym z ww. działalnością.

Wskaźniki rozwoju zabudowy zostały przeanalizowane w ramach sporządzania bilansu terenów pod zabudowę w punkcie 8 Uwarunkowań i w ANEKSIE 9.

System obsługi ludności

System obsługi ludności będzie następujący:

- **ośrodek gminny** (centrum administracyjno-usługowe) - Czarna Dąbrówka. Węzłowa lokalizacja i podaż terenów rozwojowych przyciągnie inwestorów, nowych mieszkańców i miejsca pracy. Oferta usługowa zaspokoi zapotrzebowanie na usługi elementarne³ oraz wyższego rzędu.

Pozostałe miejscowości wspomagające ośrodek gminny w obsłudze mieszkańców to wsie, gdzie zlokalizowane są przede wszystkim usługi oświaty.

- **ośrodki usług elementarnych:**

- Nożyno - koncentracja usług elementarnych,
- Rokity - koncentracja usług elementarnych,
- Jasień - koncentracja usług elementarnych oraz obsługa ruchu turystycznego, sport,
- Mikorowo – obsługa rolnictwa I ruchu turystycznego oraz uzupełnienie usług elementarnych.

Propozycję lokalizacji usług, w tym sportu i rekreacji a także terenów zielonych, przedstawiono w ramach bilansu w ANEKSIE 9.

Tereny produkcyjne

Zabudowa produkcyjna będzie realizowana w dostosowaniu do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności, ale jej gabaryty, charakter i kolorystyka powinny odpowiadać otoczeniu. Zabudowa produkcyjna na znacznych powierzchniach w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej po zachodniej stronie wsi gminnej powinna wiązać się z lokalizacją dużych powierzchniowo zakładów produkcyjnych lub OZE⁴. Nie przewiduje się obsługi komunikacyjnej pojedynczych, niewielkich działek produkcyjnych z drogi wojewódzkiej.

Specyficznym rodzajem produkcji jest fotowoltaika, która zajmować może duże obszary gruntów. Należy uznać, że ze względu na minimalną ingerencję w glebę, proces zajęcia terenu w ramach produkcji farmy fotowoltaicznej może być całkowicie odwracalny. W związku z tym przewiduje się, że

³ Usługi elementarne to np.: przedszkola, żłobki, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, przychodnie zdrowia, podstawowe usługi handlowe, gastronomiczne, lokalne targowiska i inne nieuciążliwe usługi dla ludności, urządzenia kultury, świetlica, kościoły, urząd pocztowo – telekomunikacyjny, administracja osiedla, a także parki, zieleńce oraz sieć ulic dojazdowych i lokalnych

⁴ OZE - odnawialne źródła energii

tego typu produkcja może się wiązać z funkcją rolniczą i występować na wszystkich gruntach rolnych, nie objętych innymi ograniczeniami.

Ograniczenia zabudowy i zagospodarowania wynikające z potrzeb obronności kraju

Zachodnia część obszaru gminy Czarna Dąbrówka jest zlokalizowana w zasięgu strefy ograniczonego użytkowania, wynikającej z zapisów *Porozumienia wykonawczego między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki (...) w sprawie użytkowania terenów oraz przestrzeni powietrznej wokół Bazy systemu obrony przed raketami balistycznymi*. W związku z powyższym:

1. Nadajniki elektromagnetyczne, położone na zewnątrz granicy Obiektu/Instalacji, nie mogą generować pola elektromagnetycznego przekraczającego natężenie 3 V/m wartości skutecznej dla wszystkich częstotliwości od 9 kHz do 300 GHz, mierzonych 2 m nad poziomem gruntu w punkcie o współrzędnych 54°28'46,354"N oraz 17°06'38,046"E, w układzie odniesienia WGS-84 i wysokości 64 m n.p.m.,
2. W odległości do 4 000 m do 35 000 m od punktu o współrzędnych 54°28'48,158"N oraz 17°06'04,719"E, w układzie odniesienia WGS-84 i wysokości 65 m n.p.m., lokalizacja turbin wiatrowych i farm wiatrowych wymaga uzgodnienia z Dowódcą Polskim Bazy systemu obrony przed raketami balistycznymi w Redzikowie. Ww. strefa ograniczonego użytkowania została oznaczona na rysunku Kierunki.

Wszelkie projektowane stałe oraz tymczasowe obiekty o wysokości równej i wyższej od 50 m nad poziomem terenu, przed wydaniem pozwolenia na budowę, podlegają zgłoszeniu do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP⁵.

Część północna gminy Czarna Dąbrówka znajduje się w strefie ograniczeń gabarytów obiektów budowlanych i naturalnych w otoczeniu lotniska wojskowego w Cewicach. Ograniczenia te zostały odwzorowane na rysunkach Studium. Należy je uwzględnić w ustaleniach planów miejscowych.

Tereny wyłączone spod zabudowy

Polityka przestrzenna gminy nie przewiduje dodatkowych terenów wyłączonych z zabudowy poza ustalonymi przepisami prawa i zapisami niniejszego dokumentu zawartymi np. w ustępie 3 czy 9.

Na uwagę zasługują ograniczenia zawarte w Zarządzeniach Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku ustanawiających plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gdańsku z dnia 21 stycznia 2020 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Słupi PLB220002,
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gdańsku z dnia 4 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036,
- Zarządzenie Nr 44 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gdańsku z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Lobeliowe koło Soszycy PLH220039.

⁵ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu zgłaszania oraz oznakowania przeszkód lotniczych

Do najważniejszych ograniczeń wynikających z ustanowionych planów zadań ochronnych należy:

- nielocalizowanie kąpielisk, pól namiotowych oraz innych obiektów i urządzeń służących rekreacji i wypoczynkowi w strefie 100 m od linii brzegowej jezior – przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Jeziora Lobeliowe koło Soszycy PLH220039 (dot. działek obręb Łupawsko, nr 348 (część), 349 (część), 381/2, (część), 381/3 (część), 382/1 (część), 382/2 (część), 383 (część).
- nielocalizowanie obiektów budowlanych w strefie 100 m od brzegów Jeziora Karwieńskiego Dużego (siedlisko 3140 Twardowodne oligo– i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łakami ramienic (*Charetea spp.*) za wyjątkiem obiektów związanych z funkcjonowaniem drogi powiatowej Karwno – Podkomorzyce
- niewyznaczanie terenów przeznaczonych pod budowę ferm norek w obszarze Natura 2000 Dolina Słupi PLB220002 i w odległości do 10 km od granic tego obszaru.

W związku z powyższym ze względu na ochronę obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 należy zweryfikować ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego: dla obrębu Otnoga (dla planowanego terenu usługowego) i dla obrębu Mikorowo Leśnictwo (dla planowanego terenu zabudowy zagrodowej i obsługi produkcji rolnictwa). Ponadto weryfikacji wymagają ustalenia planów wprowadzających zabudowę w strefie 100 m od granic jezior w obszarze Natura 2000 Jeziora Lobeliowe koło Soszycy PLH220039.

Należy jednak mieć na uwadze, że plany zadań ochronnych ulegają modyfikacji, stąd na etapie opracowywania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego konieczna jest aktualizacja wymogów wynikających z zadań ochronnych na dzień ich sporządzania.

Wyłączenie możliwości zabudowy może dotyczyć także pasa 100 m od brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych w granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” zgodnie z uchwałą Nr 146/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” (ze zmianą wprowadzoną w 2016 r.). Granicę tego pasa pokazano na rysunkach Studium. Zgodnie z przepisami uchwały m.in.:

„§ 3. Na terenie Parku wprowadza się następujące zakazy: (...)

7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne- z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej.

§ 4. 1. Zakaz, o którym mowa w § 3 pkt 7, nie dotyczy:

1) obszarów zwartej zabudowy wsi, w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, gdzie dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej i usługowej pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegów wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków na przylegających działkach;

2) istniejących siedlisk rolniczych - w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty niezbędne do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;

- 3) *istniejących obiektów lotniskowych, mieszkalnych i usługowych, zrealizowanych na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które utraciły moc przed dniem 1 stycznia 2004 r. - gdzie dopuszcza się modernizację istniejącego zainwestowania (rozbiórkę, odbudowę, nadbudowę poddasza użytkowego, przebudowę) w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie zwiększania powierzchni zabudowy, a także nie przybliżania zabudowy do brzegów wód;*
- 4) *budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych służących celem parku krajobrazowego;”.*

W związku z powyższym wyznaczone w zmianie Studium tereny rozwojowe np. w obrębach Otnoga i Kłosa po wschodniej stronie Jeziora Otnoga na etapie sporządzania planu miejscowego będą musiały zostać zweryfikowane pod kątem zgodności planowanych ustaleń z przepisami uchwały (przewiduje się tereny usług turystyki).

Konsekwencją ochrony cennych przyrodniczo siedlisk związanych z rzekami i zbiornikami wodnymi, szczególnie przy realizacji inwestycji wykorzystujących wody śródlądowe i ich brzegi np. dla prowadzenia szlaków i przystani kajakowych, może być zakaz zabudowy, wynikający z przepisów ustawy o ochronie przyrody.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Środowisko przyrodnicze należy do największych wartości istniejących na obszarze gminy Czarna Dąbrówka. Ochrona środowiska i jego zasobów powinna koncentrować się w gminie Czarna Dąbrówka na ochronie cennych siedlisk przyrodniczych, krajobrazu, bioróżnorodności, zasobów wodnych (dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych), wód powierzchniowych, terenów mokradłowych i źródłiskowych oraz zasobów leśnych. Rozwój gospodarczy, społeczny, a w szczególności rozwój i przekształcenia terenów zabudowanych wymagają zintegrowanych działań uwzględniających konieczność ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych oraz harmonijnego kształtowania krajobrazu. Działania te mają na celu zachowanie, właściwe utrzymanie zasobów i walorów oraz zachowanie ich dla przyszłych pokoleń.

Jako podstawowe zasady ochrony i kształtowania walorów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu gminy **ustala się:**

1. respektowanie, właściwe utrzymanie i ekspozycja dóbr objętych ochroną prawną;
2. konieczność zachowania cennych siedlisk przyrodniczych, korytarzy ekologicznych i innych terenów istotnych dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego;
3. planowane zagospodarowanie terenów nie może zmienić stosunków wodnych w granicach obszarowych prawnych form ochrony przyrody, w sposób który mógłby doprowadzić do utraty cennych siedlisk przyrodniczych lub do pogorszenia ich stanu;
4. planowane zagospodarowanie terenów nie może prowadzić do znaczącego pogorszenia stanu czystości wód powierzchniowych oraz podziemnych;
5. planowane zagospodarowanie terenów nie może prowadzić do znaczącego pogorszenia stanu zanieczyszczenia atmosfery;
6. zabrania się podejmowania działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000 położonych zarówno w granicach gminy jak i położonych w jej sąsiedztwie;

7. objęcie ochroną, właściwe utrzymanie i ekspozycja dóbr nie objętych ochroną prawną, ale posiadających znaczącą wartość dla środowiska przyrodniczego i krajobrazu gminy;
8. kształtowanie nowego zagospodarowania z poszanowaniem regionalnych tradycji przy wykorzystaniu specyfiki dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego gminy;
9. kształtowanie nowego zagospodarowania w sposób umożliwiający zachowanie pełnych możliwości funkcjonowania ekosystemów;
10. lokalizację na terenie gminy wyłącznie działalności gospodarczych nieuciążliwych dla środowiska przyrodniczego oraz ludności lub wyposażonych w infrastrukturę ograniczającą te uciążliwości;
11. udostępnienie walorów środowiska przyrodniczego przez rozbudowę sieci znakowanych szlaków turystycznych łączących atrakcje przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe.

Należy podkreślić, że ze względu na położenie na terenie gminy obszarowych prawnych form ochrony przyrody obowiązują ograniczenia w zainwestowaniu i użytkowaniu terenów, określone w przepisach odrębnych. Obszarowe formy ochrony przyrody zostały wskazane na planszach graficznych studium. Komplet przepisów prawa dotyczących prawnych form ochrony przyrody stanowi załącznik do ekofizjografii. Należy mieć na uwadze, że przepisy te mogą ulec zmianie, stąd każdorazowo należy analizować ich aktualność.

Ze względu na fakt, że walory przyrodnicze gminy w dużej mierze oparte są na stosunkach wodnych (główne formy ochrony przyrody związane są z rzekami Słupią i Łupawą) ustala się:

1. w strefie brzegowej rzek Słupi i Łupawy zabrania się realizowania zadań oraz ingerencji w koryta dna i brzegi rzek, mogących w sposób bezpośredni lub pośredni zagrazać tarliskom ryb łososiowatych;
2. należy zachować istniejące naturalne ciekі wodne, zbiorniki wodne, starorzecza, torfowiska oraz pozostałe obszary wodno-błotne występujące na obszarze gminy;
3. zakaz lokalizowania wysypisk odpadów komunalnych i składowisk odpadów przemysłowych i promieniotwórczych;
4. zakaz lokalizowania wylewisk ścieków, gnojowicy i innych substancji niebezpiecznych;
5. zakaz zrzutu ścieków sanitarnych, przemysłowych, technologicznych i innych do gruntu lub suchych rowów melioracyjnych; zakaz zrzutu wyżej wymienionych wód i ścieków bez ich oczyszczenia do wód powierzchniowych;
6. zakaz magazynowania, składowania odpadów oraz substancji niebezpiecznych bez utwardzonego podłoża i izolacji uniemożliwiającej przenikanie zanieczyszczeń do gruntu;
7. zakaz lokalizowania innych obiektów, lub prowadzenia działalności gospodarczej bez stosowania powyższych rygorów;
8. zakaz piętrzenia wód i lokalizowania hydroelektrowni w obrębie Słupi i Łupawy (z wyłączeniem istniejących obiektów hydroelektrowni);
9. zakaz lokalizowania budowli piętrzących wody, przebudowywania istniejących budowli piętrzących (za wyjątkiem budowy przepławek oraz prac związanych z zabezpieczeniem istniejącej infrastruktury, w tym drogowej i działań związanych z bezpieczeństwem publicznym, w tym z zakresu ochrony przeciwpowodziowej) zakładających zwiększenie poziomu piętrzenia ponad dopuszczalną aktualnie rzędną poziomu wody i zakaz odbudowywania starych, niefunkcjonujących, mogących, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska

oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036

10. zakaz lokalizowania nowych i rozbudowywania istniejących stawów rybnych wymagających poborów wód z rzek lub zrzutów wód do rzek, mogących w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036,
11. zakaz lokalizowanie nowych urządzeń melioracji wodnych w płatach siedliska 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością *Scheuchzeria – Caricetea*) tj. na części działek: 11/3, 11/4, obręb Rokitki, 259, obręb Glińnica, 248, obręb Mikorowo
12. preferencję przeznaczenia terenów pod użytkowanie leśne lub rolne (nie dotyczy infrastruktury służącej ukierunkowaniu ruchu turystycznego oraz utrzymaniu czystości i porządku w miejscach wykorzystywanych rekreacyjnie) w strefie 100 m od brzegów cieków naturalnych w obszarze Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036:

Na terenie gminy wprowadza się ogólną zasadę ochrony cennych siedlisk przyrodniczych związanych z rzekami i zbiornikami wodnymi. Zasada ta dotyczy w szczególności rozwoju sektora turystycznego, w tym szlaków i przystani kajakowych. Możliwość realizacji inwestycji związanych z wykorzystaniem wód śródlądowych oraz ich brzegów pod warunkiem zachowania w stanie obecnym występujących tam siedlisk cennych siedlisk przyrodniczych.

Dla poprawy stanu środowiska i w celu ochrony przyrody proponuje się do objęcia ochroną cennych przyrodniczo obszarów i obiektów.

Proponowane rezerваты przyrody

W planie ochrony Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” zaproponowano utworzenie dwóch rezerwatów przyrody:

- Rezerwat przyrody „Cztery Jeziora”;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Czarne”.

Tab. 10. Proponowane na terenie gminy Czarna Dąbrówka rezerваты przyrody
Źródło: Plan ochrony Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”

Nazwa	Numer (według plansz do ekofizjografii)	Lokalizacja	Proponowany cel ochrony	Zalecenia ochronne (według planu ochrony)
Cztery Jeziora	1	ok. 250 m na SSW od Jez. Jasień, obejmuje jeziora: Modre, Obrowo Małe, Pomysk Duży, Pomysk Mały (Żabie) i ich otoczenie	zachowanie roślinności lobeliowej, torfowiska wysokiego i boru bagiennego wraz ze stanowiskami licznych gatunków chronionych, rzadkich i ginących	Prowadzenie monitoringu stanowisk cennych gatunków roślin, zachowanie starodrzewi sosnowych, ochrona przed masową penetracją turystyczną
Jezioro Czarne	2	Jezioro Czarne na S od Unichowa i jego otoczenie	zachowanie roślinności jeziora lobeliowego i zbiorowisk wysokotorfowiskowych wraz ze stanowiskami gatunków roślin chronionych, rzadkich i ginących	- ochrona przed antropopresją od strony NE, - zachowanie starodrzewi boru sosnowego

Proponowany w planie ochrony parku rezerwat przyrody „Cztery Jeziora” został objęty ochroną w ramach sieci obszarów Natura 2000 – obszar pod nazwą Jeziora Lobeliowe koło Soszycy.

Proponowane stanowiska dokumentacyjne

Ustawa o ochronie przyrody stanowiska dokumentacyjne definiuje jako niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

W obecnym stanie prawnym ustanowienie stanowiska dokumentacyjnego następuje w drodze uchwały rady gminy.

W planie ochrony Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” zaproponowano utworzenie kilku stanowisk dokumentacyjnych, z czego dwóch na terenie gminy Czarna Dąbrówka:

- SD-4 - dno dwóch zatok Jeziora Jasień Północny. Cel ochrony: zachowanie osadów limnicznych i bagiennych występujących w dnie jeziora;
- SD-5 - fragment strefy brzegowej Jeziora Jasień Południowy, na północ od Łupawska. Cel ochrony: zachowanie późnoglacialnych i holocenijskich osadów limnicznych i bagiennych.

Według planu ochrony zaleca się:

- nie stosowanie głębokiej orki (zwłaszcza dotyczy to SD-1),
- zaprzestanie niektórych czynności rybackich (np. połowu siecią z pod lodu)

Według planu ochrony postuluje się zachowanie dotychczasowego użytkowania terenu i wprowadzenie zakazu eksploatacji złóż (kredy jeziornej, gytii węglanowych, torfu).

Proponowane użytki ekologiczne

W planie ochrony Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” zaproponowano utworzenie kilkunastu użytków ekologicznych, znajdujących się na terenie gminy Czarna Dąbrówka. Część z nich została utworzona. Proponowane w planie ochrony użytki ekologiczne, do dnia dzisiejszego nie utworzone, zestawiono w poniższej tabeli.

Tab. 11. Proponowane na terenie gminy Czarna Dąbrówka użytki ekologiczne
Źródło: Plan ochrony Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”

Numer (według plansz do ekofizjografii)	Numer (według planu ochrony)	Nazwa i lokalizacja	Proponowany przedmiot ochrony	Zalecenia ochronne (według planu ochrony)
1	1	„Jerzkowickie jeziora” – kompleks zbiorników wodnych ok. 1km na S od Jerzkowic	Ważna ostoja i godowisko traszek: grzebieniastej i zwyczajnej, żab: jeziorkowej i wodnej, miejsce ważne dla ptaków	- zaprzestanie nawożenia i deszczowania gnojowicą oraz wylewania gnojowicy, - nie prowadzenie działań powodujących niszczenie roślinności wodnej
2	2	„Wyspa dębów” na Jeziorze Jasień,	Miejsce ważne dla ptaków, trzy pomnikowe okazy dębu szypułkowego i łany konwalii majowej	- ochrona roślinności wyspy, a zwłaszcza pomnikowych dębów, - pozostawienie, obecnego użytkowania terenu, - ochrona przed masową penetracją turystyczną i turystyką pobytową
3	3	„Źródlika Skotawy”, ok. 1 km na SW od Jez. Jasień,	Obszar wodnotorfowiskowoleśny, stanowisko rzadkich, chronionych i ginących gatunków roślin, miejsce ważne dla fauny	- zaniechanie odwadniania podmokłych łąk, - nie lokalizowanie obiektów turystyki pobytowej

4	6	Torfowisko na N od Kartkowa,	Torfowisko wysokie typu kotłowego, z borem bagiennym, stanowisko gatunków chronionych i ginących, obszar ważny dla fauny	nie stosowanie zrębów zupełnych wokół torfowiska
5	7	Śródleśne torfowisko wysokie na E od Unichowa,	Duże powierzchniowo torfowisko wysokie, miejsce ważne dla fauny	nie stosowanie zrębów zupełnych wokół torfowiska
6	8	“Ostoja płazów i gadów”. Zbiornik wodny wraz z mokradłami ok. 750 m na SE od Kartkowa	Ostoja traszki grzebieniastej i zwyczajnej, żab: wodnej, jeziorkowej i moczarowej, największa w Parku ostoja jaszczurki żyworodnej i padalca	- utrzymanie obecnych: stosunków wodnych i użytkowania terenu, - nie prowadzenie działań powodujących niszczenie roślinności wodnej
9	9	Jezioro Długie	Jezioro lobeliowe	- wprowadzenie zieleni ochronnej od strony pól uprawnych, - nie prowadzenie działań powodujących niszczenie roślinności wodnej, - postulowane przejęcie przez LP gruntów AWRSP w otoczeniu jeziora
10	10	Śródleśne podmokłości położone 2 km na SW od Unichowa	Ostoja traszki grzebieniastej i zwyczajnej, żab: wodnej i moczarowej, jaszczurki żyworodnej, padalca oraz grzebiuszki ziemnej	utrzymanie obecnych stosunków wodnych i dotychczasowego użytkowania terenu

Proponowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

W planie ochrony Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” zaproponowano utworzenie następujących zespołów przyrodniczo krajobrazowych znajdujących się częściowo w granicach gminy Czarna Dąbrówka:

- ZPK1 – Zespół Jeziora Jasień (rynną Jeziora Jasień, miejscowość Jasień, towarzyszący im kompleks leśny i trzy jeziora położone na południe od jeziora Jasień) - obszar o szczególnych walorach krajobrazowych, ważne łęgowisko ptaków wodnych, zespół kulturowy ze stanowiskami archeologicznymi, zabytkową zabudową i założeniem dworsko-parkowym,
- ZPK2 – Odcinek doliny Słupi od miejscowości Młynki do jeziora Głębokiego - obszar o szczególnie interesującej rzeźbie terenu, znaczących walorach krajobrazowych, faunistycznych i kulturowych,
- ZPK9 – Zespół Budówko-Budowo-Jawory - obszar o wybitnych walorach krajobrazowych i kulturowych, grodziska wczesnośredniowieczne z osadami przygodowymi i cmentarzyskami kurhanowymi, zespół dworsko-parkowy, zabytki techniki – wieża wodociągowa i kolejowa wieża ciśnienia.

Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne przebiegające przez teren gminy to:

- ponadregionalny Dolina Słupi i Wdy,
- regionalny Dolina Łupawy z Lasami Słupi,
- subregionalne: Otoczenia Doliny Skotawy, Leśnego łącznika Dolin Łęby i Łupawy, Doliny Bukowiny,
- płaty ekologiczne: ponadregionalny - Polanowsko-Łupawski i regionalny - Lęborski.

Studium przewiduje ochronę powiązań ekologicznych w ramach wyznaczonych na rysunkach Zmiany Studium korytarzy ekologicznych. W związku z tym w korytarzach ekologicznych wprowadza się ograniczenia w lokalizacji obiektów przemysłu hodowlanego, intensywnych form zabudowy i zagospodarowania oraz wyższy wskaźnik powierzchni biologicznie czynnych – minimum 70% powierzchni terenu inwestycji kubaturowych. Należy zachować trwałość gruntów leśnych i naturalnych cieków i zbiorników wodnych, przy zachowaniu ich dotychczasowego gospodarczego wykorzystania z uwzględnieniem uzasadnionej potrzeby ich przeznaczenia na cele publiczne. Ponadto zagospodarowanie i zabudowę należy kształtować w taki sposób, aby ułatwić cyrkulację powietrza i wody oraz przemieszczanie się flory i fauny poprzez: ograniczenia dotyczące powierzchni zabudowy, wielkości i rodzaju powierzchni utwardzonych, stosowania ogrodzeń pełnych i z podmurówką, które mogą stanowić przeszkody dla przemieszczania się zwierząt, odpowiednie oznakowanie odcinków dróg, utrzymywanie i modernizowanie przepustów pod drogami i budowanie przejść dla zwierząt, przepławek na rzekach przy obiektach piętrzących, zalesienia, zadrzewienia, zakrzewienia, ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy, która mogłaby istotnie zakłócić lub uniemożliwić funkcjonowanie korytarza.

Ochrona krajobrazu kulturowego

Na obszarach ochrony układów przestrzennych i obiektów o wartościach kulturowych, wyznaczonych w terenach o walorach krajobrazowych, z występującymi zespołami folwarcznymi i obiektami o walorach kulturowych, w otoczeniu miejscowości: Czarna Dąbrówka, Kozy-Kozin, Glistnica-Bochówko, Jerzkowice, Mydlita, Nożyno, Nożynko, Kartkowo, przewiduje się:

1. utrzymanie historycznej kompozycji krajobrazu z ograniczeniem zakresu dopuszczalnych przekształceń,
2. utrzymanie obszarów krajobrazu charakterystycznego dla gminy, decydujących o jej atrakcyjności turystycznej,
3. ochrona charakterystycznych elementów historycznego krajobrazu gminy,
4. dostosowywanie nowych elementów krajobrazu do kompozycji istniejącej lub znanej historycznie,
5. utrzymanie istniejącej tradycyjnej, charakterystycznej zabudowy oraz elementów zagospodarowania terenu o wartościach kulturowych,
6. zachowanie istniejących i odtwarzanie charakteru zniekształconych wewnątrz krajobrazowych i urbanistycznych,
7. zachowanie osi kompozycyjnych i powiązań widokowych pomiędzy częściami składowymi krajobrazu,
8. utrzymanie lub uczynienie historycznego układu komunikacyjnego z zachowaniem w możliwie największym stopniu jego przebiegu, nawierzchni, sposobu obudowy i obsadzeń,
9. zachowanie historycznej kompozycji układów zieleni wraz z koniecznością uzupełniania ubytków i kontrolą dosadzeń (szczególnie w zakresie gatunków nasadzanych roślin),
10. utrzymanie lub uczynienie historycznego układu hydrologicznego wraz z budowlami hydrotechnicznymi z zachowaniem przebiegu cieków wodnych, przekrojów, sposobu obudowy i obsadzeń,
11. utrzymanie i odtworzenie historycznych podziałów parcelacyjnych w postaci podziałów katastralnych lub co najmniej ich uczynienie w terenie (ogrodzenia, miejsca charakterystyczne np. kapliczki, szpalery, drzewa samotnicze itp),
12. nawiązania w nowej zabudowie do zasad historycznej kompozycji wewnątrz urbanistycznych i krajobrazowych,

13. zachowanie zasadniczych proporcji wysokościowych kształtujących sylwety zespołów ruralistycznych i innych zespołów zabudowy, ze szczególną ochroną istniejących, historycznych dominant wysokościowych,
14. dla obszarów przeznaczonych na lokalizację odnawialnych źródeł energii, na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, konieczne jest wykonywanie analiz krajobrazowych, które wskażą sposoby minimalizowania negatywnego wpływu OZE na krajobraz kulturowy.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Poniżej przedstawiono **zakładane priorytetowe kierunki działań** zagospodarowania przestrzennego **w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego**:

Ochrona stanowisk archeologicznych - zabytków archeologicznych

Strefa W – pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej - obejmuje stanowiska wpisane do rejestru zabytków.

Kierunki ochrony stanowisk, dla których wyznaczono tę strefę:

1. na obszarze tych stanowisk wyklucza się wszelką działalność inwestycyjną, zwłaszcza związaną z pracami ziemnymi i przekształcaniem krajobrazu,
2. wszelkie prace i roboty ziemne przy zabytkach oraz prace archeologiczne i wykopaliskowe wolno prowadzić tylko za pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Strefa W.I. – pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej - obejmuje stanowiska archeologiczne (cmentarzyska, osady, cmentarzyska płaskie, cmentarzyska kurhanowe) o własnej formie krajobrazowej, które posiadają znaczenie kluczowe dla historii i rozwoju gminy, o znaczących regionalnych i ponadregionalnych wartościach kulturowych.

Kierunki ochrony stanowisk, dla których wyznaczono tę strefę:

1. zakazuje się lokalizacji wszelkich inwestycji na terenach stanowisk o własnej formie krajobrazowej (cmentarzyska płaskie, cmentarzyska kurhanowe),
2. należy uczytelniać i eksponować w krajobrazie stanowiska posiadające własną formę krajobrazową,
3. niezbędne jest zachowywanie form krajobrazowych i topograficznych tych stanowisk,
4. stanowiska te należy adaptować i włączać w strukturę funkcjonalną gminy,
5. wszelkie plany i projekty dotyczące terenów objętych strefą W.I. ochrony archeologicznej należy uzgadniać z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Strefa W.II. – częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej - obejmuje stanowiska archeologiczne (osady, cmentarzyska płaskie) posiadające istotne znaczenie w zasobie dziedzictwa kulturowego gminy, budujące lokalną tożsamość.

Kierunki ochrony stanowisk, dla których wyznaczono tę strefę:

1. obowiązuje wymóg przeprowadzania na obszarach płaskich stanowisk (w zasięgu ich występowania) archeologicznych badań ratowniczych, wyprzedzających proces zainwestowania terenu związany z pracami ziemnymi (takich jak: lokalizacja zabudowy, lokalizacja wszelkich inwestycji, zmiana funkcji terenu, podziały parcelacyjne, melioracje, budowa systemów infra-

- struktury technicznej i dróg, zalesienia, orki, itp.), w trakcie których może dojść do naruszenia oraz zniszczenia warstw i obiektów archeologicznych zalegających pod powierzchnią ziemi,
2. wojewódzki konserwator zabytków każdorazowo określa niezbędny zakres badań archeologicznych, w pozwoleniu na prowadzenie tych badań, wydanym na wniosek inwestora (na zasadach określonych w przepisach szczególnych dot. ochrony zabytków),
  3. po zakończeniu badań archeologicznych – teren przebadanego stanowiska może być trwale zainwestowany,
  4. wszelkie plany i projekty dotyczące terenów objętych strefą W.II. ochrony archeologicznej należy uzgadniać z wojewódzkim konserwatorem zabytków,
  5. stanowiska te należy adaptować i włączać w strukturę funkcjonalną gminy.

Strefa W.III. – ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej - obejmuje stanowiska archeologiczne (osady) posiadające istotne znaczenie w zasobie dziedzictwa kulturowego gminy, budujące lokalną tożsamość.

Kierunki ochrony stanowisk, dla których wyznaczono tę strefę:

1. obowiązuje wymóg przeprowadzania na obszarach tych stanowisk archeologicznych badań interwencyjnych, o charakterze nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi realizowanego w trakcie procesu inwestycyjnego,
2. wojewódzki konserwator zabytków każdorazowo określa niezbędny zakres badań archeologicznych, w pozwoleniu na prowadzenie tych badań, wydanym na wniosek inwestora (na zasadach określonych w przepisach szczególnych dot. ochrony zabytków),
3. po rozpoznaniu wartości kulturowych badanego stanowiska archeologicznego, na podstawie wyników archeologicznych badań interwencyjnych, w szczególnych przypadkach może być niezbędne przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych, w zakresie wskazanym inwestorowi przez wojewódzkiego konserwatora zabytków (na zasadach określonych w przepisach szczególnych dot. ochrony zabytków),
4. po zakończeniu badań archeologicznych – teren przebadanego stanowiska może być trwale zainwestowany,
5. wszelkie plany i projekty dotyczące terenów objętych strefą W.III. ochrony archeologicznej należy uzgadniać z wojewódzkim konserwatorem zabytków,
6. stanowiska te należy adaptować i włączać w strukturę funkcjonalną gminy.

Dla innych stanowisk, nie objętych strefami ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, obowiązują następujące kierunki ochrony:

w przypadku odkrycia - w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych - przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, należy:

- 1) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
- 2) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;
- 3) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (art. 32 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U. z 2003 r., Nr 162 poz. 156 z późniejszymi zmianami).

Ze względu na koncentrację zabytków archeologicznych w rejonie Mikorowa zgodnie z uwarunkowaniami należałoby rozpatrzyć zasadność ustanowienia **parku kulturowego**. Jeżeli występujące relikty archeologiczne mogłyby zostać wyeksponowane i stać się podstawą atrakcji o charakterze turystyczno-edukacyjnym, taka forma ochrony dziedzictwa kulturowego mogłaby być właściwa.

Ochrona historycznych układów ruralistycznych, historycznych obiektów architektury i budownictwa, zespołów budowlanych oraz zabytków techniki na terenie gminy

Ochrona historycznych układów ruralistycznych, wyznaczonych jako zachowane, historyczne układy wsi, towarzyszące zespołom folwarcznym w miejscowościach: Czarna Dąbrówka, Jerzkowice, Nożyno, Nożynko, Kozy:

1. zachowanie historycznych układów wsi, z przedpolami podkreślającymi ich strukturę,
2. zachowanie zasadniczych proporcji wysokościowych kształtujących sylwetę zespołów ruralistycznych, ze szczególną ochroną istniejących, historycznych dominant wysokościowych.
3. utrzymanie istniejącej zabudowy oraz zachowanych elementów zagospodarowania terenu o wartościach historycznych lub kulturowych w dobrym stanie technicznym, funkcjonalnym oraz estetycznym,
4. utrzymanie układu ulic i placów wiejskich, z możliwie największym zachowaniem ich przebiegu, przekrojów, nawierzchni, pierwotnych linii rozgraniczających i linii zabudowy,
5. zachowanie kompozycji układów zieleni (parki, cmentarze, ogrody przydomowe, obsadzenia dróg, zieleń w zespołach zabudowy) stanowiących elementy składowe układów wsi.
6. nawiązania w nowej zabudowie do lokalnych form i kompozycji z dostosowaniem do fizjonomii jednostki i zabudowy sąsiadującej,

Ochrona obiektów architektury:

1. ochrona obiektów architektury i budownictwa oraz zespołów zabudowy należących do typów obiektów, wskazanych jako charakterystyczne dla zasobu kulturowego gminy,
2. utrzymanie i ochrona istniejącej zabudowy oraz elementów zagospodarowania terenu o wartościach historycznych lub kulturowych w dobrym stanie technicznym, funkcjonalnym oraz estetycznym,
3. zachowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków, które obejmuje się najściślejszą ochroną, jako najcenniejsze w zasobie kulturowym gminy,
4. zachowanie obiektów objętych ochroną poprzez wpis do wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków [obecnie gmina jeszcze nie prowadzi gminnej ewidencji zabytków], jako posiadających walory zabytkowe, cennych dla utrzymania unikalnego charakteru krajobrazu kulturowego gminy oraz istotnych dla tożsamości społeczności lokalnej
5. objęcie ochroną i zachowanie innych historycznych obiektów o walorach kulturowych, współtworzących zabytkowy krajobraz kulturowy gminy
6. ingerencje w poszczególnych grupach obiektów chronionych – dopuszczalne po uzgodnieniach z wojewódzkim konserwatorem zabytków, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
7. utrzymanie historycznej kompozycji zespołów obiektów, z ograniczeniem zakresu dopuszczalnych przekształceń oraz dostosowaniem nowych elementów do kompozycji istniejącej lub znanej historycznej,
8. utrzymanie i kształtowanie układu komunikacyjnego i hydrotechnicznego z zachowaniem ich przebiegu i wyposażenia oraz układu historycznych zespołów zabudowy,
9. zachowanie osi kompozycyjnych i powiązań widokowych pomiędzy wnętrzami przestrzennymi i krajobrazem w zespołach zabudowy,
10. zachowanie istniejących i odtwarzanie charakteru zniekształconych wnętrz i relacji przestrzennych w zespołach obiektów,

11. nawiązywanie w nowej zabudowie do zasad kompozycji historycznych zespołów zabudowy i do charakteru historycznej zabudowy.

Ochrona zieleni zabytkowej - parków, cmentarzy, zadrzewień przydrożnych, zadrzewień towarzyszących układom ruralistycznym i zespołom zabudowy

1. ochrona i zachowanie zasobu zabytkowych układów zieleni charakterystycznych dla terenu gminy,
2. zakaz dokonywania podziałów geodezyjnych, w celu utrzymania integralności przestrzennej komponowanych układów zieleni
3. konieczność wykonywania analiz stanu zachowania historycznych założeń zieleni i opracowywanie planów działań porządkujących te obiekty, lub też planów nowego zagospodarowania tych terenów,
4. analizy te należy poprzedzać wytycznymi konserwatorskimi oraz wytycznymi określającymi zasady wycinki drzew i krzewów na terenach objętych ochroną
5. dopuszcza się usuwanie drzew i krzewów w uzasadnionych przypadkach złego stanu sanitarnego zieleni, a ubytki - należy uzupełniać nasadzeniami tego samego gatunku w przypadku starodrzewu lub innymi gatunkami, zgodnie z historycznymi wskazaniem
6. usuwanie drzew i krzewów dopuszczalne za pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków lub wójta gminy, zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Sieci, urządzenia sieciowe oraz źródłowe infrastruktury technicznej pełnią rolę usługową wobec mieszkańców gminy i podmiotów gospodarczych. Za zgodne z ustaleniami studium należy uznać wszystkie te elementy wymienione i niewymienione w dokumencie, chyba, że w treści określono inaczej.

5.1. Komunikacja

Sieć komunikacyjna na terenie gminy powinny ulegać stopniowemu zagęszczaniu, szczególnie na obszarach rozwojowych, w celu zapewnienia obsługi mieszkańcom i turystom. Przewiduje się rozwój dróg gminnych⁶ poprzez ich modernizację i rozbudowę w klasie minimum D lub L, oraz budowę nowych odcinków na terenach rozwojowych i/lub z deficytem dostępu do dróg publicznych. Za zgodą zarządcy drogi można przyjąć wyższą klasę, co wynika z rozporządzenia⁷.

Sieć dróg powiatowych jest zdefiniowana i wg Zarządu Dróg Powiatowych w Bytowie, nie zakłada się ich znaczącej rozbudowy. Jednak zmiana Studium dopuszcza rozwój sieci tych dróg poprzez zmiany zarządu nad drogami, rozbudowę w celu poprawy parametrów lub modernizację dróg w miarę potrzeb. Przepisy prawa obligują do budowy nowych odcinków tych dróg w klasie minimum Z, natomiast remonty i przebudowy pozwalają na przyjęcie klasy o jeden poziom niższej.

Wykaz dróg wojewódzkich i powiatowych z ustaleniem ich klas zawiera poniższa tabela nr 12.

⁶ wykaz z numeracją w tabeli nr 6 w rozdziale Uwarunkowania

⁷ Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 23 grudnia 2016 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 124)

L.P.	Numer drogi	Nazwa drogi - relacja	Klasa drogi ⁸
Drogi wojewódzkie			
1.	Droga wojewódzka Nr 210	Słupsk - Unichowo	Z
2.	Droga wojewódzka Nr 211	Nowa Dąbrowa – Czarna Dąbrówka – Sierakowice – Kartuzy - Żukowo	G
3.	Droga wojewódzka Nr 212	droga Nr 214 – Osowo Lęborskie – Bytów – Chojnice – droga Nr 25 Kamionka	Z
Drogi powiatowe			
1.	1177G	Głobino – Dobieszewo – Podkomorzyce	Z
2.	1192G	Grąbkowo Wargowo – DP nr 1193G	Z
3.	1193G	Chlewnica – Mikorowo – Kozin	Z
4.	1334G	Oskowo – Pomysk Wielki	Z
5.	1738G	Karwno – Podkomorzyce	Z
6.	1739G	Kozy – Kotuszewo	Z
7.	1741G	Rokitki – Bochowo	Z
8.	1745G	Dwór Rokicki – DW nr 211	Z
9.	1747G	DW nr 212 – Nożynko – DW nr 212	Z
10.	1755G	Czarna Dąbrówka – Sieromino	Z
11.	1756G	DP nr 1334G – Łupawsko – Jasień	Z
12.	1757G	Jasień – Chośnica – Parchowo	Z

Tab. 12. Wykaz dróg wojewódzkich i powiatowych i ich klasyfikacji technicznej

Dla ułatwienia powiązań o znaczeniu ponadlokalnym oraz funkcjonowania centrum wsi gminnej, gmina Czarna Dąbrówka rekomenduje rozbudowy dróg wojewódzkich w sąsiedztwie wsi Czarna Dąbrówka w postaci dwóch obwiedni. Zaplanowano rezerwy terenowe na trasie drogi wojewódzkiej Nr 212 – po wschodniej stronie wsi oraz drogi wojewódzkiej nr 211 – na południe. Pokazano je na rysunku Kierunków. Nowe odcinki dróg wojewódzkich powinny być budowane w klasie G.

Polityka przestrzenna gminy, opierając się na kierunkach rozwoju zapisanych w Strategii, sprzyja rozwojowi sieci **tras rowerowych**. Rower to środek transportu prozdrowotny, ekologiczny, umożliwiający dotarcie do nawet trudnych miejsc. W celu propagowania tego środka transportu i rekreacji rozwijać się będzie sieć tras rowerowych. Na mapie: „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” pokazano istniejącą i proponowaną sieć tras rowerowych.

Na terenie całej gminy, w porozumieniu z właścicielami i zarządcami gruntów, także leśnych, przewiduje się rozwój komunikacji rowerowej. Sieciowy charakter wskazuje na konieczność kontynuacji przebiegających w sąsiedztwie granic gminy tras gmin ościennych. Tego typu powiązania publiczne o znaczeniu ponadlokalnym są pożądane i będą powstawać na obszarze całej gminy we współpracy z zarządami gmin sąsiednich, powiatu i województwa. Należą do nich m.in. międzyregionalna Trasa Rowerowa Pałaców i Zamków – nr 15 oraz regionalne trasy rowerowe nr 125, 130 i 137 – wszystkie oznaczone na rysunku Kierunki.

⁸ w określonych w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 23 grudnia 2016 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 124) przypadkach dopuszcza się przyjęcie innej klasy – wyższej lub niższej

Trasy rowerowe mogą mieć charakter użytkowy i rekreacyjny. O ile rekreacyjnych tras jest na terenie gminy sporo, o tyle – dla poprawy jakości życia mieszkańców – wskazana jest rozbudowa tras użytkowych, powiązań sąsiednich wsi i dojazdu do przystanków komunikacji zbiorowej. Do tego celu należy adaptować istniejący układ dróg, także gruntowych i leśnych, bez wprowadzania kolizji z istniejącym ich wykorzystaniem i w uzgodnieniu z ich zarządcami/właścicielami. Każda trasa rowerowa może pełnić także funkcje użytkowe. Wskazane jest wzbogacanie tras rowerowych w dodatkowe urządzenia i udogodnienia w postaci parkingów rowerowych, przystanków z miejscami do siedzenia, koszy na śmieci czy oświetlenia.

Rozbudowa komunikacji rowerowej zmniejszy deficyty w zakresie dostępności komunikacyjnej obszaru gminy i wzmocni jej potencjał turystyczny, przyczyniając się do rozwoju funkcji strategicznych. Realizuje także zasadę ustaloną w planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego.

5.2. Zaopatrzenie w wodę pitną

Obszar opracowania leży w rejonie obfitującym w doskonałej jakości wody podziemne. Aktualne pozwolenia wodnoprawne pozwalają na zaopatrzenie w wodę ok. 10 tys. osób (wg obecnego zużycia). W razie wystąpienia konieczności można zaktualizować dokumenty formalne lub przeprowadzić prace modernizacyjne na ujęciach w celu zwiększenia wydobycia wody.

Biorąc pod uwagę prognozowane przyrosty użytkowników wodociągu rzędu 2-7% oraz znaczną zasobność warstw wodonośnych można stwierdzić, iż bezpieczeństwo w zakresie zasobów wody pitnej w stanie docelowym będzie zapewnione.

Ze względu na racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz w celu ochrony warstwy wodonośnej przed zanieczyszczeniem należy zapisywać w planach miejscowych obowiązków korzystania z sieci wodociągowej w przypadku zaopatrywania w wodę pitną zabudowy mieszkaniowej (również siedliskowej) oraz usługowej z jednoczesnym dopuszczeniem indywidualnych ujęć do czasu realizacji wodociągu. W przypadku zabudowy produkcyjnej można dopuścić docelowo źródła indywidualne, ze względu na prawdopodobieństwo wystąpienia zapotrzebowania przewyższającego możliwości infrastruktury.

5.3. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków

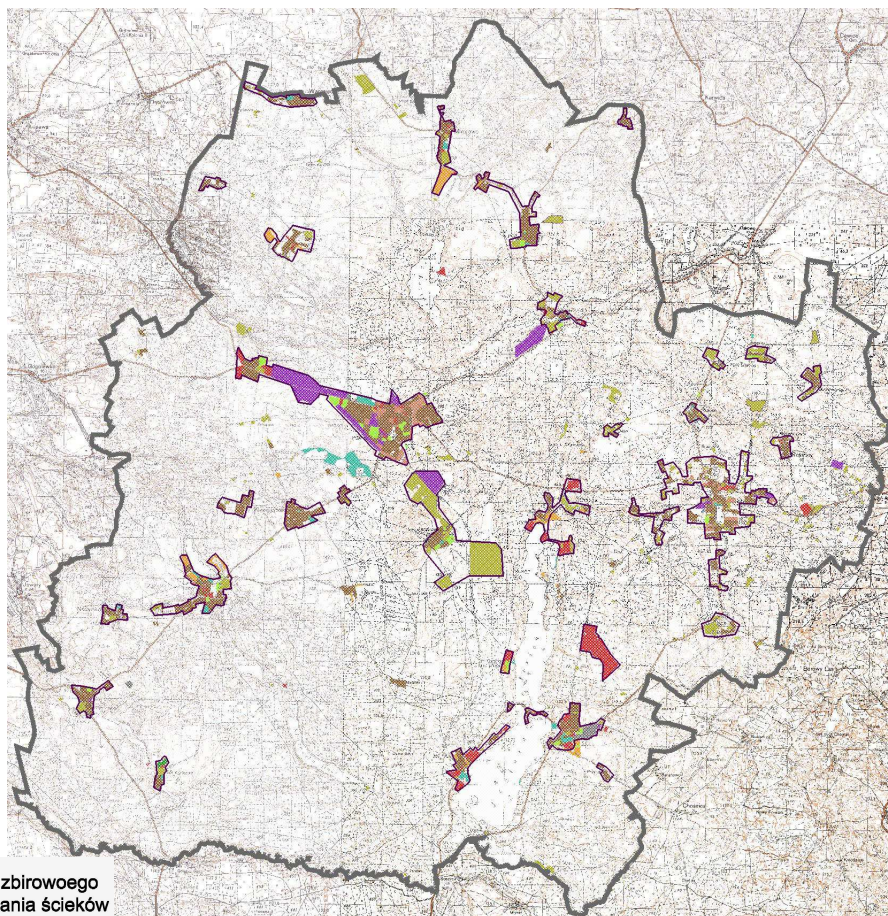
Planuje się rozbudowę oczyszczalni ścieków w Podkomorzycach do wielkości 600 m³/d, która umożliwi rozwój sieci kanalizacji sanitarnej we wschodniej części gminy w rejonie Rokit.

Po zakończeniu inwestycji razem ze zmodernizowaną w ostatnich latach oczyszczalnią w Jasioniu będzie zapewniony zwiększony odbiór ścieków z obszaru gminy.

Na tych obszarach plan miejscowy powinien nakazywać odprowadzanie ścieków komunalnych do sieci kanalizacji sanitarnej z dopuszczeniem rozwiązania tymczasowego w postaci zbiorników bezodpływowych (do momentu realizacji kanalizacji). Na obszarach skanalizowanych, gdzie możliwe jest podłączenie do sieci kanalizacyjnej, rozwiązania indywidualne ani tymczasowe nie powinny być dopuszczane. Na pozostałych terenach dopuszcza się zgodne z przepisami rozwiązania indywidualne, przy czym należy mieć na uwadze zapisy zadań planów ochronnych dla obszarowych form ochrony przyrody. Zgodnie z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 w strefie 100 m od brzegów cieków naturalnych w obszarze Natura 2000 należy uporządkować gospodarkę ściekową poprzez dążenie do budowy kanalizacji ściekowej lub wyposażanie budynków w zabudowie rozproszonej w szczelne zbiorniki bezodpływowe do gromadzenia ścieków.

Na rys. 18 poniżej pokazano obszary, gdzie zaleca się wprowadzenie zbiorowego systemu odprowadzenia ścieków.

Rys. 18.

 granice zalecanego zbiorowego systemu odprowadzania ścieków

5.4. Zaopatrzenie w ciepło

System zaopatrzenia w ciepło w gminie Czarna Dąbrówka oparty jest o źródła indywidualne i taki stan generalnie zostanie utrzymany. Uważa się za pożądane stopniowe ograniczenie paliw kopalnych używanych dla celów ogrzewania pomieszczeń i ciepłej wody użytkowej z własnych źródeł działających w oparciu o lokalne zasoby energii odnawialnej. Powinna nastąpić również racjonalizacja w zakresie korzystania z ciepła czyli szeroko rozumiana termomodernizacja budynków.

Zalecane jest stosowanie w gminie źródeł energii z wykorzystaniem odnawialnych zasobów energii, a w szczególności:

- pelet – jako paliwa o wyższej wartości opałowej od drewna opałowego i wyższej gęstości (mniejsza objętość magazynowanego paliwa), które może być stosowane zarówno w kotłach indywidualnych jak i kotłowniach zasilających wiele obiektów,
- energii słonecznej - poprzez zastosowanie kolektorów słonecznych do celów przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz montaż ogniw fotowoltaicznych,
- niskotemperaturowej energii geotermalnej, z powietrza, wody, gruntu z wykorzystaniem pomp ciepła, stosowanie tego rozwiązania zalecane jest przede wszystkim dla nowo projektowanych budynków o niskim zapotrzebowaniu na ciepło i rozwiązaniach niskotemperaturowych instalacji grzewczych, np. ogrzewania podłogowego,
- energii wiatrowej z wykorzystaniem małych turbin wiatrowych na potrzeby gospodarstw domowych do produkcji energii elektrycznej,

- słomy lub biogazu – zalecenie tych paliw związane jest z możliwością ich pozyskania w dużych indywidualnych gospodarstwach rolnych na terenach mocno rozproszonej zabudowy, gdzie uciążliwości nie będą dotkliwe dla sąsiedztwa,
- drewna opałowego – jako paliwa ogólnie dostępnego z uwagi na duże tereny zalesione i stosunkowo niską cenę paliwa oraz niskie koszty kotłów.

Duży potencjał mają instalacje kolektorów słonecznych, które wytwarzają ciepło głównie na przygotowanie c.w.u. oraz ogniw fotowoltaicznych (PV), pozwalające na sprzedaż nadwyżek do sieci elektroenergetycznej. Mechanizmy wsparcia oraz gwarancje odbioru wyprodukowanej energii podwyższają atrakcyjność tych instalacji.

Motorem pożądaných zmian nie powinny być nakazy administracyjne a raczej system zachęt oraz działania obliczone na podniesienie świadomości mieszkańców gminy. Tempo będzie zależało od stanu rozwoju gospodarczego kraju i regionu.

W ustaleniach dokumentów planistycznych nie należy ograniczać wyboru rodzaju paliwa, a jedynie zalecać korzystanie ze źródeł OZE.

5.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie polityki zaopatrzenia w energię elektryczną można dopuszczać indywidualne źródła energii równoległe z sieciowymi, o ile nie stanowią uciążliwości dla mieszkańców i środowiska. Ze względu na fakt, iż niemal każde powszechnie dostępne indywidualne źródło elektroenergetyczne nie zapewnia samowystarczalności, należy utrzymać zalecenie przyłączenia się do sieci dla nowej zabudowy.

5.6. Zaopatrzenie w gaz

Podstawowym źródłem gazu będą nadal indywidualne zbiorniki (stałe lub przenośne). W chwili obecnej brak jest planów gazyfikacji obszaru gminy, jednak taka inwestycja byłaby bardzo pożądana. Pewną szansą może być lokalna biogazownia wraz z siecią obejmującą obszary zwartej zabudowy.

5.7. Unieszkodliwianie odpadów

Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022” odpady komunalne z obszaru objętego opracowaniem należy dostarczyć do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych działających na terenie Regionu Północnego i wskazanych w wyżej wymienionym planie: RIPOK Szadółki, RIPOK Eko Dolina, RIPOK Czarnówko, RIPOK Chlewnica oraz ewentualnie w zakresie odpadów biodegradowalnych do RIPOK Swarzewo i RIPOK Łeba. Najbliżej położone obiekty znajdują się w Chlewnicy i Czarnówku. Moce przerobowe funkcjonujących RIPOK są wystarczające do przyjęcia i przetworzenia zmieszanych odpadów komunalnych oraz selektywnie zbieranych odpadów komunalnych z terenów gmin należących do Regionu Północnego (w tym gminy Czarna Dąbrówka).

5.8. Odprowadzenie wód opadowych

Wody opadowe należy odprowadzać do gruntu jeżeli nie stoi to w sprzeczności z innymi przepisami oraz spełniają normy jakościowe. Kanalizację deszczową można stosować wszędzie tam, gdzie wymagają tego względy inżynierskie. Na ciekach wodnych poza obszarami Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 i Dolina Słupi PLH220052, o ile to możliwe, należy wprowadzać tzw. obiekty małej retencji, do których należą m.in. elektrownie wodne. W obszarze Natura 2000 obecnie istnieją elektrownie wodne na rzece Łupawie w rejonie wsi Podkomorzyce oraz na rzece Bukowinie w rejonie

wsí Kozin. Funkcjonowanie tych obiektów nie powinno wpływać negatywnie na przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000: gatunki ryb i minogów, siedliska przyrodnicze 3260 – nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranuncion fluitans*, 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe.

Retencjonowanie wody i prawidłowe utrzymywanie otwartych układów odwodnieniowych powinno stać się powszechną praktyką wśród wszystkich mieszkańców na obszarze gminy. Zasady dotyczące retencjonowania wody i prawidłowego odprowadzania jej nadmiaru pozwalają na **zmniejszenie zagrożenia powodziowego**, zasilanie zbiorników wód podziemnych, prawidłową cyrkulację wody w środowisku, poprawiają mikroklimat obszaru i ułatwiają rozwój flory i fauny. Retencjonowanie wody zapobiega również zjawiskom suszy.

Zostały one opisane w części Uwarunkowania i wskazują ważne kierunki działań o znaczeniu przeciwpowodziowym:

- gromadzenie wody opadowej i wykorzystywanie jej do np. podlewania ogrodów,
- budowa oczek wodnych i tym podobnych obiektów rekreacyjno-ekologicznych, retencjonujących wodę na działce budowlanej,
- ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych w zagospodarowaniu terenu działek budowlanych i ciągów komunikacji, głównie pieszej i rowerowej,
- maksymalizowanie powierzchni biologicznie czynnych na działkach budowlanych, szczególnie z zastosowaniem zieleni wysokiej,
- utrzymywanie rowów i drobnych cieków wodnych w należyтым stanie możliwości przepływowych,
- ograniczanie nawożenia użytków rolnych, ogrodów przydomowych i działkowych do niezbędnego minimum.

5.9. Telekomunikacja i teleinformatyka

Rozwój inwestycji telekomunikacyjnych w znacznym stopniu przyspieszyła *Ustawa o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych z dnia 7 maja 2010r.* Zgodnie z tą ustawą miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie może ustanawiać zakazów lokalizowania stacji bazowych telefonii komórkowej jeżeli taka inwestycja jest zgodna z przepisami odrębnymi.

Zagęszczenie lokalizacji stacji bazowych, szczególnie w systemach służących transmisji danych (UMTS, LTE) nie tylko poprawia jakość dostępu do Internetu ale również zmniejsza gęstości pól elektromagnetycznych w pobliżu stacji (mniejsze odległości do odbiorców). Urządzenia nie wymagają wysokich masztów, są mniejsze i mniej widoczne, co jest korzystne dla estetyki otoczenia. Dobry zasięg telefonii komórkowej na terenie gminy korzystnie wpływa na bezpieczeństwo, gdyż umożliwia kontakt ze służbami ratunkowymi lub policją w przypadku zauważenia niebezpiecznej sytuacji np. pożaru lub wypadku.

Gmina powinna stwarzać dobre warunki do rozwoju telekomunikacji i teleinformatyki poprzez szereg działań z zakresu planowania przestrzennego i gospodarki nieruchomościami. W planach miejscowych należy dbać o odpowiednio szerokie pasy drogowe lub korytarze techniczne pozwalające na lokalizację infrastruktury kablowej i urządzeń bezprzewodowych. Gmina jest również zarządcą wielu obiektów oraz terenów na których występują obiekty nadające się do lokalizacji stacji bazowych (kominy, słupy oświetleniowe). Zaletą takich rozwiązań jest minimalizacja negatywnego wpływu na krajobraz oraz dochody z dzierżawy.

Operatorzy powinni akceptować konieczność współdzielenia instalacji wsporczych tak, aby nie mnożyć nadmiernie mało estetycznych obiektów technicznych.

5.10. Obszary rozmieszczenia odnawialnych źródeł energii (OZE)

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uzależnia możliwość planowania i lokalizowania urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW (art. 10 ust. 2a) od wyznaczenia w studium gminy granic obszarów, w których będą dopuszczone. Do tej grupy zaliczono urządzenia wytwarzające energię elektryczną lub ciepłą z wiatru, promieniowania słonecznego, aerotermiki, geotermiki, hydrotermiki, hydroenergii, energii fal i pływów morskich, biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz biopłynów. Ponadto dołączono instalacje termicznego przekształcania odpadów oraz instalację spalania wielopaliwowego współspalającą biopaliwa z innymi paliwami.

Źródło o mocy 100 kW można obrazowo przedstawić jako turbinę wiatrową o minimalnej wysokości masztu ok. 35 m lub wolnostojącą instalację solarną o powierzchni ok. 1500 m². Taka moc jest potrzebna w przybliżeniu, aby zapewnić zaopatrzenie w energię elektryczną dla 10 gospodarstw domowych.

Uwarunkowania lokalizacyjne wymienionych urządzeń można podzielić na trzy grupy: wynikającą z możliwości technicznych przesłana energii do odbiorców, możliwości funkcjonowania urządzenia w danym terenie oraz ograniczeń wynikających z negatywnym oddziaływaniem na zagospodarowanie terenu lub środowisko.

Pierwsza grupa uwarunkowań jest najmniej ważna, gdyż nie dotyczy zasad ale strony realizacyjnej i nie jest przesłanką do wprowadzania ograniczeń. Jest oczywiste, że wytworzona energia elektryczna lub ciepła wymaga odpowiedniej infrastruktury przesyłowej. Na terenie gminy występują linie średniego napięcia, które mogą odbierać energię od mniejszych źródeł. Realizacja większych elektrowni może wymagać napowietrznych lub kablowych linii wysokiego napięcia.

Druga grupa uwarunkowań również nie powinna być źródłem ograniczeń w lokalizacji, gdyż dotyczy możliwości funkcjonowania źródła w danym terenie, a ocena opłacalności i ryzyka inwestycji powinna leżeć po stronie inwestora. Studium zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego określa warunki lokalizacyjne energetyki wiatrowej na terenie gminy Czarna Dąbrówka jako korzystne, więc pomimo, iż gminy leżące w kierunku północnym wykazują warunki bardzo i wybitnie korzystne, to właśnie w ten rodzaj energii odnawialnej najbardziej obfituje obszar opracowania. Na drugim miejscu jest energia promieniowania słonecznego, która dla średniej szerokości geograficznej, na jakiej leży gmina jest jeszcze możliwa do wykorzystania. Energia pochodząca z ciepła ziemi, powietrza czy wody jest marginalna. Naturalnym źródłem jest tylko ciepło ziemi (lub wody głębinowej), jednak ze względu na niski gradient geotermiczny (ok. 20°C/km) jego znaczenie jest niewielkie. Możliwe jest korzystanie z ciepła przypowierzchniowych warstw ziemi lub ciepła wód, czy powietrza o pochodzeniu sztucznym, jeżeli takie źródło się pojawi.

Ze względu na zakres ochrony przyrodniczej energetyczny potencjał hydrograficzny gminy, występujący głównie na rzekach Łupawie i Słupi, nie będzie możliwy do wykorzystania.

Znaczna ilość terenów rolniczych sprawia, że potencjał energetyczny biomasy, biogazu pochodzenia rolniczego jest godny uwagi. Istnieją również możliwości wynikające z produkcji biogazu na bazie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków. Biogazownie o mocy powyżej 0,5 MW należy lokalizować w minimalnej odległości 300 m od terenów istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej i na zasadzie uwzględniającej warunki wietrzne. Wymogi te nie dotyczą biogazowni rolniczych.

Trzecia grupa uwarunkowań jest najważniejsza, gdyż dotyczy potencjalnie negatywnego wpływu instalacji na zagospodarowanie terenu lub środowisko i przede wszystkim będzie brana pod uwagę w procesie wyznaczania obszarów dopuszczalnej lokalizacji. Technologie wykorzystujące odnawialne źródła charakteryzują się zróżnicowanym wpływem na otoczenie. W przypadku energetyki wiatrowej należy liczyć się z wpływem na krajobraz, generowaniem hałasu, tzw. efektu migającego cienia, wpływem na ptaki, niszczeniem naturalnych siedlisk, wibracjami. Przetwarzanie energii promieniowania słonecznego może się wiązać z pewnym wpływem na krajobraz. Wolnostojące instalacje solarne nie wpływają jednak na degradację gleb. Mając na uwadze wykorzystanie biomasy, nie można pominąć ich potencjalnie negatywnego oddziaływania na różnorodność biologiczną, erozję gleby, jak również duże wykorzystanie gruntów oraz wody. Pozostały negatywny wpływ na środowisko spowodowany jest przede wszystkim stosowaniem nawozów, pestycydów oraz transportem.

Niezwykle istotne znaczenie dla rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce miało przyjęcie przez Sejm dnia 20 maja 2016 r. **ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych**, która weszła w życie 16 lipca 2016 r. Do głównych jej regulacji związanych z zagospodarowaniem przestrzennym należą:

- wprowadzenie minimalnych odległości elektrowni wiatrowych od terenów zabudowy mieszkaniowej oraz niektórych form ochrony przyrody (parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych; obszarów Natura 2000);
- wprowadzenie możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych wyłącznie na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W pierwszym zakresie wprowadzono wymóg minimalnej odległości w odniesieniu do lokalizacji:

- istniejących lub projektowanych elektrowni wiatrowych względem istniejącej lub projektowanej zabudowy mieszkaniowej oraz (niektórych) obszarów ochrony przyrody
- projektowanej zabudowy mieszkalnej względem istniejących lub projektowanych elektrowni wiatrowych.

W każdym z przypadków odległość ta powinna wynosić co najmniej dziesięciokrotność wysokości elektrowni wiatrowej. Wysokość powinna zostać obliczona od poziomu gruntu do najwyższego punktu elektrowni wiatrowej wraz z wirnikiem i łopatom.

W przypadku zmiany przepisów prawa w odniesieniu do elektrowni wiatrowych polityka przestrzenna gminy zakłada dostosowanie do nich możliwości lokalizacyjnych w obszarach⁹ wyznaczonych na rysunku Kierunki.

6. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Zakłada się realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym na obszarze całej gminy. Inwestycje o charakterze kubaturowym powinny być lokalizowane raczej w centrach wsi albo w bezpośrednim ich sąsiedztwie, chyba, że są inwestycjami infrastrukturalnymi. Przebieg inwestycji drogowych i inżynierskich należy optymalizować, ale – ze względu na ich zazwyczaj liniowy kształt – wymagać mogą przeprowadzenia przez obszary mniej korzystne lub objęte różnymi formami ochrony. Dla tych inwestycji dopuszcza się możliwość zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne i gruntów rolnych na cele nierolnicze wymagających uzyskania odpowiednich zgód wynikających z przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Należy dostosowywać rozwiązania koncep-

⁹ i – w przypadku zmiany przepisów – ich sąsiedztwie

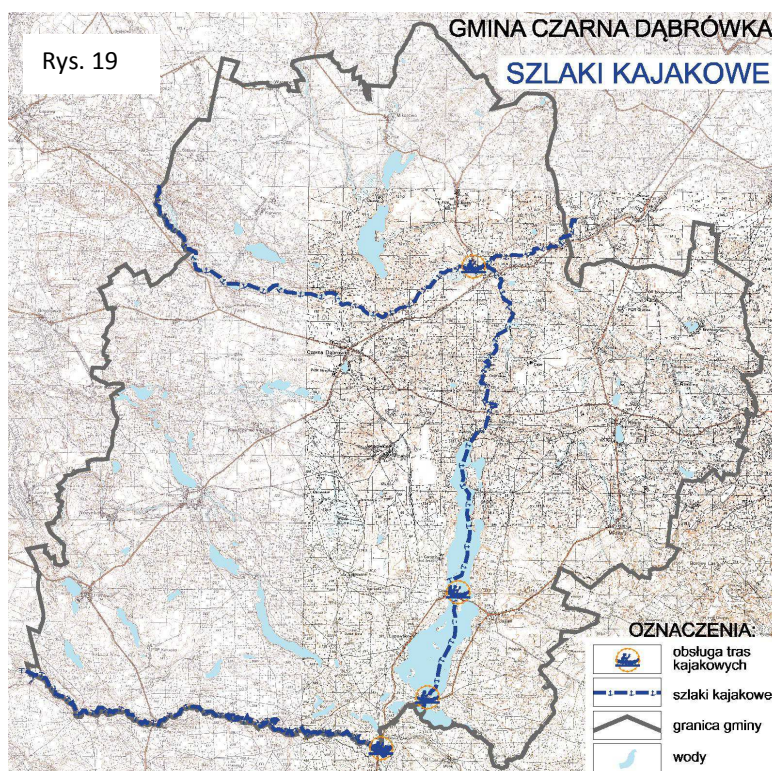

cyjne do obowiązujących przepisów prawa i – w przypadku potencjalnych kolizji – poszukiwać alternatywnych rozwiązań.

7. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Na terenie gminy nie zlokalizowano zadań spełniających kryteria określone w art. 48 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁰.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego¹¹ w załączniku nr 1 „Wykaz zadań” wymieniono inwestycję „Kajakiem przez Pomorze”, którą zaliczamy do inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym. Przewiduje ona rozwój zagospodarowania turystycznego szlaków kajakowych wraz z infrastrukturą obsługującą (np. pola biwakowe, stacje, miejsca wodowania, przenosi, przystanie i dojazdy do nich) oraz promocję tej formy aktywnej turystyki. Zakłada się realizację sieci szlaków kajakowych m.in. na terenie gminy Czarna Dąbrówka na rzekach Słupia, Łupawa i Bukowina, co przedstawiono na rys. 19 poniżej.

Należy podkreślić, że w granicach gminy możliwość realizacji inwestycji związanych z wykorzystaniem wód śródlądowych oraz ich brzegów uwarunkowana jest zachowaniem w stanie obecnym występujących tam cennych siedlisk przyrodniczych.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury technicznej, w tym związane z rozwojem uzbrojenia obszaru gminy i podnoszeniem jakości życia mieszkańców, są przewidziane do realizacji zgodnie z potrzebami i uwarunkowaniami na obszarze całej gminy. Gmina w tym zakresie realizuje m.in. „Plan gospodarki odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022”.

¹⁰ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945)

¹¹ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przyjęty uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.

8. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Ponieważ cały obszar gminy jest pokryty ustaleniami planów miejscowych, nie ma obszarów, dla których wymagane jest sporządzenie planu.

W ramach zwartych struktur występują obszary gruntów wymagających zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze. W ramach tych obszarów wyznaczono te, które wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze. Są to niewielkie tereny - zajmują w sumie powierzchnię do 10 ha. Pokazano je na załączniku graficznym: Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Występują w obrębach Karwno, Kozy i Nożyno.

Ponadto zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych będą wymagały inwestycje liniowe i punktowe z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacji. Dla celu ich realizacji przewiduje się konieczność zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych oraz – na obszarach objętych ochroną ustawową – uzyskania stosowych zgód. Także dla lokalizacji inwestycji produkcyjnych, opartych na odnawialnych źródłach energii (OZE) mogą być wymagane zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i uzyskanie odpowiednich zgód dla obszarów gleb chronionych (I-III).

9. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna gminy należą do jej największych wartości. Dlatego też rozwój produkcji w tych przestrzeniach musi być zrównoważony i gwarantować sukcesywną odbudowę i wzrost jakości środowiska.

W zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej wskazany jest równomierny i optymalny rozwój wszystkich działów produkcji rolnej. Oprócz produktów występujących w dotychczasowej strukturze upraw pojawiać się coraz częściej mogą produkty upraw ogrodniczych, ekologicznych, działalności pasiecznej.

Korekty wymagają – dotyczące wyznaczonych terenów zabudowy zagrodowej – ustalenia w planie miejscowym, które naruszają warunki ochrony obszarów Natura 2000, zawarte w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 (w zachodniej części obrębu Mikorowo Leśnictwo).

Ze względu na konieczność interwencji w zakresie produkcji zwierzęcej trzody chlewnej i drobiu, w celu zrównoważenia rozwoju i eliminacji szkodliwych skutków nadmiernego jej rozwoju, wprowadza się następujące ustalenia na obszarze całej gminy:

- 1) wprowadza się zakaz lokalizowania w pobliżu wód obiektów służących hodowli trzody chlewnej i drobiu,
- 2) wprowadza się zakaz lokalizacji nowych obiektów produkcyjnych przemysłu hodowlanego trzody chlewnej i drobiu powyżej 40 DJP w granicach obszarowych form ochrony przyrody i korytarzy ekologicznych,
- 3) dla budynków produkcji zwierzęcej trzody chlewnej i drobiu:
  - maksymalna szerokość elewacji 30 m,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy 600 m²,

- maksymalna wysokość 7 m i jedna kondygnacja,
- 4) funkcjonowanie obiektów produkcji zwierzęcej:
  - musi odpowiadać obowiązującym przepisom prawa, w tym z zakresu ochrony środowiska i nawożenia (np. ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu; tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 z późniejszymi zmianami); w związku z tym obowiązuje zakaz funkcjonowania ww. obiektów, dla których stwierdza się naruszenie ww. przepisów, w przypadku gdy:
    - nie ma udokumentowanego wykorzystania nawozów, będących produktem ubocznym produkcji, na odpowiednim areale gruntów z uwzględnieniem pożądanego efektu nawożenia (limity ilości nawozu na jednostkę powierzchni zabezpieczające przed obniżeniem wartości składu gleby = przekroczeniem dawki nawozu) i
    - nie ma udokumentowanego przekazania ww. nawozów do oczyszczalni ścieków,
  - musi uwzględniać ograniczenie negatywnego wpływu na otoczenie, w tym zdrowie i jakość życia ludzi oraz środowisko poprzez:
    - wprowadzanie rozwiązań technologicznych eliminujących emisję odorów (np. dodawanie aktywnych mikroorganizmów do gnojowicy),
    - stosowanie preparatów ograniczających populację owadów (np. much),
    - odpowiednie magazynowanie odchodów zwierzęcych stanowiących potencjalny nawóz (szczelność przewodów i zbiorników, wentylacja i czas magazynowania) np. gnojowicy.

Przyjmuje się na potrzeby niniejszego Studium, że produkcja zwierzęca powyżej 40 DJP jest przemysłem hodowlanym, mogącym z dużym prawdopodobieństwem stwarzać negatywne oddziaływanie zarówno na dobrostan zwierząt jak i środowisko naturalne i zdrowie ludzi. Wobec powyższego wprowadza się dodatkowe ograniczenie lokalizacji ferm trzody chlewnej i drobiu w następujący sposób:

- 1) w obszarach zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz w odległości do 100 m od ich granic ogranicza się lokalizację obiektów hodowli wybranych zwierząt: trzody chlewnej i drobiu do 10 DJP na gospodarstwo,
- 2) poza ww. obszarami (czyli obszarami zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz w odległości do 100 m od ich granic) ogranicza się lokalizację obiektów hodowli ww. wybranych zwierząt do 40 DJP na gospodarstwo,
- 3) lokalizacja przemysłu hodowlanego trzody chlewnej i drobiu (o wielkości obsady powyżej 40 DJP) wymaga ustalenia w oparciu o zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który należy sporządzić w tym celu.

W wyniku ww. zapisów należy podjąć zmiany obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z zakazem lokalizacji zdefiniowanego powyżej przemysłu hodowlanego w ramach zabudowy zagrodowej.

Na obszarze gminy, zgodnie z zaleceniami planu zadań ochronnych, wprowadza się zakaz budowy ferm nerek w obszarze Natura 2000 Dolina Słupi PLB220002 i w odległości do 10 km od granic tego obszaru.

Na terenie gminy rozwija się gospodarka rybacka w oparciu o stawy rybne. Studium zakłada rozwój tej formy działalności gospodarczej na bazie naturalnych cieków wodnych. W obszarach Natura 2000 obowiązują ograniczenia, które należy uwzględnić w planowaniu rozwoju tej działalności zgodnie z Zarządzeniami Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku (np. w miejscowości Kozin, zachodniej części obrębu Mikorowo Leśnictwo). Na terenie gminy wprowadza się zakaz lokalizowania nowych i rozbudowywania istniejących stawów rybnych wymagających poborów wód

z rzek lub zrzutów wód do rzek, mogących w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036.

W zakresie zwiększenia lesistości Studium przewiduje możliwość realizacji dolesień zgodnie z obowiązującymi planami miejscowymi, przepisami prawa oraz występującymi uwarunkowaniami. Na rysunku Studium pokazano jedynie te powierzchnie dolesień, które wynikają bezpośrednio z planów zarządów lasów państwowych. Jednakże zarówno dolesienia zapisane w prawie miejscowym jak i nowe dolesienia spełniające warunki określone w przepisach prawa są zgodne z polityką przestrzenną gminy. Korekty wymagają jedynie szczegółowe zapisy obowiązujących planów miejscowych w tym zakresie zgodnie z ww. Zarządzeniem (w miejscowości Kozy, Odnoga, Podkomorzyce).

10. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczone w 2004 r. jako obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią. Są one przedstawione na rysunku Uwarunkowania. W granicach tych obszarów obowiązują dodatkowe wymogi wynikające z ustawy Prawo wodne, m.in. nakładające na inwestorów obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

Wg stanu na dzień 20 marca 2019 r. na portalu <http://mapy.isok.gov.pl/imap> nie widnieją żadne inne dane dotyczące występowania terenów szczególnego zagrożenia powodzią na obszarze gminy Czarna Dąbrówka.

W celu ochrony przeciwpowodziowej należy ograniczać spływ wód opadowych i stosować retencję wody. W związku z tym w prawie miejscowym wskazane jest ustalanie następujących zasad:

- gromadzenie wody opadowej i wykorzystywanie jej do np. podlewania ogrodów,
- budowa oczek wodnych i tym podobnych obiektów rekreacyjno-ekologicznych, retencjonujących wodę na działce budowlanej,
- ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych w zagospodarowaniu terenu działek budowlanych i ciągów komunikacji, głównie pieszej i rowerowej,
- maksymalizowanie powierzchni biologicznie czynnych na działkach budowlanych szczególnie z zastosowaniem zieleni wysokiej,
- utrzymywanie rowów i drobnych cieków wodnych w należyтым stanie możliwości przepływowych,
- ograniczanie nawożenia użytków rolnych, ogrodów przydomowych i działkowych do niezbędnego minimum.

Wzdłuż rzeki Słupia występują obszary zagrożone podtopieniami (rysunek 20 poniżej).

Na terenie gminy nie występują obszary osuwania się mas ziemnych uwzględnione w rejestrze. Natomiast obszary predysponowane do ruchów masowych pokazano na rysunku 13 w części Uwarunkowania. Ich występowanie jest związane przede wszystkim z dużymi spadkami terenu, co należy uwzględnić w zabudowie i zagospodarowaniu, stosując odpowiednie ograniczenia.

11. OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Filary ochronne ustanawiane są w złożu dla zabezpieczenia obiektów na powierzchni terenu przed nadmiernymi skutkami wybierania złoża.

Do zadań służby mierniczej zakładu górniczego w zakresie obsługi mierniczej należy m.in. wyznaczanie granic filarów ochronnych i pasów ochronnych oraz kontrolowanie przebiegu eksploatacji w stosunku do ustalonych granic §110 ust. 4 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających kopaliny pospolite (Dz. U. 02.109.96). Taki filar ochronny może zostać ustanowiony w związku z działalnością zakładu górniczego. Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka jest jeden obszar górniczy: Kozin III, oznaczony na załącznikach graficznych.

12. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA

Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka nie występują pomniki zagłady.

13. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Obszarami wymagającymi rekultywacji są obszary powydobywcze – po wydobywaniu kopaliny. Planuje się po okresie eksploatacji przeprowadzenie adaptacji na cele produkcyjno-usługowe, zalesień lub stawów rybnych.

Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka nie przewiduje się wyznaczania obszarów przekształceń i rehabilitacji. Nie występują zdiagnozowane obszary wymagające remediacji.

14. OBSZARY ZDEGRADOWANE

Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka nie wyznaczono obszarów zdegradowanych.

15. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka nie występują tereny zamknięte.

16. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy nie powoduje konieczności specjalnego traktowania wybranego obszaru gminy ani ze względu na występujące konflikty, potencjał czy znaczenie dla jej rozwoju. Nie wyklucza to powstania w przyszłości uwarunkowań sprzyjających wyznaczeniu obszaru funkcjonalnego.

Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka nie wyznaczono obszaru funkcjonalnego o znaczeniu lokalnym. Art. 49c ustawy¹² zawiera zasady określania obszarów funkcjonalnych:

„1. Obszary funkcjonalne określa się z zapewnieniem:

- 1) ciągłości i zwartości wyznaczanego obszaru – polegającej na wyznaczeniu obszaru zamkniętego wspólną granicą;
- 2) dostępności danych wskaźnikowych, umożliwiających wyznaczenie łącznego obszaru, którego zasięg przestrzenny umożliwi rozwiązanie istniejących lub przewidywanych problemów oraz rozwój nowych funkcji tych obszarów.”.

17. OBSZARY ROZMIESZCZENIA URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 100KW ORAZ ICH STREFY OCHRONNE ZWIĄZANE Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU

Zasady lokalizacji urządzeń odnawialnych źródeł energii wytwarzających energię elektryczną lub ciepłą o mocy przekraczającej 100 kW z następujących źródeł:

- energii wiatru - wyznaczone obszary wskazane na rysunku, w których powinna się zawrzeć instalacja wraz z wymaganymi odległościami zależnymi od wysokości obiektu wyznaczonymi zgodnie z Ustawą z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych lub innymi obowiązującymi przepisami.
- pozostałych rodzajów energii - dopuszcza się lokalizacje na całym obszarze gminy.

Zasady lokalizacji biogazowni o mocy powyżej 500 kW – należy zachować odległość minimum 300 m od zabudowy mieszkaniowej.

Zaleca się ograniczenie lokalizacji urządzeń odnawialnych źródeł energii wytwarzających energię elektryczną lub ciepłą o mocy przekraczającej 100 kW z energii słonecznej do terenów zabudowanych oraz kompleksów najstabszych gruntów rolnych.

Wyznaczenie w studium terenów, w których dopuszcza się lokalizację OZE o mocy przekraczającej 100 kW, nie zwalnia z konieczności spełnienia wszystkich wymaganych obowiązującymi przepisami warunków.

¹² Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

IV. ANEKSY

ANEKSY

Aneks 1 - Przeznaczenie terenu w obowiązujących planach

Aneks 2 - Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP) *wg stanu na 1.08.2018.*

Aneks 3 – Lista jednostek osadniczych

Aneks 4 – Działalność gospodarcza

Aneks 5 – Przyroda chroniona

Aneks 6 – Prognoza demograficzna

Aneks 7 – Wykaz obiektów dziedzictwa kultury

Aneks 8 – Budżet gminy

Aneks 9 – Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Przeznaczenie terenu w obowiązujących planach miejscowych wg obrębów gminy Czarna Dąbrówka

Lp.	Przeznaczenie ¹ /obróby	MN/MW	MNL	U ²	UP	US	R	RM	RU	P	ZP	ZC	ZD
1	Bochowo	9,0		< 1,0			421,0	< 1,0	< 1,0		0,2		< 1,0
2	Brzezinka	5,0					67,0						
3	Czarna Dąbrówka	93,6 / 1,6		20,4	2,5	35,4	297,6	5,7	1,9	27,0	9,9	5,8	5,0
4	Glińnica	6,0		< 1,0		< 1,0	369,0	4,0	5,0				2,0
5	Jasień	27,0	3,0 7,0	50,0	4,0	2,0	294,0	1,0	5,0	1,0	3,0	2,0	1,0
6	Jerzkowice	15,0	1,0	4,0	< 1,0	2,0	651,0	1,0	109,0	20,0	5,0		2,0
7	Kartkowo	5,0		< 1,0		0,2	230,0		3,0		3,0		
8	Karwno	21,0		1,0	0,1		919,0	2,0	2,0		0,1		
9	Kleszczyniec	42,0		< 1,0	< 1,0	1,0	519,0	7,7					
10	Kłosy	6,0	< 1,0				235,0	4,0					
11	Kotuszewo	6,0					117,0	1,0					
12	Kozy	43,0	1,4	1,4	0,4	0,4	600,0	6,0	10,0				
13	Łupawsko	11,0	2,0	13,0		3,0	21,0	1,0	1,0				
14	Mikorowo	15,0	8,0	< 1,0	1,0	2,0	551,0	2,0	5,0		0,2		
15	Mikorowo						27,0	1,0	4,0				
16	Mydlita	6,0					421,0	7,0	7,0				
17	Nożynko	9,0				1,0	351,0		3,0				
18	Nożyno	30,0		1,0	2,0	2,0	490,0	< 1,0	5,0		2,0	0,4	
19	Osowskie	6,0	1,0				67,0						
20	Otnoga	8,0	8,0	8,0			246,0	6,0	4,0				
21	Podkomorzyce	15,0		10,0			200,0	1,0	6,0	9,0	4,0		
22	Rokiciny	10,0		6,0	< 1,0		435,0	8,0		5,0			
23	Rokitki	6,0		0,1		0,2	201,0	5,0	3,0				
24	Rokity	67,3		10,0		1,1	442,0	18,9	0,4	5,2	1,0	0,6	
25	Święchowo	2,0	< 1,0				37,2	1,5					
26	Unichowo	14,0				2,0	377,0	< 1,0	4,0	< 1,0			1,8
27	Wargowo	13,0	2,0				280,0	2,0					
28	Razem	490,9/1,6	30,8	137,1	10,6	52,5	8865,8	86,4	178,3	67,4	25,4	8,8	11,0

stan na listopad 2016 r.

¹ bez lasów i wód² funkcje mieszkaniowo-usługowe podzielono pomiędzy mieszkaniowe i usługowe w proporcji 50%/50%

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP)

wg stanu na 1.10.2018..

Nazwa planu	Nr i data uchwały Rady Gminy	Data ogłoszenia w Dz. Urz.	Nr/pozycja Dziennika Urzędowego
1	4	5	6
MPZP obręb Karwno	XXVII/223/05 z dnia 9.09.2005r.	19 grudnia 2005r.	Nr 141 Poz. 3354
MPZP obręb Mikorowo	XXVII/224/05 z dnia 9.09.2005 r.	19 grudnia 2005r.	Nr 141 Poz. 3355
MPZP obręb Wargowo	XXVII/222/05 z dnia 9.09.2005r.	16 stycznia 2006r.	Nr 6 Poz. 86
MPZP obręb Mikorowo Leśnictwo	XXVII/225/05 z dnia 9.09.2005r.	16 stycznia 2006 r.	Nr 6 Poz. 87
MPZP obręb Kotuszewo	XXVII/253/06 z dnia 31.01.2006r.	2 maja 2006r.	Nr 46 Poz. 938
MPZP obręb Nożynko	XXXI/251/2006 z dnia 31.01.2006r.	19 maja 2006r.	Nr 53 Poz. 1093
MPZP obręb Święchowo	XXXI/252/06 z dnia 31.01.2006r.	22 maja 2006r.	Nr 54 Poz. 1118
MPZP obręb Kleszczyniec	XXXI/255/06 z dnia 31.01.2006r.	22 maja 2006r.	Nr 54 Poz. 1119
MPZP obręb Brzezinka	XXXI/254/06 z dnia 31.01.2006r.	22 czerwca 2006r.	Nr 67 Poz. 1401
MPZP obręb Podkomorzyce	XXXI/250/06 z dnia 31.01.2006r.	22 czerwca 2006r.	Nr 67 Poz. 1402
MPZP obręb Osowskie	XXXI/256/06 z dnia 31.01.2006r.	22 czerwca 2006r.	Nr 67 Poz. 1403
MPZP obręb Rokitki	XXXIV/292/06 z dnia 25.05.2006r.	22 sierpnia 2006r.	Nr 89 Poz. 1857
MPZP obręb Czarna Dąbrówka	XXXIV/285/06 z dnia 25.05.2006r.	24 sierpnia 2006 r.	Nr 90 Poz. 1870
MPZP obręb Glińnica	XXXIV/286/06 z dnia 25.05.2006r.	28 sierpnia 2006r.	Nr 91 Poz.1894
MPZP obręb Bochowo	XXXIV/284/06 z dnia 25.05.2006r.	28 sierpnia 2006r.	Nr 91 Poz. 1895
MPZP obręb Otnoga	XXXIV/290/06 z dnia 25.05.2006r.	13 października 2006r.	Nr 104 Poz. 2105
MPZP obręb Rokity	XXXIV/291/06 z dnia 25.05.2006r.	13 października 2006 r.	Nr 104 Poz. 2106
MPZP obręb Kłosy	XXXIV/288/06 z dnia 25.05.2006r.	31 października 2006r.	Nr 109 Poz. 2234
MPZP obręb Kartkowo	XXXIII/278/06 z dnia 27.04.2006r.	20 listopada 2006 r.	Nr 117 Poz. 2462
MPZP obręb Nożyno	XXXIII/280/06 z dnia 27.04.2006r.	20 listopada 2006r.	Nr 117 Poz. 2463
MPZP obręb Jerzkowice	XXXIII/277/06 z dnia 27.04.2006r.	4 grudnia 2006r.	Nr 124 Poz. 2558
MPZP obręb Unichowo	XXXIII/279/06 z dnia 27.04.2006r.	4 grudnia 2006r.	Nr 124 Poz. 2559

MPZP obrębu Jasień	XXXIV/287/06 z dnia 25.05.2006r.	11 stycznia 2007r.	Nr 6 Poz. 189
MPZP obrębu Łupawsko	XXXVI/302/06 z dnia 6.09.2006r.	31 maja 2007r.	Nr 103 Poz. 1653
MPZP obrębu Mydlita	XXXIV/289/06 z dnia 25.05.2006r.	15 stycznia 2007r.	Nr 7 Poz. 226
MPZP obrębu Rokiciny	XXXIV/293/06 z dnia 25.05.2006r.	18 stycznia 2007r.	Nr 11 Poz. 354
MPZP fragmentu miejscowości Łupawsko	XXXIII/210/09 z dnia 28.10.2009r.	7 grudnia 2009r.	Nr 165 Poz. 3172
MPZP dla działek 7/9 oraz 7/10 obręb Podkomorzyce	X/89/2011 z dnia 28.10.2011	22 marca 2012r.	Poz. 1162
Zmiany MPZP dla fragmentu działki nr 11/4 w obrębie ewidencyjnym Bochowo	XXXIII/311/2014 27.01.2014	17 lutego 2014r.	2014 r., poz. 785;
Zmiany MPZP dla działki nr 141/85 w obrębie ewidencyjnym Czarna Dąbrówka (Gmina Czarna Dąbrówka)	XXXIII/312/2014 27.01.2014	17 lutego 2014r.	2014 r., poz. 786
Zmiany MPZP dla fragmentu działki nr 5/4 w obrębie ewidencyjnym Glińnica (Gmina Czarna Dąbrówka)	XXXIII.313.2014 27.01.2014	20 marca 2014r.	2014 r., poz.1203
Zmiany MPZP dla obszaru zawierającego się w granicach geodezyjnych działki nr 151/61 oraz działki nr 208 w obrębie ewidencyjnym Jerzkowice	XXXIII/314/2014 27/01/2014	17 lutego 2014r.	2014 r. poz 787
Zmiany MPZP dla fragmentu działki nr 2/17 w obrębie ewidencyjnym Kozy	XXXIII/315/2014 27.01.2014	17 lutego 2014r.	2014 r. poz 7788
Zmiany MPZP dla działki nr 73/30 w obrębie ewidencyjnym Nożynko	XXXIII.316.2014 27.01.2014	27 lutego 2014r.	2014 r. poz. 924
Zmiany MPZP dla fragmentu działki nr 51/2 w obrębie ewidencyjnym Podkomorzyce	XXXIII/317/2014 27.01.2014	17 lutego 2014r.	2014 r. poz 789
MPZP dla działek nr 221/3 oraz 32/1, 32/3, 32/4, 34, 116, 35, 36/1, 36/2, 36/3, 37/1, 37/2, 37/3, 37/4, 38, 39, 40, 41 w obrębie ewidencyjnym Unichowo	XXXIII/318/2014 27.01.2014	17 lutego 2014r.	2014 r. poz. 790
Zmiany MPZP dla działki nr 28/1 w obrębie geodezyjnym Unichowo w Gminie Czarna Dąbrówka	IV/29/2015 19.02.2015	19 marca 2015r.	2015 r., poz.891
Zmiany MPZP dla działek nr 1/20 i 1/21 w obrębie ewidencyjnym Kozy	XIII/107/2015 28.12.2015	11 lutego 2016r.	2016 r., poz.506
Zmiany MPZP dla działki nr 4/28, 4/29,30,31,52,53 oraz fragmentu działki 29 zgodnie z załącznikiem graficznym w obrębie ewidencyjnym Jasień	XIII/108/2015 28.12.2015	11 lutego 2016r.	2016 r., poz.507
Zmiany MPZP dla działki nr 15 w obrębie ewidencyjnym Nożynko	XIII/109/2015 28.12.2015	11 lutego 2016 r.	2016 r., poz.508
Zmiany MPZP obręb Rokity	XVII/162/2016 30.03.2016	20 kwietnia 2016 r.	2016 r., poz. 1517

Zmiany MPZP obręb Czarna Dąbrówka	XIX/180/2016 29.06.2016	1 sierpnia 2016r.	2016 r., poz. 2800
Zmiany MPZP dla działek nr 26/7, 26/16, 26/11, 26/12, 26/13, 26/14 oraz części działki nr 26/10 w obrębie Nożynko	XXVI/238/2017 10.02.2017	28 marca 2017r.	2017 r., poz. 1080
Zmiany MPZP dla działek nr 4/2, 4/3, 4/5, 8, 9/8, 7, 12, 14, 6/2, 15/1, 218/2, 225/3, 510/5, 543 obr. Kozy	XXVII/250/2017 31.03.2017	30 maja 2017 r.	2017 r., 2053

Lista jednostek osadniczych wg rozporządzenia¹
Gmina Czarna Dąbrówka

Lp.	Nazwa jednostki osadniczej	Uwagi
1.	Będzieszyn	część wsi Jasień
2.	Bochow	
3.	Bochówko	
4.	Brzezinka	
5.	Czarna Dąbrówka	
6.	Chojnowo	część wsi Jasień
7.	Dąbrowa Leśna	część osady Brzezinka
8.	Dęby	przysiółek wsi Otnoga
9.	Drążkowo	osada
10.	Dwór Rokicki	część wsi Rokiciny
11.	Flisów	osada leśna
12.	Glińnica	
13.	Jasień	
14.	Jaszewo	osada
15.	Jerzkowice	
16.	Kartkowo	osada
17.	Karwno	
18.	Kleszczyniec	
19.	Kłosy	
20.	Kostroga	osada
21.	Kotuszewo	
22.	Kozin	
23.	Kozy	
24.	Lipieniec	osada leśna
25.	Łupawsko	
26.	Mikorowo	
27.	Mydlita	
28.	Niklice	część wsi Rokiciny
29.	Nowe Karwno	
30.	Nożynko	
31.	Nożyno	
32.	Obrowo	osada leśna
33.	Orle	część wsi Jasień
34.	Osowskie	
35.	Otnoga	
36.	Owsianka	kolonia <i>brak mieszkańców</i>
37.	Pałaki	część wsi Rokity
38.	Paszkowo	część wsi Rokitki
39.	Podkomorki	osada leśna
40.	Podkomorzyce	osada
41.	Połupino	przysiółek wsi Kleszczyniec
42.	Przybin	osada
43.	Przyłaski	osada
44.	Rokiciny	
45.	Rokicki Las	część wsi Rokiciny

¹ Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części (Dz. U. z 2013 r. poz. 200)

46.	Rokitki	
47.	Rokity	
48.	Rudka	przysiółek wsi Mydlita
49.	Sieromino	osada
50.	Skotawsko	osada leśna
51.	Sobołewo	część wsi Rokiciny
52.	Soszyce	
53.	Świąchowo	kolonia
54.	Mnichowo	
55.	Wargowo	
56.	Wargówko	kolonia
57.	Zawiat	przysiółek wsi Otnoga

Działalność gospodarcza
w gminie Czarna Dąbrówka

Kod sekcji	Rodzaj działalności	Liczba wpisów
F	Budownictwo ¹	96
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	53
C	Przetwórstwo przemysłowe	21
H	Transport i gospodarka magazynowa	15
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5
S	Pozostała działalność usługowa	5
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3
J	Informacja i komunikacja	3
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3
E	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
P	Edukacja	1
Suma		245

Wg stanu na dzień 24.03.2016.

¹ tutaj też najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów

PRZYRODA CHRONIONA NA TERENIE GMINY CZARNA DĄBRÓWKA**Istniejące na terenie gminy Czarna Dąbrówka rezerwaty przyrody**

Tab. 1

Lp.	Nazwa rezerwatu przyrody	Miejsce publikacji aktu prawnego	Data aktu prawnego	Organ aktu prawnego	Obręb geodezyjny	Nr działki ewidencyjnej	Cel utworzenia	Powierzchnia [ha]
1	Jeziora Sitna	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2018 r. poz. 1048	2018-03-01	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku	Kartkowo	307 (część), 308 (część), 309 (część), 310 (część), 311 (część), 312 (część), 313 (część)	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ekosystemów śródleśnych jezior – lobeliowego i dystroficznego, torfowisk i otaczających je borów bagiennych wraz z charakterystyczną roślinnością oraz populacjami cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.	40,45
2	Gniazda Orła Bielika	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2018 r. poz. 92	2017-12-27	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku	Łupawsko	305 (część)	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie fragmentu starodrzewu sosnowego stanowiącego ostoję bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>).	10,57
3	Skotawskie Łąki	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2008 r. Nr 123, poz. 2935	2008-11-07	Wojewoda Pomorski	Łupawsko	4/1, 5, 300 (część), 327 (część), 328 (część), 351 (część), 352 (część), 353 (część), 354 (część), 386 (część), 387 (część)	Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie zespołu torfowisk soligenicznych i topogenicznych w obszarze źródłowym rzeki Skotawy oraz cennych ekosystemów wodnych, łąkowych i leśnych	54,78

Istniejące na terenie gminy Czarna Dąbrówka użytki ekologiczne

Tab. 2

Lp.	Nazwa użytku ekologicznego / opis wartości przyrodniczej	Rodzaj aktu prawnego i numer	Organ aktu prawnego	Data aktu prawnego	Miejsce publikacji aktu prawnego	Obręb geodezyjny	Numer działki	Opis lokalizacji	Powierzchnia [ha]
1	Torfowisko Flisów 1 / torfowisko wysokie	Uchwała XIV/85/08	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	2008-02-01	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego Nr 63 poz. 1042	Mikorowo Leśnictwo ark. 0016	192/1	oddział leśny 192d Nadleśnictwo Łupawa	1,93
2	Torfowisko Flisów 2 / torfowisko wysokie	Uchwała XIV/85/08	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	2008-02-01	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego Nr 63 poz. 1042	Mikorowo Leśnictwo ark. 0016	235	oddział leśny 236c Nadleśnictwo Łupawa	0,20
3	Nazwy nie nadano / bagno z torfowiskiem Bagno z torfowiskiem	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski 5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 3 Wojewoda Słupski	Wargowo ark. 0028	15 / 1	Nadl. Łupawa, L. Dąbrówno, o.15c,d,j	10,03

	– kompleks leśny z torfowiskiem								
4	Nazwy nie nadano / Torfowisko (z brzozą i sosną)	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Wargowo ark. 0028	17 / 1	Nadl. Łupawa, L. Dąbrówno, o.17d	3,10
5	Nazwy nie nadano / Bagno w 30% pokryte brzożą	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Mikorowo Leśnictwo ark. 0016	67	Nadl. Łupawa, L. Dąbrówno, o.67d	4,11
6	Nazwy nie nadano / Torfowisko wysokie pokryte sosną	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Mikorowo Leśnictwo ark. 0016	82	Nadl. Łupawa, L. Dąbrówno, o.82f	3,80
7	Nazwy nie nadano / Bagno z lustrem wody, otoczone torfowiskiem	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Mikorowo Leśnictwo ark. 0016	213	Nadl. Łupawa, br. Łupawa, L. Flisów, o.213b	2,65
8	Nazwy nie nadano / Torfowisko wysokie	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Mikorowo Leśnictwo ark. 0016	214 / 1	Nadl. Łupawa, br. Łupawa, L. Flisów, o.214b	5,20
9	Nazwy nie nadano / Śródleśne bagno o charakterze torfowiska wysokiego pokryte sosną i brzożą.	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	brogai ark. 0004	451	Nadl. Łupawa, br. Łupawa, L. Święchowo, o.451b	4,84
10	Nazwy nie nadano / Bagno śródleśne o charakterze torfowiskowym	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Czarna Dąbrówka ark. 0003	394	Nadl. Łupawa, br. Łupawa, L. Czarna Dąbrówka, o.394I	2,26
11	Nazwy nie nadano / Śródleśne bagno o charakterze torfowiskowym	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Rokity ark. 0026 dz. 398 i brog ark. 0022 Dzd. 404	398; 404	Nadl. Łupawa, br. Łupawa, L. Czarna Dąbrówka, o.398d, 404b,i	15,21
12	Nazwy nie nadano / Bagno o charakterze torfowiska wysokiego	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Czarna Dąbrówka ark. 0003	413	Nadl. Łupawa, br. Łupawa, L. Kleszczyniec, o.413b	9,75
13	Nazwy nie nadano / Śródpolne torfowisko porośnięte brzożą i wierzbą	Rozporządzenie 5/98	Wojewoda Słupski5/98	1998-04-28	Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 11 poz. 36Wojewoda Słupski	Nożynko ark. 0019	514	Nadl. Łupawa, br. Łupawa, L. Nożyno, o.514f	2,58
14	Kostroga / łąka i szuwały broga –	Rozporządzenie 78/2006	78/2006Wojewoda Pomorski	2006-07-27	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego Nr 88 poz. 1842Wojewoda Pomorski	Mikorowo Leśnictwo ark. 0016	231	Nadl. Cewice, br. Mikorowo, L. Kozin, od. 231 m	1,48

	zachowanie biocenozy łąkowych i szuwarowych								
15	Skotawskie Kukułki / Kompleks torfowiskowy z mozaiką zbiorowisk niskich torfowisk alkalicznych	Uchwała VI/52/2015	Rada Gminy Czarna Dąbrówka VI/52/2015	2015-04-27	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2015 r. poz. 1723 Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Nożyno	165	Nadleśnictwo Łupawa	2,65
16	Nadskotawski Zbiornik / śródleśne oczko wodne	Uchwała VI/53/2015	Rada Gminy Czarna Dąbrówka VI/53/2015	2015-04-27	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2015 r. poz. 1674 Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Nożyno	148/2	Nadleśnictwo Łupawa	1,50

Istniejące na terenie gminy Czarna Dąbrówka pomniki przyrody

Tab. 3

Lp. pomnika przyrody	Gatunek Pomnika Przyrody	Rodzaj i nNumer aktu prawnego	Data aktu prawnego	Organ aktu prawnego	Miejsce publikacji	Miejscowość	Obręb geodezyjny	Nr działki ewidencyjnej	Opis położenia	Obwód w cm	Ilość obiektów
1343	Dąb szypułkowy	Orzeczenie 59	1956-05-16	Prezydium WRN Koszalin	brak danych	Mikorowo	Mikorowo arkusz 0016	skrzyżowanie dróg działka 26 i 27	Mikorowo, skrzyżowanie dróg Mikorowo-Wargowo, Żychlin-Kozy	653701	1
1441	Buk zwyczajny	Ogłoszenie ~~156/23~~	1978-10-26 <i>Data według RDOŚ: 1978-12-04</i>	Wojewoda Słupski	Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Słupsku nr 8 poz. 14 (poz. 156)	Mikorowo-Dzierzlin	Kozy arkusz 0014	189	Mikorowo-Dzierzlin, obr. Łupawa, o. 472h	360; 495	2
1442	Buk zwyczajny	Ogłoszenie ~~157/24~~	1978-10-26 <i>Data według RDOŚ: 1978-12-04</i>	Wojewoda Słupski	Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Słupsku nr 8 poz. 14 (poz. 157)	Mikorowo-Dzierzlin	Mikorowo arkusz 0016	190/1	Mikorowo-Dzierzlin, obr. Łupawa, o. 473p	157	1
1443	Dąb szypułkowy	Ogłoszenie 158/25	1978-10-26 <i>Data według RDOŚ: 1978-12-04</i>	Wojewoda Słupski	Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Słupsku nr 8 poz 14 (poz. 158)	Mikorowo-Dzierzlin	Mikorowo arkusz 0016	190/1	Mikorowo-Dzierzlin, obr. Łupawa, o. 473p	410	1
2650	Cis pospolity	Uchwała XXXV/221/01	2001-09-28	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2002 r. poz. 26 nr 635	Rokitki	Rokitki arkusz 0025	156/3 (/10)	-	210229	1

2651	Cis pospolity	Uchwała XLIII/268/02	2002-07-05	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2002 r. nr 52 poz. 1275	Rokitki	Rokitki arkusz 0025	136/4	-	23970	1
2653	dąb Dąb szypułkowy	Uchwała IX/70/03	2003-07-15	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	<i>brak danych</i>	Rokitki	Rokitki arkusz 0025	49	-	531475	1
2654	kasztanowiec Kasztanowiec biały	Uchwała IX/70/03	2003-07-15	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	<i>brak danych</i>	Rokity	Rokity arkusz 0025	279	-	350336	1
2655	dąb Dąb szypułkowy	Uchwała XVII/150/04	2004-06-18	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Dz. Urz. z 2004 r. Nr 155, poz. 3134	Jasień	Jasień arkusz 0008	263/2	wyspa jeziora Jasień	500; 360; 330	3
2656	lipa Lipa drobnolistna	Uchwała XVII/150/04	2004-06-18	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2004 r poz. 155 nr 3134	Jerzkowice	Jerzkowice arkusz 0009	97/1, 96	rosną przy drodze (3 x 250); 270; (2x330); (2x340); (2x350); 380; (2x470)	(3 x 250); 270; (2x330); (2x340); (2x350); 380; (2x470)	13
2657	Dąb szypułkowy	Uchwała XX/164/2004	2004-11-19	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2004 r poz. 155 nr 3135	Rokity	Rokity arkusz 0026	239	-	305	1
2658	Dąb szypułkowy	Uchwała XX/164/2004	2004-11-19	Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2004 r poz. 155 nr 3135	Rokity	Rokity arkusz 0026	239	-	36401	1

Istniejące na terenie gminy Czarna Dąbrówka obszary Natura 2000

Tab. 4

Lp.	Nazwa obszaru Natura 2000	Kod obszaru	Rodzaj ochrony	Akt prawny o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Miejsce publikacji aktu prawnego
1	Jeziora Lobeliowe koło Soszycy	PLH220039	Dyrektywa siedliskowa	DECYZJA KOMISJI z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE)	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43 str. 63
2	Dolina łupawy	PLH220036	Dyrektywa siedliskowa	DECYZJA KOMISJI z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE)	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43 str. 63
3	Dolina Słupi	PLH220052	Dyrektywa siedliskowa	DECYZJA WYKONAWCZA KOMISJI z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2013) 7358)(2013/741/UE)	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 350 str. 287
4	Dolina Słupi	PLB220002	Dyrektywa ptasia	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków	Dz.U.2011.25.133

Istniejące na terenie gminy Czarna Dąbrówka parki krajobrazowe

Tab. 5

Lp.	Nazwa	Akt prawny o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Miejsce publikacji aktu prawnego
1	Park Krajobrazowy Dolina Słupi	<p align="center">UCHWAŁA Nr 146/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”.</p> <p align="center">UCHWAŁA NR 262/XXIV/16 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO z dnia 25 lipca 2016 r. o zmianie uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”</p>	<p align="center">Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2011 r. Nr 66, poz. 1461</p> <p align="center">Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2016 r. poz. 2945</p>

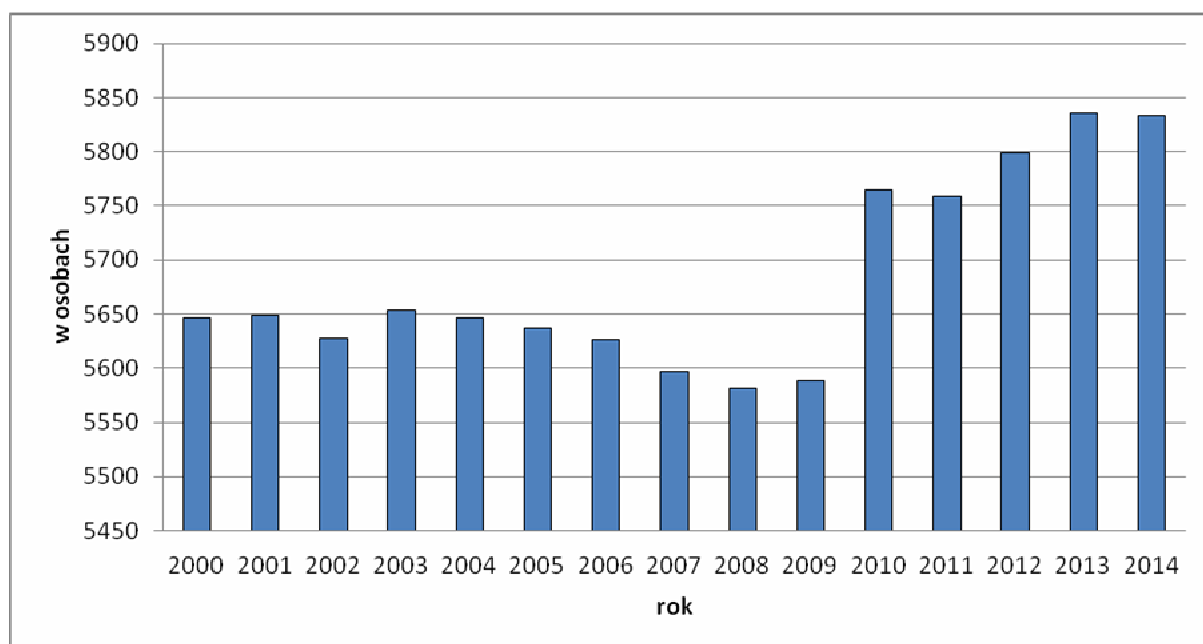
Demografia i prognoza liczby ludności w gminie Czarna Dąbrówka

Marcin Turzyński

1. Stan i struktura ludności

W 2015 roku liczba mieszkańców gminy Czarna Dąbrówka wynosiła wg bilansów GUS 5833 zaś wg danych gminy z meldunków 6122 osoby, co stanowiło, około 8% ogółu ludności powiatu bytowskiego. Gmina jest jedną z mniejszych w województwie, ale największą gminą wiejską powiatu.

W okresie 2000-2009 liczba ludności była ustabilizowana na poziomie 5600-5650 osób. Od 2010 r. obserwowany jest wzrost liczby mieszkańców (wg GUS) do wartości 5750-5850 osób. Wyraźny skok liczby ludności spowodowany jest jedynie korektą dokonywanych bilansów GUS.

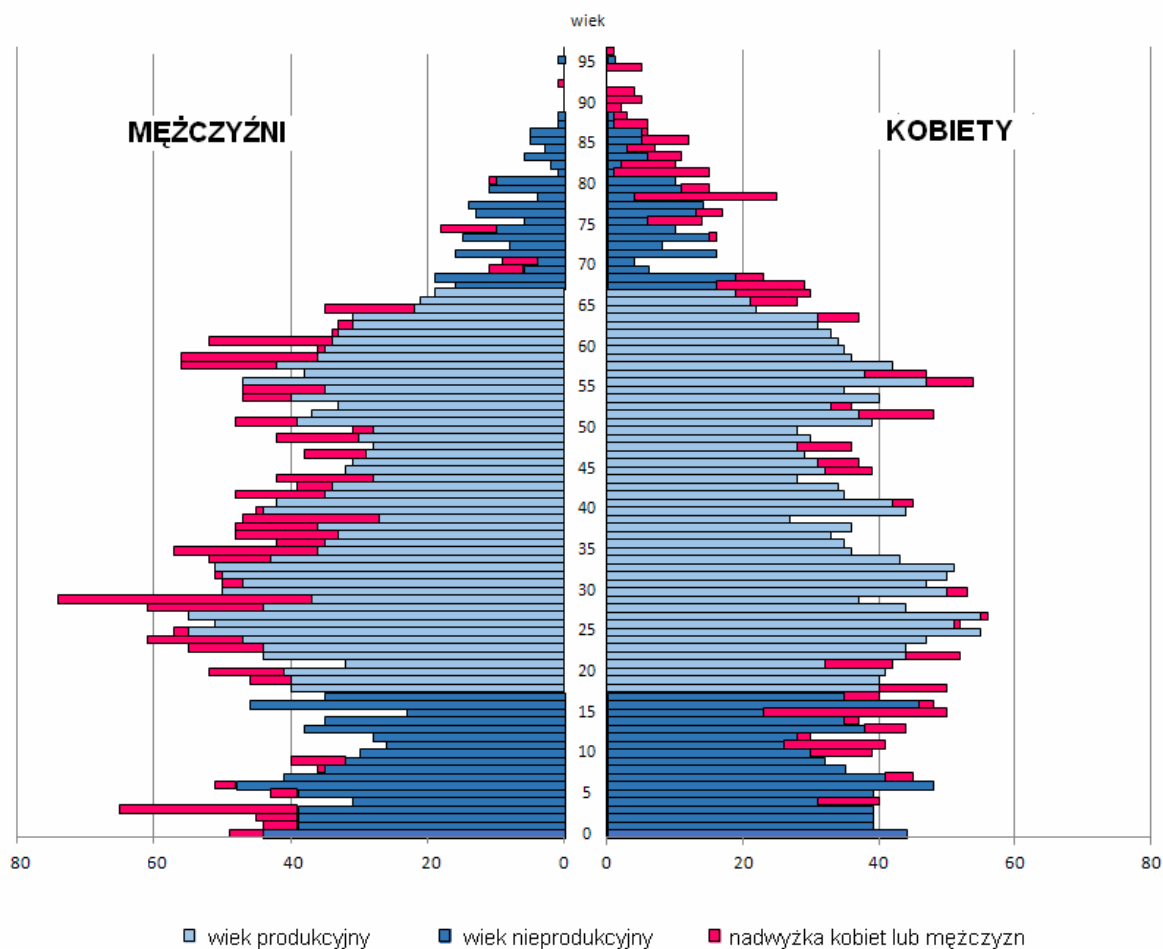

Ryc. 1. Liczba ludności wg bilansów GUS

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

Dla potrzeb prognozy demograficznej przyjęto dane publikowane przez GUS które pozwalają na porównania wielkości gminy do innych jednostek.

Niemniej liczba ludności jest stabilna, a w okresie 2010-2014 obserwowany był nawet wzrost liczby mieszkańców. Wpływ na to zjawisko ma przede wszystkim wysoki przyrost naturalny. Mniejszą rolę odgrywają migracje. Gmina Czarna Dąbrówka nie znajduje się w zasięgu strefy suburbanizacji żadnego z miast, stanowi natomiast rejon aktywności turystycznej mieszkańców powiatu bytowskiego, jak i całego województwa pomorskiego. Zabudowa mieszkaniowa, bądź rekreacyjna realizowana przez inwestorów z miast stanowi jedynie formę tzw. „drugich domów” lub zabudowy letniskowej, nie generującej nowych meldunków.

Ryc. 2. Struktura płci i wieku w gminie Czarna Dąbrówka w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie meldunków UG.

Udział ludności wg grup wiekowych wskazuje na wyjątkowo młode społeczeństwo. W wieku emerytalnym w 2015 r. (wg UG) było jedynie 8% ludności. O starości demograficznej wskazuje poziom tego wskaźnika wynoszący aż 20% osiągany np. w dużych miastach. W wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) było 23% ludności, zaś w wieku produkcyjnym (18-67) aż 69% ludności. Szczególnie ostatnia wartość świadczy o wysokim potencjale ludnościowym gminy, szczególnie jeśli chodzi o ludność pracującą. Na uwagę zasługuje fakt przewagi mężczyzn w tej grupie wiekowej, która jest odwrotna od trendów charakteryzujących całe województwo i kraj ogółem. Jest to związane głównie z przewagą kobiet wśród mieszkańców emigrujących z gminy i zakładających rodziny poza nią. Zjawisko to osłabia i tak wysoki przyrost naturalny.

Struktura wieku i płci jest zdeformowana przez dwa powojenne wyże demograficzne: powojenny z lat 50. i jego echo z lat 70-80. W latach 2005-2010 zarysowuje się kolejne tzw. echo demograficzne, tj. znaczny wzrost liczby urodzeń

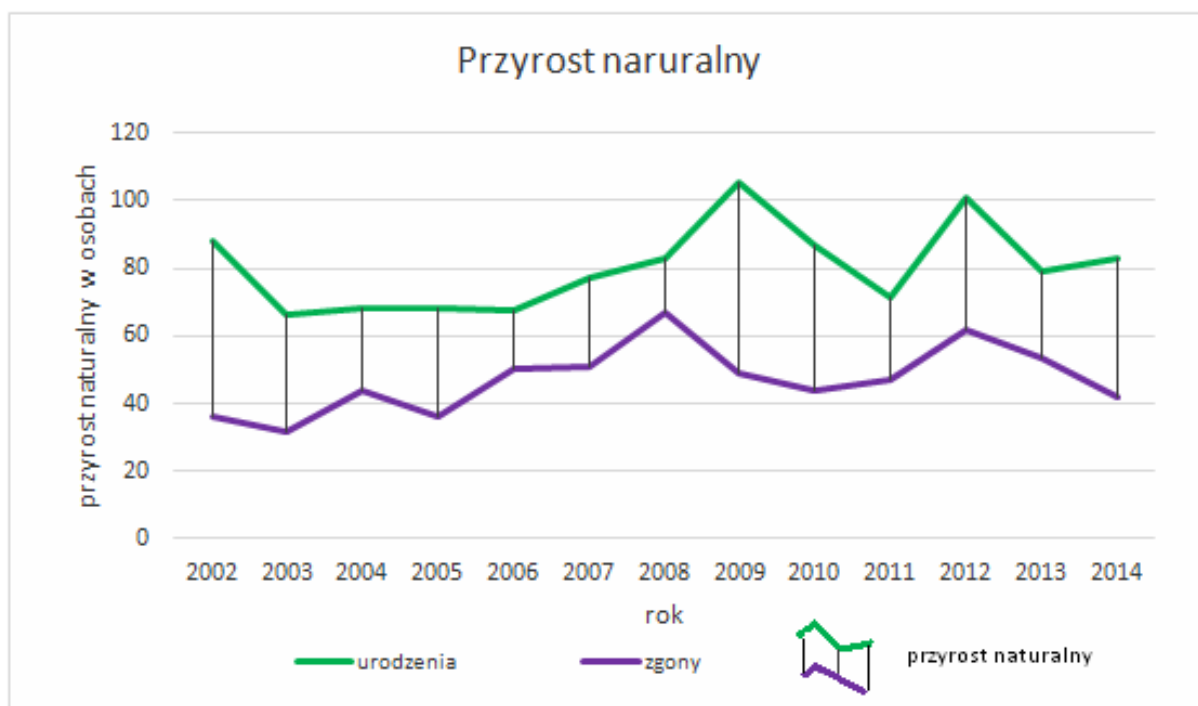

dzieci, których rodzicami są osoby urodzone w latach 80. XX wieku. Zjawisko to obrazuje załączona tzw. piramida wieku i płci ludności (ryc. 2).

2. Ruch naturalny

Na zmianę liczby ludności wpływa przyrost naturalny oraz ruch migracyjny. W gminie Czarna Dąbrówka to ten pierwszy czynnik ma największy wpływ na wzrost liczby ludności oraz na strukturę wiekową.

Niezmiennie od 2002 r. przyrost naturalny w gminie był dodatni. Średnio w okresie 2002-2014 wynosił 33 osoby tj. około 5,8‰. Najwyższy wynik został osiągnięty w 2009 r. (10‰), kiedy liczba urodzeń wyniosła aż 105 osób, zaś zgonów jedynie 49. Współczynnik płodności kobiet jest bardzo wysoki. W 2014 r. na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) odnotowano niemal 6 urodzeń.

Ryc. 3. Przyrost naturalny w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2002-2014.

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

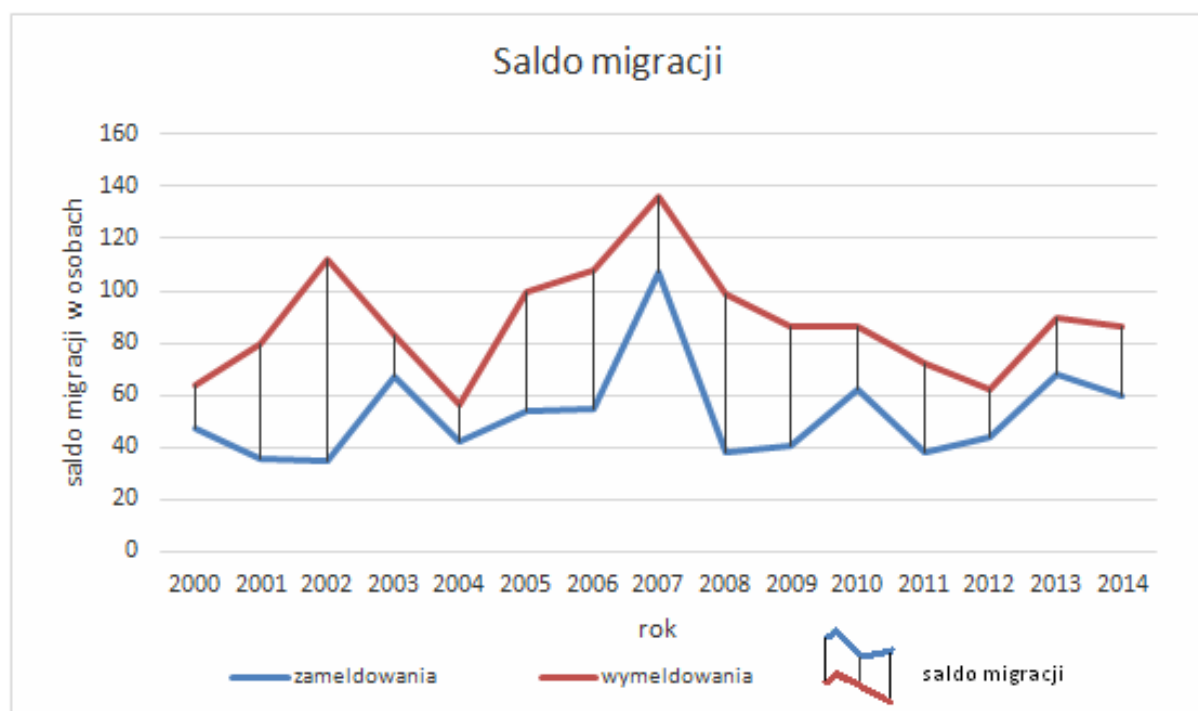
Przyrost naturalny w gminie jest charakterystyczny dla gmin wiejskich woj. pomorskiego regionu Kaszub, gdzie odnotowywane są największe wartości przyrostu naturalnego w skali kraju.

Według badań GUS liczba urodzeń jest skorelowana z liczbą zawieranych małżeństw. W gminie Czarna Dąbrówka wskaźnik ten jest wysoki i wynosi 7,4 małżeństw /1000 mieszkańców (w województwie - 5/1000).

3. Migracje

Migracje to drugi czynnik mający wpływ na zmianę liczby ludności. W odróżnieniu od przyrostu naturalnego tu mamy stały ubytek mieszkańców z powodu przewagi emigracji nad imigracją.

W okresie 2000-2014 średnio rocznie wymeldowywało się z gminy aż 88 osób, zameldowywało zaś jedynie 53. Najwięcej wymeldowań odnotowano w 2007 r. (136 osób) i 2002 r. (112 osób). Najniższy poziom emigracji odnotowano zaś w 2004 r. (56). Zameldowania są w całym okresie niższe od wymeldowań. Najwięcej osób przybyło do gminy w 2007 r. (107 osób), najmniej zaś w latach 2001-2002 oraz w 2008 i 2011 r. (po 35-38 osób).

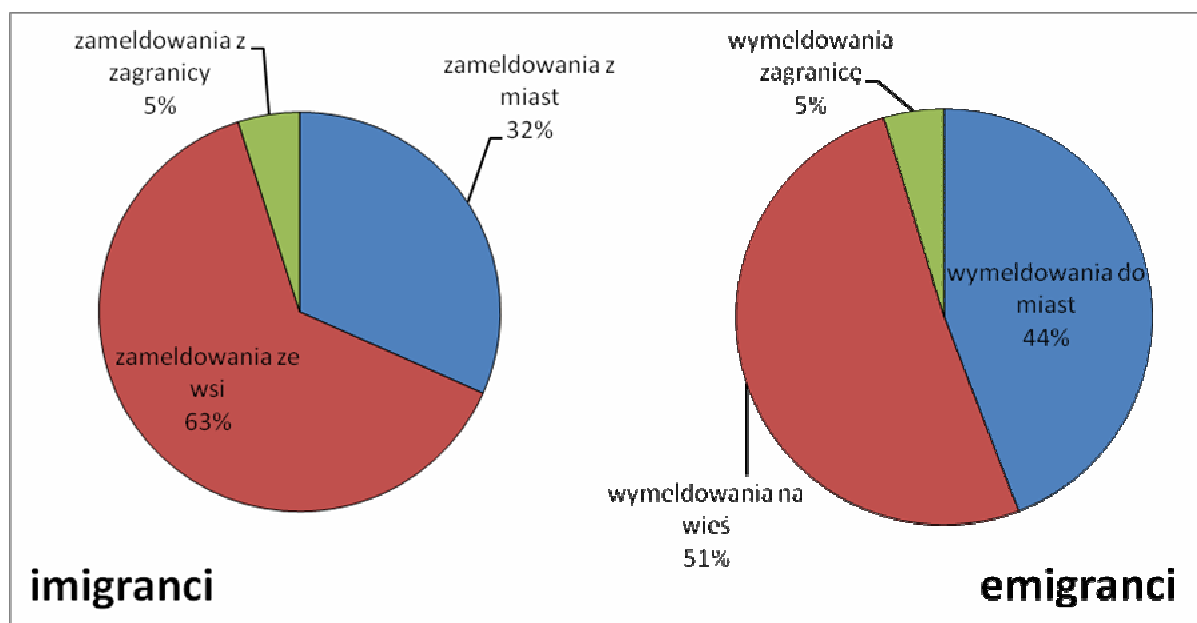
Ryc. 4. Saldo migracji w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2002-2014.

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

Saldo migracji, czyli różnica zameldowań i wymeldowań jest ujemne. Największą przewagę emigrantów odnotowano w 2002 r., kiedy saldo wyniosło -77 osób. W 2014 r. z gminy wymeldowało się aż 86 osób, zameldowało zaś 60.

Większość imigrantów pochodzi z terenów wiejskich (38 osób tj. 63%), nieco mniej z miast (19 osób tj. 32%). W przypadku emigracji kierunek miejski jest bardziej popularny. Aż 38 osób tj. 44% emigrantów wyprowadza się do miast.

Gminę częściej opuszczają kobiety, stanowią one 49% społeczności gminy i aż 57% emigrantów. Wśród zameldowujących się w gminie kobiety także stanowią większość, choć już mniej wyraźną (53%).

Ryc. 5. Imigranci i emigranci wg kierunków w gminie Czarna Dąbrówka w 2014 r..

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

4. Prognoza liczby ludności

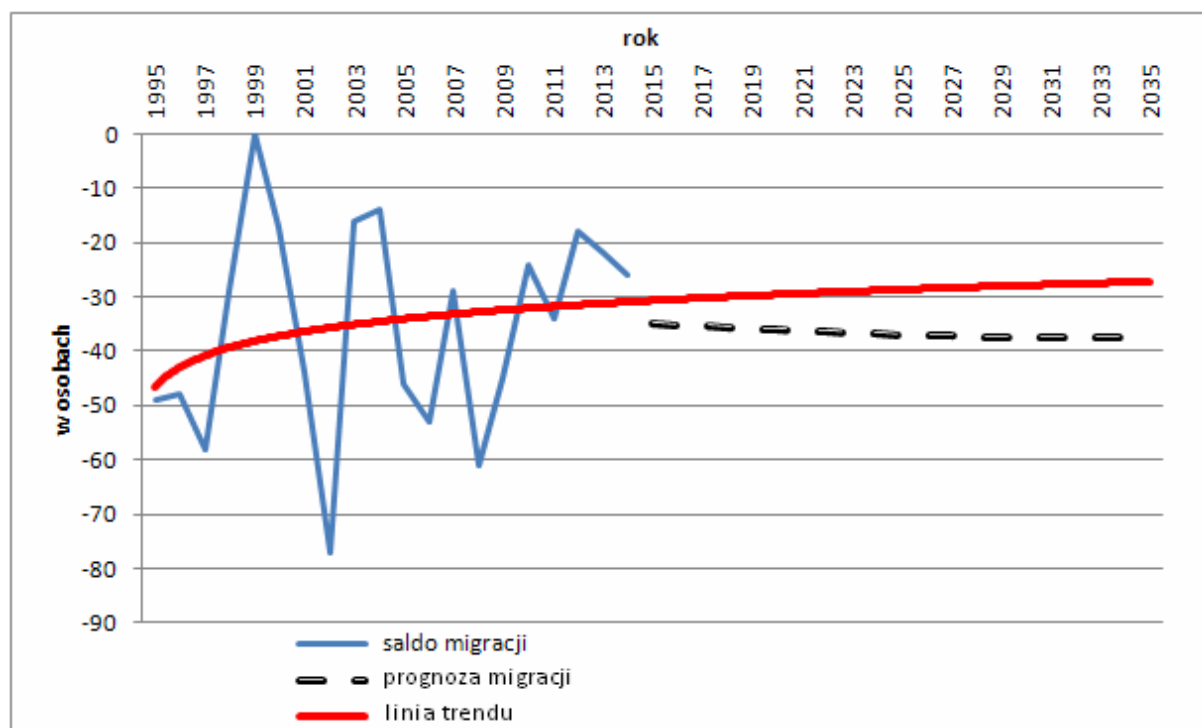
Prognozę liczby ludności przeprowadzono w oparciu o dwa wyżej omówione czynniki, tj. przewidywany przyrost naturalny i prognozę migracji.

Prognoza biologiczna tj. odnosząca się do prognozowanych poziomów urodzeń i zgonów oparta została o publikowany przez GUS współczynnik płodności kobiet w województwie pomorskim w obszarach wiejskich oraz o tzw. tablice długości trwania życia, prognozujące prawdopodobieństwo zgonu dla osób wg pojedynczych roczników¹. Dane dotyczące liczby ludności wg roku urodzenia pochodzą z zasobu ewidencji gminy Czarna Dąbrówka.

Prognoza ruchu migracyjnego oparta jest o obserwacje dotychczasowego salda migracji z lat 1995-2014. Trend logarytmiczny wskazuje na utrzymanie się salda migracji na średnim poziomie od około -30 do -27. Średnia arytmetyczna dla salda migracji z ww. okresu wyniosła - 0,6% ludności. Do prognozy ludności przyjęto saldo ujemne w całym okresie na poziomie 0,6% ludności wg kolejnych lat, co dało saldo liczone w osobach na poziomie -35 w początkowym okresie do -38 w 2035 r.

Na potrzeby prognozy sporządzono macierze obliczeniowe, które pozwoliły wygenerować prognozowaną liczbę ludności.

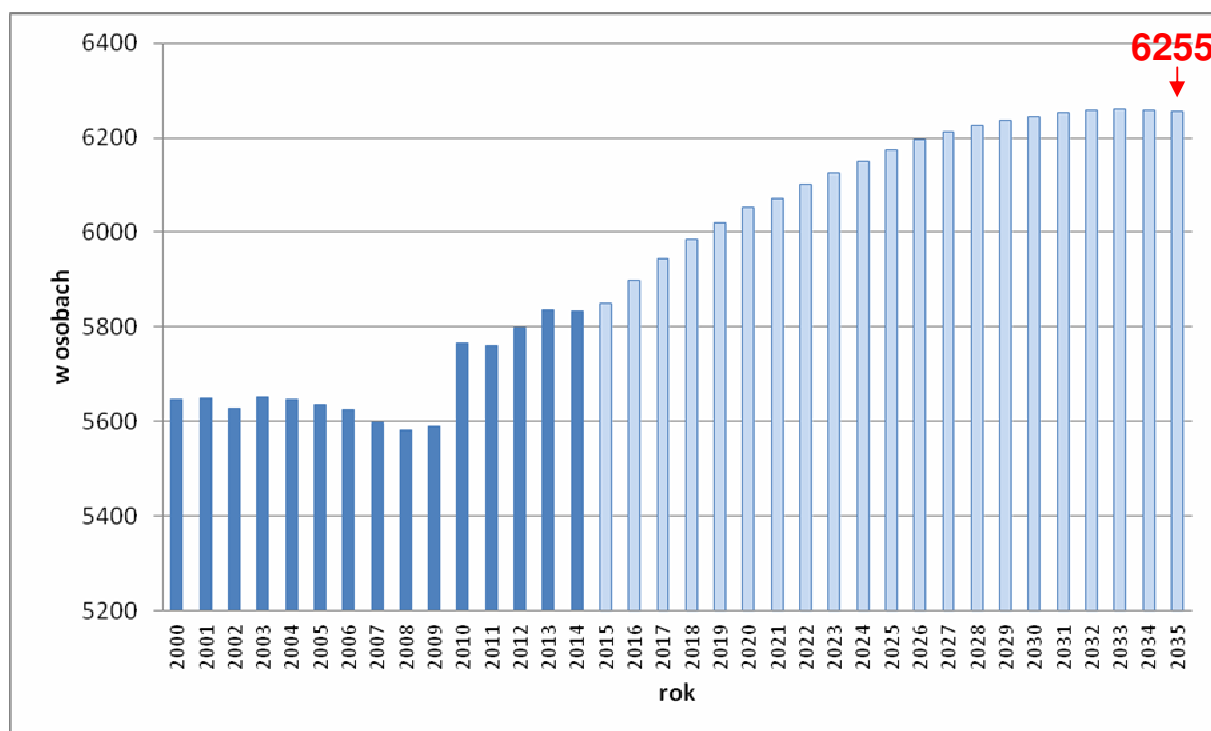
¹ www.bdl.stat.gov.pl

Ryc. 6. Prognoza migracji w gminie Czarna Dąbrówka do 2035 r.

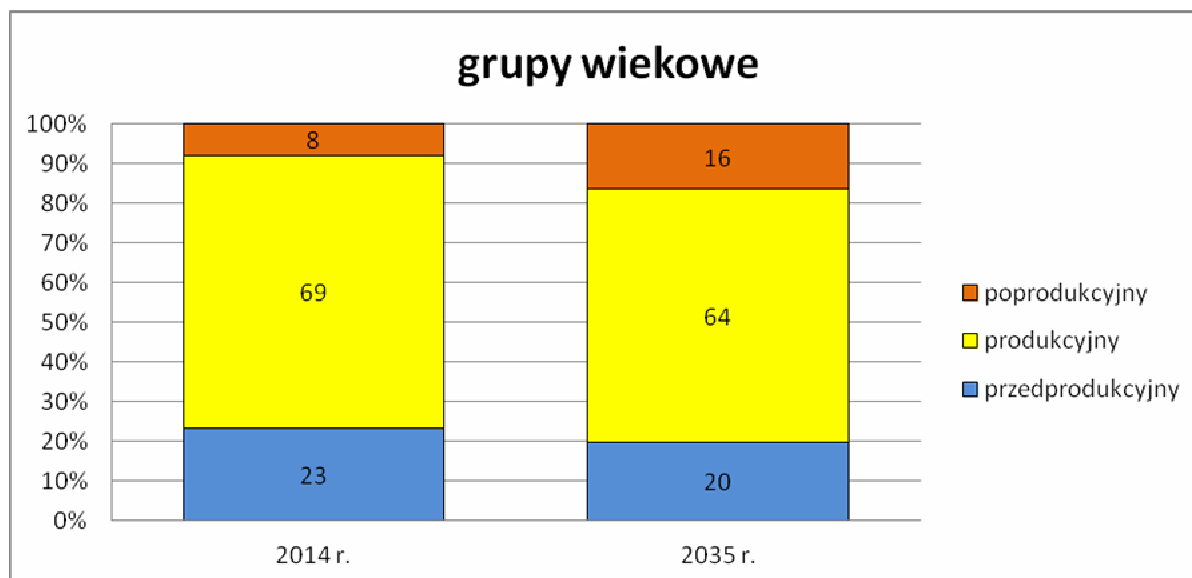
Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

Szacuje się, że liczba ludności będzie rosła do 2033 r. a następnie będzie stabilna lub ulegać znacznie minimalnemu spadkowi. W 2033 r. liczbę ludności prognozuje się na 6260, w 2035 r. 6255.

Ryc. 7. Prognoza liczby ludności w gminie Czarna Dąbrówka do 2035 r.

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

Ryc. 8. Prognoza ludności wg grup wiekowych w gminie Czarna Dąbrówka do 2035 r.

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl

Główny wpływ na wzrost ludności ma wysoki przyrost naturalny i bardzo młoda struktura wiekowa społeczeństwa gminy. W 2014 r. jedynie 8% ludności osiągnęła wiek poprodukcyjny. W 2035 r. wiek poprodukcyjny

Prognozowana liczba ludności
na 2035 r.

6255 osób

osiągnie ponad 16% ludności. Nie będzie to jeszcze poziom starości demograficznej, ale taka struktura wiekowa spowoduje już powolny spadek liczby ludności, na co wpłynie wzrastająca liczba zgonów. W okresie 2002-2014 r. średnio odnotowywano 47 zgonów, w 2014 r. było to 42. Od 2032 r. liczba zgonów przekroczy liczbę 60, do 65 w 2035 r., zaś liczba urodzeń spadnie do podobnej wielkości 64-62. Po raz pierwszy dopiero w tym czasie spodziewać się można ujemnego przyrostu naturalnego.

Prognozowana liczba ludności wywiedziona jest od wielkości podawanej przez GUS – ludność wg bilansów. Wzrost z 5833 do 6255 osób daje wskaźnik dynamiki zmiany liczby ludności na poziomie 107,2². Wielkość liczby mieszkańców wg UG Czarna Dąbrówka jest nieco inna od bilansów GUS, tj. dotyczy osób zameldowanych w gminie wg kart meldunkowych. Ludność wg meldunków UG wyniosła w 2014 r. 6122 osoby. Zachowując proporcje wskaźnika dynamiki zmiany liczby ludności do 2035 r. można szacować, że zameldowań byłoby ponad 6550.

² liczba ludności z 2014 r. = 100%, w 2035 r. = x

WYKAZY OBIEKTÓW I OBSZARÓW DZIEDZICTWA KULTURY
na obszarze gminy Czarna Dąbrówka

Wykaz stanowisk archeologicznych objętych ochroną konserwatorską

LP.	Miejscowość	Nr ark. AZP	Nr stan. na ark. AZP	Nr stan. w miejsc.	Funkcja	Kultura archeologiczna - chronologia	Strefa W	Nr strefy na mapie
Stanowiska wpisane do rejestru zabytków, strefa pełnej ochrony archeologicznej								
1	Mikorowo	10-34	48	8	cmentarzysko	cmentarzysko szkieletowe wczesnośredniowieczne i osada kultury łużyckiej, rej. zabytków nr A-a-76/264K z dn. 07.06.1972	W	R6
2	Podkomorzyce	11-33	22	4	osada	kultury łużyckiej, rej. zabytków nr A-a-41/227K z dn. 29.08.1970	W	R10
3	Rokity	12-35	45	11	osada	gródek stożkowy, rej. zabytków nr A-a-39/225K z dn. 29.08.1970	W	R13
4	Mydlita ¹	12-35	80	-	cmentarzysko	kultury pomorskiej, rej. zabytków nr A-a-126S z dn. 30.11.2000	W	R14
Stanowiska objęte strefami pełnej ochrony archeologicznej - W.I.								
5	Mikorowo-Leśnictwo	10-33	28	1	cmentarzysko megalityczne	megalityczne kultury pucharów lejkowatych	W.I.	1
6	Mikorowo	10-34	46	26	cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	2
7	Mikorowo	10-34	65	6	cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	3
8	Mikorowo	10-34	47	11	cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	4
9	Mikorowo	10-34	66	7	cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	5
10	Mikorowo	10-34	60	1	cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	7
11	Kotuszewo	10-34	3	9	cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	8
12	Mikorowo-Leśnictwo	11-33	24	4	cmentarzysko megalityczne	megalityczne kultury pucharów lejkowatych	W.I.	9
13	Podkomorzyce	11-33	18	1	cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	11
14	Bochówko Rokitki	11-35	14 31	2 2	cmentarzysko cmentarzysko	kurhanowe kultury łużyckiej kurhanowe kultury łużyckiej	W.I.	12
228	Łupawsko	13-34	21		cmentarzysko	kurhanowe	W.I.	228
Stanowiska objęte strefami częściowej ochrony archeologicznej - W.II.								
15	Karwno	10-33	32	6	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	15
16	Karwno	10-33	22	13	osada	wielokulturowa	W.II.	16
17	Mikorowo	10-33	23	2	osada	wielokulturowa	W.II.	17
18	Karwno	10-33	24	12	osada	wielokulturowa	W.II.	18

¹ wykreślone z ewidencji zabytków archeologicznych

19	Wargowo	10-33	34	2	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	19
20	Mikorowo	10-34	52	13	osada	kultury pucharów lejkowatych, kultury łużyckiej	W.II.	20
21	Karwno	10-34	67	5	skarb	skarb wczesnośredniowieczny	W.II.	21
22	Mikorowo- Karwno	10-34	64	5	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	22
23	Mikorowo	10-34	61	2	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	23
24	Mikorowo	10-34	63	4	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	24
25	Mikorowo	10-34	43	18	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	25
26	Kozy	10-34	27	29	osada	kultury pucharów lejkowatych, wczesnośredniowieczna	W.II.	26
27	Kozy	10-34	70	3	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	27
28	Kotuszewo	10-34	73	6	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	28
29	Kozy	10-34	1	8	osada	kultury pucharów lejkowatych, późnośredniowieczna;	W.II.	29
			72	5	cmentarzysko	kultury pomorskiej, wielbarskiej, późnośredniowieczna		
30	Kozy	10-34	2	31	osada	kultury pucharów lejkowatych, późnośredniowieczna	W.II.	30
31	Podkomorzyce ²	~~11-33~~	5	5	~~cmentarzysko~~	~~kultury pomorskiej~~	~~W.II.~~	~~31~~
32	Podkomorzyce ³	~~11-33~~	~~32~~	~~34~~	~~osada~~	~~kultury łużyckiej~~	~~W.II.~~	~~32~~
33	Świąchowo	11-33	6	6	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	33
34	Mikorowo- Leśnictwo	11-33	11	2	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	34
35	Karwno	11-33	10	3	cmentarzysko	nowożytnie	W.II.	35
36	Podkomorzyce	11-33	21	5	cmentarzysko	nowożytnie	W.II.	36
37	Podkomorzyce	11-33	19	2	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	37
38	Podkomorzyce	11-33	3	3	cmentarzysko	nowożytnie	W.II.	38
39	Kleszczyniec	11-33	2	8	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	39
40	Kleszczyniec	11-33	4	10	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	40
41	Rokitki	11-35	32	3	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	41
42	Glińnica	11-35	13	1	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	42
43	Bochowo	11-35	26	1	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	43
44	Rokitki-Rokiciny	11-35	36	7	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	44
45	Rokitki	11-35	35	6	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	45
46	Rokitki	11-35	34	5	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	46
47	Rokitki	11-35	33	4	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	47
48	Jerzykowice	12-34	27	11	cmentarzysko osada	kultury wielbarskiej	W.II.	48
49	Otnoga	12-34	7	9	osada	kultury wielbarskiej	W.II.	49

² stanowisko zlokalizowane poza granicami gminy Czarna Dąbrówka – nieuwzględnione na rysunkach

³ stanowisko zlokalizowane poza granicami gminy Czarna Dąbrówka – nieuwzględnione na rysunkach

50	Rokity	12-35	35	1	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	50
51	Kłosy-Osówko	12-35	20	5	cmentarzysko	kultury łużyckiej	W.II.	51
52	Rokity	12-35	8	9	huta szkła	huta szkła, k. XVII-XVIII w.	W.II.	52
53	Rokity	12-35	36	8	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	53
54	Rokiciny	12-35	34	7	huta szkła	huta szkła, k. XVII-XVIII w.	W.II.	54
55	Rokiciny	12-35	31	4	huta szkła	huta szkła, k. XVII-XVIII w.	W.II.	55
56	Rokiciny	12-35	30	3	huta szkła	huta szkła, k. XVII-XVIII w.	W.II.	56
57	Rokiciny	12-35	29	2	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.II.	57
58	Jerzykowice	13-34	9	19	osada	kultury łużyckiej	W.II.	58
59	Jasień	13-34	2 5	6 9	osada osada	wielokulturowa wielokulturowa	W.II.	59
Stanowiska objęte strefami ograniczonej ochrony archeologicznej - W.III.								
60	Karwno	10-33	33	7	osada	kultury przedłużyckiej	W.III.	60
61	Karwno- Mikorowo	10-33	25	1	osada	śląd osadniczy kultury ceramiki sznurowej	W.III.	61
62	Karwno	10-33	26	11	osada	neolityczna, średniowieczna	W.III.	62
63	Karwno- Mikorowo	10-33	27	10	osada	średniowieczna	W.III.	63
64	Wargowo	10-33	10	8	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	64
65	Wargowo	10-33	9	7	osada	neolityczna, późnośredniowieczna	W.III.	65
66	Wargowo	10-33	7	5	osada	wielokulturowa	W.III.	66
67	Wargowo	10-33	8	6	osada	wielokulturowa	W.III.	67
68	Mikorowo	10-34	51	14	osada	neolityczna, kultury łużyckiej	W.III.	68
69	Mikorowo	10-34	37	23	osada	neolityczna, późnośredniowieczna	W.III.	69
70	Mikorowo	10-34	40	25	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	70
71	Mikorowo	10-34	30	20	osada	kultury pucharów lejkowatych, późnośredniowieczna	W.III.	71
72	Karwno- Mikorowo	10-34	41	15	osada	kultury pucharów lejkowatych, łużyckiej, późnośredniowieczna	W.III.	72
73	Mikorowo	10-34	42	16	osada	kultury pucharów lejkowatych, amfor kulistych, późnośredniowieczna	W.III.	73
74	Karwno- Mikorowo	10-34	44	17	osada	kultury łużyckiej	W.III.	74
75	Karwno	10-34	45	14	osada	kultury łużyckiej	W.III.	75
76	Mikorowo	10-34	49	9	osada	wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna	W.III.	76
77	Mikorowo	10-34	50	10	osada	kultury wielbarskiej, wczesnośredniowieczna	W.III.	77
78	Mikorowo	10-34	21	16	osada	neolityczna, kultury łużyckiej, późnośredniowieczna	W.III.	78

79	Mikorowo	10-34	22	17	osada	łużycko-pomorskiej, wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna	W.III.	79
80	Mikorowo-Kozy	10-34	8	15	osada	neolityczna	W.III.	80
81	Kozy	10-34	14	19	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	81
82	Kozy	10-34	11	16	osada	kultury łużyckiej, pomorskiej, późnośredniowieczna	W.III.	82
83	Kozy	10-34	7	13	osada	kultury łużyckiej, późnośredniowieczna	W.III.	83
84	Kozy	10-34	16	21	osada	późnośredniowieczna	W.III.	84
85	Kozy	10-34	5	11	osada	kultury pucharów lejkowatych, późnośredniowieczna	W.III.	85
86	Kozy	10-34	17	22	osada	neolityczna	W.III.	86
87	Kotuszewo	10-34	4	10	osada	kultury łużyckiej	W.III.	87
88	Kozy	10-34	18	23	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	88
89	Kozy	10-34	20	25	osada	kultury łużyckiej, średniowieczna	W.III.	89
90	Kozy	10-34	9	14	osada	kultury łużyckiej	W.III.	90
91	Kozy	10-34	6	12	osada	kultury łużyckiej	W.III.	91
92	Karwno- Mikorowo	11-33	25	19	osada	neolityczna, późnośredniowieczna	W.III.	92
93	Podkomorzyce	11-33	16	9	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	93
94	Podkomorzyce	11-33	15	7	osada	kultury łużycko-pomorskiej, późnośredniowieczna	W.III.	94
95	Podkomorzyce	11-33	41	8	osada	kultury pucharów lejkowatych, ceramiki sznurowej, łużycko- pomorskiej, późnośredniowieczna	W.III.	95
96	Świąchowo	11-33	35	37	osada	kultury pucharów lejkowatych, średniowieczna	W.III.	96
97	Świąchowo	11-33	33	35	osada	schyłkowoneolityczna - wczesnobrązowa	W.III.	97
98	Kleszczyniec	11-33	37	14	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	98
99	Kleszczyniec	11-33	36	16	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	99
100	Kleszczyniec	11-33	49	17	osada	schyłkowoneolityczna, kultury łużyckiej, późnośredniowieczna, neolityczna	W.III.	100
			50	18	osada			
101	Czarna Dąbrówka	11-33	20 51	13 12	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	101
102	Czarna Dąbrówka	11-33	43	11	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	102
103	Kleszczyniec	11-33	46	15	osada	kultury łużyckiej, neolityczna	W.III.	103
	Podkomorzyce		47	13	osada	kultury pucharów lejkowatych, łużycko-pomorskiej		
	Podkomorzyce		48	12	osada	kultury łużycko-pomorskiej		

104	Kleszczyniec	11-33	17	1	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	104
105	Podkomorzyce	11-33	41	8	osada	wielokulturowa	W.III.	105
106	Kozy	11-34	18	40	osada	osada	W.III.	106
107	Kozy	11-34	12	34	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	107
108	Kozy	11-34	28	45	osada	neolityczna	W.III.	108
109	Kozy	11-34	22	44	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	109
110	Kozy	11-34	14	36	osada	kultury pucharów lejkowatych, średniowieczna	W.III.	110
111	Kozy	11-34	16	38	osada	neolityczna	W.III.	111
112	Kozy	11-34	15	37	osada	neolityczna	W.III.	112
113	Kozy	11-34	13	35	osada	neolityczna	W.III.	113
114	Kozy	11-34	10	33	osada	schyłkowoneolityczna, średniowieczna, nowożytna	W.III.	114
115	Czarna Dąbrówka	11-34	24	26	osada	średniowieczna, późnośredniowieczna	W.III.	115
116	Czarna Dąbrówka	11-34	4	16	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	116
117	Czarna Dąbrówka	11-34	1	1	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	117
118	Czarna Dąbrówka	11-34	3	15	osada	kultury wielbarskiej, średniowieczna	W.III.	118
119	Czarna Dąbrówka	11-34	7	22	osada	średniowieczna, późnośredniowieczna	W.III.	119
120	Bochówko	11-35	16		osada	kultury łużyckiej	W.III.	120
121	Kozy	11-35	1	47	osada	kultury łużyckiej	W.III.	121
122	Bochowo	11-35	27	2	osada	kultury łużyckiej	W.III.	122
123	Bochówko	11-35	19	14	osada	kultury pomorskiej	W.III.	123
		11-35	20	15	osada	kultury pucharów lejkowatych, łużyckiej, oksywsko-wielbarskiej		
		11-35	21	16	osada	kultury łużyckiej, wpływów rzymskich, nowożytna		
124	Rokitki	11-35	39	10	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	124
125	Rokitki	11-35	30	1	osada	kultury pucharów lejkowatych	W.III.	125
126	Rokitki	11-35	42	15	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	126
127	Rokiciny	11-35	43	1	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	127
128	Kleszczyniec	12-33	3	4	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	128
129	Kleszczyniec	12-33	2	19	cmentarzysko	kultury pomorskiej	W.III.	129
130	Kleszczyniec	12-33	5	6	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	130
131	Kleszczyniec	12-33	4	5	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	131
132	Nożyno	12-33	28	8	cmentarzysko	neolit	W.III.	132
133	Nożyno	12-33	30	10	osada	kultury pomorskiej	W.III.	133
134	Nożyno	12-33	22	2	osada	średniowieczna	W.III.	134

135	Nożyno	12-33	23	3	osada	schyłkowoneolityczna, średniowieczna	W.III.	135
136	Nożyno	12-33	24	5	osada	pradziejowa	W.III.	136
137	Nożyno	12-33	26	6	osada	kultury łużyckiej	W.III.	137
138	Nożyno	12-33	27	7	cmentarzysko	nowożytny	W.III.	138
139	Nożyno	12-33	29	9	osada	kultury łużyckiej, oksywsko- wielbarskiej, średniowieczna	W.III.	139
140	Nożyno	12-33	32	11	osada	pradziejowa, wczesnośredniowieczna późnośredniowieczna	W.III.	140
141	Nożyno	12-33	34	13	osada	kultury pomorskiej, wczesnośredniowieczna późnośredniowieczna	W.III.	141
142	Nożyno	12-33	33	12	osada	kultury pomorskiej, wczesnośredniowieczna późnośredniowieczna	W.III.	142
143	Nożyno	12-33	35	14	osada	wczesnośredniowieczna późnośredniowieczna	W.III.	143
144	Nożyno	12-33	37	16	osada	schyłkowoneolityczna, średniowieczna	W.III.	144
145	Nożyno	12-33	36	17	osada	schyłkowoneolityczna, średniowieczna	W.III.	145
146	Nożynko- Nożyno	12-33	40	14	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	146
147	Nożynko	12-33	44	17	osada	kultury wielbarskiej	W.III.	147
148	Nożyno	12-33	42	18	osada	pradziejowa	W.III.	148
149	Nożynko	12-33	46	19	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	149
150	Nożynko	12-33	38	15	osada	kultury ceramiki sznurowej	W.III.	150
151	Nożynko	12-33	48	21	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	151
152	Nożynko	12-33	50	23	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	152
153	Nożynko	12-33	63	30	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	153
154	Nożynko	12-33	62	31	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	154
155	Nożynko	12-33	58	12	osada	mezolityczna, neolityczna	W.III.	155
156	Nożynko	12-33	19	1	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	156
157	Nożynko	12-33	64	32	osada	kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna	W.III.	157
158	Nożynko	12-33	21	29	osada	mezolityczna, neolityczna	W.III.	158
159	Nożynko	12-33	20	28	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	159
160	Mikorowo Leśnictwo	12-33	57	22	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	160
161	Nożynko	12-33	59	27	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	161
162	Nożyno	12-33	31	23	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	162
163	Nożyno	12-33	57	22	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	163
164	Nożyno	12-33	56	21	osada	średniowieczna	W.III.	164

165	Nożyno	12-33	55	20	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	165
166	Bochowo	12-33	54	19	osada	wczesnośredniowieczna, pradziejowa	W.III.	166
167	Kleszczyniec	12-34	1	3	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	167
168	Osowskie	12-34	41	1	osada	schyłkowoneolityczna, średniowieczna	W.III.	168
169	Czarna Dąbrówka	12-34	3	18	osada	wczesnośredniowieczna, średniowieczna	W.III.	169
170	Czarna Dąbrówka	12-34	2	2	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	170
171	Jerzykowice	12-34	28	12	osada	kultury pomorskiej	W.III.	171
172	Jerzykowice	12-34	21	5	osada	średniowieczna	W.III.	172
173	Jerzykowice	12-34	19	3	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	173
174	Jerzykowice	12-34	18	2	osada	kultury wielbarskiej, późnośredniowieczna	W.III.	174
175	Kłosy-Otnoga	12-34	8	10	osada	kultury ceramiki sznurowej	W.III.	175
176	Otnoga	12-34	35	17	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	176
177	Otnoga	12-34	34	16	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	177
178	Otnoga	12-34	37	19	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	178
179	Otnoga	12-34	6	8	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	179
180	Rokity	12-35	47	14	osada	późnośredniowieczna	W.III.	180
181	Rokity	12-35	54	21	osada	schyłkowoneolityczna, późnośredniowieczna	W.III.	181
182	Rokity	12-35	53	20	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	182
183	Rokity	12-35	57	24	osada	wielokulturowa	W.III.	183
184	Rokity	12-35	49	16	osada	kultury pomorskiej	W.III.	184
185	Rokity	12-35	73	40	osada	kultury pomorskiej, nowożytna	W.III.	185
186	Rokity	12-35	67	34	osada	kultury pomorskiej, wielbarskiej, wczesnośredniowieczna	W.III.	186
187	Rokity	12-35	68	35	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	187
188	Rokity	12-35	69	36	osada	kultury łużycko-pomorskiej, wczesnośredniowieczna	W.III.	188
189	Rokity	12-35	37	3	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	189
190	Rokity	12-35	64	31	osada	kultury wielbarskiej, późnośredniowieczna	W.III.	190
191	Mydlita	12-35	1	1	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	191
192	Mydlita	12-35	6	7	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej	W.III.	192
193	Mydlita	12-35	4	5	osada	kultury wielbarskiej	W.III.	193
194	Mydlita	12-35	11	12	osada	kultury pomorskiej	W.III.	194
195	Mydlita	12-35	15	16	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	195
196	Mydlita	12-35	13	14	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej, późnośredniowieczna	W.III.	196

197	Mydlita	12-35	10	11	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej	W.III.	197
198	Rokity	12-35	2	3	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	198
199	Rokity	12-35	71	38	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	199
200	Rokity	12-35	38	4	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	200
201	Rokity	12-35	40	6	osada	kultury łużycko-pomorskiej, oksywsko-wielbarskiej	W.III.	201
202	Rokity	12-35	44	10	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	202
203	Rokity	12-35	39	5	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	203
204	Rokity	12-35	75	42	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej	W.III.	204
205	Rokity	12-35	74	41	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	205
206	Rokity	12-35	70	37	osada	schyłkowoneolityczna, kultury pomorskiej, późnośredniowieczna	W.III.	206
207	Rokity	12-35	41	7	osada	kultury łużycko-pomorskiej, wczesnośredniowieczna	W.III.	207
208	Rokity	12-35	42	8	osada	wczesnośredniowieczna	W.III.	208
209	Rokity	12-35	43	9	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	209
210	Rokity	12-35	59	26	osada	wielokulturowa	W.III.	210
211	Rokity	12-35	58	25	osada	wielokulturowa	W.III.	211
212	Rokity	12-35	60	27	osada	wielokulturowa	W.III.	212
213	Kłosy-Osówko	12-35	19	4	osada	kultury łużycko-pomorskiej, oksywsko-wielbarskiej, wczesnośredniowieczna	W.III.	213
214	Kłosy-Osówko	12-35	17	2	osada	schyłkowoneolityczna, kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	214
215	Kłosy-Osówko	12-35	18	3	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	215
216	Kłosy-Osówko	12-35	28	13	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	216
217	Kłosy-Osówko	12-35	27	12	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej	W.III.	217
218	Jasień	13-34	1	5	osada	wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna	W.III.	218
219	Jasień	13-34	6	10	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej, wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna	W.III.	219
220	Jasień	13-34	3	7	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	220
221	Jasień	13-34	7	11	huta szkła	huta szkła	W.III.	221
222	Brzezinka	13-34	10	20	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej	W.III.	222
223	Brzezinka	13-34	12	2	osada	kultury łużycko-pomorskiej	W.III.	223
224	Brzezinka	13-34	13	3	osada	kultury oksywsko-wielbarskiej	W.III.	224
225	Brzezinka	13-34	14	4	osada	schyłkowoneolityczna	W.III.	225
226	Brzezinka	13-34	15	5	osada	kultury pomorskiej	W.III.	226
229	Mikorowo	10-34	74	27	osada	kultury łużyckiej. pomorskiej	W.III.	229

Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz objęte ochroną poprzez wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków

LP	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES / ulica	ADRES / nr	OBIEKT	REJ. ZABYTEKÓW / WEZ
I ⁴	Bochówko			zespół folwarczny:	wez ⁵
1	Bochówko			a. obora (dz. nr 5/5)	wez
2	Bochówko			b. stodoła (dz. nr 5/5)	wez
3	Bochówko			c. trafostacja	wez
4	Bochówko		2	d. dom robotników folwarcznych (dz. nr 38, 39, 40)	wez
5	Czarna Dąbrówka			kościół parafialny p.w. St. Kostki	wez
6	Czarna Dąbrówka			dwór wraz z otoczeniem (dz. nr 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 1/45)	wez
II	Czarna Dąbrówka			zespół folwarczny:	wez
7	Czarna Dąbrówka			a. budynek wielofunkcyjny (dz. nr 1/55 wraz z jej terenem)	wez
8	Czarna Dąbrówka	Bytowska	21	b. dom mieszkalny dawnych pracowników folwarcznych	wez
9	Czarna Dąbrówka	Bytowska	14	dom mieszkalny	wez
III	Glińnica			zespół folwarczny:	wez
10	Glińnica		3	a. stajnia-obora i dom robotników folwarcznych (dz. nr 4/10, 101)	wez
11	Jasień			park	rejestr zab. nr 364 z dn. 15.04.1965
12	Jasień			spichlerz	rejestr zab. nr 364 z dn. 15.04.1965
13	Jasień			kościół filialny pw. Bożego Ciała z otoczeniem	rejestr zab. nr 118 z dn. 22.09.1959
14	Jasień		2	remiza (dz. nr 25)	wez
15	Jasień		17	gorzelnia (dz. nr 2/57)	wez
IV	Jerzkowice			zespół pałacowo-folwarczny (dz. nr 153, 110/44, 53/5, 2/45):	wez
16	Jerzkowice		24	a. pałac	wez
17	Jerzkowice			b. park	wez
18	Jerzkowice			c. spichlerz-chlewnia	wez
19	Jerzkowice			d. obora	wez
20	Jerzkowice			e. stajnia-wozownia ob. garaż	wez
21	Jerzkowice			f. stodoła	wez

⁴ cyfra rzymska - oznaczenie na rysunku Studium

⁵ wojewódzka ewidencja zabytków

22	Jerzkowice			g. budynek młockarni	wez
23	Jerzkowice			h. stajnia ob. obora	wez
24	Jerzkowice			i. kuźnia (dz. nr 53/5)	wez
25	Jerzkowice			j. transformator (dz. nr 2/45)	wez
26	Kartkowo			pałac	rejestr zab. nr 1619 z dn. 30.12.1996
27	Kartkowo			park	rejestr zab. nr 1619 z dn. 30.12.1996
V	Kartkowo			zespół folwarczny:	wez
28	Kartkowo			a. stodoła	wez
29	Kartkowo		2	b. budynek mieszkalny	wez
30	Karwno			park	wez
VI	Karwno			zespół folwarczny:	wez
31	Karwno			a. obora	wez
32	Karwno			b. stajnia	wez
33	Karwno			c. kuźnia	wez
34	Karwno			d. strażnica przeciwpożarowa	wez
35	Kotuszewo		2	dom mieszkalny	wez
VII	Kozin			zespół folwarczny:	wez
36	Kozin			a. budynek inwentarski (dz. 4/7)	wez
37	Kozin		5	b. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych	wez
38	Kozin		6	c. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych	wez
39	Kozin		7	d. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych	wez
40	Kozin		8	e. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych	wez
41			9	f. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych	wez
42	Kozin			kościół fil. pw. NMP	wez
43	Kozy		1	dwór	wez
44	Kozy			park	wez
45	Kozy		31	dom mieszkalny	wez
46	Łupawsko		12	szkoła	wez
47	Łupawsko		25	budynek mieszkalny	wez
48	Mikorowo			kościół filialny pw. św. Kazimierza	rejestr zab. nr 182 z dn. 25.05.1960
49	Mikorowo			obora z zespołu folwarcznego (dz. 124)	wez
50	Mikorowo			park	wez

51	Mikorowo		30	dom mieszkalny	wez
VIII	Mydlita			zespół folwarczny:	wez
51	Mydlita			a. stajnia (dz. 9/22)	wez
52	Mydlita			b. obora (dz. 9/22)	wez
53	Mydlita		16	c. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych (dz. 191)	wez
IX	Nożynko			zespół folwarczny:	wez
54	Nożynko		18	a. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych	wez
55	Nożynko		20	b. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych	wez
56	Nożyno			kościół pw. św. Antoniego	wez
X	Nożyno			zespół folwarczny:	wez
57	Nożyno			a. spichlerz (dz. 8/1)	wez
58	Nożyno			b. budynek inwentarski (dz. 8/1)	wez
59	Nożyno			c. obora (dz. 8/1)	wez
60	Nożyno			d. stodoła (dz. 8/1)	wez
61	Nożyno			e. chlewnia (dz. 182-186)	wez
62	Nożyno			f. budynek o nieokreślonej funkcji (dz. 8/1)	wez
63	Nożyno		54	g. dom mieszkalny d. pracowników folwarcznych (dz. 195)	wez
64	Nożyno		33	leśniczówka	wez
65	Podkomorzyce			park	wez
66	Rokicki Dwór		24	dwór (dz. 107/3)	wez
67	Rokity		33	kościół par. pw. św. Andrzeja	wez
68	Rokity		33	pastorówka	wez
69	Rokity		4	szkoła, ob. budynek mieszkalny (dz. 97/1)	wez
70	Rokity		17	dom mieszkalny	wez
71	Unichowo		23	pałac	wez
72	Unichowo			chlewnia ze spichlerzem w zespole folwarcznych (dz. 4/3)	wez
73	Unichowo		15	dom mieszkalny z budynkiem gospodarczym	wez
74	Unichowo		16	dom mieszkalny z budynkiem gospodarczym	wez
75	Unichowo		27	dom mieszkalny	wez
76	Wargowo			park	wez

Zabytkowe cmentarze

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr działki
1	Bochowo	Cmentarz ewangelicki	103/4
2	Bochówko	Cmentarz ewangelicki	241/2
3	Ceromin	Cmentarz ewangelicki	102/6

4	Czarna Dąbrówka	Cmentarz ewangelicki	106/2
5	Drązkowo	Cmentarz ewangelicki	261, część 260
6	Jasień	Cmentarz ewangelicki	część 70
7	Jerzkowice	Cmentarz ewangelicki	część 10
8	Kartkowo	Cmentarz ewangelicki	1/8
9	Karwno	Cmentarz ewangelicki	część 115/1
10	Kleszczyniec	Cmentarz ewangelicki	231, część 230
11	Kłosy Dolne	Cmentarz ewangelicki	część 34/2
12	Kłosy Górne	Cmentarz ewangelicki	część 23/1
13	Kozin	Cmentarz ewangelicki	271/1
14	Kozy	Cmentarz ewangelicki	10
15	Łupawsko	Cmentarz ewangelicki	część 323/1
16	Mikorowo	Cmentarz ewangelicki	część 17/1
17	Mikorowo	Cmentarz ewangelicki	47
18	Mydlita	Cmentarz ewangelicki	127
19	Nożynko	Cmentarz ewangelicki	część 514
20	Nożynko	Cmentarz ewangelicki	21
21	Nożyno	Cmentarz ewangelicki	115
22	Otnoga	Cmentarz ewangelicki	część 10/1
23	Otnoga	Cmentarz ewangelicki	część 100/4
24	Podkomorzyce	Cmentarz ewangelicki	część 308
25	Rokicki Dwór	Cmentarz ewangelicki	część 271/3
26	Rokitki	Cmentarz ewangelicki	część 259
27	Rokity	Cmentarz ewangelicki	239
28	Unichowo	Cmentarz ewangelicki	26
29	Wargowo	Cmentarz ewangelicki	150
30	Zawiaty	Cmentarz ewangelicki	część 80/2

Wydatki budżetu gminy Czarna Dąbrówka wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008 - 2014

Ogółem (zł)	16,4 mln	16,7 mln	21,2 mln	25,0 mln	21,6 mln	22,4 mln	26,8 mln
Na jednego mieszkańca (zł)	2,9 tys (100%)	3,0 tys (100%)	3,7 tys (100%)	4,4 tys (100%)	3,8 tys (100%)	3,9 tys (100%)	4,6 tys (100%)
(% udział w całości budżetu)							
Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Oświata i wychowanie [Dział 801]	5,5 mln 989(33.6%)	6,1 mln 1,1 tys(36.5%)	6,4 mln 1,1 tys(30.3%)	7,0 mln 1,2 tys(27.9%)	7,5 mln 1,3 tys(34.9%)	7,7 mln 1,3 tys(34.4%)	7,8 mln 1,3 tys(29.2%)
Pomoc społeczna [Dział 852]	3,5 mln 626(21.3%)	3,4 mln 610(20.4%)	3,9 mln 689(18.2%)	3,9 mln 682(15.7%)	4,2 mln 717(19.2%)	4,1 mln 707(18.4%)	4,2 mln 712(15.5%)
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska [Dział 900]	432,7 tys 77,5(2.6%)	301,2 tys 53,9(1.8%)	3,2 mln 566(15%)	3,6 mln 628(14.4%)	2,0 mln 338(9.1%)	1,8 mln 314(8.2%)	3,6 mln 617(13.4%)
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego [Dział 921]	265,2 tys 47,5(1.6%)	335,5 tys 60,0(2%)	1,0 mln 183(4.8%)	1,0 mln 177(4.1%)	1,1 mln 185(5%)	1,2 mln 202(5.3%)	2,9 mln 501(10.9%)
Administracja publiczna [Dział 750]	1,8 mln 324(11%)	1,9 mln 343(11.5%)	2,1 mln 370(9.8%)	2,6 mln 457(10.5%)	2,5 mln 436(11.7%)	2,7 mln 469(12.2%)	2,7 mln 470(10.3%)
Transport i łączność [Dział 600]	1,1 mln 192(6.5%)	2,4 mln 436(14.6%)	2,2 mln 386(10.2%)	2,1 mln 358(8.2%)	1,4 mln 249(6.7%)	1,2 mln 198(5.2%)	1,5 mln 252(5.5%)
Kultura fizyczna i sport [Dział 926]	1,6 mln 284(9.6%)	148,9 tys 26,6(0.9%)	526,9 tys 94,0(2.5%)	142,6 tys 24,8(0.6%)	444,0 tys 76,6(2.1%)	1,2 mln 197(5.1%)	1,3 mln 227(4.9%)
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej [Dział 853]	312,7 tys 56,0(1.9%)	351,9 tys 63,0(2.1%)	413,9 tys 73,8(2%)	493,6 tys 85,8(2%)	723,6 tys 125(3.3%)	683,3 tys 117(3.1%)	748,8 tys 128(2.8%)
Rolnictwo i łowiectwo [Dział 010]	597,5 tys 107(3.6%)	527,7 tys 94,4(3.2%)	398,6 tys 71,1(1.9%)	649,4 tys 113(2.6%)	620,0 tys 107(2.9%)	566,5 tys 97,1(2.5%)	674,8 tys 116(2.5%)
Edukacyjna opieka wychowawcza [Dział 854]	309,1 tys 55,4(1.9%)	300,9 tys 53,8(1.8%)	335,7 tys 59,9(1.6%)	416,6 tys 72,4(1.7%)	477,8 tys 82,4(2.2%)	524,4 tys 89,9(2.3%)	522,7 tys 89,6(2%)
Gospodarka mieszkaniowa [Dział 700]	44,7 tys 8,0(0.3%)	82,3 tys 14,7(0.5%)	92,3 tys 16,5(0.4%)	779,6 tys 135(3.1%)	84,1 tys 14,5(0.4%)	141,6 tys 24,3(0.6%)	242,8 tys 41,6(0.9%)
Obsługa długu publicznego [Dział 757]	66,2 tys 11,9(0.4%)	37,3 tys 6,7(0.2%)	27,9 tys 5,0(0.1%)	177,3 tys 30,8(0.7%)	237,0 tys 40,9(1.1%)	198,1 tys 34,0(0.9%)	208,7 tys 35,8(0.8%)
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa [Dział 754]	252,4 tys 45,2(1.5%)	186,1 tys 33,3(1.1%)	135,5 tys 24,2(0.6%)	210,7 tys 36,6(0.8%)	208,0 tys 35,9(1%)	204,9 tys 35,1(0.9%)	180,9 tys 31,0(0.7%)
Ochrona zdrowia [Dział 851]	84,9 tys 15,2(0.5%)	87,0 tys 15,6(0.5%)	87,9 tys 15,7(0.4%)	88,9 tys 15,5(0.4%)	86,5 tys 14,9(0.4%)	80,6 tys 13,8(0.4%)	82,0 tys 14,1(0.3%)
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej [Dział 751]	815 0,1(0%)	11,3 tys 2,0(0.1%)	48,7 tys 8,7(0.2%)	14,8 tys 2,6(0.1%)	960 0,2(0%)	959 0,2(0%)	42,6 tys 7,3(0.2%)

Ogółem (zł) Na jednego mieszkańca (zł) (% udział w całości budżetu)	16,4 mln 2,9 tys (100%)	16,7 mln 3,0 tys (100%)	21,2 mln 3,7 tys (100%)	25,0 mln 4,4 tys (100%)	21,6 mln 3,8 tys (100%)	22,4 mln 3,9 tys (100%)	26,8 mln 4,6 tys (100%)
Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Działalność usługowa [Dział 710]	339,2 tys 60,8(2.1%)	307,2 tys 55,0(1.8%)	308,7 tys 55,1(1.5%)	327,1 tys 56,8(1.3%)	8,1 tys 1,4(0%)	71,9 tys 12,3(0.3%)	22,8 tys 3,9(0.1%)
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię el., gaz i wodę [Dział 400]	33,2 tys 5,9(0.2%)	32,2 tys 5,8(0.2%)	36,1 tys 6,4(0.2%)	18,0 tys 3,1(0.1%)	19,4 tys 3,3(0.1%)	26,6 tys 4,6(0.1%)	12,7 tys 2,2(0%)
Różne rozliczenia [Dział 758]	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	52,2 tys 9,1(0.2%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)
Rybołówstwo i rybactwo [Dział 050]	112,3 tys 20,1(0.7%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)
Turystyka [Dział 630]	85,6 tys 15,3(0.5%)	112,9 tys 20,2(0.7%)	56,3 tys 10,0(0.3%)	1,4 mln 246(5.6%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)
Wydatki związane z poborem dochodów [Dział 756]	13,8 tys 2,5(0.1%)	15,4 tys 2,8(0.1%)	14,2 tys 2,5(0.1%)	24,7 tys 4,3(0.1%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)

Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/qmina_Czarna_Dabrowka#ixzz4ESuzo9yo

Dochody budżetu gminy Czarna Dąbrówka wg działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008 - 2014

Ogółem (zł) Na jednego mieszkańca (zł) (% udział w całości budżetu)	17,5 mln 3,1 tys(100%)	16,4 mln 2,9 tys(100%)	19,0 mln 3,3 tys(100%)	23,7 mln 4,1 tys(100%)	20,9 mln 3,6 tys(100%)	21,8 mln 3,8 tys(100%)	23,8 mln 4,1 tys(100%)
Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Różne rozliczenia [Dział 758]	8,0 mln 1,4 tys(45.5%)	8,9 mln 1,6 tys(54.2%)	9,4 mln 1,7 tys(49.4%)	9,9 mln 1,7 tys(41.9%)	10,3 mln 1,8 tys(49.4%)	10,5 mln 1,8 tys(47.9%)	10,5 mln 1,8 tys(44%)
Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek [Dział 756]	3,0 mln 546(17.4%)	2,9 mln 525(17.8%)	3,0 mln 530(15.6%)	3,5 mln 611(14.9%)	3,7 mln 638(17.7%)	4,2 mln 724(19.4%)	5,3 mln 907(22.2%)
Pomoc społeczna [Dział 852]	3,2 mln 573(18.2%)	3,1 mln 553(18.8%)	3,5 mln 626(18.5%)	3,5 mln 606(14.7%)	3,6 mln 623(17.3%)	3,5 mln 599(16%)	3,5 mln 597(14.7%)
Kultura fizyczna i sport [Dział 926]	951,8 tys 171(5.4%)	109,5 tys 19,6(0.7%)	188,0 tys 33,5(1%)	5,1 tys 0,9(0%)	0,0 0,0(0%)	341,6 tys 58,5(1.6%)	1,3 mln 222(5.5%)
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej [Dział 853]	275,7 tys 49,4(1.6%)	326,0 tys 58,3(2%)	377,8 tys 67,4(2%)	508,9 tys 88,4(2.2%)	612,7 tys 106(2.9%)	644,4 tys 110(3%)	722,2 tys 124(3%)
Rolnictwo i łowiectwo [Dział 010]	321,1 tys 57,5(1.8%)	407,0 tys 72,8(2.5%)	498,6 tys 88,9(2.6%)	550,1 tys 95,6(2.3%)	549,0 tys 94,7(2.6%)	540,8 tys 92,7(2.5%)	619,2 tys 106(2.6%)
Gospodarka komunalna i ochrona	15,3 tys	32,1 tys	288,8 tys	3,1 mln	150,5 tys	742,1 tys	399,0 tys

Ogółem (zł) Na jednego mieszkańca (zł) (% udział w całości budżetu)	17,5 mln 3,1 tys(100%)	16,4 mln 2,9 tys(100%)	19,0 mln 3,3 tys(100%)	23,7 mln 4,1 tys(100%)	20,9 mln 3,6 tys(100%)	21,8 mln 3,8 tys(100%)	23,8 mln 4,1 tys(100%)
Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
środowiska [Dział 900]	2,7(0.1%)	5,7(0.2%)	51,5(1.5%)	547(13.3%)	26,0(0.7%)	127(3.4%)	68,4(1.7%)
Oświata i wychowanie [Dział 801]	451,9 tys 81,0(2.6%)	124,5 tys 22,3(0.8%)	151,3 tys 27,0(0.8%)	161,0 tys 28,0(0.7%)	143,0 tys 24,7(0.7%)	310,8 tys 53,2(1.4%)	398,6 tys 68,3(1.7%)
Gospodarka mieszkaniowa [Dział 700]	866,0 tys 155(4.9%)	211,7 tys 37,9(1.3%)	236,5 tys 42,2(1.2%)	191,3 tys 33,2(0.8%)	919,6 tys 159(4.4%)	551,4 tys 94,5(2.5%)	374,1 tys 64,1(1.6%)
Transport i łączność [Dział 600]	3,2 tys 0,6(0%)	63,6 tys 11,4(0.4%)	1,0 mln 184(5.4%)	896,7 tys 156(3.8%)	300,8 tys 51,9(1.4%)	95,8 tys 16,4(0.4%)	256,3 tys 43,9(1.1%)
Edukacyjna opieka wychowawcza [Dział 854]	146,4 tys 26,2(0.8%)	122,6 tys 21,9(0.7%)	133,2 tys 23,8(0.7%)	170,1 tys 29,6(0.7%)	161,3 tys 27,8(0.8%)	219,1 tys 37,5(1%)	202,3 tys 34,7(0.9%)
Administracja publiczna [Dział 750]	73,2 tys 13,1(0.4%)	72,3 tys 12,9(0.4%)	85,4 tys 15,2(0.4%)	104,9 tys 18,2(0.4%)	76,3 tys 13,2(0.4%)	168,2 tys 28,8(0.8%)	134,0 tys 23,0(0.6%)
Turystyka [Dział 630]	65,0 tys 11,6(0.4%)	0,0 0,0(0%)	38,9 tys 6,9(0.2%)	703,3 tys 122(3%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	72,6 tys 12,4(0.3%)
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej [Dział 751]	815 0,1(0%)	11,3 tys 2,0(0.1%)	48,7 tys 8,7(0.3%)	14,8 tys 2,6(0.1%)	960 0,2(0%)	959 0,2(0%)	42,6 tys 7,3(0.2%)
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię el., gaz i wodę [Dział 400]	29,4 tys 5,3(0.2%)	27,9 tys 5,0(0.2%)	30,5 tys 5,4(0.2%)	16,0 tys 2,8(0.1%)	24,9 tys 4,3(0.1%)	21,7 tys 3,7(0.1%)	14,9 tys 2,6(0.1%)
Działalność usługowa [Dział 710]	9,2 tys 1,6(0.1%)	6,1 tys 1,1(0%)	7,4 tys 1,3(0%)	11,7 tys 2,0(0%)	500 0,1(0%)	500 0,1(0%)	500 0,1(0%)
Ochrona zdrowia [Dział 851]	2,7 tys 0,5(0%)	57,8 0,0(0%)	645 0,1(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	300 0,1(0%)
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego [Dział 921]	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	12,6 tys 2,2(0.1%)	265,8 tys 46,2(1.1%)	327,4 tys 56,5(1.6%)	0,0 0,0(0%)	47,0 0,0(0%)
Rybołówstwo i rybactwo [Dział 050]	98,0 tys 17,6(0.6%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa [Dział 754]	10,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	0,0 0,0(0%)	7,0 tys 1,2(0%)	0,0 0,0(0%)

Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Czarna_Dabrowka#ixzz4ESxGRshL

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Na potrzeby bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę przyjęto poniższe założenia, opracowane na podstawie analiz środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, istniejącego zainwestowania, wskaźników urbanistycznych i budowlanych występujących w planowaniu przestrzennym, danych statystycznych, danych o charakterze porównawczym, możliwości finansowych gminy a także prognozy demograficznej i założeń polityki przestrzennej gminy w zakresie jakości życia mieszkańców.

Założenia do bilansu:

1. Prognozowana liczba ludności gminy osiągnie w 2035 r. liczbę 6255 osób; polityka gminy zakłada stabilizację tej liczby ludności i utrzymanie jej przez kolejne co najmniej 10 lat.
2. Zgodnie z powyższym liczba ludności w 2045 r., który zamyka okres, na który planuje się Studium, wyniesie także 6255 osób.
3. Stan wyjściowy do obliczeń zamieszkiwania na terenie gminy charakteryzują następujące dane¹ i wnioski:
  - a) powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi 126 261 m²,
  - b) liczba osób na mieszkanie 3,71,
  - c) pow. użytkowa 1 mieszkania 79,2 m²,
  - d) średnia powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę 21,4 m²,
  - e) udział zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w powierzchni terenów mieszkaniowych mniej niż 1%,
  - f) funkcja mieszkaniowa jest obliczana dla terenów zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej, przy czym jej realizacja może dotyczyć także innych funkcji na zasadzie funkcji towarzyszącej lub mieszkań dla właściciela lub służbowych; podobnie inne funkcje np. usługowe czy turystyczne mogą być realizowane w ramach ww. terenów funkcji mieszkaniowych np. w ramach prowadzenia działalności gospodarczej czy agroturystyki; w związku z tym uznaje się wzajemne przenikanie się funkcji za równoważące się z wyjątkiem funkcji zagrodowej,
  - g) tereny zabudowy zagrodowej obejmują tereny obsługi i produkcji rolnictwa, w tym zabudowę zagrodową rolników indywidualnych, rybactwo i administrację leśną i rolną; w związku z tym, że w ramach tej zabudowy mieszczą się także duże wielkotowarowe gospodarstwa i obiekty przemysłu hodowlanego oraz w ramach zabudowy zagrodowej indywidualnej udział powierzchni całkowitej mieszkaniowej jest znacząco mniejszy w stosunku do powierzchni całkowitej wszystkich budynków niż w pozostałych terenach zabudowy funkcji mieszkaniowych, przyjmuje się do obliczeń, że udział powierzchni mieszkaniowych w ramach zabudowy rolniczej wynosi 20% jej powierzchni,
  - h) przewiduje się, że średnia wielkość powierzchni gospodarstwa rolnego na terenie gminy w 2045 r. wyniesie 20 ha,
  - i) przewiduje się, że udział mieszkaniowej zabudowy w siedliskach rolniczych w ogóle zabudowy mieszkaniowej wyniesie w 2045 r. około 10%; obecnie w istniejących zasobach ten stosunek, przy uwzględnieniu ww. wskaźnika udziału powierzchni mieszkaniowych w ramach zabudowy rolniczej, wynosi ok. 22%,
  - j) przyjmuje się, że udział zabudowy mieszkaniowej w terenach zabudowy mieszkaniowo-usługowej wynosi 50% powierzchni,

---

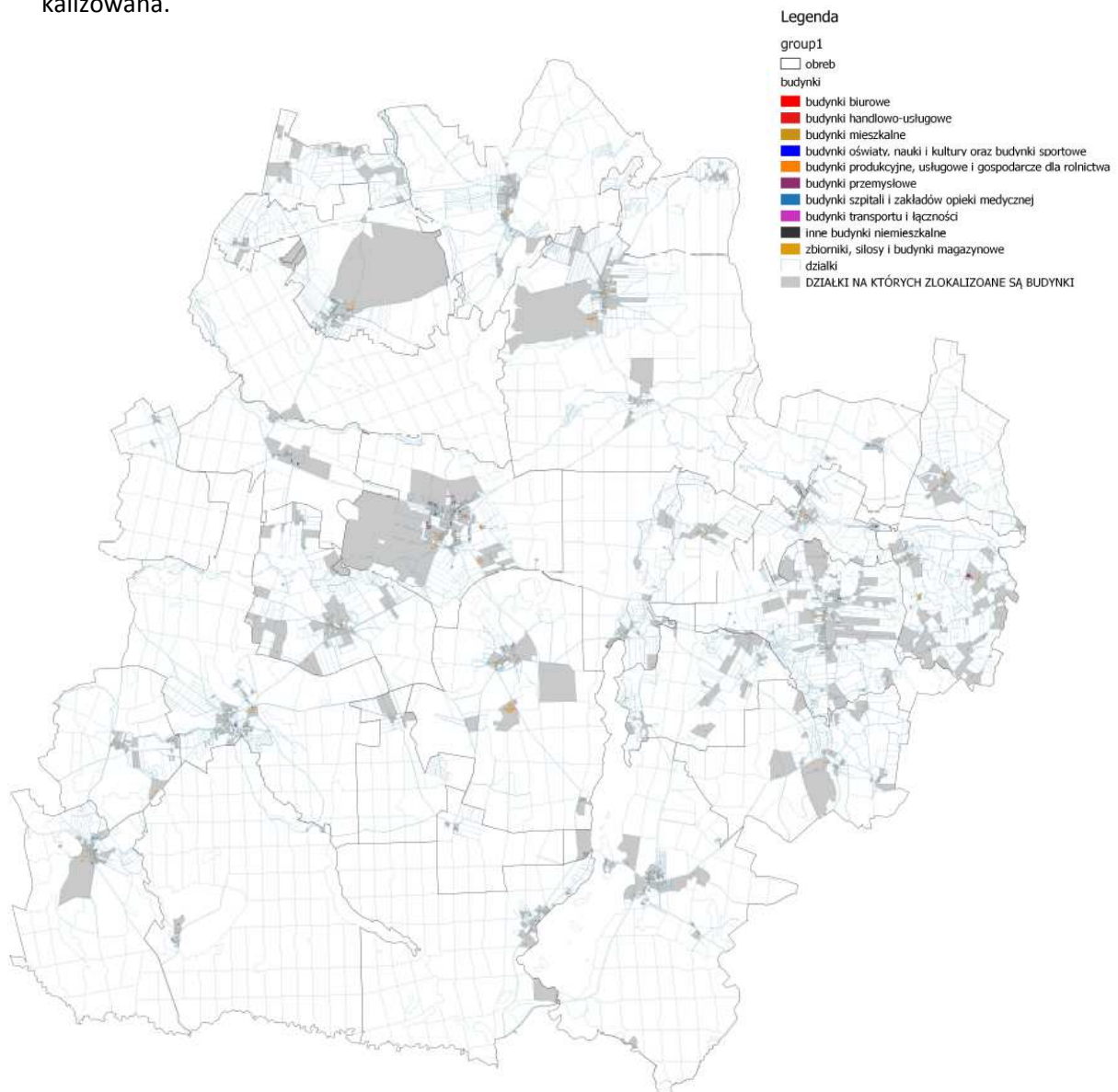
¹ Dane wg stanu na 2016 r.

- k) przyjmuje się współczynnik odzwierciedlający zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań nie tylko dla statystycznych mieszkańców²; problem ten dotyczy mieszkań lub pokoi na wynajem (szczególnie dla pracowników w branży budowlanej i rolnictwie oraz letników w sezonie letnim), tzw. drugiego domu, traktowanie nieruchomości jako inwestycji, utrzymywanie nieruchomości zazwyczaj po gospodarstwie rolnym ze względów sentymentalnych-inwestycyjnych lub w wyniku procesów spadkowych itp.; współczynnik określony jako **prawdopodobieństwa realizacji** dla każdej gminy może być inny w zależności od jej atrakcyjności; dla gminy Czarna Dąbrówka proponuje się 10% powierzchni użytkowej mieszkań dla statystycznych mieszkańców,
4. Zakłada się wyrównanie i podniesienie standardu zamieszkiwania na terenie gminy w nawiązaniu do pozostałych gmin województwa.
Przykładowo wiejska gmina Chmielno już w 2015 r. miała następujące wskaźniki:
- pow. użytkowa 1 mieszkania 116,5 m²,
  - średnia powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę 27,1 m².
- Jako pożądany np. dla miasta Gdańska przyjęto wskaźnik 65 m² p.uż.miesz./osobę w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, której udział założono na ok. 30%.
5. W związku z powyższym część mieszkańców istniejącej substancji mieszkaniowej przeniesie się do nowych mieszkań, co spowoduje dodatkowe zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową dla nich. Aby umożliwić realizację tego procesu, mającego swoje uzasadnienie także w tendencji do zmniejszania się liczby osób w gospodarstwach domowych i wyrównywaniu warunków życia dla wszystkich, należy przyjąć jednolity standard zamieszkania nie tylko w nowej zabudowie, ale także dla ogółu mieszkańców.
6. Zakłada się, że nowe tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej nie powstaną, a ok. 3/4 istniejących z czasem zostanie przekształcona na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (zgodnie z obowiązującymi planami miejscowymi). W związku z tym, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, będzie zajmowała 3 ha (obecnie ok. 14 ha), na których średnia intensywność zabudowy wyniesie 0,5.
7. Wobec znikomego udziału zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w terenach o funkcji mieszkaniowej (w obowiązujących planach powierzchnia poniżej 0,5% ogółu powierzchni terenów mieszkaniowych – 2 ha), do obliczeń przyjmuje się wskaźnik **60 m²** pow. uż. mieszk./ osobę w okresie kierunkowym.
8. Przelicznik i wskaźniki urbanistyczne:
- powierzchnia użytkowa mieszkań / powierzchnia całkowita mieszkań = 0,65,
  - średnia intensywność zabudowy 0,2 – przy założeniu średniej wielkości działki 1200 m² (na podstawie obowiązujących planów miejscowych, gdzie minimalna powierzchnia działki wynosi najczęściej 1000 m² lub więcej) oraz przeciętnej wielkości budynku mieszkalnego jednorodzinnego – pow. użytkowa 120 m² (obecnie 79,2 m² pow. użytkowej, powierzchnia nowo oddawanych do użytku średnio 133,2 m²),
  - stosunek powierzchni terenów mieszkaniowych netto do powierzchni terenów mieszkaniowych brutto = 0,8.
9. Obliczenie powierzchni użytkowej budynków funkcji niemieszkalnych oparto na danych ewidencyjnych wyodrębnionych metodami GIS i usystematyzowanych funkcjonalnie wg Klasyfikacji Środków Trwałych. Uwzględniono liczbę kondygnacji, powierzchnie rzutów budynków, przeważające kształty dachów w odniesieniu do każdej z grup funkcji. Jednakże obliczenia dotyczące po-

---

² Bilans terenów przeznaczonych na zabudowę częściowo opracowano na przykładzie „Bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę w gminie Krokowa” (GRAPH 31 Małuj Joanna, 2018)

wierzchni terenów zostały oparte o inwentaryzację w terenie, gdyż dane ewidencyjne w postaci użytków czy granic działek nie odzwierciedlają faktycznie użytkowanych terenów, co pokazuje poniższa mapa, przedstawiająca zabudowę i – kolorem szarym – działki, na których jest ona zlokalizowana.

10. Wg stanu istniejącego³ na terenie gminy znajduje się ok.:

- a) 113 ha terenów zabudowy zagrodowej, w tym agroturystyka i stadniny koni (ok. 4 ha),
- b) 84 ha terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- c) 14 ha terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- d) 2 ha terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej, gdzie można przyjąć, że udział funkcji mieszkaniowej wynosi 50%; wobec tego dla potrzeb bilansu funkcja mieszkaniowa w ramach terenów mieszkaniowo-usługowych zajmuje ok.1 ha pow., tak jak funkcja usługowa - także 1 ha pow.,
- e) 13,4 ha terenów usług publicznych, w tym kultury, oświaty, opieki społecznej, zdrowia itp.,
- f) 14,2 ha terenów zabudowy letniskowej,

³ inwentaryzacja własna 2016 r.

- g) 27,8 ha terenów zabudowy usługowej komercyjnej,
- h) 57,2 ha terenów zieleni urządzonej, w tym terenów sportu i rekreacji oraz cmentarzy,
- i) 0,5 ha terenów straży pożarnej,
- j) 4,6 ha terenów produkcyjno-składowych,
- k) 4,2 ha terenów zabudowy produkcji rolnej,
- l) 3,3 ha terenów obsługi rolnictwa,
- m) 12,4 ha terenów działalności wydobywczej (związanej z terenem górniczym),
- n) 9,0 ha terenów stawów rybnych,
- o) 0,4 ha elektrownia wodna.

W sumie powierzchnia terenów zabudowanych różnych funkcji wynosi $T_{ZAB} = 360$ ha.

1. Obliczenie zapotrzebowania na nową zabudowę

a) Obliczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową mieszkań

Zapotrzebowanie **mieszkańców gminy** na powierzchnię użytkową mieszkań (p.u.m.) w 2045 r. wyniesie:

$$L_{2045} \times S_{zam} = Z_{pum}$$

gdzie:

L_{2045} – liczba ludności prognozowana w 2045 r. [osoby]

S_{zam} – zakładany standard zamieszkania [m^2 pum/osobę]

Z_{pum} – zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań [m^2]

$$6255 \text{ mieszk.} \times 60 \text{ m}^2 = \mathbf{375\ 300 \text{ m}^2}$$

Po uwzględnieniu **współczynnika prawdopodobieństwa realizacji** zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań wyniesie

$$375\ 300 \text{ m}^2 + 10\% = \mathbf{412\ 830 \text{ m}^2}$$

Po zwiększeniu tej wartości o **wskaźnik niepewności procesów rozwojowych** o 30% uzyskujemy wartość potrzeb mieszkaniowych

$$412\ 830 \text{ m}^2 + 30\% = \mathbf{536\ 679 \text{ [m}^2 \text{ p.u.m.]}}$$

Powierzchnia terenów **mieszkaniowych wielorodzinnych** zajmie 3 ha, co wygeneruje następującą powierzchnię użytkową:

$$P_{tbMW} \times W_{b/n} \times WIZ \times W_{uz} = P_{umMW}$$

gdzie:

P_{tnMW} – powierzchnia terenu mieszkaniowego wielorodzinnego netto [m^2]

P_{tbMW} – powierzchnia terenu mieszkaniowego wielorodzinnego brutto [m^2]

$W_{b/n}$ – wskaźnik udziału powierzchni terenu mieszkaniowego netto w jego powierzchni brutto [m^2] = 0,8

WIZ – wskaźnik intensywności zabudowy dla kondygnacji nadziemnych w zabudowie wielorodzinnej = 0,5

W_{uz} – wskaźnik pow. użytkowej w stosunku do pow. całkowitej budynków = 0,65

P_{umMW} – powierzchnia użytkowa mieszkań w zabudowie wielorodzinnej [m^2]

$$30\ 000 \text{ m}^2 \times 0,8 \times 0,5 \times 0,65 = \mathbf{7\ 800 \text{ m}^2 \text{ p.u.m. w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej}}$$

Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej wyniesie:

$$536\,679 - 7\,800 = \mathbf{528\,879\ m^2\ p.u.m. w\ zabudowie\ mieszkaniowej\ jednorodzinnej\ i\ zagrodowej}$$

Zapotrzebowanie na powierzchnię mieszkaniową (Z_{pum}) będzie zatem zaspokojone przez około 7 800 m² pow. użytkowej w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej na terenie ok. 3 ha oraz 528 879 m² pow. użytkowej w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej – w sumie

$$\mathbf{Z_{pum} = 536679\ m^2\ p.u.m.}$$

na obszarze około **661 ha** (poniżej).

$$P_{umMN} : P_{dom} \times P_{dz} = P_{tnMN}$$

$$P_{tnMN} : W_{b/n} = P_{tbMN}$$

gdzie:

P_{umMN} – powierzchnia użytkowa mieszkań w zabudowie jednorodzinnej [m²]

P_{dom} – zakładana powierzchnia użytkowa mieszkań w zabudowie jednorodzinnej [m²]

P_{dz} – zakładana powierzchnia działki budowlanej w zabudowie jednorodzinnej [m²]

P_{tnMN} – powierzchnia terenu mieszkaniowego jednorodzinnego netto [m²]

$W_{b/n}$ - wskaźnik udziału powierzchni terenu mieszkaniowego netto w jego powierzchni brutto [m²] = 0,8

P_{tbMN} – powierzchnia terenu mieszkaniowego jednorodzinnego brutto [m²]

$$528\,879\ m^2 : 120\ m^2 \times 1200\ m^2 = 5\,288\,790\ [m^2] \approx 529\ [ha]$$

$$529 : 0,8 \approx \mathbf{661\ [ha]}$$

W sumie dla zabudowy o funkcji mieszkaniowej – wielorodzinnej, jednorodzinnej i zagrodowej - zapotrzebowanie na teren brutto wynosić będzie w 2045 r.:

$$P_{tbMW} + P_{tbMN} = P_{tbM}$$

gdzie:

P_{tbMN} – powierzchnia terenu mieszkaniowego jednorodzinnego brutto [m²]

P_{tbMW} – powierzchnia terenu mieszkaniowego wielorodzinnego brutto [m²]

P_{tbM} – powierzchnia terenu mieszkaniowego brutto [m²]

$$3 + 661 = \mathbf{664\ [ha]}$$

b) Obliczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową innych funkcji

Zasady obliczania zapotrzebowania na powierzchnię użytkową dla innych funkcji:

- podstawą odniesienia do obliczeń jest liczba mieszkańców gminy jako liczba osób korzystających z badanych funkcji,
- w przypadku, gdy liczba ta jest uzależniona od wieku użytkownika, odniesienie stanowi część liczby mieszkańców wyliczona na podstawie prognozy demograficznej i danych statystycznych
- przyjęto prawdopodobny % udziału - uczestnictwa w korzystaniu z obiektów,
- zastosowano wskaźniki obliczenia powierzchni użytkowej, zazwyczaj w odniesieniu do liczby mieszkańców,
- obliczono zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową poszczególnych funkcji, zwiększając ją o wskaźnik niepewności procesów rozwojowych, wynikający z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

- obliczono zapotrzebowanie na nową zabudowę odejmując od ww. powierzchnię użytkową w stanie istniejącym.

Turystyka i wypoczynek

Zgodnie z założeniem wynikającym z Uwarunkowań (*Turystyka i rekreacja* – str. 23) na terenie gminy w 2045 r. przewiduje się 1400 turystycznych miejsc noclegowych. Na podstawie analizy struktury statystycznych miejsc noclegowych przyjęto, że w ogóle miejsc noclegowych udział poszczególnych funkcji będzie następujący:

- ośrodki wypoczynkowe, hotele, pensjonaty (WG) – 40%,
- campingi, pola biwakowe, ekstensywnie zabudowane ośrodki z dużym udziałem zieleni towarzyszącej (CG) – 20%,
- zabudowa rekreacji indywidualnej (RI) – 40%, przy czym ta zabudowa stanowić będzie formę wypoczynku i rekreacji o charakterze „drugiego mieszkania” i zbilansowana zostanie poza ww. turystycznymi/usługowymi miejscami noclegowymi.

W związku z powyższym sumaryczna liczba przewidywanych miejsc noclegowych w ramach wszystkich form turystyki i rekreacji – grupowej i indywidualnej – wyniesie ok. 2330, w tym:

- WG = ok. 930 miejsc,
- CG = ok. 470 miejsc,
- RI = ok. 930 miejsc.

Przyjmuje się następujące wskaźniki powierzchni użytkowej obiektów na miejsce noclegowe:

- ośrodki wypoczynkowe, hotele, pensjonaty – 30 m²/os.,
- campingi, pola biwakowe, ekstensywnie zabudowane ośrodki z dużym udziałem zieleni towarzyszącej – 10 m²/os.,
- zabudowa rekreacji indywidualnej – 60 m²/os..

Wobec powyższego zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową jest następujące:

- ośrodki wypoczynkowe, hotele, pensjonaty – 27 900 m²,
- zabudowa rekreacji indywidualnej – 55 800 m²,
- campingi, pola biwakowe, ekstensywnie zabudowane ośrodki z dużym udziałem zieleni towarzyszącej – 4700 m².

Łącznie zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową obiektów dla turystyki i wypoczynku w 2045 r. wyniesie:

- **32 600 m² pow. użytkowej** ośrodki wypoczynkowe, hotele, pensjonaty, campingi, pola biwakowe, ekstensywnie zabudowane ośrodki z dużym udziałem zieleni towarzyszącej oraz
- **55 800 m² pow. użytkowej** zabudowy tzw. letniskowej (rekreacji indywidualnej).

Zabudowa rolnicza

Obliczenie zapotrzebowania na powierzchnie użytkowe w zabudowie rolniczej jest trudne ze względu na specyfikę tej funkcji. Funkcja mieszkaniowa w zabudowie zagrodowej stanowi obecnie ok. 22% powierzchni użytkowej mieszkań czyli ok. 27777 m² p.u.m.. Istniejąca zabudowa rolnicza niemieszkalna zajmuje 124570 m² p.u..

Zgodnie z przyjętymi założeniami powierzchnia funkcji mieszkaniowej w zabudowie zagrodowej w 2045 r. wynosić powinna $Z_{pum} = 536679 \text{ m}^2 \text{ p.u.m.} \times 10\% = 53668 \text{ p.u.m.}$ (*Założenia do bilansu* ust. 3 lit. i).

Natomiast zapotrzebowanie na zabudowę rolniczą niemieszkalną wyniesie $Z_{pu} = 53668 : 0,2 \times 0,8 = 214672 \text{ m}^2 \text{ p.u.}$ (*Założenia do bilansu* ust. 3 lit. g).

Poniżej w tabeli przedstawiono obliczenia zapotrzebowania na powierzchnię użytkową obiektów różnych funkcji:

Funkcje Liczba osób, jeżeli nie ogół mieszkańców	Udział/ uczestnic- two	Wskaźnik pow. uż. [m ² /os.]	Zapotrze- bowanie na pow. użytkową [m ²]	Zapotrzebo- wanie na maksymal- ną pow. użyt- kową (+ wskaźnik 30%) [m ²]	Powierzchnia użytkowa istniejąca ⁴ [m ²]	Zapotrzebo- wanie na nową za- budowę - pow. użyt- kowa [m ²]
Żłobek 188	20%	15 m ² /os.	555			
Przedszkole 188	50%	15 m ² /os.	1410			
Szkoła I-III 313	100%	12 m ² /os.	3756			
Szkoła III-VIII 438	100%	12 m ² /os.	5256			
Liceum 344	100%	12 m ² /os.	4128			
Kultura	100%	0,4 m ² /os.	2502			
Ośrodek zdro- wia	100%	0,75 m ² /os.	4691			
Sklepy spożyw- cze i przemy- słowe	100%	0,75 m ² /os.	4691			
Bary, kawiarnie i restauracje	100%	0,5 m ² /os.	3128			
Rzemiosło usłu- gowe	100%	0,75 m ² /os.	4691			
Usługi kultu religijnego	100%	0,5 m ² /os.	3128			
Poczta, bank itp.	100%	0,4 m ² /os.	2502			
Policja i bezpie- czeństwo	100%	0,25 m ² /os.	1564			
Apteka	100%	0,25 m ² /os.	1564			
Usługi admini- stracji	100%	0,65 m ² /os.	4066			
Usługi inne, w tym infrastruk- tury technicznej	100%	0,6 m ² /os.	3753			
Garaże grupowe	5%	20 m ²	6260			
Biura:						
	100%	0,6 m ² /os.	3753			

⁴ Obliczenie powierzchni użytkowej budynków poszczególnych funkcji (wg Klasyfikacji Środków Trwałych):

- z uzyskanych danych o powierzchni geometrycznej kondygnacji nadziemnych budynków o różnych funkcjach obliczenie rzeczywistej powierzchni użytkowej poprzez uwzględnienie kształtów dachów: płaski – wskaźnik 1, dach stromy – wskaźnik 0,75 (przyjęcie wskaźników: 1 – dla przemysłowych, 0,75 - dla 1/2 budynków usługowych i 3/4 budynków rolniczych, 0,75 – dla budynków pozostałych, mieszkaniowych i letniskowych),
- obliczenie powierzchni użytkowej budynków funkcji letniskowej poprzez porównanie ww. powierzchni użytkowej budynków funkcji mieszkaniowej ze statystyczną mieszkaniową powierzchnią użytkową; różnicę uznaje się za zabudowę letniskową ($188087 \text{ m}^2 \times 0,75 - 126261 \text{ m}^2 = 14804 \text{ m}^2 \text{ pow. uż.}$), co potwierdza porównanie wyliczonego terenu zabudowy letniskowej z zastosowaniem przyjętych w ust. 8 wskaźników do powierzchni faktycznie istniejących terenów letniskowych ($14804 \text{ m}^2 / 0,65 / 0,2 / 0,8 = 14,2 \text{ ha}$)

- usług komercyjnych - administracji	80%	0,6 m ² /os.	3002			
Inne funkcje np. usługi opiekuńcze i zdrowotne, rozrywka, hobby	100%	1 m ² /os.	6255			
Usługi jw.			70655	91852		
Sport i rekreacja	100%	0,35 m ² /os.	2189	2846	48968	88110
Turystyka i wypoczynek	<i>jak w punkcie <u>Turystyka i wypoczynek</u> (powyżej)</i>		32 600	42380		
Zabudowa letniskowa (rekreacji indywidualnej)	<i>jak w punkcie <u>Zabudowa letniskowa (rekreacji indywidualnej)</u> (powyżej)</i>		55 800	72540	14804	57736
Przemysł	100%	10 m ²	62550	81315	9524	71791
Zabudowa rolnicza niemieszkalna	<i>jak w punkcie <u>Zabudowa rolnicza (powyżej)</u></i>		214672	279074	124570	154504

2. Chłonność obszarów zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej

Dla potrzeb sporządzenia m.in. bilansu wyznaczono 24 obszary zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej, które przedstawiono na rys. 5 (rozdział 2).

Powierzchnia obszarów zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej obejmuje ok. 432 ha. Obszary te zostały wyznaczone w miejscach, gdzie elementy struktury są na tyle różnorodne i zwarte, że można mówić o strukturze wykształconej. Nie wszystkie miejscowości wymienione w rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 grudnia 2012 roku (Dz. U. z 13 lutego 2013 roku poz. 200) posiadają zwarte i w pełni wykształcone struktury funkcjonalno-przestrzenne, niektóre miejscowości w ogóle już nie istnieją (np. Owsianka, ANEKS NR 3).

W obszarach zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej przeważającą powierzchnię wolnych terenów stanowią drogi i elementy układu komunikacyjnego. Można oszacować udział tej grupy powierzchni na ok. 30%.

Ponieważ istotną powierzchnią niezabudowaną w ramach obszarów zwartej struktury zajmują wody w postaci jezior lub rzek oraz fragmenty lasów (dwa jeziora - w Czarnej Dąbrówce i Rokitach – to w sumie ok. 13,6 ha) wyłączono je z terenów możliwych do wykorzystania na cele nowej zabudowy.

Kolejna grupa powierzchni, która nie będzie wykorzystana do zabudowy, to niewielkie resztki działek lub terenów, wypełniające przestrzenie pomiędzy terenami zabudowanymi i komunikacyjnymi lub rolniczymi. Ze względu na ograniczone wymiary lub położenie np. na skarpach czy gruntach podmokłych, nie nadają się do zabudowy. W sumie powierzchnię tych terenów szacuje się na ok. 20% terenów niezabudowanych.

W związku z powyższym do ewentualnej zabudowy można przyjąć powierzchnię połowy terenów niezabudowanych w ramach obszarów zwartej i w pełni wykształconej struktury. Powierzchnia ww. niezabudowanych terenów w granicach obszarów zwartej struktury wynosi ok. 198 ha. A więc szacowane tereny możliwe do wykorzystania do zabudowy w granicach zwartych struktur zajmować będą ok. **99 ha**.

3. Chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych

Ponieważ cały obszar gminy pokryty jest ustaleniami planów miejscowych podsumowano powierzchnie przeznaczone na poszczególne funkcje po czym odjęto powierzchnię terenów możliwych do wykorzystania w ramach zwartych i w pełni wykształconych struktur funkcjonalno-przestrzennych.

I tak w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przewidziano powierzchnie ok.:

- 2 ha na zabudowę mieszkaniową wielorodzinną,
- 491 ha na zabudowę mieszkaniową jednorodziną,
- 86 ha na zabudowę zagrodową,
- 31 ha na zabudowę letniskową,
- 237⁵ ha na zabudowę i tereny usługowe, w tym sportowe i zielone z zabudową towarzyszącą (wraz z ogrodami działkowymi, bez cmentarzy),
- 246 ha + 7 ha = 253 ha na zabudowę produkcyjno-składową, obsługę i produkcję rolniczą oraz tereny górnicze.

W sumie dla ww. funkcji plany miejscowe rezerwują tereny o powierzchni 1100 ha (ANEKS NR 1).

Ponadto na powierzchni ok. 8 866 ha czyli na terenach rolniczych z możliwością realizacji siedlisk, mogą powstać ok.

8866 ha : 20 ha⁶ ≈ 443 siedliska, czyli powierzchnia ok. 443 x 1200 m² ≈ 53 ha dodatkowej zabudowy zagrodowej. Prawdopodobieństwo realizacji takiego scenariusza jest małe, jednakże wymogi ustawowe wymagają oszacowania możliwości. Będzie to miało wpływ na oszacowanie zapotrzebowania na tereny nowej zabudowy zagrodowej, zaniżając ich wielkość.

W sumie tereny przeznaczone na ww. funkcje planowane są na powierzchni **ok. 1153 ha**.

Uwzględniając istniejącą zabudowę w podziale na funkcje oraz tereny rozwojowe w granicach zwartych struktur, które w przeważającej większości są objęte zaplanowanymi pod zabudowę ustaleniami planów, otrzymujemy:

$$1153 \text{ ha} - 360 \text{ ha} - 99 \text{ ha} = \mathbf{793^7 \text{ ha}} - 99 \text{ ha} = \mathbf{694 \text{ ha}}$$

powierzchni terenów **poza zwartymi strukturami i poza istniejącą zabudową** przeznaczonych na **nowe tereny rozwojowe w planach**.

4. Porównanie zapotrzebowania na tereny nowej zabudowy z możliwościami uwzględnionymi w obszarach zwartych i w pełni wykształconych struktur funkcjonalno-przestrzennych oraz ustalonymi w planach miejscowych.

Z obliczeń zapotrzebowania na nową zabudowę wynika, że powierzchnia terenu możliwa do zabudowy w obecnym stanie nie zaspokoi potrzeb w zakresie nowych terenów rozwojowych. Dla funkcji mieszkaniowej potrzeby w zakresie nowych terenów są następujące:

$$P_{tbM} - PI_{tbM} = PN_{tbM}$$

P_{tbM} – powierzchnia terenu mieszkaniowego brutto [m²] - potrzeby

PI_{tbM} - powierzchnia terenu mieszkaniowego brutto [m²] - istniejąca

PN_{tbM} - powierzchnia terenu mieszkaniowego brutto [m²] - nowa

$$664 - 213 = 452 \text{ [ha]}$$

Dla pozostałych funkcji zapotrzebowanie na powierzchnie terenu wynosi około:

- usługi 88110 [m²] / 0,65 / 0,15⁸ / 0,8 ≈ 113 [ha]
- przemysł 71791 [m²] / 0,65 / 0,10⁷ / 0,8 ≈ 138 [ha]
- zabudowa obsługi i produkcji rolnictwa 154504 [m²] / 0,65 / 0,15⁷ / 0,8 ≈ 198 [ha]
- zabudowa letniskowa 57736 [m²] / 0,65 / 0,2 / 0,8 ≈ 56 [ha]

⁵ razem z ośrodkami wypoczynkowymi w lasach

⁶ przewidywana średnia pow. gospodarstwa rolnego

⁷ nowe tereny rozwojowe w planach – poza istniejącą zabudową

⁸ średnia intensywność zabudowy dla wszystkich funkcji, w tym sportu i rekreacji oraz turystyki i wypoczynku

W sumie zapotrzebowanie na nową zabudowę wynosi około **957 ha**.

5. Określenie:

- a) **możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.**

Obliczona szacunkowa kwota do dyspozycji na cele inwestycyjne na okres 28 lat może wynosić od **188 mln zł do 727 mln zł⁹**.

- b) **potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami¹⁰.**

Usługi publiczne związane z aktywnością społeczną powinny powstać w miejscach, gdzie nie występuje żadna oferta obiektów, które mogłyby pełnić tego typu rolę. Np. przy braku świetlic wiejskich obiekty szkolne mogą poza godzinami zajęć lekcyjnych pełnić rolę miejsc spotkań podobnie jak remizy strażackie. Jeżeli natomiast nie występują takie obiekty, należy uznać, że w tym zakresie występują niedobory i należy uwzględnić ich uzupełnienie. W związku z tym przyjmuje się założenie, że poprawę w zakresie edukacji mieszkańców można będzie osiągnąć m.in. poprzez rozwój tej formy kultury, włącznie z budową punktów bibliotecznych, sal komputerowych z dostępem do Internetu oraz organizowaniem szkoleń dla mieszkańców.

Dla obiektów usług publicznych należy przyjąć powierzchnię min. 0,5 ha wraz z towarzyszącymi przestrzeniami publicznymi.

W miejscowościach, gdzie brakuje terenów sportowo-rekreacyjnych dodatkowo należy takie tereny uwzględnić - średnio o powierzchni min. 1,5 ha. Ze względu na potrzebę lokalizacji towarzyszącej zabudowy w postaci szatni czy sanitariatów tereny te traktowane będą jak tereny przeznaczone do zabudowy. Przyjmuje się, że zapotrzebowanie na tego typu powierzchnie należy przewidzieć w miejscowościach, gdzie występują zwarte i w pełni wykształcone struktury funkcjonalno-przestrzenne o odpowiednio licznej liczbie mieszkańców.

Oto miejscowości bez obiektów użyteczności publicznej, mogących służyć jako miejsca spotkań, o zwartych strukturach i liczbie mieszkańców ponad 50 osób lub bez zwartych struktur i liczbie mieszkańców ponad 100: Wargowo, Mydlita, Kartkowo, Nożynko, Podkomorzyce, Kłosy, Rokitki. Ponadto na uwzględnienie zasługują miejscowości, gdzie może nastąpić przyrost mieszkańców powyżej zakładanych ww. 50 osób w zwartych strukturach lub powyżej ww. 100 osób. Do takich miejscowości należą: Katuszewo, Odnoga i Łupawsko. Na obszarze wszystkich 10 ww. miejscowości należy przewidzieć powierzchnię terenu ok. 0,5 ha na obiekty w postaci np. świetlicy, domu spotkań, punktu bibliotecznego z czytelnią lub salą komputerową wraz z przestrzeniami publicznymi, co daje w sumie pow. ok. $10 \times 0,5 \text{ ha} = 5 \text{ ha}$. Ze względu na wzrost potrzeb związanych z opieką nad osobami starszymi zakłada się także lokalizację co najmniej jednego tego typu obiektu o powierzchni nie mniejszej niż 2,5 ha.

Następujące wsie o zwartej strukturze nie posiadają obiektów sportowo-rekreacyjnych w postaci urządzonych boisk (w przypadku miejscowości, gdzie występują szkoły z boiskami uznaje się, że potrzeby są zaspokojone), a ich zaludnienie wynosi ponad 50 osób: Wargowo, Bochowo, Rokiciny, Nożynko, Podkomorzyce, Kozy, Jerzkowice, Unichowo, Kleszczyniec. Zapotrzebowanie na tereny sportowo-rekreacyjne w związku z tym wynosi min. $10 \times 1,5 \text{ ha} = 15 \text{ ha}$.

---

⁹ w pkt 8.3 Uwarunkowania

¹⁰ wg przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

W sumie dla potrzeb nowych obiektów użyteczności publicznej, w tym terenów sportowych, potrzeba min. 15 ha + 2,5 ha + 5 ha ≈ 23 ha terenu. W wyniku zwiększenia tej powierzchni o 30% otrzymujemy powierzchnię min. 23 ha x 1,3 = ok. 30 ha. A więc **dla nowych terenów usług użyteczności publicznej**, w tym terenów sportowo-rekreacyjnych należy przewidzieć powierzchnię terenu ≈ **30 ha**. Istniejące tereny o tych funkcjach zajmują pow. ok. 71,1 ha.

Szacunkowe koszty realizacji ww. inwestycji można przyjąć na poziomie¹¹:

- rozbudowa sieci obiektów użyteczności publicznej w postaci świetlic, punktów bibliotecznych, terenów sportowo-rekreacyjnych:

- 11 budynków wraz z przestrzeniami publicznymi oraz
- 10 terenów sportowo-rekreacyjnych,
- koszt realizacji np. świetlicy wiejskiej wraz z otoczeniem i zakupem gruntu (ok. 0,5 ha) może wynosić ok. 2 mln zł, koszt realizacji np. boiska do piłki nożnej wraz z zakupem gruntu wynosić może ok. 4 mln,
- w sumie koszty budowy urządzeń publicznych mogą wynieść: 11 x 2 mln + 10 x 4 mln = **62 mln zł**,

- rozbudowa oczyszczalni ścieków w Podkomorzycach - ok. **10 mln zł**,

- rozbudowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej:

- długość magistralnej sieci wodociągowej ok. 23,2 km,
- długość magistralnej sieci kanalizacyjnej ok. 24 km,
- długość rozbudowywanej sieci dla nowych terenów planowanych w planach miejscowych poza zwartymi strukturami i stanem istniejącym oraz poza ww. sieciami magistralnymi:

pow. dróg obsługujących 10% = pow. terenów 840 ha x 0,1 = 84 ha

długość sieci przy drogach o średniej szerokości 10 m:

84 ha : 10 m = 84 km

- koszt realizacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej może wynosić ok. 220 tys. zł/1500 mb = 147 zł/mb, oddzielnie dla każdej z sieci można przyjąć koszt ok. 200 tys. zł/1500 mb = 133 zł/mb,
- w sumie dla rozbudowy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wyniesie on ok.:

$(23,2 \text{ km} + 24 \text{ km}) \times 133 \text{ zł/mb} + 84 \text{ km} \times 147 \text{ zł/mb} =$

$= 6,3 \text{ mln zł} + 12,3 \text{ mln zł} = \mathbf{18,6 \text{ mln zł}}$

- rozbudowa sieci urządzeń komunalnej obsługi gminy:

- wg obliczonego zapotrzebowania na powierzchni 1,5 ha można zrealizować ok. 50 obiektów w postaci przepompowni ścieków czy ujęć wody,
- koszt pojedynczego obiektu może wynieść od 10 tys. zł brutto do 50 tys. zł brutto, średnio 30 tys. zł wraz z wykupem terenu,
- w sumie szacowany koszt 50 szt. ww. obiektów wyniesie:
 $50 \times 30 \text{ tys. zł} = 1,5 \text{ mln zł} \approx 2 \text{ mln zł}$
- przy uwzględnieniu zaplanowanych w planach miejscowych terenów rozwojowych na powierzchni prawie dwukrotnie większej od ww. zapotrzebowania można oszacować dwukrotnie większe koszty realizacji urządzeń obsługi komunalnej:
 $2 \text{ mln} \times 2 = \mathbf{4 \text{ mln}}$

- rozbudowa sieci komunikacyjnej na terenach rozwojowych:

¹¹ wg danych przetargowych adekwatnych dla terenu gminy i cen wykonawców

- długość sieci komunikacyjnej publicznej na nowych terenach rozwojowych można obliczyć dla dwóch sytuacji:
  - 1) gdy tereny rozwojowe znajdują się w obszarach o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej: należy założyć, że w takich obszarach długość nowych dróg będzie minimalna, gdyż rozwój opierać się będzie o układ istniejący, bez konieczności wykupu terenów; wobec tego na nowe tereny drogowe przewiduje się maksymalnie 5 % powierzchni nowych terenów rozwojowych w zwartych strukturach, czyli $98 \text{ ha} \times 0,05 \approx 5 \text{ ha}$,
  - 2) gdy tereny rozwojowe znajdują się poza ww. obszarami, na terenach przewidzianych w planach miejscowych: ustalenia planów miejscowych opierają się na istniejącym układzie komunikacyjnym, jednakże jest on konieczny do uzupełnienia w większym stopniu niż w zwartych strukturach; zakłada się udział ok. 10% powierzchni na układ komunikacji dla obsługi nowych terenów rozwojowych, co uzasadnia się tym, że część dróg jest już zrealizowana, przeważająca liczba dróg jest zaprojektowana jako wewnętrzne, a drogi publiczne mają najniższą klasę; powierzchnia tych dróg przewidziana do utwardzenia wyniesie:

$$957 \text{ ha} \times 0,1 = 96 \text{ ha}$$

- koszt budowy 1 m^2 drogi utwardzonej można przyjąć na poziomie ok. 100 zł; koszt realizacji nowych dróg wyniesie zatem: $100 \text{ zł} \times (5 \text{ ha} + 96 \text{ ha}) = 100 \text{ zł} \times 111 \text{ ha} = 111 \text{ mln zł}$,
- do ww. kosztów należy także dodać koszty wykupu terenów pod drogi zakładając, że potrzeby w tym zakresie będą dotyczyły ok. 90% terenów, gdyż część dróg jest wydzielona jako drogi własności gminnej (niezrealizowane); otrzymamy koszt wykupu terenów, przy założeniu ceny ok. 30 zł/ m^2 :

$$96 \text{ ha} \times 30 \text{ zł/m}^2 \times 0,9 = 25,9 \text{ mln zł}$$

- w sumie koszty rozbudowy układu komunikacyjnego wynieść mogą

$$111 \text{ mln} + 25,9 \text{ mln} \approx \mathbf{136,9 \text{ mln zł}}$$

Po zsumowaniu wszystkich szacunkowych kosztów realizacji inwestycji należących do zadań własnych gminy związanych z jej rozwojem otrzymujemy:

$$62 \text{ mln} + 10 \text{ mln} + 18,6 \text{ mln} + 4 \text{ mln} + 136,9 \text{ mln} = \mathbf{231,5 \text{ mln zł} - orientacyjne koszty rozwoju}.$$

Władze gminy na bieżąco powinny modernizować zasoby infrastrukturalne, jakimi dysponują, co wiąże się także z kosztami inwestycyjnymi na modernizację i przebudowę.

Być może koszty realizacji rozwoju są w niektórych branżach zbyt niskie, np. w zakresie rozwoju sieci uzbrojenia terenu, gdzie koszty mogą być większe, niż zakładane. Ale nawet po zwiększeniu tych szacunków i tak nie zostanie przekroczony maksymalny do wykorzystania w czasie 28 lat fundusz inwestycyjny, który bez uwzględnienia wzrostu dochodów budżetu i przy minimalnym poziomie dofinansowania zewnętrznego, wyniesie co najmniej **235 mln zł**. Natomiast przy uwzględnieniu wzrostu dochodów gminy o 5% w skali rocznej otrzymamy w sumie po 28 latach kwotę **727 mln zł**.

Nawet bez wzrostu dochodów budżetu należy uwzględnić przez najbliższe trzy lata istotne dofinansowanie z funduszy unijnych, a następnie - z ciągle dostępnych innych funduszy np. związanych z ochroną środowiska. A więc poziom sumy dostępnych środków przez najbliższe 28 lat może być zbliżony do kwoty **co najmniej 300 mln zł**.

W związku z powyższym uznaje się, że gmina **ma możliwości sfinansowania rozwoju** ustalonego w zakresie realizacji zadań własnych do 2045 r..

V. ZAŁĄCZNIKI

